This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3

Harvard College
Library

FROM THE BEQUEST OF

SAMUEL SHAPLEIGH

CLASS OF 1789

LIBRARIAN OF HARVARD COLLEGE
1793–1800

NARODNE PIESME

BOSANSKE

i

HERCEGOVAČKE

SKUPIO

IVAN FRANJO JUKIĆ

BANJOLUČANIN

i

LJUBOMIR HERCEGOVAC

(FR. GR. MARTIĆ)

izdao

O. FILIP KUNIĆ

KUPRJEŠANIN.

SVEZAK PÈRVI.

PIESME JUNAČKE.

U Osieku 1858.

TISKOM C. K. POVL. TISKARNE DRAG. LEHMANNA I DRUGARA.

27235, 3

1870, June 2.
Shapleigh Fund.
$3.68 gold.

Facta transierunt: fida monumenta manserunt.

RAZLOG.

Kitica ova, dragi narode slovinski! iz tvojeg' perivoja u Bosni uzkinuta, — ovaj premalahni svezak piesamah, iz tvoga pradiedovskog' hranilišta zahitjen, neizvija se kao da tebi što novo nosi, jer ti sam ovo tvoje blago harno čuvaš i štuješ, njega razkošno uživaš i u njemu vitežka diela starih tvojih zgledaš, s njima se razgovaraš i svojim potomcima, tvojoj dieci ovo jedino tvoje imanjstvo od zavieta gojiš i s' otačkim, kao materinu hranu, predaješ njegovanjem; nego idje u sviet bieli kanoti junačka čelenka iz kala izrovljena i na žarko izvadjena sunašce, da ju ono obsiene zrakom i od hèrdje izbavi, te da nju taku sjajnu u domaću riznicu prenesemo, gdie ju hèrdja tavna naći neće; već da se kao u hrabrena zatočnika za kalpakom ponosito vije i u pèrvobitnoj dici svojoj uztrajno sjaje i uzdèrži. Jošter da tvoji susiedni narodi diveći se ponosu tvojem i tvojoj slavi učastvuju, — oni, koji sa tvojim silnim plemenom preko toliko viekovah ovaj obilati dio kruga zemaljskoga diele i uživaju; — oni, koji su tvoje jako kolieno poznavali još u vriemena tvojih hrabrih vojvodah Onogosta, Vože i inih silnih, pa i u doba cara Upravde, rimskog gospodara, koi je tvoj pradied bio i pamte porieklo tvoje

pod drevnim nazivcim Skitah, Sarmatah, Hunah, Slovjenah, Slavinah, Slavljanah i Slovinah, pak Sorabah Sèrbaljah, Chrobatah, Hèrvatah, Henetah, Vindah i Ilirah; — pak kakogod reknu, ti si rode slavinski u Bosni, Sèrbii, Dalmacii, Hèrvatskoj, Hercegovini i Cèrnoj gori jedan od onih pèrvih jatah, koja su iztok zbog tieskobe miesta umnoživšem se naraštaju ostavila, iz te rodne kolievke pokolienja čoviečanskoga prama zapadu porinula, pak neizmiernu pučinu tada još prazne Europe naselila i onaj gèrdni prostor — ako ne pèrvim korakom a ono po vriemenu i okolovštinam, unapried pokročavajući — od blatničkoga do sinjega mora jadranskog pritisnula, te starih dèržavah Skitie, Sarmacie, Daciah, Mesiah, Tracie i Macedonie, Panoniah i Norika t. j. velike Ilirie stanovnici, posiedovatelji i oni čudesni u dogodovštinam s' odlikovanjem bilieženi ratoborci i vladaoci bili. Znaš li Slavljanine, da ti se starina u Europi zaniekati nemože!... Ako niesi vèrstnik i savriemenik najstariih kolienah helinskog i latinskog u oviem predielima zemlje, a ti bez dvoumnienja malo si mladji od Gallah — današnjih Francezah, — od Teutonah, Alemannah, Germanah— današnjih Niemacah. Šta ćemo rieć, ako se obazriemo u najdalja doba Velikoga Skendera, Alexandra, obvladatelja cielog' istoka i zapada, koi je tvojim starim, njegove slave i predobitja pomagaocima, stanovite dèržave udielio i punovlastno podario s' poveljom, koju su spomenici učuvali i koja ti dan današnji svieđoči tvoje zakonito prastaro na zapadu stanovanje. — Gle! kako ovaj car svieta pomilovà Tebe: „*Mi Aleksander od Filipa kralja od Maćedonie, poglavnik monarchie svieta zlamenovani, gèrčkoga carstva počętnik, velikoga Jove (Jupitera) sin po Natabanu*

naviešćen, vladoac Augustov, Bragmanov i Arbanov, od istoka sunca dari (tja) do zapada, i od poldneva dari do septemtriona! Plemenitom narodu slovinskomu i jeziku njihovom milost, mir i pozdravljenje od nas i od naših posliednjih, koji na vladanje svieta stupe. Zašto nam bijaste u vieri stalni, na oružju sèrčani i naši pomoćnici hrabreni; zato vam dajemo i darivamo slobodnim načinom (pravom) uvieke vas diel zemlje od Aquilona (sievera) dari do najzadnjih krajin proti poldnevu od latinske zemlje tim načinom, da nijedan drugi narod nesmieti bude ondi stati, pribivati ili uzdèržat se, nego vaši. I ako koji budu našli se ondi stojeći, budu vaši sužnji, i sinovi njihovi sužnji sinovoh vaših. Dano u gradu novomu Aleksandrie od nas sazidanom na velikoj rieki Nilu XII. naših kraljestvah: pomagajući nam veliki Jupiter, Mars, Pluton i B. Minerva. Sviedoci od ove stvari jesu plemeniti vitez (athleta) naš blagajnik (thesaurar) i ostalih jedanajest hercegah, koje umierajućim nam brez sinovah jesmo ostavili dielnike naše i od svega svieta.“ *) — Vidiš li da si i prie došastja Isusova na toliko stolietjah bitjstvovao, živio i slavstvovao!

Ali ovi pèrvi burni viekovi postojbine, bojnog napriedovanja, domaćeg' razvitka i gradjanskog ukriepljenja starih naših puni su tavne neizviestnosti tako, da malo što i to iz tudjinskih lakomih predavanjah znati nam dato jest; — niti nam se ta gvozdena koprena, — za kojom početna zbivanja kako naših tako i drugih na-

*) Glavinić ex op. Regno Slavor. fol. 168.

rodah pokopona su, — ikad razdrieti dade. Tek kad su osmanske gomile Uzpor (Bosfor, Vozpor) prevalile, pa ove nemile čete gèrčko carstvo pokrutile, bugarske dèržave, podunavske, sèrbske i bosanske zemlje, toli kriepke i cvietavše banovine harati stale, i kad je sudbina naš slovinski rod u tiem obilatim predielima živući na jugu konačno ovom jarmu uručila: od onda istom od bujne dogodovštine, toli znamenitih zbitjah i kèrvoprolitnog boravljenja niešto, kao tanahne zrake sunčane kroz mèrklu oluju, povèršno bludnju i gvozdeno življenje njegovo uzznati možemo. I na tu svèrhu najskoli služi nam dosta bogati izvor narodnih piesamah naših, koje nam iz onih viekovah borenja pojedinih vitezovah spominju, junačko u obće naroda vladanje predstavljaju, slavna diela za ponos predaju i hrabri značaj, stalno ratoljubivo plemena ponašanje osviedočavaju. Nepoznajemo naroda drugoga na svietu, da je bio takim biedama, tolikim užasnim slučajevim i nevoljam i tako neprijaznim okolostajnostima izvèržen i izkušan, kao nebogi narod slovinski; a pak pokraj svie' tih nemilih smećah i mnogostručnog u raznih prevratah tèrpljenja on ima, i svakad je pokazivao, u svojoj prirodi jednu božanstvenu iskricu, jedan dar osobiti, — koga drugi naraštaj čoviečanski do danas u tako izuzetnoj mieri pokazao nije, — *pievati* i u pievanja svoje dogadjaje i svojih starih osobite čine slagati, s' njima se uznositi, ter tako izvorna skladišta svojim preko viekovah potomcima vierno i neoskvèrnjeno predavati; odkuda na njegovu dobru ćud — štono rieč „tko pieva o zlu nemisli," — na njegov čestiti značaj, na njegovo veselo duha razpoloženje i njegovu za junačkim kriepostima slovoljubivu pohlepnost zaključuju i oni, koji

ga iz bliza nepoznaju, kao što onaj Niemac glasoviti reče: „Ein böses Volk hat keine Lieder.“ Istina, da je i puk starih Helinah bio pun duha piesmotvornoga i da se tom osobitostju prilikovati može narodu našemu; ali šta ćemo reći, kad ima ljudih, koji svojim dubokim poznanstvom i izvèrstnom vieštinom pronikli su i izcèrpili su i naš i onaj slavni helenski jezik, te bielodano osviedočili taku bližinu i medjusobnu obadvaju srodnost, da se gotov od rieči do rieči jedan iz drugoga razumievati i sravnivati može; — naš bogati jezik i prostrana nariečja taj divni i golemi trud olakšaše jim. Jeda li niesu ovi narodi starožitelji Europe i istočnih krajevah rodjaci bili? Moj nije ovdie posao u to duboko iztraživanje spuštati se; ali ipak uviek mi ostaje u umu, predstavlja mi se kao sienka i vierujem, da je bilo nieko *predistorično* vrieme, u komu pèrvobitna naša pokolenja živila su i dielovala, ali mi o tomu ništa nemožemo da znamo ... tamo je u toj neprovidnoj pučini nasiela i zakvačila korablja poviestnice, u kojoj postanak silnoga naroda našeg' i pèrvični razvitak njegov usnuo je i umro. Nu odkud da nalazimo u našem narodu, u prostom puku pripoviedati one divne bajke, mitologična predstavljenja i ine čèrtice one, koje je Omir pievao? — Zar u tiem pučkim bajanjima našim nejma gromila metamorfoznih pričicah, Omirovih čudestvih i divah i onoga Eneovog jednooka gèrdna sumskog' strašila?... jeda li se slog i bujna mašta (fantasia) naših junačkih spievanjah nesudara s' Omirovom Iliadom i Odisseom?.. ah! da li nam je naći koju piesmu iz ustih našega naroda bilo prie nego su oni Isusovu rieč prigèrlili, koja je u njima s' poganskim cielim praznovierjem i mitologična nakladanja i klasičnu poeziu ugušila, jedali nebi u njoj

Omirov istovietni proizvod pripoznali? Učeni sciene, a u koliko i ja suditi mogu — i meni se iz tih razlogah da reći: da je ovaj čudesni helinski pievač zgoljne puka svoga piesmi duhom prisvojio, bujnom svojom piesničkom umietnostju razsvietlio, izućnom živostju ozario, te tako umietnički vid jim podarivši, tog u prostoj kolievci rodjenog čeda otac se nazvao, tog narodnog skladanja bezsmèrtnim izvornikom proglasio se. U našemu Kačiću jedinomu nalazimo istu vieštinu, koi je iz prostačkih pievanjah udesnim svojim perom klasično dielo izveo. A g. V. Karadžić, koi se dosad u tom poslu najrevnie odlikovaše i svi drugi, kao i mi, koji ovu kiticu bosanskih piesamah sabrasmo, samo se možemo naricati *sabiratelji*. Čini se meni, da smo i mi tragom Kačića udarili, da bismo višu slavu tiem ogromnim narodnim dielima priskèrbili, — niti bi s' toga prosta vila obukavši tanahnu kopreničnu košuljicu prestala biti narodna. . . Ovo samo rekosmo radi primietbe onako kako mišljasmo, a u dielu dakako sliedili smo primier g. Vuka i odèržali smo neporušivo mnienje svih naših znamenitih sudiah, koji opredieliše, dosudiše: „*da se narodne piesme onake, kakve iz pučkih ustah ističu, priemljaju*“, ter tako smo bez i najmanjeg' našeg' upliva, promienjenja, ili popravljenja — koje bi niegdi imalo miesta — ovo žito onako, kakva smo ga na težačkom guvnu zatekli, pobrali i na tèržište iznieli, na vidik, gdie će ga svi naši, koji su toj hrani žudjenici (mušterie) zgledati, pribierati i okušati; zaradi toga, ako one nebi svojim ljubiteljima ugodile, ili dovoljno obćoj želji odgovorile, da se nama prosti, budući da kakve smo jih proste, nepreobučene, ali ipak vriedne i mile, iz vi-

linskih miedarah pograbili, onakove cielovitne milom rodu izručujemo.

Suvišno bi bilo, da sa veće riečih sprovadjamo ovaj malahni — koi će u čas dobar pèrvi izaći — snop žetve iz bogatog' piesmotvornog polja i naš slabački trud i nastojanje; budući da i nezaslužujemo pofalu za uzdarje, jer smo gotovo dragocienje iz odpèrte skrinje izvodili, brojili i opet onomu, čije je bilo podielili; već ako koje priznanje uzasliedi, dopada onomu geniu, koi je blago stekao, prištedio i u skrinju spravio; a mi smo samo učinili ono, što nas ljubav roda zadužuje i što je valjalo; i naši stari koli, su vriedni bili, da su pričeli, pak bismo toga imanjstva našeg' obilniu zbirku posiedovali; jer viekovi prolaze, narodi izumieraju, običaji mienjaju se i piesme po vriemenu i naraštaju u zaboravnost prelaze. — Koliko, na primier, imademo u piesmam viteških spomenakah, koji su se prie tri četiri stolietja zbivali? a koliko će od onih, koje danas svako čobanče u nas izbraja, poslie toliko ili manje stolietjah u uspomeni i cielovitosti odèržati se? Dal' imamo koliko od onih dobah, kad su naši stari posvuda svoji gospodari bili, podpunu nezavisnu slobodu uživali?.. Valjda ćemo rieći, da oni onda ni gusalah imali niesu, ni pievali nit' jim je sèrce iskalo;.?— a poslie, kad su svoju slobodu, svoje gospodstvo i svoju sreću izgubili, da su jim veseli dani nastali i značaj hrabroljubja i živalj pievanja prirodio se! Al nije tako; nego od postanka i vazda naš je narod, makar najveće ubožtvo tèrpio i u najvećoj nevolji i pritisnutju bio, bodar, živahn i veselo stojao; u koliko dakle više onda, kad je bio kao soko u lugu, sobodan i neustrašen, kad je često borio se, vojevao i slavodobitnih činah za pievanje imao; ali uzrok je tu-

lie neizmierljiva prošlost i odstojanje viekovah, s' tečaem kojih i diela i spomenici padaju, odèržati se vieovito nemogu.... Kamo gdie su nam slavljenja silnih arah sèrbskih i velmožnih kraljah i banah bosankih?.. viehoma malo što, kao kapljica drobna iz puine onih bezbrojnih i mnogostručnih junačkih prizorah!.. ejmamo iz te tavne prošlosti pravo rekav ništa, osim o gluhim pustinjam još oborišta gèrdnih kulah i gralovah, kao kosti od razpadnuvših se leševah, iz kojih amnienom putniku „*fuimus Troës . . fuit Ilion*“ dzivaju se steći spomenici; a i tih bi nestalo jurve, da inji kamen lahko struhnuti može. A pak ove, što imano epopeje, sve su iz dobe skorašnje sraženja pojelinih krajišničkih nemirnih deliah, koji su do skora po uhim granicama od susiedah svojih turakah uznemirivani bivali i oni oviem vraćali žao za sramotu; pa očem nestade ovakovih medjusobnih zadievicah i slučajnih borenjah, onako izčeznuše i novia skladanja, er samo prošastnostju, mejdanima Smiljanićah, Jankovićah, Senjanah itd. turakah Novljanah, Udbinjanah, Klalušanah, Hernjičicah, Bojčićah itd još ratoljubivi gusač boravi; al kad se povèrgnu ove, zlu slutiti netreba, ma iz nastavših okolostajnostih proricati dopušta am se, — bojim se da nam vile, ove mile nebogog' aroda našeg' tiešiteljice, koje jur driemaju, neusnu iekovito! Zato hvalimo predšace naše, koji su do naeg dneva dohranili i ovo što zatekosmo krute ostaeži, čarobnog' mirisa, duševnog razgovora i ponosa aših potlačenih pukah; i nastojati nam je bratjo ! koji stare milujete svoje i kojima na toplom sèrdašcu leži draga i nevina narodnost, da pobieramo, da spasimo

ono, što nestalnost sudbine još nije porazila, od vieč-ne propasti.

Koliko se tiče sloga i jezika ovih bosanskih pie-samah: ni tudie nejmamo potriebe puno glagoljiti; jer svakomu se da vidieti slog isti u junačkim spievanji-ma kod cielokupnoga naroda jugoslavenskog', pa i u lirici se nemalo slažu posvuda, samo što od ovog' mie-rila manje se nalazi piesamah — izuzmavši kolske i svad-benske poskočnice — u nas, nego kod Sèrbah i Primo-racah; pače većom stranom i ljubovne piesni slagane su mierilom junačkim. Jezik je pak jedan, koi se go-vori u Sèrbii, Bosni i Hercegovini, okrom jeditu ćeš razliku naći, da mehko sèrbljansko *ije* u Hercegovini i krajini samim glasnikom *i* ili *je* zamienjuje se, kao u o-vim riečma: lijepo: lipo ili ljepo, bijelo: bilo ili bjelo, mlijeko, itd. koja neznatna razlika nemože praviti po-sebnog' nariečja, kao ni oni nieki nepravilni štokoih samo selah ili pojedinih osobah izgovori u stanovitim rieč-ma, kao n. pr. latak miesto lakat, notak-nokat, seldo miesto sedlo, svielto-svietlo, merme-merve, lievše-liep-še it. d. it. d. Toga niesmo uvažavali, jer trieba što je pogriešno protiva svom osnovu, makar to i narodno bilo, po vlastitom korienu da izpravljamo, čim su to izjatna pro-stog neznanstva ter gdiegdie samo i u niekolike rieči pomanjkanja, a ne pravilo obćenitog izgovora kojeg' cielog' miesta ili prediela, da bi se moglo za svojstvo nariečja u obzir uzeti. S toga nesudismo za pristojno i nebiasmo toliko gorljivi, — premda narodne vriednosti visoko dèržimo — da ta pučke hladnokèrvnosti nesmo-trena zablaznenja kao svetinju prifatimo i javnosti za ugled i štovanje predademo. Ako li se komu nevidi, da

smo na to pravo imali, neka nam dopusti vlastito mnienje slieditì.

Medjutiem imamo se koriti i žalovati svèrhu jezika naših bosanskih piesamah, što su one prepunjene turskiem riečima; a to je odtuda, što naš naraštaj kèrstjanski izmiešan s' mahumedancima, koji su od iste kèrvi, žive; ovi turske rieči iz privèrženosti k' vierozakonskom svom jeziku kako u govoru tako i u pievanju i pripoviedanju upotriebljavaju, kèrstjani jih pak kao iz mode ili već u običaj svagdanji prešavšeg zloupotriebljenja sliede. Pak što ćemo i tomu, kad smo čuli u Slavonii i u Hèrvatskoj tamošnjih žiteljah, osobito varošanah, isto tako niemačkim, a u primorju italianskim riečma poštapanje, ili kao što je negda tamo učevnia klassa napole latinski divanila. Ako se neznatnia kolikoća u izdatim sèrbskim piesmam turkštine opaža, to valja znati, da ondie, gdie su sakupljivane, u Sèrbii, Hercegovini — osim Dalmacie i Cèrnegore — sa seljacim, koji su hranitelji junačkih pievanjah, riedko su stanovali muhamedanci, al u Bosni je to drugačie; ovdie teško koi prediel i selo naći ćeš, gdie ovih nejma, pak i oni pievaju uz gusle i uz tamburu, da pače tambura je osobito njihova ašikovanja orudje (toliko, du u Hercegovini narod kèrstjanski dèrži za griehotu ovim se nostrojom služiti); te s'toga vidimo ljubovne, koje u varošima gniezdo imaju, piesme, da su zacèrnile turskim izgovorima; nu ipak ove su rieči kod naroda tako priviknute i omiljene, da jim bez njih nebi piesma, kao jielo bez začine prijazna bila; uslied toga mi niesmo dirnuli u njih, nego za razumljenje inostrancem odredili smo pri koncu iztumačenje turskih riečih nadostaviti.

Ovaj pèrvi svezak popunjen je junačkim piesmam, a drugi, koga smo naumili ako sudjeno bude uskoriti, sadèržavati će ljubovne i ženske piesmice. Ovi smo razred uzeli, jer nam se važnii proizvodi guslarski negoli tamburaški čine. Medjuto ako smo kako u razredjenju tako i u drugim znatniim dotičnostima od obće dopadnosti odmakli se, to se prikloniti izjavljujemo, ako bi nas koi vještii ove vèrste truda ljubitelj naputiti blagoizvolio, u priredjenju budućeg svezka popraviti se. —

Pomni, narode mili slovinski! na vriedne, obilne i divotne proizvode piesmotvorja tvoga, liepe glase — kojim ti se svi narodi europejski klanjaju, čude i ljubomorno zavide, — krutih vilah tvojih, koje su ti ovo niežno odgojile i učuvale blago, i štuj u njima stare tvoje; ter dokle oni kako u tvojem harnom spominjanju tako u knjizi ovoj bezsmèrtnostju zabilieženi viekovati uzbudu, ti u viteškim dielim njihovim ogledati se i ponositi neprestaj!

Ljubomir.

U Kreševu u Bosni mies. Siečnja 1858.

ŽIVOTOPIS

I. F. JUKIĆA.

od Ljr-a.

Za viekoviti spomen ovoga prerano umèrvšeg jedinoga iz novie dobe naše otačbine na polju litèrarnom pojavivšeg se; u znak tople blagodarnosti i poštovanja, koje dok življaše u sèrcih naših gojismo, i jošter u duhu svom imenu njegovu hranimo, stavljamo pred sliedecu žalostnu piesmu, koja nek tugovanje naše sviedoči, niekolike redke miesto obširnoga, kano bi triebalo, životopisja njegova, dokle nam se i toj dužnosti prilika dade, da blagi štioci, koji su za njega čuli ili poznavali ga ili u licu ili u dielu, mogu znati samo odkud je rodjen, šta je bio, i kad je umro, — pak i štijući one piesme, koje on s' nama zajedno skupljaše, da mu nazovu pokoj viečni!..

Ivan sin Joze Jukića i Klare, vierozakona rimo-katoličkoga, rodio se godine 1818. u Bosni a varoši Banjojluci, prestolnomu miestu krajine, tako zvanoj pokrajini turske Hèrvatske. — Otac mu biaše zanatčia zlatar. U našoj domovini odprije školah nije bilo kod nas r. katolikah nikakvih; tek sada Bogu fala i oniem koji su nam veledušno na tu svèrhu pomogli, zavode se na više miestah početnička nastavljenja. Onda da bi htio koi dobromisleći roditelj diete svoje u knjizi poučiti dati, nije mogao drugim putem, osim ako bi ga u samostan redovnikah Franciskanah opravio, gdie su od starinah gimnasialne klasse

obstajale i primala se dieca samo ona, koja bi odlučila čin svećenički pregèrliti, ter tamo bi se koliko u literarnim znanjima toliko u redovničkim upravam naputjivala i podučavala. Jukića roditelji vèrli spremili su još nejakog u samostan u Fojnici i svećeničtvu posvetili. On se je tudie učio i u stanje franciškansko stupio i godine 1833. pod upravu sv. Frane svetčanu zakletvu položio, ime novo, po ustavima bratstva, Frano uzevši. Kasnie izaslan bude u dèržave austrianske za proslièditi više nauke. U Zagrebu slušao je filozofička predavanja, i tudie tog' srietnog' vriemena i njega je zraka pojavišeg se rodoljubja i narodne književnosti udesno ozarila tako, da se medju pèrve ilirske literature preporoditelja slavnoga muža g. Gaja sliedbnike brojiti sreću imadjaše. Kroz sve tečaje školske možemo kazati da je izvèrstni učenik bio i čedno se ponašao i njegova priliežnost radovanje rodu obećavala je. God. 1841. povrati se u domovinu, odkud za kratko stanovanje preseli u Dubrovnik; tamo se je pregledanjem starih dubrovačkih dielah bavio, — te povrativši se u svoju otačbinu pričme o literaturi poslovati. Osim svećeničkih svojih dužnostih revnovao je iz svake ruke rodu svomu koristovati. Zaveo je pučku školu u Varcaru i tudie je više godinah učitej bio. Sabierao je narodne piesme, pripoviedke, poslovice i druge starine. Spisao je i izdao, osim mnogo vèrstnih članakah u privremenim časopisima pečatanih, „Zemljopis i poviestnicu Bosne“ pod imenom Slavoljuba; — s' niekim pomagaocima osnovao bješe izdavanje „Prijatelja bosanskog“ od koga spisa samo dva svezka izajdoše, a treći dogotovljen posmèrtan ostade. — Trudio se je i poslovao i uradio više, nego su mu njegove nemile okolovštine na

ruku išle. Kao što svakoga čovieka, a osobito spisatelja život podložan jest biedam i stradanjima, tako ni njega minulo nije ovakovo obće sudbine izkušanje,.. Godine 1850 bio je odstranjen iz otačbine svoje, al iz kojih uzrokah Bog, koi svoju rieč dadè: „da nijedan prorok u svojoj domovini biti nemože“ znade, i neka sudi... U tom svomu izagnanju imadè pohoditi Carigrad i Rim.) Proputovao je dakle ovaj komad krasnih zemaljah, ali ne za volju, dali za nevolju i pretèrpio mnogo nezgodah i mukah. Poslie bivši oslobodjen jur od osvadjanjah, ipak nemogaše naći nigdie u tiem blaženim zemljam utočišta svojoj radnji i nauci, nego primačè se opet u bližinu svoje drage domovine u Djakovo — kud će, što reku, suza već niza svoj obraz; ... tudje najdè u svojoj tuzi pribiežište, pristanište odmora i spasenja pod okriljem veledušnoga nas svih Bošnjakah dobrotvora i blagodietelnog Mecene, Presvietlog G. G.* **Josipa J. Strossmayera** *koi, iskreno sažaljivajući nesrieću njegovu, blagoizvolno je svojim pokroviteljstvom tiešio ga, pomagao i otčinskom njegovao odanostju tja do smèrti njegove. Osim biedah i duhovne skèrbi i pečali ljuta ga bolest (kamen u bubrezim) tèrla je, pak najposlie, pokraj svih liekarskih nastojanjah i ranarskih rezanjah te nemile bolje žèrtva padè u Beču mies. svibnja d. 20. god. proš. 1857 — i Bogu dušu dadè..... Ostatci pèrhli našeg vèrlog rodoljubca Jukića leže tamo u niemom grobju, Marxerfriedhof zvanom.... Lahka jim cèrna zemljica bila!.. a mir duhu njegovu!*

---

*) Ovdie ga učiniše članom učenog družtva dei Quiriti.

TUŽNI GLAS

ZA VIEČNI SPOMEN

IVANU FRANI JUKIĆU

RODJENOM U BANJOJLUCI GOD. 1818.

PREMINUVŠEM U BEČU GOD. 1857.

Multis ille bonis flebilis occidit;
Dignum laude virum Musa vetat mori.
Hor. Flaccus.

Eto dole, niz tursku krajinu,
Banjaluka na vodi Vèrbasu,
Naših starih ostala gradina,
Dosta putah kèrvlju okaljana,
Dosta pustih ostavila kapah, —
Puno kletih zapamtila jadah;
Tu se često kobne sluče stvari,
Pa se česti jadni čuju glasi.
Nuto brate! davno nije bilo,
O Jurjevu lietošnjemu dnevu:
Sinù munja u pò biela dana,
Stadè žarko počivati sunce,
Sjajno sakrì u oblake lice; —
Padè magla od neba do talah,
Pokrì tama bèrda i doline,

Po krajini visoke planine; —
Pa stadoše dažditi oblaci;
Nije pobre rosom rosovitom, —
Već olujom puno grozovitom,
Vijar puše a gore se ruše,
Reć bi nebo oborì se silno,
Bi reć sinje podiže se more,
Preko bèrdah turilo valove,
Iz ponorah zahitilo žalo,
Ter posipa kèrvavu krajinu; —
Vèrbas rove niz doline ravne,
Valja pusto dèrvlje i kamenje,
Smietje sietvu, potapa čajire,
Razvaljuje po polju torove,
Plavi stoku i kolibe valja,
Hori biele niz obalu kule, —
Na svom ništa neostavlja stanku;
Što god živo tu se prigodilo,
Svak se griešnoj poplašio duši, —
Nica pada, cèrnu zemlju ljubi,
Tuče pèrsa bije se za griehe;
U kog' se je prigodila majka,
On sa svojom oprašta se starom;
U kog' vierna desila se ljuba,
I on pada u krioce viernoj,
Za viečite blagosove pita;
Čini mu se sudjen danak dojdè,
Pa s njom više viekovati neće.
Bože mio! čuda nevidjena,
Nevidjena ni pripoviedjena! —

Istor nieśto ciknu iz oblaka,
Kano ljuta u prociepu guja;
Jadan brate, jadovita glasa!
Kud' prohodi, rosna vehne trava,
Kud prolietje, odlietje listje,
Kud' dopira, puca i pećina,
Ona steća u planini stiena:
Kamol' neće sèrce u junaku! —
To nebila prisojkinja zmija,
Već to bila pregorkinja vila;
Ona kliče u žalostne glase,
Cvieleći jelovoj dubravi,
Naričući mraku i oblaku; —
Kako tuži do bora se glasi:
Ajme! meni do bora miloga,
Jao! kobni u godini dane,
Ajme! žarko na nebu sunašce,
Jao! moje zelene dubrave,
Ajme! moje po gorama druge,
Jao! moja kola i siela, —
Ajme! mladi po dolinah momci,
Jao! biele što čuvate ovce!
Smèrkni dane, neogranuo mi,
Stani žarko, negrijalo, sunce,
Ječte gore, nezelenile ga,
Necvietaj smilje i bosilje,
Moje drage neigrajte druge,
Razvèrzite i vesela siela,
Nepievajte čobani mladjahni,
Zaturite diple i svirale,

Zaduhnite gusle i tambure;
Ureć ću ga, ko bi zadiplio,
Uklet ću ga, ko bi zapievao,
Umorit ću ašikčiu luda,
Ko bi s viernom šaporio dragom;
Nežuborte bistri potočici,
Neromon'te pievalići tići;
Poslušajte ako bora znate,
Koji mi se dogodiše jadi! —
Smèrčè danak kó da bio nije,
Zapriè žarko kó da i nesjaše;
Sa dubrave poletielo listje,
Uvehnulo smilje i bosilje,
Zablenuše po prodoljih vile
Zamukoše kod stadah pastiri,
Pobaciše diple i svirale,
Zaduhnuše gusle i tambure, —
Za šapore zar tko hajat' smie;
Prestadoše žuborit potoci,
Zagluhnuše tići pievalići;
Istor huda zače pregorkinja:
„Oj! čujete l' bèrda i doline,
I po njima biedni stanovnici
Po nebogoj Bosni i Krajini!
Ko god ima sèrcu draga svoga,
Neka mojem pripomože glasu,
Nek' se momu pridružuje jadu.
Ja imadoh u dugu vieku,
Jednog' ciglog' pobratima svoga,
Kog' sam staroj pomagala majci

Odojiti mliekom bieliem,
U tanahnoj ljuljati kolievci;
Zlatnim sam ga opasala pasom,
I muškiem dovikala glasom,
Umila ga bistricom vodicom,
O svietlu dnevu Ivanovu,
Nakitila kitom od kovilja,
Dragoljuba i od miloduha,
Domislicom preliela travom,
Da to čedo ljudi mužem viču,
Da mu svietli obraz u družini,
A kovilje da mu diku kaže,
U plemenu i u domovini,
Miloduhom da bi mio bio,
Domislicu da bi domišljao,
Čiem no bi rodu koristio;
Pa mu dadoh moju vieru tvèrdu,
I on meni svoju poklonio,
Za života njegova i moga,
Da ćemo se liepo milovati,
I slušati a i skladovati,
Na rodišnom od slave mejdanu,
Gdie no gleda sviet i krajina,
Ko je kakvo mlieko posasnuo,
I kakvu je steko posestrimu,
Kojim ga je biljem preliela,
Kakvu li ga svièti svietovala:
Il' da skače skoka junačkoga,
Il' da nosi šaru okovanu,
Il' da bije sedefli tamburu

I da gusle gude javorove,
Čiem no se boravi starina; —
U men' bilo i drugoga dara,
Zašto moje i neznaju druge,
I zašta je moje čedo bilo,
Ter sam njega svietu svietovala,
Da nauči knjigu mudroliu,
Sitno štiti, tanašno pisati, —
I dadoh mu pero gavranovo,
I tanahno krilo sokolovo,
Pa da hoda širom biela svieta,
Kano pčela od cvieta do cvieta,
Ter da svoju slavi diedovinu,
Zavičaju svomu ljubav kaže,
I nauku od prosviete svete.
Sreća dade sviestno čedo bilo;
Čim se hitra krila dobavilo,
Staru svoju ostavilo majku;
Odè diete preko svieta biela,
Harno prima knjigu mudroliu,
Latja mèrkó perce gavranovo,
Sitno štije a tanahno piše,
Svaka rieč mu miloduhom diše;
Pričè diete slavit domovinu,
Pričè divno i kolo fatati
Stadè bratji slogu kazivati;
Što je mlado, čaroliom čara,
Što je staro, milo razgovara,
Što je mèrtvo, domislicom budi,
Što je živo, i štuje i ljubi;

Ljuto kune nemariku travu,
Gorki pelin i korovlje tèrnje,
Štono niče u tom zavičaju,
U nesretnu tomu vilajetu,
Gdie nemari svojin za svojega;
Od pelina usta mu nemila,
Od tèrnjine i sèrce mu tèrne; —
Da bi njega nestanulo pusta,
Nebil' niklo pitomie bilje,
Što bi bilo od koristi domu,
Što bi rodu miris dalo svomu. —
Jako momče upoznadè za se,
Tekar dadè tako mile glase;
Stara mu se obradovà majka,
I ja mu se obeselì vila;
Zaglušiše gore ponosite,
I moje se začudiše seje,
Tomu divnu zboru i davoru;
Čuše njega Sava i Dunava,
I to sinje iza Zadra more;
Svako mu se davorii divi,
I svak njemu u čas dobar viče;
Stadoše mu nazdravljat junaci,
U sobetu rujno pijuć vino,
I putnici gorom putujući,
I dievojke kolo fatajući;
Njim se doma bratja ponosiše,
I susiedi i komšie prave;
Fališe ga slovinske dèržave,
Slavonia Lika i Kèrbava,

Zagreb grade, gniezdo sokolovo,
I Dubrovnik vilinska kolievka;
Od svuda ga dično pozdravljaju,
Kano vriedna fale i poštuju.
Al' te dobro za vele nebilo,
I ta dika biše kratka vieka;
Gdi je sreća tu je i nesreća;
Mloge njega klikovaše vile,
Al' jih biše pak ga zavidiše. —
Zlobu sije zlobosija stara,
Zlobu sije po stazam ju krije,
Kuda moje milo prohodjaše,
Kud' njegova fala dopieraše,
Nek mu nije sretno i napredno,
Nek mu nije putovati ravno;
Postavi mu klance jadikovce,
Nebi li ga skobila sudbina...
Oj! sudbino nebilo ti traga,
Ni tvojie' dielah udesnie'; —
Sad' ukažeš tvoje zlatno lice,
Sad' se opet huljaš kriomice,
Sada digneš pod nebo junaka,
Sad ga hitaš u dno mèrkla mraka;
Jednog mamiš, a drugoga daviš,
Jedno zidaš, a drugo ukidaš;
Nevierna je tvoja nestašica,
Kom svieta kivno kolo valjaš;
Ti sagradi po kotarih kule,
Pa jih opet ti ostavi puste;
I moj rod si negda proslavila,

Ter ti njega i u roblje spremi.
Zlobosijo! hvjela se sama,
Hèrdja ti je okaljala dušu,
Hèrdja će te i ubiti tavna.
Zavist, tvoja okoriela majka,
Čupa zubma čemerno korenje,
Po Kunari bèrdu kèrševitu,
I po polju nerodnu Kosovu,
Gdie neniče zelena cielina,
Jer izgoriè od siemena njejna,
Cèrna praha i bojna olova; —
Tu pregriza kosti od junaka
I preživlje od konjah kopite;
Tako čaje nemilo strašilo,
Od postanka do sudnjega danka;
I ti si mi puno jadu kriva;
I kad izda sietva svakolika,
U našie' njivah nebogie',
Ali tvoje gorko klije bilje,
Pelin trava i korovlje tèrnje;
Da ti ono više nenicalo;
Neg njim tvoje sèrce pitalo se,
Kó što moje sada pita tuga,
Radi vierna izgubljena druga....
Vaj! izgubih pobratima moga...
Ajme! meni do bora miloga,
Ajme! sjano na visoku sunce,
Ajme! moje po lugovih druge;
Zelen bore, visi visu grane,
Neka na te sieda slokoènica,

Zlokobnica, sinja kukavica,
Neka samnom cvieli jedino,
Od jurjeva do vidova dana,
Od vidova tija do jurjeva,
Dokle tvoje neuvehnu grane,
Meni ljute nezarastu rane;
Jao! nigda zarasti mi neće...
A ti milo pripoviedaj sunce,
Dokle tvoja obseže pučina,
Kazuj moju sirotinju ljutu
I svom bratu, sjajnomu miesecu
I sestrici zviezdi danici;
Nek se stuži od mog žalovanja,
Nek izhodi mutna i kèrvava,
Da po nebu ni zrake nedava,
Da nelista ni gora ni trava,
Dok ja mojih neotrunim suzah,
Dokle smèrtnih neizvidam ranah,
Čini mi se preboliet jih neću....
Kuku! ko će mene dozivati,
Komul' ću se ja odzivat huda,
Ko li moja slušat svietovanja,
Ko l' poruke obavljati svete
Po družini po okolovini,
Gdie se moja slavi postojbina;
Ko će naše kolo okretati,
Ko li divne sabierati druge;
Ko će stare slaviti junake,
I plemena i viteze jake,
Krajišnike i hrabre Bošnjake,

Koje cèrna sakrieva koprena,
Zaboravi i neopomena;
Ko ć' dolazit na bistrik na vodu,
O uranku i o zahodnjaku,
Zahitjati bistrice vodice,
I rumeno ogledati lice,
Meni skrovne tajne kazivati,
A ja njemu lice umivati,
Nek mu svietli rodu i plemenu,
Nek ostavlja dičnu uspomenu.
Toga nije ni ć' ga rodit majka,
Niti drùga odgojiti drúga!
Kuku! pobro, sirotinjo moja,
I ti biše pak te nije više!....
Tebe gèrdno prostriè sudbina,
Tebe srušì smèrtca nemilica.
Ah! našto si zamahnula kruto, —
Kako pusta usahla ti nije,
Tako griešna kèrvolija ruka?
Zar paklena ta biše odluka,
Da ucvieliš i staro i mlado,
A razstaviš miljano i drago....
Ma ako si i sharala tielo,
Ni si pobri učinila kvara;
Hrabar vitez za smèrt i neznade; —
Njegova su diela nekajana.
I njegovi dani neplakani;
Nit' ga plaši paklena pećina,
Nit' ga ždere ognjena pučina,
Nego pridjè rajsku perivoju,

Gdie ga čiste priemljaju duše,
Ter mu poju u tom mirogoju;
Svietle mu viečni svietilnici,
A dvore ga smirni pobožnici.
Liepo mu je u dvorih zlatnie',
Žive sretne bez kraja viekove. —
Još čuješ li smèrtonošo vjejo! *)
Ako mnieš, ti se varaš ludo,
Da si moga usmèrtila draga,
I dobre mu uništila glase.
Ja sam borom zaklela se mlada,
Pobratimu tvèrdu vieru dala:
Ako bi on sviet ostavio,
Ja ću ostat osvetljiva druga;
Svetit ću mu ime ponosito,
I u rodu i u domovini,
U prostranu slovinsku kolienu,
Dok' smo biele na okupu vile,
Dokle sjaje nad gorom griejanje. —
Aj! vi mile zagorkinje druge!
Što ste stale, jer ste zagluhnule,
Od mojega jada zlokobnoga!
Vijte vience, pletite kitice,
Davorite plačne poskočnice,
Sabierajte viečnu spomenicu;
A ja hèrlim preko Romanije
Preko Save i tihe Dunave,

*) Vieštice.

Do onoga Beča kamenoga,
Gdie no leže nemili grobovi,
Kó u polju bieli labudovi;
Tu ću pasti po rudini hladnoj,
Nać' ću svoga pokojena draga,
Toplim ću ga kupati suzama,
Polievati vodom nevinikom,
Iz našega viečna iztočnika;
Vedro čelo viencem okruniti
Lovorova viekovita lista,
A za glavu nasaditi cvietje,
Nevin neven, što uvehnut neće, —
Da mu diela neuvehnu slavna,
Da je kriepost u cvietu stavna;
Tudjine ću tamo bratimiti,
A jeda se i svoj koi najde,
Da mu stave stienu mermerovu,
Spomen pišu u zlatjenu slovu:
„*Slavin bio, slavu zaslužio*
Svoj rod dušom i dielom ljubio“
Dočim vila tako naricaše,
Tužna Bosna tugu boravljaše,
I ta čedna sela i gradovi; —
Tavna tama nebo sakrivaše,
Vedro nebo i planine gluhe;
Sve tu cvieli staro i nejako,
Kuda strašni dospievaše glasi;
Zanajviše varoš Banjaluka,
Tudie sinja sirotica baka,
Samohrana *Jukićeva* majka...

Nad njom gori ubožna koliba,
Pod njom teška zemlja odgovara,
Od njezine tuge i žalosti,
Ljute skèrbi, jada i čemera;
Skube biedna svoje siede vlase,
O kamenje tvèrdo udara se;
Ruši, kune krilo materino,
Na kom sina hraniaše Ivu; —
Kuka huda kano kukavica,
I nabraja puka sirotica;
Gorko ciči, grozne suze lije, ...
Broji, kune, dane i godine,
I zlu sreću od vieka svoga....
Nejma ko ju razgovorit znade,
Za utiehu nikog i nejmade,
Van ju kivna utiešì sùdbina...
Ivan biše majci radovanje;
Od zakletve gojila je svojka,
Na preslici i ruci desnici,
Pa i njega izgubì jedina....
Usnu Ivo sanom viekovitim!
Al' kod nas mu ostà spominanje. —
Jesmo dužni bratjo! da rečemo,
Za poslednje njemu oproštaje:
„Ah! Jukiću pokoj duhu Tvomu
U rajskomu dvoru blaženomu,
A tielu ti lahka zemlja bila!!!“

†

Rasla jela i širila grane,
Grane dâše hlada ugodnoga,
Liepu cvietju rosu plodonosu;
Liepo cvietje dîše i mirîše;
Vijar puhnû, skèrši jelu vîtu,
Jelici se osušiše grane,
Nestà hlada a rosa opada,
I to liepo uvehnulo cvietje,
Nit već diši niti kom miriši!....

U Sarajevu o Vidovadne 1857.

PÈRVO POZNANSTVO

(još pod. 1840.)

KAO PRIEDSLOVKA

OD

LJUBOMIRA.

Tiha noćca, sjajna miesečina;
Mieseć žarkom odgovara suncu,
Vedra noćca danu bielomu;
Bieli dvori ukraj potočića;
Slavulj pieva, potok žuberkaše,
Baš u oči dana vidovoga;
Tielo spava, mirna duša bdije,
I uživa krasne noći dare;
Jedan sanak jako primetnuo:
Zadermà se iz temelja kula,
Zuk probija sèrču na obloku;
U snu bi se ljuto poplašio, —
Već poznadoh gèrlo umiljato,
Bielo gèrlo kano dievojačko;
Sja joj lice kano u danice,
Na glavi joj kruna do bisera,

A na čelu alem kamen dragi,
Sěvak daje po dvoru bielu;
Vedro tielo, kano od biljura,
Razaplela ruse kose svoje,
Razkrilila do pazuha ruke,
Rekó bi me hiti zagèrliti;
Rujno lice kano zora kliče,
Medna usta ljubko govorahu:
„Mlado momče, lahk ti sanak budi,
Nestravi se i negubi mi se;
Niesam strava ni sablazan huda,
Ja sam biela iza gore vila;
U kolievci tebe sam nihala,
Mnoga puta k' tebi dohodila,
I hladjene vodice dodala;
Pa te jesam naglo sevdisala,
Sevdisala i begenisala,
I ljuto se hašik učinila,
Za cèrniem tvojiem očima;
Al' se niesam očitovat smiela;
Neznadoh ti ćudi ni harluka.
Evo sutra Vidov dan osvietje,
Vidi i ti moje bielo lice;
Daj mi, daj mi svoju desnu ruku,
Ja ću tebi svoje obedvie;
Pokloni mi sèrce u niedrie',
Ter da si mi pobratim do vieka,
A ja tvoja vierna posestrima;....
Ponude su evo kita cvietja,
Sitna cvietja i solufa moga;

Kitu nosi, mnome se ponosi,
Pazi mene neizgubi sebe;
Do vieka i moga i tvoga
Čuvat ću te kuge i morie,
I u gori vuka i hajduka,
I konjica od mejdana tvoga;
Tobom ću se holit i visiti,
I u kolu kitit ime tvoje;
Evo viera i besieda moja,
Nu tako mi zraka i oblaka!
Dvorit ću te kano robinjica,
Gèrlit ću te kano čedo svoje,
Niegovati kano ljuba dragog;
Od dragosti ime ću ti dieti:
Štono *Ljubiš* starinu *Omira;*
A svoje ti ime i kazujem:
Štono *Ljubim liru* Omirovu.
Roda jesam starie' Ilirah,
Kî zidaše Troju ukraj mora;
Vidila sam i Omira živa,
I njegovu perila sam liru,
Tavni školji u pučini mora,
Kod bogaza od sile i krivde *),
Gdie njegovu živu čuvam dušu,
Do skončanja vieka i svieta.
Moje stanje, moje uživanje:
Sve hodati po gori zelenoj,

*) Scylla et Charybdis.

Po dolinah i po lievadah,
Pohadjati siela vesela,
Okretati kola dievojačka,
Razgovarat' tužna i nevoljna,
Ucvielene i tiešiti duše;
Jošter stara spominjat vremena
Pripoviedat i diela viteźka,
Kriepiti konja i junaka,
Brietku ćordu i desnicu ruku.
Nejma samnom kara ni žalosti,
I smèrt cèrna od mene se krije.
Nuder preni mio pobratime!
Lahko paši na tielo odielo,
I pripinjaj na noge opanke,
Kroči smiono, da ti pute kažem,
Kud' ćeš doći i kako ćeš proći;
U putu ćeš do dva naći druga,
Oba tvoja pobratima draga;
Svaki ima posestrimu svoju;
I oni će nama družtvo biti,
I tebi će vele milo biti,
Kad u putu saznadeš družinu,
Da usamljen u pustoši nisi...
Hajde! derž se krila tanahnoga
Svesti ću te, gdie još bio niesi;...
Nagledaj se, šta vidio niesi,
Gdieno moje prelo i sielo,
Gdie provodim dane od vieka;
U tebi će sèrce zaigrati,
Kada vidiš starca pobru moga,

Ki mi ostà zamiena Omiru;
U njegove oči ogledaj se,
Vesele ćeš provodit godine,
Živit hoćeš, umrieti nećeš;
Kad i umreš sladko će ti biti;
Sliedi mene kajati se nećeš.“ — —
Krasno tielo, ugodne rieči,
A smiona u niedrie' duša;
Strava nije ni sablazan huda,
Uzorito božie stvorenje,
Od umérlih sakriveno ljudih,
U nebeskom da uživa zraku,
Slast naravi i prostosti mile,
I bez strasti i bez himbenosti.
Zloba mlohav sviet osvojila,
I meni je mèrsko podnieti:
Kako nije stvoru plemenitu,
Koi bolje uživanje znade.
Vierovah se i neprevarih se,
Usudih se i neizgubih se,
Dadoh ruku pèrsten i jabuku;
Cielj je čedan, svèrha hasnovita;
Stekoh sèrcu neizmierno blago,
Posestrimstvo i milo i drago;
Viera moja do časa umèrla;
A i hijah sirota uboga,
Kano suho u dubravi dèrvo,
Gdieno sieda sinja kukavica. —
Zapievaše pievci ponoćnjaci,
Vihor puhnu, nesta razgovora;

U osienu izčeznu dievojka,
Mene nosi kano svoje perje, . . .
Zraka ječi, žamor udaraše,
Odgovara gora romania:

„Ranojle dragi dajana!
Pievajte druge dolie!
Kitite vienac bosilja!
I ja sam rano ranila!
I ja sam dobro dobila!“

Za čas tini, koi okom vlada,
Kud' doprie mlohava put moja,
Gdie mi osta sèrce začarano,
Za čime ću čeznut' do vieka!
Mila bratjo, hoću spomenuti:
Evo gori, u zemlji slovinskoj,
Gdie razstavlja medja dvie dèržave,
Slavnu Bosnu i Hercegovinu,
Izvila se visoka planina,
Mal' što nije neba dohitila;
Gustom se je maglom nakitila,
U po lieta kano u po zime;
Na njoj vije kèrstaš orò gniezdo,
I pądaju ždrali na konake,
Od Dunaja kad sele k' primorju;
Tu se vide ćahire zelene,
Gusta trava, kao sinje more,
Gora steća jela i borovi,
Tisovina i javorovina,
Vriesak cvietje kò primorsko smilje;

Tu su mnogi popeti stanovi,
Oko njiuh stada i torovi;
Na hiljade jata od ovacah;
Kod stanovah vèrstne stopanice,
Kod ovacah mlade čobanice,
I čobani gorske haramie;
Smok debeli kupe u miehove,
Što će njima zimi hrana biti.
Medju njima stan prostran imade;
U tom stanu divan starac stoji:
Obdan hoda po gori zelenoj,
Čuva svojih hiljadu ovacah,
Hvata lovi zvierku svakojaku;
A kad zadje prieko mora sunce,
Ovce sprati, u stan unihodi,
Vatru loži, a prostierku stere;
Prostierka mu koža od kurjaka,
Pokrivalo siva medviedina;
Viš glave mu šara puška teška,
A do puške gusle javorove;
Ja kakav je, odniele ga vile!
Tko se nije s'njime obiknuo,
Pa ga vidi, groznica ga trese;
Ima njemu stotina godinah,
Bieli bèrci pali po ramenu,
Kako runo od biela janjca;
Široka mu pleća od haršina,
Zračne oči, kano u sokola;
Do ramena zasuko rukave,
I junačke noge do koliena;

Runave mu i noge i ruke,
Ko u divah, što za morom kažu;
To mu runo lieti rosu prima,
Zimi viesi ko na jeli inje, —
Njega zovu starac *Ljubomire* *),
Postojbinom od Trebinja grada,
Porodice stare Nemanjine.
Kada tayna noć prikrie zemlju,
Bože dragi na daru ti fala!
U tog' starca čudna providjenja:
Stan mu sjaje kò kula biela,
U kojoj se devet sviećah pali;
Sve mu vile na sielo dodju,
Pa mu dvorbu čine svokojaku;
Dobave mu piva od primorja,
Rujna vina, kako yatre žive,
Kupu toče, izpraznit nedadu;
Starac pije kao vareniku,
Lice mu se kano ruža smieje,
Sve mu tielo kako borovina;
Kad se starac ponakiti živo,
De nokatah sagrie ga pivo;
Onda skida gusle javorove,
Tanke žice pèrstiem udara,
A zapieva, što mu gèrlo daje;
Odjekuje visoka planina,
Pada na tle listje javorovo,
Po zemljici sva polegne trava,

*) Ljumir starie' Slavjanah.

Vite jele savijaju grane,
Tom' se čudu i one klanjaju;
Tamo vèrvi malo i golemo,
U stanovih tkogodier imade;
Svi kada se tu saberu listom,
Svako šuti, ništa neromoni;
Gusle ječe, davorie zveče,
Starac viče, kò kad jelen riče,
Tiho družtvo u seb' sklanja rieči;
Pak kad' sutra bude kod plandišta,
Jedno drugom što upamti kaže;
Pripovieda starii mladjemu,
Da se svojom ponosi starinom. —
Mnoge starac spominja junake,
Kojegod mu vila povidieše;
Za najviše starinske delie,
Po krajini i po kotarie';
Kapetane i serdare silne,
Kî s Turcima vazda bojak biše,
Vino piše, kavgu izvodiše,
I biele robiše gradove,
I tančice kule razorieše,
Odvodiše liepe dievojke...
Koliko je žala oko mora,
Il' kamena u kèršnih kotarih,
Ol' dèrveta u Kunar planini,
Onliko je i junakah bilo;
Ni starac ih pobrojio nije,
U svojie' stotinu godinah,
Sve, uz gusle, s' vilam boraveći —

A kakol' će pero i jazìa.
Poglavice da je proslaviti,
Kî vodiše čete i hordie,
I nosiše svione barjake:
Kaže starac Senjanin Ivana,
I Tadiu brata Ivanova,
Silna zmaja Janković Stojana,
I deliu Smiljanić Iliu,
I njegove bratje šestericu,
Ivanova komnen barjaktara,
Sve poredu devet Ivkovića',
Pa viteza Mandušića Vuka,
I sokola Petra Mèrkovjića;
Do tri bana, silna gospodara,
Od Ledjana i Zadra kamena,
I biela od Janoka grada;
I još ima trista poglavicah. —
Fali mnoge gorske haramie,
Ponajbólje Tomić Mohovila,
I dietića Gavran harambašu,
Gruju diete, starinu Novaka;
A ostalih ni broj se neznade.
Starac znade i turske delie:
Sa Kladuša Hèrnjicu Mujagu,
I brata mu odgojak Halila,
Barjaktara Tanković Osmana,
Kèrvopiu Blažević Omera,
Od Novoga novljanin Aliu,
Silnog' bega lìčkog Mustajbega,
Od Udbine Dedu Ćejvanagu,

I kopile Kunu Hasanagu,
Utvoricu mladog Radojicu,
Nakomicu Kovačević Hramu,
Od Orašca budalaša Talu,
Mnogo drugih, tko bi popamtio?
Ovi jesu kèrvopie bili,
Od krajine turske i kaurske;
Na mejdane često izhodili,
Niekad smèrtnih ranah dopadali,
Niekad borme i roblje vodili;
Redom hoda srieća po junaci',
Kano puna čaša po družini.
Ovo biše u stara vremena,
Kad no dobre radjaše godine
Izobila bielice pšenice,
Dosta kleta u ardovih vina,
I jarnika ječma u hambaru;
Konji čilni, a junaci silni,
Krajišnici vazda jogunice;
Sramno biše mladu mirovati,
Ženski posao siediti u dvoru,
Neprovesti deliluk u vieku,
Nehodati po zemlji Turkii,
A Turčinu po primorju ravnu,
Nepomamit turske gospojice,
A Turčinu tanahne latinke;
Turci biše dobri zajmenici,
A Kotarci bolji vraćaoci...
Svatko radi osvetiti svoga,
I osvietlat' obraz u družini;

Hadet biše s' mirom neženit' se,
Neprolivši kèrvi do koliena,
Nek' ostane rodu uspomena;
A tko se je s' mirom oženio,
Kolik' da se ni ženio nije.
Evo bratjo! moji sokolovi,
Rad' šta biše mejdani najviše;
Silne vojske, nemili sastanci,
Po planinah klanci jadikovci;
I sad' vile po planinah cvile,
Svaka žali pobratima svoga,
A neda mu poginut imenu,
Zaboravit slavu dovieka;
Već kazuje starcu Ljubomiru,
A Ljubomir kiti na gudalo,
Popieva rodu i narodu,
Tkogod ima sèrce u niedrima;
Nek' se fali, nek' u njem' kèrv vrie,
Neka svoju diči otačbinu. —
Za čas tini, koi okom vlada,
Gdie mi osta sèrce, misao moja,
Za čime ću čeznut' do vieka:
Pievaj druže, nek' nas narod čuje!

NARODNE PIESME
BOSANSKE
i
HERCEGOVAČKE.

I.

BRATJA KRALJEVIĆI:

MARKO i ANDRIA.

Ili gèrmi, il' se zemlja trese,
Il' udara more o briegove?
Niti gèrmi, nit' se zemlja trese,
Nit' udara more o briegove; —
Na Prilipu pucaju topovi,
Šenluk čini od Prilipa kralje,
Dva su mu se porodila sina;
Čini kralje veliko veselje,
A sinove šalje na kèrštjenje.

Liepo im je ime postavio:
Jednom Marko, a drugom Andria.
Goji kralje dva bliznaca sina;
Kad su bili od dvanest godinah,
Namiče im konje i oružje:
Marku daje šarca od mejdana, —
A Andrii vranca dobeloga.
Kada su se dietca odgojila,
Progovara Kraljević Andria:
O moj brate! Kraljeviću Marko,
Sutra ćemo rano uraniti,
Dobre ćemo konje uzjašiti,
Otić ćemo u polje Prilipsko
Pa ćemo se ćordom ogledati.“
Njemu Marko tiho odgovara:
„Proj se toga, moj brate Andria!
Da mi sutra tako učinimo,
Hoće nam se narugati svako,
Gdie se gone do dva brata mlada; —
Već čuješ me, moj brate Andria!
Sutra ćemo rano uraniti,
Dobre ćemo konje opremiti,
Pa ić ćemo u Kunar planinu,
U planinu, suharikovinu,
Gdieno nigdie kapi vode nejma;
Neć'mo nosit piva ni jediva,
Da vidimo moj brate Andria,
Tko će tèrpit dilje glad i žedju?“
To Andrii vèrlo milo bilo;
U jutro su rano uranili,

Svoje dobre konje opremili,
Pa odoše u Kunar planinu,
U planinu, suharikovinu,
Gdieno nigdie kapi vode nejma;
Pahodaše nedielji cu danah,
Niti traže piva ni jediva;
Pa hodaše drugu nedielicu,
Niti traže piva ni jediva;
Kad nastala treća nedieljica,
Andrii je žedja dodijala,
Hoće klati vranca izpod sebe;
Al' mu Marko tiho besiedio:
„Proj se toga, moj brate Andria,
Ne kolj' vranca, nečini ziana,
Već ti hajde doli niz planinu,
Pa ćeš doći do vode Cetine;
Kada dodješ do vode Cetine,
Ti natieraj vranca na Cetinu,
Nedaj piti vode konju svomu;
Kada predješ Cetu vodu hladnu,
Okreni se s desna na lievu,
Ti ćeš naći kamenu mehanu,
U mehani kèrčmaricu Maru;
Nemoj, brate, ići u mehanu,
Jer mehana nije nigda sama:
Ondie siedi Roša harambaša
I šnjime je šestdeset drugovah,
Hoćeš, brate, ljuto poginuti;
Kada dodješ, brate, pred mehanu,
Pa ti viči kèrčmarice Mare

Nek' t' iznese vina pred mehanu,
Pa se napi vina cèrvenoga,
Ti napoji sebe i vrančića.“
Odtlen odè Kraljević Andria,
Do Cetine vode dohodio;
Zdravo predjè Cetu vodu hladnu,
Okrenu se s desna na lievu,
Pa on nadjè kamenu mehanu,
Pred mehanom kèrčmaricu Maru;
Studenu je zagèrlila stienu,
Ona cvili kano guja ljuta.
Kako dodjè Kraljević Andria
Odmah Mari božju pomoć viče,
I pita je Kraljević Andria:
„Sta ti cviliš, kèrčmarice Maro?“
Njemu Mare s plačem odgovara:
„Nepitaj me neznan dobar junak,
Mlogo jesam uložila blago,
Uložila za cèrveno vino,
Pa mi vina nitko piti nejma!“
Njoj govori Kraljević Andria:
„Daj mi, Maro, dva dukata vina;
Jedan meni, a drugi vrančiću.“
Njemu Mare s plačem odgovara:
„Proj se toga, neznan dobar junak,
Nepije se sa konjica pivo,
Već se idje vamo u mehanu.“
Prevarì se Kraljević Andria,
Prevarì se, ujedè ga guja, —
U kamenu on odè mehanu:

Ondiè siedi Roša harambaša,
I š njime je šestdeset drugovah;
Odmah njemu ožgjeldiu daju,
Ožgjeldiu šeset kupah vina;
Sve to popì Kraljević Andria.
Opet viče kèrčmarice Mare:
„Daj mi, Mare, jedan dukat vina.“
Iznesè mu Mara kèrčmarica;
Sve to popì Kraljević Andria,
Pa Andria zaspa brez uzglavja.
Kad to vidì Roša harambaša,
I njegovih šestdeset drugovah,
Namignuše jedan na drugoga,
Dok Andrii odsiekoše glavu. —
Čeka Marko svog' brata Andrie,
Čeka njega tri biela dana.
Kada vidje Kraljeviću Marko,
Da mu nejma bratą Andre mala,
On pojašì konja šarca svoga,
Do Cetine vode dohodio,
I Cetinu vodu prehodio,
Okrenu se s desna na lievu.
Kad se Marko blizu prikučio
Do mehane, kèrčmarice Mare,
Ugledà ga kèrčmarica Mara,
Ona kaže Roši harambaši:
„Čuješ li me Roša harambaša!
Idje junak niz polje široko,
Na šarinu konju od mejdana.“
A njoj veli Roša harambaša:

„Uvrati ga k nama u mehanu
Evo tebi stotinu dukatah.“
Kad je Mare Rošu razumila,
Pred kamenu izašla mehanu,
Pa studenu zagèrlila stienu;
Ona cvili kano guja ljuta.
U ta doba Kraljeviću Marko,
Pa on Mari božju pomoć viče;
Mara mu je pomoć prihvatila,
Pa je Marko Mari govorio:
„Što je tebi kèrčmarice Maro,
Da ti cviliš kano guja ljuta?“
Njemu Mara s plačom odgovara:
„Nepitaj me, neznan dobar junak,
Ja sam mlogo uložila blago,
Uložila za cèrveno vino,
Pa mi vina nitko piti nejma.“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
Onda Mari tiho besiedio:
„Daj mi, Maro, dva dukata vina,
Jedan meni a jedan šarinu.“
Njemu Mara tiho besiedila:
„Ne budali neznan dobar junak!
Nepije se sa konjica pivo,
Već ti hajde vamo u mehanu.“
Kad to čuo Kraljeviću Marko,
On odjaši svog konja šarina
U kamenu unišo mehanu.
Ondie siedi Roša harambaša
I njegovih šestdeset hajdukah.

Kako dodjè Marko u mehanu
Odmah njima božju pomoć više;
Oni su mu pomoć prihvatili,
Dadoše mu šeset kupah vina;
Sve to popì Kraljeviću Marko,
Sve on popì, ni bèrka nestopì;
Pa on više kèrčmarice Mare:
„Daj mi Maro dva dukata vina,“
Donesè mu Mara kèrčmarica;
I to popì a bèrka nestopì.
Opet više Kraljeviću Marko:
„Daj mi šarcu dva dukata vina.“
Njemu Mare vino donosila;
On ga daje svom' konju šarinu,
Pa ga veže mehani za vrata,
Pa unišo Marko u mehanu,
S' hajducim se čašam prigonio.
Kad s' hajduci vina ponapili,
Mèrtvu glavu oni iznosili,
Mèrtvu glavu Kraljević Andrie,
Pa počeli glavu premetati;
Odè glava od ruke do ruke
Dodjè u ruke Kraljeviću Marku,
Uzè glavu Kraljeviću Marko,
Pa on njima tiho besiedio:
„Šta mislite, bratjo i družino!
Ova j' glava na junaku rasla —
Ovo j' glava mog brata Andrie.“
Ljuto ciknu pa poteže ćordu,
On izsječè šestdeset hajdukah;

Ufatio Rošu harambašu,
Svezà njemu ruke naopako;
Pa ufatì kèrčmaricu Maru,
U katran joj zamočì košulju,
Pa zažežè, žalostna joj majka!
A kada je Mara izgorila,
Iz bačavah pipe povadio,
A mehanu ognjem zapalio.
On uzima Rošu harambašu,
Pa ga viša konju o unkošu:
S jedne strane Rošu harambašu
S drugu stranu nadžak od čelika;
Teži mu je nadžak od čelika,
Nego mèrtav Roša harambaša.
Odè Marko dvoru bielomu,
Ljuto cvileć za bratom Andriom.
Onda bilo, sad se spominjalo,
A mi da smo zdravo i veselo!

2.

MARKO KRALJEVIĆ
i
BAN OD VIPERA.

Sinoć Marko s majkom večerao,
Večerajuć sve se posmijao;
Al' je Marku mati besiedila:
„Što se smiješ, moje diete drago!
Ili mojoj ubogoj večeri?
Ili, sine, golemoj starosti?“
Marko majci liepo odgovara:
„O starice, mila majko moja!
Ja s' nesmijem ubogoj večeri —
Što tko ima ono i večera;
A ni, mati, golemoj starosti —
Ostariti svakomu je drago;
Već se smijem, stara moja majko:
Kad sam skoro u družini bio
U družini rujno vince pijo,
Svak se hvali bratom ol' sestricom,
A u mene ni jednoga nejma;
Nit' se falim bratom ni sekunom,
Već šarinom konjem od mejdana!“
Besiedi mu ostariela majka:
„Kraljeviću, moj jedini sine!

Mati ti je poroda rodila
Porodila Jelicu sestricu;
Ti si, sine, ponejačak bio,
Kad dolazi od Vipera Bane,
I odvèdè tvoju seku dragu.“
Onda veli Marko Kraljeviću:
„Kuvaj meni tanke brašljenice
Da ja idjem tražiti sestrice“
Majka njemu opet progovara:
„Der se prodji hoda i belaja;
Volim jednu bolovati ranu,
Nego dvie, moj jedini sine.“
Al' besiedi baka izza peći:
„Kraljeviću! naše ogledalo,
Bolje ti je umrieti sine,
Nego taku ostavit sramotu,
Neosvetit svoju seku dragu!“
Kad to čuo Marko Kraljeviću,
Opet majci rieč besiedio:
„O starice, mila moja majko!
Kuvaj meni tanke brašljenice,
Ja ću ići ako ć' i nedoći.“
Gjipì Marko na noge lagane,
On s' oprema što se lievše može,
I opasà tri ćemera zlatna:
U jednoga nasipa dukate,
U drugoga grošah sejmenskieh,
U trećega parah carevicah;
Pa odtale posiedè šarčića,
Odè pravo ka Viperu gradu.

Kada dojè na debelo more,
Al' na moru triest ireizah
Koji vode po moru gjemie;
Oni Marka hitro prevezoše,
On se hitì param u ćemere,
Izvadì im trideset dukatah,
Svakom, brate, po žut dukat daje;
Pa mu veli triest ireizah:
„Kraljeviću! naše ogledalo,
Kuda si se, bolan, podignuo?
Evo veće nedieljica danah,
Od kako je bane od Vipera
Nas pitao a za tebe, Marko; —
Ban izveo do triest hajdukah,
Te on hoda pokraj sinja mora;
Ako tebe baš opazi, bane,
Ah! na tebi ruse glave nejma.“
Al to Marko haje i nehaje,
Već odtale prorena šarčića;
Odè Marko ka Viperu gradu.
Kad je bio dvoru na pogledu,
Opazì ga Jelica sestrica,
Pa pred njega u polje sletila
I pod njime konja ufatila.
Marko njojzi božju pomoć viče,
Ona njemu lievše odaziva:
„O moj brate! Marko Kraljeviću,
Jesil mi se, brate, umorio?
Jesili mi zdravo a i mirno?
Jel' mi zdravo mati stara moja?

Stara majka još i stara baka?“
Njojzi Marko tiho odgovara:
„Sve je zdravo, dragom' Bogu fala!
Već čuješ me, moja seko draga!
Jel' mi zdravo od Vipera bane?
Jel' mi zdravo sestriću Cviane?“
„Zdravo jeste od Vipera bane
I zdravo je moj sinak Cviane.
Doma nejma bana od Vipera —
Otišo je niz ravno Primorje
Odè fatat ribe šestokrile.“
Tude Marko odsjedè šarčića;
A kad vidi Jelica sekuna,
Vodi šarca u podrume donje;
Nit' mu nosi zobi ni siena,
Već mu nosi kosti oglojane.
Odè Marko na debele kule;
Al se skočì Jelica sestrica
Sgotovì mu gospodsku užinu
I natočì vina i rakie; —
U sve troje baca bendžiluke.
Stadè Marko užinati tude,
Nakvasì se vina i rakie,
Pa Jelici rieč progovara:
„Jal' je dobro baš u bana vino,
Jal' si meni otrovala vino?“
A sekuna rieč besiedila:
„Brate Marko! jedini u majke,
Ja nijesam otrovala piva; —
Vino ti je od tri godinice,

A rakla od devet godinah.“
Kad je Marko liepo užinao,
Ufati ga sanak iznenada;
Zaspa Marko glavom brez uzglavja.
Kada vidi sestra neviernica,
Da je Marka sanak poklopio:
Bre, privuče dvoje bukagie,
I privuče dvoje lisičine,
Jadnu Marku oko noguh sklapa,
Lisičine oko bielih rukuh;
Pa privuče halku od sindžira,
Jadnu Marku oko gèrla sklapa,
Oko njega kulu pritvorila.
Istom malo vrieme postanulo,
Al' eto ti bana od Vipera
I za njime trideset hajdukah.
Pred njega se ljuba izšetala,
Pa mu ljuba rieč govorila:
„Moj dragane, bane od Vipera!
Jesil' mi se, bane umorio?
Jesil' meni štogod ulovio?“
Njojzi bane tiho odgovara:
„Čuješ li me, moja vierna ljubo!
Meni danas loša srieća bila; —
Nijesam ti ništa ulovio.“
Al mu ljuba rieč prifatila:
„Ja sam tebi lova ulovila,
Ženetina, kod poprela tvoga,
Pazeći ti dvora i odžaka —
Dobra kuta dušmanina tvoga.

Svoga brata, deli Kraljevića.“
Opet bane rieč govorio
„Nebudali, moja vierna ljubo!
Od Marka se sva boji kraina;
Nebi Marka ni vile saplele,
A kamo li tvoje biele ruke“
„Jesam bogme! od Vipera bane,
Ovdie jeste deli Kraljeviću;
Izvedoh ga na bielu kulu,
Sgotovih mu gospodsku užinu,
Natočih mu vina i rakie,
U sve troje bacih bendžiluke;
Ni napola užinao nije,
A njega je sanak prevario,
I sad spava deli Kraljeviću,
Još se Marko probudio nije.“
Kad to čuo bane od Vipera,
On odletì na debelu kulu.
Kada bane na kulu iziè
Još se Marko probudio nije,
I sad spava, žalostna mu majka!
A doletì bane od Vipera,
Težko ga je nogom udario,
Udario u junačku glavu.
Kad se Marko izza sna prenuo —
(Pusto ga je gvoždje osvojilo,)
Al' se Marko maknuti nemore,
Istom gleda, očim povaljuje, —
Onda veli bane od Vipera:
„Moj kaine, deli Kraljeviću!

A tako ti bora zelenoga,
Što ću tebe sada upitati,
Hoćeš meni pravo kazivati;
Da si mene tako ufatio'
Kojom bi me smèrtju umorio:
Il' bi mene na oganj ložio?
Il' bi mene na kolac nabio?
Il' bi mene s konjma pogazio?"
Njemu Marko rieč govorio:
„O moj zete, bane od Vipera!
Da sam tebe 'vako ufatio,
Ovom bih te smèrtju umorio:
Izveo te drumu na razkèršt̂je,
Kud prolazi sviet i kraina,
Pûsti drumi sa četiri strane;
Razsieko te na četiri pole,
Obiesio na četiri soje;
Kad prohodi sviet i kraina.
Kad prohodi nek se tomu čudi,
Gdi je zete šuru izsiekao! —
Dèrvo nisam, da m' na vatru ložiš,
Hajduk nisam, da m' na kolac mećeš,
Nalča nisam, da me konji gaze.
Razsieci me na četiri strane.
Obiesi me o četiri grane! — —"
Pa ga više ni pitati neće,
Već otidè večerati bane.
Kada bane stadè večerati,
Svojoj l̂ubi tiho govorio:
„Da nosimo i Marku večeru?"

Al' mu ljuba rieč odgovara:
„Nebudali, bane od Vipera!
Kako ćeš mu nositi večeru?
Kad ti njemu baš popušćaš ruke,
Živa će te, bolan! ufatiti,
Pa napola tebe razadèrti!?“
Zatim malo vrieme postanulo,
Doka svanù i ogranù sunce;
Gjipì bane na noge lagane,
Pa on uzè trideset hajdukah,
Odvedoše deli Kraljevića.
Kada biše na drume zelene,
Drumi jesu na četiri strane,
Onde, bratjo, Marka posadiše,
A da njemu odsieku glavu.
Besiedio deli Kraljeviću:
„O moj zete, bane od Vipera!
Nu pogledaj gjuzeli odiela;
Ovakoga odiela nejma
Nejma u cara, a ni u vezira!
Nije gjaiz moj zete i bane,
Da ovako preliepo odielo
Cèrnom kèrvcom bude poštrapano;
Deder meni ti popusti ruke,
Da ti skinem moje odielo;
Ponesi ga sestriću Cvianu,
Kad uzpije u družini vino,
Neka mene može spominjati:
Oyo mi je dajo ostavio.“
Kad to čuo bane od Vipera —

Lakome su oči pri pogači,
A i banu gjuzeli odielo —
Stadè njemu popušćati ruke;
Kada mu je jednu popustio,
Drugu Marko i sam odpustio,
Na dvie pole bana razkinuo;
Pa on skočì na noge lagane,
A poteže mača poganoga,
Izsieče mu trideset hajdukah,
Ufatì mu vranca od mejdana,
Pa banovo skidè odielo,
Š njega svučè a sebe obučè;
Posjedè mu vranca od mejdana,
Pa se fatì ka Viperu gradu.
Kad je bio dvoru na pogledu,
Opazì ga Jelica sekuna,
Pa pred njega u polje sletila,
Misli da je bane od Vipera.
Kad se Marko približio bio,
Poznadè ga Jelica sekuna,
Pa pobiežè uz debelu kulu;
Kad se primì tankih basamakah
Na trećem je Marko dostignuo,
Ufatì je po svionu pasu,
Pa je bubnu na mermer kaldèrmu;
Razletì se na sto uštrupakah.
U to doba sestra Puneksia,
Ona nosi sestrića Cviana;
Marko njojzi izmačè Cviana
Pa ga bacì nebu pod oblake,

Na bojno ga kopje dočekao,
Na kopju mu sèrce iznosio.
„Od zla roda nek nije poroda.“
Jelici je oči izvadio,
Zadio ih sebi za kalpaka.
Nakupio dosta pusta blaga,
A dvore mu biele zapalio;
Pa se Marko kući potežio.
Kad je Marko dvoru dolazio,
Pred njega se mati izšetala.
„Kraljeviću, moj jedini sine!
Jesil' mi se, sine, umorio?
Jesil' sine, zeta oblazio?
Jesil', sine, ti vidio seku?“
„Nijesam je, majko, ja vidio,
Već ja danas idjem preko gore,
Pa ja najdoh dvie tèrnjinice,
Pa ih sebi zadih za kalpaka —
Eto, mati, dvie tèrnjinice.“
A kod uzè ostariela majka,
Prolì suze niz bielo lišce:
„Jesam li ti sine govorila,
Da se prodješ hoda i belaja;
Da ja volim, moj jedini sine,
Volim jednu ranu bolovati,
Nego dvie, moj jedini sine!“

3.

MARKO KRALJEVIĆ
i
NINA OD KOSTURA.

Car čestiti divan učinio;
Sve mu lale na divanu stale,
Ponajstražnji Marko Kraljeviću.
Sve su lale zdravo i veselo,
Sam je Marko tužan neveselo.
Sultan car mu rieči govorio:
„Slugo moja, Marko od Prilipa!
Sve su lale zdravo i veselo,
A ti si mi, Marko, neveseo!?
Hairala, moja slugo vierna!“
Marko caru tiho odgovara:
„Sultan care! sunce ogrijano;
Kako ću ti ja biti veselo,
Kad je Nina od grada Kostura
Moje biele dvore porobio,
Moju viernu ljubu zarobio,
Staru majku konjem pogazio,
A pusto je blago pokupio, —
S toga sam ti tužan neveseo,“
Kad ga care biše razumio,
Liepo Marku jeste besiedio:
„Slugo moja, Marko Kraljeviću!
Bre! ako su dvori porobljeni,
Car će tebi liepše sagraditi,

U Stambolu prama dvorim svojim;
Ako ti je blago pokupio,
Nametnut ću harač na Bugare,
Pokupiti harač po Bugarim
Više, Marko, neg je tvoje bilo;
Ako ti je ljubu odvodio,
U mene je dosta sultaniah,
Puščat ću te u biele dvore —
Uzmi, Marko, koju tebi drago.“
Ali Marko caru odgovara:
„Sultan care, moje sunce žarko!
Istina je, mili gospodine,
Da ćeš meni dvore sagraditi,
Nametnut ćeš harač na Bugare;
Nemore se harač pokupiti,
Brez sindžirah i bez bukagiah.
Pa će mene kleti sirotinja;
Da me puščaš u biele dvore,
Da ja uzmem tvoju sultaniu,
A to naša viera nedonosi,
A meni će ona besiediti
„„Hajd' odtale cèrni Bugarine!““
Već te molim mili gospodare!
Da mi dadeš pobratima moga,
Pobratima starca Halilagu,
S' Halilagom do trista neferah;
Skovat ću im trista tèrnokopah,
Neka idju ka Kosturu gradu;
Deli će ih Nina najimati,
Do kopaju endek oko grada,

Nek' s' neboji Kraljevića Marka.“
To je care težko dočekao;
Daje njemu starca Halilagu,
I daje mu za trista neferah.
Liepo ga je Marko svietovao,
Svoga pobru Halilagu starog:
„Hajde pravo ka Kosturu gradu,
Onde će vas Nina najimati,
Sve u danu dva dukata žuta,
Da kopate endek oko grada;
A kad čuješ ti moga avaza,
Kad te viknem sa biele kule,
Da si meni na ćemerli kuli.
Starac odè do Kostura grada.
Nuto, bratjo, šta uradì Marko!
On se junak pokalugjerio,
Obučè se u cèrnu mantiu,
Cèrnu bradu pušća do pojasa,
Kamilavku na glavu natačè,
I on odè do Kostura grada.
Kada bio u polje kostursko,
K' šedèrvanu, ka vodi studenoj,
On nalazi dvie dievojke hude,
Obedvie su one obielile,
Platno biele na vodi studenoj,
Njima Marko božju pomoć viče:
„Bog pomozi! dvie dievojke hude,
Što ste tako hude obielile?
Jer se niste mlade razudale?
One njemu po istini kažu:

„Bora tebi, otče kalugjere!
Težku nam je svatbarinu, braco,
Nametnuo, Nina od Kostura:
Tko s' udaje, po tri litre zlata,
Tko se ženi, daje po četiri;
A mi jesmo hude sirotice,
Mi nejmamo biela ni dinara!“
Pa ih pita za njegove dvore,
One su mu pravo kazivale:
„Eno dvori u Kosturu gradu,
Ponajviši a i ponajliepši;
K kod dvora kamena avlia,
Na avlii gvozdena kapia,
Na kapii halka pozlaćena.“
Više Marko ni pitati neće,
Već nalazi dvore i avliu.
Kuca Marko halkom na vratima,
Zveka stoji kamene avlie;
Očutì ga tanana robinja,
Uprav ljuba Kraljevića Marka;
Ona leti avlii na vrata,
Od avlie otvorila vrata,
Besiedi mu tanana robinja:
„Bog da s tobom! otče kalugjere,
Kako tučeš halkom na vratieh;
Ako čuje Nina od Kostura,
Ni češ otić', ni odnieti glave!“
Besiedi joj Kraljeviću Marko:
„Ja borati! tanana robinjo,
Kamo tebi Nina od Kostura?“

„Eno Nine na gornjem čardaku
Sio Nina, hladno pije vino,
Š njime pije do devet kadiah.“
Kad je Marko rieč razabrao,
Uvodio sarca u avliu;
Pa on idje u gornje čardake,
Pravo idje k Nini od Kostura;
Njemu Marko božju pomoć viče;
„Bog pomozi Nina od Kostura!“
Njemu Nina Boga prifatio;
„Bog pomogo! otče kalugjere;
Odklen jesi, od koga li grada?
Nijesi li od grada Stambola?
Nisil' čuo za Kraljević Marka,
A za mèrka moga dušmanina?“
Marko njemu tiho besiedio;
„Gospodine! Nina od Kostura,
Kad me pitaš, kazat ću ti pravo:
Ja sam mu se na smèrti sgodio,
Meni šarca od ukopa dao.“
To je Nini vèrlo drago bilo,
Pa on viknù sa gornjeg čardaka:
„Odi berzo, tanana robinjo!
Ti donesi blaga svakojaka,
Ama blaga Marka Kraljevića;
Blago daji otcu kalugjeru
A pred dušu Kraljevića Marka.“
Kada čula ljuba Kraljevića,
Da joj biše Marko preminuo,
Ona daje dva dukata žuta,

A za dušu Kraljevića Marka.
Kad to vidì Nina od Kostura,
To je njemu vèrlo mučno bilo,
Udarì je rukom po obrazu;
Kako je je lahko udario,
Dva joj kutnja pokrutio zuba;
Cèrna teče iz obraza kèrvca.
Njemu Marko rieč govorio:
„Nebiju se tako robinjice,
Već se biju od tela kandžiom.
Ćuješ li me Nino od Kostura,
Da ti jednu pripoviedku kažem,
Dat' poigram kak' sam djakom igro.“
Besiedi mu Nina od Kostura:
„Bora tebi! otče kalugjere,
Pripoviedka meni draga nije —
Poigraj mi kako s' djakom igro.“
Kada poče skakat po čardaku,
Vas se čardak trese iz temelja.
Besiedi mu Nina od Kostura:
Dura, dura, otče Kalugjere;
Kako silno po čardaku skačeš,
Hoćeš, bolan, čardak prolomiti
Pa ću jadan vrata ulomiti!“
Za to Marko haje i nehaje,
Već se Marko pod pazuho maša,
Desnom rukom pod pazuho lievo;
Izvadio brietkinju ćordu,
Mahom Nini odsieče glavu,
I pogubi do devet kadiah.

Pa mi ciknu Marko sa čardaka
Svoga pobru Halilagu starog:
K meni pobro, na gornje čardake.“
Viče Marko ljube Angjelie:
„Moja ljubo! tanana robinjo,
Kupi blago Nine od Kostura;
Ovo nije otče kalugjere,
Već je glavom Marko Kraljeviću,
Da idjemo dvoru bielomu.“
Ljuba ga je po glasu poznala
Viša mu se o bielome vratu.
Leti k njemu Halilaga stari,
I njegovih do trista neferah.
Sve Ninine dvore porobiše
I pusto mu blago pokupiše.
Odè Marko ku Prilipu gradu,
I odvedè ljubu Angjeliu;
Pa je biele dvore sagradio.
Mlogo bolje neg' su prie bili,
A sa blagom Nine od Kostura,
Jer je mlogo odnosio blago.
Halil ode ka Stambolu gradu;
Liepo ga je Marko nadario,
I njegove sve nefere mlade,
A sa blagom Nine od Kostura. —
Neka bratjo, i nama je drago,
Tko pod drugim jamu podkopaje,
Sam će u nju doskoro upasti,
Bilo tako, i bit' će do vieka.

4.

MARKO KRALJEVIĆ

i

BAN ZADRANIN.

Vino piju do tri pobratima,
Vino piju na Kosovu bojnom;
Kad se pobre ponapili vina,
Pak je vince udrilo u lice,
A rakia eglen otvorila:
Jedan pobro falio je sebe,
Falio sebe i gjogata svoga;
Drugi pobro sebe i dorata;
Treći roni suze niz obraze,
Pitala ga do dva pobratima:
Što ti roniš suze niz obraze?
Što nefališ sebe i vrančića?
Al' je tebi ponestalo blaga,
Ili konju ječma previjana,
Ili ti je kula oveśćala?"
Njima pobro kroz plač odgovara.
„Projte me se do dva pobratima;
Nit je meni ponestalo blago,
Niti konju žita previjana;
Nije šala! moja bratjo draga,
Nije šala, ni petnaest danah,

Ja kamoli tri godine danah;
Od kad babo u tavnici leži
U tavnici bana Zadranina;
Evo idem usiati glavu,
Ili moga ja pustiti babu.“
On se skače na noge lagane,
I oprema vranca od mejdana;
Priteže mu četiri kolana
Još i petu ibrišim tkanicu;
Jezus reče, na vrančića klečè,
Pa odtišće preko polja ravna,
Kako zviezda preko neba sjajna,
Pravo zdravo k Zadru bielome. —
Kad vidiše do dva pobratima,
Da im pobro odè brez obzira,
Nemogoše sèrdcu odolieti,
Odtiskoše preko polja ravna,
Pravo zdravo k Zadru bielome. —
Kod Zadra je polje plemenito,
Tude bane posio pšenicu;
Što j' banova nepaze pšenica,
U pšenici čador' razapinju,
Pred čadorom kopje usadjuju,
A za kopje dobre konje vežu. —
Uranio bane Zadranine,
Pak se šeće gradu na bedene;
Dadè mu se k polju pogledati;
Al u polju bieo čador vidi,
Pred čadorom do tri bojna kopja,
Za kopjima do tri bojna konja,

Privezana, zrielo žito pasu,
Kad je bane liepo razgledao,
On dozivlje do tri sina svoja,
Pak je bane njima govorio;
„Sinci moji! moje pouzdanje;
Vi uzmite petdeset soldatah
Pa hajdete u bielu pšenicu;
Izvidite čij je ono čador,
Čij je čador, kakve su delie?
Ufatite, k meni dovedite.“
Njemu veli najstarii sine:
„Daj ti meni petdeset soldatah,
I daj meni vitku bedeviu,
Izvidit ću tko je i kako je,
Žive ću ti savezat delie,
Njiha, babo, tebi darovati.“
Sina babo biše poslušao,
Dadè njemu petdeset soldatah
I dadè mu vitku bedeviu;
I on odè u bielu pšenicu.
Kad je došo u bielu pšenicu.
Na konju jè čador podizao.
Skočiše se do tri pobratima,
Zapadoše za gòtove konje,
Povadiše brietkinje ćorde
Posjekoše, nitko neuteče,
Samo diete, vesela mu majka!
Odnesè ga vitka bedevia,
Za sobom je vrata zatvoralo.
Eto banu i gore žalosti!

On dozivlje i drugoga sina
Pa mu daje do trista soldatah,
I daje mu vitku bedeviu.
Liepoga je sinak poslušao,
I otišo do čadora biela,
Na kopjima čador podizao.
Skočiše se do tri pobratima,
Zapadoše za gotove konje,
Raztieraše, nitko neuteče;
Tko uteče od brietkinje čorde,
Neutečè od voče studene.
Bèrza biše vitka bedevia
Bèrza biše ujeli je vuci!
Ujagmì im diete u vrata,
Za sobom je vrata zatvorilo.
Kad to vidì Zadranine bane,
Skočio se na noge lagane,
Sobom vodi šest stotin' soldatah;
Mudar biše Zadranine bane
Zayedè ih u tiesne sokake,
Gdie s' nemore konjic okrenuti,
Prevarì ih, ujedè ih guja:
Pofatà ih, u tavnicu baci.
Kad ugledà otac sina svoga,
Ciknu junak kao guja ljuta:
„Što češ ovde, sve moje uzanje!?
Tko će mene izbaviti starca? —“
Tu su bili tri biela danka;
Kad četverti danak osvanuo,
Govorio sužanj u tavnici;

„Da bi meni tko odnio knjigu
A na ruke Kraljevića Marka,
Dao bi mu za trista dukatah.“
Istom oni u rieči bijahu,
Al' eto ti jedno momče mlado,
Pa je momče tiho besiedilo:
„Dajte meni do trista dukatah,
Ja ću odnit tu bielu knjigu
Predat ću je Marku Kraljeviću.“
Sužnji pišu listak knjige biele;
Nepišu je cèrnim murećefom,
Već je pišu kèrvcom iz obraza;
U knjizi ga liepo pozdravljahu
I ovako njemu govorahu:
„K nam se, Marko, štogod prie moreš.“
Njima Marko odgovore daje:
„Na keznate, da vam doći neću; —
Ja sam vama vazda kaziyao,
Da nejdete u tiesne sokake,
Gdie s' nemore konjic okrenuti,
Ni brietka ćorda potegnuti.“
Take Marko odgovore dadè,
Pa se skače na noge lagane,
A pojaši šarca konja svoga
I odtišće k Zadru bielome.
U pšenici čador razapinje,
Pred čadorom kopje usadjuje,
A za kopje dobra šarca veže.
Kada bane u kulu izajdè,
Dadè mu se k polju pogledati;

U pšenici bio čador vidì,
Pred čadorom šarac nogom kopa.
Ban se skače na noge lagane,
I uzima šest stotin' soldatah,
Šobom vodi do tri sina svoja,
Pravo zdravo u bielu pšenicu;
Na kopjima čador podizao,
Pa govori Zadranine bane:
„Bre delio, jedna haramzado!
Kad si junak i taka delia
Izajdi mi na mejdan junački,“
Zato Marko haje i nehaje,
Nego s kupom rujno vino pije,
I još njima liepo nazdravio:
„Prodjimo se boja i mejdana;
Već siedite, da se napijemo!“
Oni misle, da se šnjima ruga,
Biju Marka čizmam i mamuzam.
Zato Marko haje i nehaje,
Bèrkove je stèrmu oborio:
Jednoga je stèrmu oborio,
Drugoga je na rame bacio.
Opet bane njega udaraše,
Dok se Marko razljutio biše;
Skočio se na noge junačke,
Pojašio šarca od mejdana,
Ter ih ganja po polju široku,
Gdie kog srieta tu mu glavu skida;
Sve raztierà nitko neutecè;
Ufatio bana od mejdana,

I njegova tri sina nejaka;
Svezà njima ruke naopako.
Ufatio jednoga soldata,
Ter mu ruku s rukom prikovao,
A na ruki knjigu napisao;
Pa ga šalje k banici gospoji,
U knjizi je govorio Marko:
„Bora tebi! od Zadra banice,
Ja ti bana pogubio nisam,
Niti bana, nit' njegove sine;
Čuješ mene! od Zadra banice,
Pusti meni sužnje iz tavnice,
Ja ću tebi robje pofatano.“
To je njojzi vèrlo drago bilo,
Pustila je sužnje iz tavnice.
Kad vidio Kraljeviću Marko,
Kako su mu pobre potamnile,
Drugu njojzi napisao knjigu:
„Još pošalji njihovo oružje,
Dobre konje, kopja od mejdana,
I još uz to tri tovara blaga;
Ako li mi ti poslati nećeš,
Hoću tebe u cèrno zaviti.“
Šalje ona što je isko Marko.
Kad to primì Kraljeviću Marko:
On posiečè bana Zadranina
I njegova tri nejaka sina. —
Davno jesu kazivali ljudi:
Nejma lova brez siva sokola,
Niti boja brez Kraljević Marka.

5.

JUG BOGDAN

SVOJU LJUBU PRODAO.

Bratjo moja, a družino moja!
Na dobro vam jutro osvanulo,
Na boljemu sunce ogranulo! —
Nije šala, bratjo moja draga:
U Bogdana devet vinogradah,
I još devet zelenih livadah;
Svi hardovi vinom napunjeni
A livade trava pokrivala;
Sve mu loze liepo izcvietale,
Sve pojate sienom napunjene.
Zalud' njemu devet vinogradah,
Zaludu mu zelene livade,
Jer se Bogdan težko zadužio:
Zadužio tri tovara blaga;
Pa dužnici njega okupili,
Da prodaje dvore i timare,
Da prodaje devet vinogradah,
Da prodaje zelene livade,
Da im broji tri tovara blaga.
Pa se junak vèrlo zamislio,
Sve ti misli, što će i kako će;
Sve on misli na jednu smislio:
Da on vodi ostarielu majku.
Da ju vodi u novu čaršiu,

Da ju daje za veliku cienu,
Nebi li se junak oddužio.
Kad začula ostariela majka,
Ona prolì suze niz obraze,
Pa je sinu tužno besiedila:
„Da moj sine! mladjan Jug Bogdane,
Kad sam mlada tebe porodila,
Svi rodjaci meni besiedili,
Da sam izrod, biedna, porodila,
Porodila nevaljala sina,
Koi će mi puno dodijati,
Naše slavno pleme ocèrniti;
Pa moj sinko, da od Boga nadješ!
Ti se glasi podaleko čuli;
Za to čùli od mejdana momci,
Pa će ti se, bolan, narugati —
Gdie prodadè ostarielu majku!
To se čulo u kraini nije,
Da je sinak mater prodavao.! —
Proj se toga ala i belaja,
Neprodaji ostariele majke,
Ti nečini u rodu sramote;
Več prodaji svoju viernu ljubu
Jer će tebe oženiti majka.“
Kad Bogdane rieči razabrao,
On dozivlje svoju viernu ljubu,
Pa je ljubi tiho govorio:
„Meći na se od zlata haljine
Iz pod vrata biserli gjerdane —
Vrieme došlo, udavat' se valja,

Valja mi te, ljubo, prodavati“
To izustì, gorke suze pustì.
Kad se ljuba liepo opremila,
Nju mi Bogdan za ručicu prima,
Pa ju vodi u novu čaršiu,
Nju mi cieni u veliku cienu. —
Tud' prolazi carev haznadare,
Pa Bogdanu rieč besiedìo:
Pošto roblje? neznana delio!
Koja ciena robu kićenomu?“
Bogdan njemu liepo odgovara:
„Ciena njemu: hiljadu cekinah.“
Haznadare opet progovara:
„Steri, more, tvoju kabanicu,
Da ti brojim hiljadu cekinah.“
Pa se junak prebrojio biše —
Zànile ga oči na popreko,
A na ono plemenito roblje,
Prebrojì s' u hiljadu cekinah:
Uzè Bogdan dvie hiljade rušpah,
Odè junak dvoru bielomu.
Težko ti se junak razstavio
Od onoga roblja plemenita,
Koga biše za nevolju dao,
Prodo, brate, u nevolji težkoj.
Haznadare roblje odvodio;
Kad je bilo na pèrvom konaku,
Oboje su išli u ložnicu. —
Mili Bože, na svemu ti fala!
Vedro nebo sa četiri strane

Poklopiše cèrni oblakovi;
Božje vrieme udarilo biše,
Tučá, brate, od četiri litre;
Kakva tuča, bratjo, upadaše,
Od krovovah šimlja odpadaše.
Poplaši se carev haznadare,
Pa robinji tiho besiedio:
Bora tebi! moja robinjice,
Kaži pravo, tako bila zdravo,
Imaš koga ti od svoga roda?“
Robinja mu pravo kazivala:
„Ja sam jedna sirotica prava,
Od mog roda ja nejmam nikoga,
Poslie jednog brata rodjenoga:
Mlada njega zarobiše Turci,
Pa sam skoro glase razumila,
Da je posto carev haznadare.“
Kad on take razabrao rieči,
Onda njojzi tiho besiedio:
„Po čemu bi poznavala brata?“
„„Ja bih njega lahko poznavala:
On imade pod okom madeža;
Kod mišice na lievoj ruci,
On imade od rane biljega,
Što su njega bilježili Turci.““
Bili znala za njegovo ime?
„„Ime njemu malušan Perica.““
Seko moja, srieća li je tvoja,
Srieća tvoja, a i moja, seko! —
Dižè kalpak sa očiuh cèrnih,

Ugledà se madež pod očima;
Zagèrnuo uz ruke rukave,
Ugledà se biljeg od mišice.
Kad sestrica brata poznavala:
Ruke širi, Bogu zafaljuje,
Brata svoga u čelo cieluje.
Po govori carev haznadare:
„Prosti Bože! što sam poljubio
U neznanju, rodjenu sestricu;
Ako jesam i ljubio seku
Njoj sramote učinio nisam.“
Pa ju vodi za bielu ruku,
Poklonì je mladom Jug Bogdanu,
Još mu daje hiljadu dukatah,
Nek' se junak oslobodi duga,
Nek' nedaje ljube za dugove. —
Eto pisma, bratjo moja draga!
Komu mila i milja mu bila,
Komu mèrzka i mèrža mu bial!
Nek miluje, što je njemu drago,
Dat ću njemu gusle i gudalo,
Neka pieva, što je njemu drago.

6.

IZGIBIO JUGOVIĆAH.

Poletila dva vrana gavrana,
Sa Kosova polja širokoga,
Kèrvavieh noguh do kolienah,
I kèrvavog kljuna do očiuh;
Poletili, pa su besiedili:
„Evo ima dvie nedielje danah,
Nenadjosmo dèrva ni kamena,
Gdie bi mogli odpočinut' malo.“
U tom oni dok govoru bili,
Ugledaše dvore Jugovića,
Pa su oba k dvoru poletili,
Poletili, hitro doletili;
Na dvoru se oni ustavili.
Izletila stara Jugovićka:
„Bora vama! dva vrana gavrana,
Nistel', sriećom, sa Kosova ravna?
Nistel' vid'li našeg cara Lazu
I njegovu ubojitu vojsku?
Jeli Lazo cara predobio?
Nistel' vid'li devet mojih sinah,
Sinah mojih, devet Jugovićah,
Hoćel' skoro svome bielom' dvoru?“
Tad gavrane jedan progovara:
„Radi bismo dobar glas donieti,
Ali pravo valja kazivati:

Vidili smo vašeg cara Lazu
I njegovu ubojitu vojsku;
Mi vidismo devet vranih konjah,
Brez sedalah i još brez junakah,
A za njima devet bielih hèrtah,
A za hèrtim devet sokolovah;
Oni lete jedan za drugime,
Traže oni svoje gospodare,
Pa dolaze do zelena luga,
Tud' nahode mèrtva cara Lazu,
A do njega devet Jugovićah:
Svi su oni listom izginuli
Braneć Lazu od dušmanskih rukuh."
Kad začula stara Jugovićka,
Ona biše sèrdca junačkoga,
Neodtišće suze od obraza.
„Bogu falu! na njegovu daru."
Pa dozivlje najmenika Luku:
„Vierna slugo! najmeniče Luka,
Leti, slugo, u donje podrume,
Sedlaj nama dva dobra konjica,
Tebi vilu, meni lastavicu."
To začulo devet neviesticah,
Svaka nosi diete dieverovo,
Pa dolazi svojoj svekèrvici,
Tužno cviele kano guje ljute,
A nji tieši stara Jugovićka:
Bora vama! devet neviesticah,
Mlade jeste, nebudite lude;
Nevierujte mladim gavranovim,

Često gèrkću, ali leša nejma;
Evo meni biela knjiga dodjè,
Sa Kosova polja širokoga,
Dietce moje, mladih Jugovićah:
Da su oni zdravo i veselo,
Da su oni predobili Turke;
U njih ima mlogo prijateljah,
Da bi mogli viekovati vieka, —
Oni moju ustavili dietću;
Sad mi oni poručuju mladi,
Da ja stara do Kosova dodjem,
Da ih zovem svojem bielom dvoru,
Da ih lašnje prijatelji puste.“
To govori, na konjica skače,
Pa im baca knjigu iz niedarah:
„Eto knjiga, da se utiešite;
Čuvajte mi devet unučadi,
Čuvajte mi mog' bielog' dvora
I u dvoru hèrza i obraza;
A ja idjem dovoditi dietcu.“
Jezus reče, odtišće konjica,
Pravo, zdravo na Kosovo dojdè. —
Bože mili, na svem' tebi fala!
Sve je polje lešim prikriveno,
Mèrtav leži junak do junaka,
Mèrtav konjic jedan do drugoga;
Prevèrćala stara Jugovićka,
Prevèrćala dva biela dana,
Prevèrćala konje i junake
Nigdie ona dietce nenahodi!

Dohodila de zelena luga;
Al' kod luga devet vranih konjah,
Za konjima devet bielih hèrtah,
Za hèrtovim devet sokolovah;
Oni tèrču, traže gospodarah:
Al' su mèrtvi, nemogu ih naći.
Kad vidilo devet vranih konjah,
I poznalo cèrnu lastavicu,
(Sve ih, kleta, izždriebila biše,)
Doletiše staroj Jugovićki;
Nji poznala stara Jugovićka,
Ni tud' ona suze nepustila!
Već pogledà k nebu u oblake,
Ugledala dva vrana gavrana,
Jedan gèrkče, drugi progovara,
„Eto tvojih devet Jugovićah
Mèrtvi leže za zelenim lugom.“
Mèrtvoj dietci stara dohodila,
Sve ih redom, tužna, poznavala,
Pa je dietcu liepo izgèrlila,
I oprala suzam od obraza.
„Dietco moja! devet Jugovićah,
Izginuste mladi na Kosovu;
Ja nežalim, moja dietco draga.
Ja nežalim što ste izginuli,
Braneć zemlju od dušmanske ruke,
Pleme svoje vi ste osvietlali.“
Pa kada ih oplakala biše,
Kopa njima tvèrdu ledinicu,
Sve ih redom pokopala liepo,

I zelenim nakitila busom.
Pa se krenu k svojem bielom dvoru,
A za njome devetero konjah,
A za njima devet bielih hertah,
Za hèrtima devet sokolovah.
Kad vidilo devet neviesticah,
Procviliše kano guje ljute,
Kruto kunu jenjičare Turke,
A još više neviernoga Vuka
Jer izdadè cara na Kosovu.
Njihu tiši stara Jugovićka:
„Neludujte! moje neviestice,
Bogu fala! na njegovu daru,
Pa ih mlada ni rodila nisam,
Da mi leže na meku dušeku,
Već da brane zemlju od dušmanah!
Neplačite moje kćerce drage!
Ak i jesu odletili ždrali,
Ostali su ptići ždralovići;
Hranit ćemo ptiće ždraloviće,
Naše pleme poginuti neće,
Naši dvori ostat' pusti neće.“

7.

NESREĆNA ŽENITBA.

LAZARA VUKOVIĆA.

Vuk Despote činio veselje,
On ti ženi svog Lazara sina,
Preko Bosne iz Novoga biela;
Doka Vuče zlato izprosio,
Pèrsten daje, svatbu ugovara;
Malu svatbu Vuče ostavio,
Doka dojdè ka gradu Omišu,
Da pokupi kićene svatove.
I natrag se zdravo povratio,
Zdravo Vuče ka Omišu sajdè;
Zove svate znano i neznano,
Na pir zove malo i golemo,
I odvede kićene svatove.
Kad je bio na sried gore cèrne,
Pred svatove izhodio Vuče,
Pa razgleda konje i junake:
Al nebiše boljega konjica
A od vranca star Despota Vuka,
A boljega nebiše junaka,
Od sokola Jenjića Komnena,
Vuk Despota mladjana netjaka!
Pa besiedi Jenjiću Komnenu:
„Moje diete! Jenjiću Komnene,

Deder budi, sine, gjuvegia,
Dok od bana izmaknem dievojku,
Na poklon ti svi oni darovi,
Što punica svomu zetu dade.“
Al' mu veli Komnen barjaktare:
„Neću, ujče, biti gjuvegia;
Tvoj je Lazar težka pijanica,
Opit će se zametnut će kavgu.
Jedva ga je utolio Vuče,
Odsiede mu dobra vranca svoga;
Lazar skida sve svoje oružje,
Lazar skidè, a Komnen obučè,
I Vukova vranca uzjašio.
Zdravo došli svati do Novoga,
Liepo ih je dočekao bane:
Svatovski se konji izprimaše,
Sve junake vode u odaje,
Dobre konje u mlake podrume.
Od Lazara, nitko ni spomena!
Svim svatovim večera izišla;
Sve večera malo i golemo,
A Lazara s dietcom posadiše.
Vrazi dietci mirovat' nedadu,
Sve Lazara čorbom polivaju,
Sve ga biju kašikam u glavu.
I tude su noćcu prenoćili;
Kada njima bieo dan svanuo,
Zavikaše čauš do čauša:
„Na noge se! kito i svatovi,
Opremajte kićenu dievojku.“

Izvedoše kićenu dievojku,
A Komnen se u punice svrati,
Baki dadè od zlata jabuku,
Njemu baka od zlata kòšulju,
Trie šure tri biela grada;
Odè Komnen za kitom svatovah.
Kad su bili na sried gore cèrne,
Tude su se svati ustavili,
Počinuti i použinati,
I napit se vina rumenoga.
Izza pila igru zametnuše:
Skokòm skaču, bacaju kamenom,
Biju oni hitrena nišana.
Odbacì im komnen barjaktare,
A odskočì skoka junačkoga,
Ubì Komnen hitrena nišana.
A gleda ga kićena dievojka,
Na njega se groh'tom nasmiehala.
Govori joj Komnen Sinjeviću:
„Misliš, curo, da sam gjuvegia!?
Borme nisam! liepa dievojko —
Ono ti je mladjan gjuvegia,
Što se skače, što no nedoskače,
Štono nejma noguh do kolienah.“
Kad to čula liepa dievojka,
Oči svèrnu, suzam oborila.
To Lazaru vèrlo mučno bilo,
On poteže breše izza pasa:
„O Komnene! kuryino kopile,
Jer mi cèrniš obraz na mejdanu?

Nemoj reći, da sam prevario,“
Obedvima živu vatru daje,
I Komnena obe pogodiše
Pod gèrjoce, gdie puce sapinja.
Komnen padè u travu na glavu.
Ljuto cvili kićena dievojka:
„Volim biti sebi ubojica,
Neg' njegova jadna zaručnica!“
Pak pobieže kroz goru zelenu;
A goni je Despote Lazare,
Više curu gèrlom i havazom:
„Obazri se, kićena dievojko!
Da ti vidim lišce i obèrve,
Ja te dalje ni tierati neću.“
Prevarì se liepa dievojka,
I natrag se njemu obazrila.
A kad vidì despote Lazare,
On pripalì svoju dugu šarku;
Pučè šarka, ostala mu pusta!
I pogodi kićenu dievojku,
Pogodì je medju oči cèrne,
Mertva padè po zelenoj travi.
Kad vidiše kićeni svatovi,
Na pored im groblje izkopaše
I oboje tude ukopaše,
Kroz groblje im ruke prometnuše,
U njih meću žute limunove;
Pokraj glave vodu navratiše,
Iz pod noguh cvietje posadiše;
Tko izajde drumom širokiem,

A žedan je, neka vodu pije,
Tko je mladjan neka bere cvietje,
Cvietje bere, a pokoj pridaje.

8.

NEJAĆAK NENAD.

Majka hrani dietce devetero,
Sve preslicom i rukom desnicom;
Kad je majka dietcu podhranila,
Jednake im pokroji haljine,
A jednake konje kupovala;
Dovedè im devet dievojakah,
Sve sinove majka izženila.
Postaše joj sinci kesedžie,
Dočikuju bale i tèrgovce,
I odgone blago na tovare.
To se čudo po daleko čulo;
Za to začu Gorune vojvoda,
On s' opremì i povedè družtvo.
Kad je bieloj kuli dohodio,
Nuh! Goruna, dobre srieće biše,
Jer se svuklo devet bratje mlade,
Oružje su svoje odbacili;
Bacaju se kamena s ramena,
I skaču se skoka junačkoga.
Kad opazì Gorune vojvoda,
Da u bratje oružja nejmade,
Brez testira nagoni gjogata

U avliu devet bratje mlade.
Gorun teržè golu alamanku
I posiečè devet bratje mlade,
Pa im bielu porobio kulu,
Staru majku konjem pogazio,
Odveo joj devet neviesticah,
Odvedè ih sebi za robinje.
Ma Nenadu bratu najmladjemu
Srieća biše, doma nebiaše;
Malo diete prenejako biše,
Odtieralo u pašu teoce.
Zatim vrieme zadugo nebilo;
Kad podrastè nejačak Nenade,
Siedè Nenad besiediti majci:
„O stariçe! moja mila majko,
Kuhaj meni mehke brašljenice,
Sve debelo, kolik ogledalo;
Već je došo zeman po zemanu,
Da ja svoju bratju osvećujem,
A povraćam svoje neviestice.“
Kad mu čujè ostariela nana,
Majka jeknu, sve joj gèrlo zveknu:
„Moj Nenade! drago diete moje,
Deset vas je u matere bilo,
Sad nejmadem van tebe jednoga;
Neću, sine, ni tebe jednoga,
Ako odeš Gorunovoj kuli!“
Već ga moli ostariela majka:
„Nemoj ići, drago diete moje!
Sve sam svoje sinke pregorila,

Oko tebe ruke sastavila.“
A Nedad joj govorio rieči:
„Kuhaj, majko, biele brašljenice,
Ja ću tražit Goruna vojvode,
Da ću svoje kuće neviditi;
Svoje bratje pregorit nemogu,
Niti svojih devet neviesticah,
Gdie s’ upale u dušmanske ruke.“
Kad se majci na ino nemože,
Kuha sinku mehke brašljenice,
Zakuhava medom i šećerom,
Polovinu suzam od obraza;
Dok se Nenad opremio biše,
Majka sinu spremì brašljenice.
On izvedè pelivan dorata,
Uzjaši ga u svojoj avlii;
Za njim leti ostariela majka:
„Hajde s Bogom! drago diete moje.“
Odè Nenad, odtierà dorata,
Pravo zdravo kuli Gorunovoj;
Kad je bio pred mermer avliu,
Brez testira nagoni dorata
U avliu Goruna vojvode.
U avlii tahnena robinja
Neviestica nejaka Nenada —
Ona pere kalajli sahane;
Njojzi momak Boga nafalio,
Robinja mu prifatila zdravjem:
„Da si zdravo! neznana delio.“
Al’ joj veli nejaki Nenade:

„Ah, bora ti! neznana robinjo,
Kamo tebi Gorune vojvoda?“
Robinja mu mûklo progovara:
„Eno Gorun na ćemerli kuli
U hodaji na dušeku spava;“
Njoj besiedi nejaki Nenade:
„Hajd mi zovi Goruna vojvodu.“
Odè huda uz ćemerli kulu.
Kad unidjè u puli hodaju,
Al' Gorune na dušeku spava;
Zove njega tahnena robinja:
„Gospodaru! Gorune vojvoda,
Zove tebe junak na avliu.“
Oh! da vidiš Goruna vojvode
Izpravì se sa dušeka svinja,
Udarì je pleskom uz obraze;
Kako je je lasno udario,
Dva joj zdrava poletieše zuba.
Ljuto ciknu mladjahna robinja.
Oćutì je Nenad na avlii,
Pak podviknu sa konja dorata:
„Oh, Gorune, rodila te kurva!
Jer mi biješ po dvoru nevieste?
Sadji k meni na mermer avliu;
Već je došo zeman po zemanu:
Devet si mi bratje pogubio,
Da osvetim devet bratje svoje,
Jal' pogubiš i mene desetog.“
Kada Gorun razumio rieči,
Od holosti i od uzgornosti,

Nehtiè britke pripasati ćorde,
Već prifatì perna buzdohana,
Hitro sadjè niz mostove kuli,
I unidjè u podrum gjogatu;
Nehtiè Gorun, junak od junaštva,
Nehtiè dobra osedlat gjogata,
Već na gola konja uzjašio;
Iztierà ga na avliu bielu.
Na Nenada udario biše,
S desnom rukom, s pernim buzdohanom,
Pa udara nejaka Nenada,
A momče se po dori savija,
Na nos njega cèrna kèrv zaliva;
Opazì ga mlada neviestica,
Gdie iz njega kèrvca udarila,
Ljuto cvili na bieloj kuli:
„Oh, Nenade, žalostna ti majka!
Vidiš, bolan, da si poginuo,
Jesi brate, jedan u matere,
Žalit će te mila mati tvoja.“
Nuh, da vidiš nejaka Nenada,
Nehtiè ni on, junak od junaštva,
Britke svoje povaditi ćorde,
Već poteže perna buzdohana,
Pak udara Goruna vojvodu;
A Gorun se po gjogi povija,
Na gèrlo mu kèrvca udaraše,
Pod njim gjogo tone kroz kaldèrmu;
Bijuć' ga je s konja ukinuo;
Nenad teržè ćordu iz sagrie,

Pa mu glavu sa ramena smahnu;
Bielu mu je porobio kulu
I zaklo mu dva nejaka sina,
Od zla roda, nek nije poroda.
Zarobì mu seku i ljubovku,
I povratì svoje neviestice;
Zdravo došo svojoj kuli bieloj.
Nenadu se majka nenadaše;
A kad banù s robjem i s neviestam,
Iz nenada kad ga opazi majka,
U radosti sva se rastopila.
Nenad svoje udaje nevieste;
Ožení se sestrom Gorunovom,
A uzè mu ljuhu za robinju.
Onda bilo, kad se je činilo
Danas, brate, jedno spominjanje.

9.

JANJA UDOVICA.

Sitan fermân na tu Bosnu sajdè,
Donesè ga carski kapidžia,
Ferman dojdè u Bosnu ponosnu,
Da on kupi dietcu jenjičare,
Da ih šalje k bielu Carigradu;
Ferman sijdè u Hercegovinu,
A na konak Ajmanović knezu;

U njega je konak učinio,
Dadè knezu careva fermana:
„Piši, kneže, dietcu jenjičare,
Da šaljemo ka bielu Stambolu.“
Piše dietcu po Hercegovini,
Sve popisà malo i veliko.
U njeg biše do devet sinovah,
I toliko mladih sinovacah —
Ni jednoga upisat nehtiedè.
Biše ondi Janja udovica,
Imadiše jedinoga sina:
Upisà joj i toga jednoga.
Za to čuje Janja udovica,
Ona bieži u goru zelenu:
Tri mieseca u gorici bila,
Travu jela, s lista vodu pila;
Dok planine sniegom zapadoše,
Više Janja živiti nemore;
Ona sajdè bielu dvoru svomu.
Za to začu Ajmanović kneže,
Ufatì joj jedinoga sina
Matiaša, od sedam godinah,
I spremì ga ka bielu Stambulu. —
Kad je diete došlo ka Stambulu,
Tude bilo devet godin danah,
I veliko miesto izdvorilo:
Zapalo mu devet agalukah,
Sve ih devet caru poklonio,
Da mu dade Bosnu pašaluka;
I car mu je Bosnu poklonio.

U Bosnu je vezir salazio,
Siedè sudit u Bosni ponosnoj,
Sudi diete za godinu danah.
Podižè se bosanski vezire,
Po deveru, u Hercegovinu
Bieloj kuli Ajmanović kneza.
Poslà vezir konakčiu svoga,
Nek dočeka careva vezira
I nek gleda konak za vezira:
Ako i šta iz sela donese,
Na njemuka ruse glave nejma.
Odè napred pašin konakčia,
Kada dojdè k Ajmanović knezu,
Sve mu kaže pašin konakčia.
U ta doba bosanski vezire,
I u kneza konak učiniše,
I popeše biele čadorove
Po az-bašči izpred biele kule.
Kad večerà bosanski vezire,
On ti kneza po imenu viče.
Do njeg dojde Ajmanović kneže;
Kad temenah učini veziru
Izmačè se, podviv, stadè, ruke.
Pita njega bosanski vezire:
„O čivčia Ajmanović kneže,
Imal' ovde Janja udovica?“
Njemu kneže po istini kaže:
„Ima, paša, Janja udovica.“
Paša mu je opet besiedio:
„Dovedi mi udovicu Janju.“

Odè kneže poslužit vezira;
Kada dodjè do Janjina dvora,
Kneže Janju po imenu viče:
„Hajde, Janjo! tebe paša zove.“
Ljuto cvili Janja udovica,
Ona kunè Ajmanović kneza:
„Bog t' ubio! Ajmanović kneže,
Al' si za me i vezirim kazo, —
Još se meni osvetio nisi!?“
Podjè huda udovica Janja,
Plačuć dojdè k pašinu čadoru,
Pa pod čador paši ulazila.
Kad je vidì bosanski vezire,
Sa šiljteta na noge skočio,
Spušća tenef do zelene trave,
A zavikà izza svega glasa:
„Majko moja! udovice Janje.“
Pa je ljubi u obadvie ruke,
I u biele dojke iz niedarah,
Koje jesu njega odhranile.
Kod njeg cvili udovica Janja,
A tieši je diete vezire:
„Muč' necvili, mila majko moja!
Što sam htio, ono sam izisko;
Evo tebi dosta blaga pusta,
Pak se hrani i oda zla brani,
A ja idjem sudit u Travniku.“
I tude su noćcu prenoćili,
Kad u jutro bio dan svanuo,
Obiesìo Ajmanović kneza,

I njegovih do devet sinovah,
I do devet mladih sinovacah,
Sve o vratim Ajmanović kneza.
Odè vezir sudit u Travniku,
Ostà majka u Hercegovini;
Ona gradi biela manastira,
I uz njega cèrkvu od kamena,
A za dravlje svog jedina sina.

10.

GRUJO NOVAKOV.

Kad se ženi od Budima bane,
Na daleko curu izprosio,
U Mlecima, gradu kaurskomu,
Milu kćercu dužda mletačkoga;
Pèrsten stvalja, svatbu ugovara,
S babalukom duždom mletačkiem:
„Babaluče, dužde od Mletakah,
Svatba moja bèrže i ureda,
Bolan dužde, od po miešec danah,
Dok ja sidjem Budimu bielu
I pokupim na kitu svatove,
I porežem čeiz na dievojku,
Na Luciu, milu kćercu tvoju;
Pak ću opet ka Mlecima doći,
I hoćemo biti prijatelji,

Oko tebe ruke sastavila.“
A Nedad joj govorio rieči:
„Kuhaj, majko, biele brašljenice,
Ja ću tražit Goruna vojvode,
Da ću svoje kuće neviditi;
Svoje bratje pregorit nemogu,
Niti svojih devet neviesticah,
Gdie s' upale u dušmanske ruke.“
Kad se majci na ino nemože,
Kuha sinku mehke brašljenice,
Zakuhava medom i šećerom,
Polovinu suzam od obraza;
Dok se Nenad opremio biše,
Majka sinu spremì brašljenice.
On izvedè pelivan dorata,
Uzjaši ga u svojoj avlii;
Za njim leti ostariela majka:
„Hajde s Bogom! drago diete moje.“
Odè Nenad, odtierà dorata,
Pravo zdravo kuli Gorunovoj;
Kad je bio pred mermer avliu,
Brez testira nagoni dorata
U avliu Goruna vojvode.
U avlii tahnena robinja
Neviestica nejaka Nenada —
Ona pere kalajli sahane;
Njojzi momak Boga nafalio,
Robinja mu prifatila zdravjem:
„Da si zdravo! neznana delio.“
Al' joj veli nejaki Nenade:

„Ah, bora ti! neznana robinjo,
Kamo tebi Gorune vojvoda?“
Robinja mu mûklo progovara:
„Eno Gorun na ćemerli kuli
U hodaji na dušeku spava;“
Njoj besiedi nejaki Nenade:
„Hajd mi zovi Goruna vojvodu.“
Odè huda uz ćemerli kulu.
Kad unidjè u puli hodaju,
Al' Gorune na dušeku spava;
Zove njega tahnena robinja:
„Gospodaru! Gorune vojvoda,
Zove tebe junak na avliu.“
Oh! da vidiš Goruna vojvode
Izpravì se sa dušeka svinja,
Udarì je pleskom uz obraze;
Kako je je lasno udario,
Dva joj zdrava poletieše zuba.
Ljuto ciknu mladjahna robinja.
Očutì je Nenad na avlii,
Pak podviknu sa konja dorata:
„Oh, Gorune, rodila te kurva!
Jer mi biješ po dvoru nevieste?
Sadji k meni na mermer avliu;
Već je došo zeman po zemanu:
Devet si mi bratje pogubio,
Da osvetim devet bratje svoje,
Jal' pogubiš i mene desetog.“
Kada Gorun razumio rieči,
Od holosti i od uzgornosti,

Nehtiè britke pripasati ćorde,
Već prifatì perna buzdohana,
Hitro sadjè niz mostove kuli,
I unidjè u podrum gjogatu;
Nehtiè Gorun, junak od junaštva,
Nehtiè dobra osedlat gjogata,
Već na gola konja uzjašio;
Iztierà ga na avliu bielu,
Na Nenada udario biše,
S desnom rukom, s pernim buzdohanom,
Pa udara nejaka Nenada,
A momče se po dori savija,
Na nos njega cèrna kèry zaliva;
Opazì ga mlada neviestica,
Gdie iz njega kèrvca udarila,
Ljuto cvili na bieloj kuli:
„Oh, Nenade, žalostna ti majka!
Vidiš, bolan, da si poginuo,
Jesi brate, jedan u matere,
Žalit će te mila mati tvoja.“
Nuh, da vidiš nejaka Nenada,
Nehtiè ni on, junak od junaštva,
Britke svoje povaditi ćorde,
Već poteže perna buzdohana,
Pak udara Goruna vojvodu;
A Gorun se po gjogi povija,
Na gèrlo mu kèrvca udaraše,
Pod njim gjogo tone kroz kaldèrmu;
Bijuć' ga je s konja ukinuo;
Nenad teržè ćordu iz sagrie,

Pa mu glavu sa ramena smahnu;
Bielu mu je porobio kulu
I zaklo mu dva nejaka sina,
Od zla roda, nek nije poroda.
Zarobì mu seku i ljubovku,
I povratì svoje neviestice;
Zdravo došo svojoj kuli bieloj.
Nenadu se majka nenadaše;
A kad banù s robjem i s neviestam,
Iz nenada kad ga opazi majka,
U radosti sva se rastopila.
Nenad svoje udaje nevieste;
Ožení se sestrom Gorunovom,
A uzè mu ljubu za robinju.
Onda bilo, kad se je činilo
Danas, brate, jedno spominjanje.

9.

JANJA UDOVICA.

Sitan ferman na tu Bosnu sajdè,
Donesè ga carski kapidžia,
Ferman dojdè u Bosnu ponosnu,
Da on kupi dietcu jenjičare,
Da ih šalje k bielu Carigradu;
Ferman sijdè u Hercegovinu,
A na konak Ajnanović knezu;

Od biele svile sapletene.
To izrečè, pa na noge skače,
I otidjè bielu Budimu.
Kad je bio poljem velikiem,
Daleko ga bane opazio,
Pred njega je bane izšetao,
Uzjašivši grivca doru svoga;
Pak ga zove kuli prebieloj:
„O rodjače, Grujo diete malo,
Fala! tvomu babi rodjenomu,
Koi te je poslo u svatove —
Ev' imaju tri nedielje danah,
Kako, Grujo, pogledam svatove;
Sutra ćemo ići pred svatove
Do Ribnice, studene vodice.“
A daidže diete poželjelo,
Neće s banom dvoru bielomu,
Već on banu tiho progovara:
„Bèrže, bane, hitra kalauza,
Nek me vodi do vode Ribnice,
I ja idjem, bane, za svatovma.“
A neda mu bane od Budima,
Jer on nezna broda na Ribnici,
Broda nezna, a ćuprie nejma;
Skele čuva trideset Arapah,
Medju njima troglav Arapine,
A na svojoj vranoj bedevii —
Ja kakva je, ostala mu pusta!
Iz ustih joj mavi plamen bije,
Iz očiuh munja sievala,

Ona ždere konja i junaka,
I tebe će, Grujo, proždrieti.
Ali Grujo njemu progovara:
„Haj sićuma bane od Budima,
Dok je meni Boga velikoga,
I prečiste dievice Marie,
I gjogata stara babe moga —
Nebojim se trideset Arapah,
Sviuh ću ih, s Bogom, predobiti.“
Nikako mu neda kalauza;
A Grujo se ni moliti neće,
Van utaman idje ka Mlecima;
Kada dodjè do vode Ribnice,
Broda nezna, a ćuprie nejma.
Na Ribnici trideset Arapah,
Zažmirio Grujo diete malo,
U strahu je ćordu izvadio,
Spomenuo ime Isusovo:
„Svakad si mi u pomoći bilo,
I danas me nemoj zabaciti!“
Na Arape gjogu natierao,
Sve trideset njiha pogubio;
I ufatì trideset gjogatah,
I povezà jednog za drugoga,
Najposlie za gjogata svoga;
Pa natierà konja na Ribnicu,
I studenu vodu preplivao.
Kad se primì uz goru Kunaru,
Al zavikà troglav Arapine:
„Kurve sine! Grujo diete malo,

I tebi je dobra sreća bila,
Te me nije bilo na Ribnici,
Ter si moje družtvo pogubio,
I Ribnicu vodu prelazio.“
Kada čulo nejako diete,
Odsiečè trideset gjogatah,
Pa on bieži uz goru Kunaru.
Kad izidjè na polje Zečevo,
On susretè stado prebielo,
A za njime ovčar čobanine,
I on svira uz diple od zlata;
Pa dietetu oči uticale,
I opazì u polju Kosovu,
Tu premnoge biele čadore,
Pa govori nejako diete:
„Bože dragi, na tomu ti fala!
Ja se jednog izpèrti belaja,
Na drugi sam veći udario —
Kakva li će ono bitì vojska?
Ja bora ti! ovčar čobanine,
Moreš li mi pravo kazivati,
Il' je vojska cara čestitoga?
Il' onoga od Beča cesara?
Il' je ono stado prebielo?
Il' su pali ptice labudovi?
Il' su Mletci pienu izbacili?“
A veli mu ovčar čobanine:
„Nit je vojska cara čestitoga,
A ni onog od Beča cesara,
Nit je naše stado prebielo,

Nit su pali ptice labudovi,
A ni Mletci piene izbacili —
Van svatovi od Budima bana;
Ev' imaju dvie nedieljice,
Kako leže u polju Kosovu,
A nesmiju ići na Ribnicu,
Od onieh trideset Arapah,
I onoga troglav Arapina —
Pred njima je jedna ženska glava,
Po imenu Marko Kraljeviću,
A broji se da je junačina;
Ja bih svijuh s Bogom prevodio,
Još nijesam roda junačkoga,
Već što mogu svirat za ovcama.“
Kad to čuo Grujo diete malo,
Mašio se rukom u džepove,
Pa mu daje stotinu dukatah:
„Eto tebi za malo bakšiša,
Ako s mirom prebrodim Ribnicu,
Pa te gdiegod desim u planini,
Onda ću te jako darivati,
Do smèrti ćeš mene spominjati.“
Pa odletjè u polje Kosovo,
Medju one kićene svatove,
Do čadora Kraljevića Marka.
(Pod čadorom Kraljeviću Marko,
I Lucia banova dievojka,)
Odmah Grujo gjogu odjašio
Odpušća mu sve devet kolanah,
I desetu ibrišim tkanicu;

Zabacì mu dizgine od zlata,
Sam se gjogo po Kosovu voda,
A on siedè s Markom pod čadore.
Na njeg Marko očim prevaluje,
Bieliem zubma poškripljuje,
Jer on nezna da mu je sestriću.
Njemu veli Marko Kraljeviću:
„Kaži mi se neznana katano,
Odkle li si, od zemlje koje si?
Koje li si viere i zakona?
Čijal' te je majka porodila?“
A Grujo se ni kazati neće,
Al eto ti gjoge od mejdana,
Pred čadora Kraljevića Marka;
Dobar gjogo kopa meterize
Zove Gruje, gospodara svoga,
Da ga sveže za tenefe zlatne,
Da mu dade zobcu i siena.
Opazì ga Kraljeviću Marko,
Da je gjogo Novaka hajduka;
Odmah Marko na noge skočio,
Ljubi Gruju u čelo junačko,
Ljubeći ga, njemu govorio:
„A što mi se nepokažeš, sine.
Da si bolan roda junačkoga?
Da ti nebi debela gjogata,
Sada bi ti sudjen danak došo.“
„Hajde dajo, jedna ženska glavo!
Sramota je tebi prevelika,
Što si meni obraz zagèrdio —

Toliki si sviet pokupîo,
Pa nesmieš na vodu Ribnicu,
Od onieh trideset Arapah
I od onog troglava Arapa;
Bane čeka liepe dievojke,
Bolan dajo, tri nedielje danah;
Deder pušćaj tri telala mlada,
Nek svim kažu svatim kićeniem,
Nek na noge i na dobre konje,
Da idjemo bielu Budimu,
Sutra će nam bane pred svatove.“
A daidža njemu progovara:
„Aja borme! drago diete moje,
Ja nesmiem na vodu Ribnicu,
Jer na vodi trideset Arapah,
I gjidia troglav Arapine;
Razbit će mi kićene svatove,
I otet će Luciu dievojku,
Pa b' volio onda umrieti.“
„Ustaj dajo, ako Boga znadeš!
To je tvoja velika sramota;
Dva liešnjaka orahova vojska —
Kamo tvoji toliki svatovi?“
A daidža njemu progovara:
„Evo hoću, rodjeni sestriću,
Ali, Grujo, s ovim ugovorom:
Ti ponesi za sobom Luciu,
I prevedi svate preko vode;
Kad budemo s onu stranu vode,
Opet ćeš ti meni dat' dievojku,

Nek zna bane, da sam junak dobar.“
„Hoću dajo, rad obraza tvoga,
I to opet, ako drago bude.“
Zavikaše tri telala mlada:
„Hazurala kićeni svatovi,
Svi na noge, i na dobre konje,
Da idjemo k bielu Budimu.“
Svi svatovi tomu kail bili,
I dobre su konje pojašili
I odoše na vodu Ribnicu.
Odmah Grujo gjogu odjašio,
Sve svatove redom prevodio,
Najposlie sebe i dievojku.
Al' eto ti troglava Arapa,
Viknu kurva izza svega glasa:
„Kurve šine! Grujo diete malo,
Ja je s tebe dobra sreća bila,
Pa predjoste i tamo i vamo?“
Kad ga čuli kićeni svatovi,
Pobiegoše, kuda koi znade,
A najholje Kraljeviću Marko.
Odmah Grujo na konja skočio
I Luciu za se uzbacio,
Triput je je utegnuo pasom,
I četvèrtoč od sablje kajasom.
Al eto ti vrane bedevie,
Donju žvalu vuče po zemljici,
A gornju je digla viš Arapa,
Iz ustih joj mavi plamen bije,
Iz učiuh munje sievaju,

Hoće žderat Gruju i gjogata,
Na Lucii žvale ustaviti,
Da joj Arap bielo lice ljubi.
Natrag Grujo gjogu povèrnuo,
U strahu mu ruke zadèrhtale,
Izvadio britve iz kutie,
U strahu je očim zažmirio,
I ošinu troglav Arapina
I posieče njega i vranušu;
Kako je je lahko udario
Na dva je je kabla prekinuo,
I još cèrne zemlje prifatio —
Obodvoje more ukopati.
Dok izletjè Kraljeviću Marko,
Piešice leti do Grujice,
I ljubi ga u čelo junačko:
„Bre, aferim, moj sokole sivi,
Medjer zna se da si roda moga.“
„„Muči, dajo, nemoj se ružiti,
Sramota te j' starešinstva tvoga,
Ni ban nejma hiljadu četnikah,
A ti imaš četiri hiljade.““
Pa on išće od Gruje dievojke,
Ali neda Grujo diete malo,
On je banu nosi do Budima;
Pa opeta od rugla nemože,
Jerbo kèrvca hladna voda nije;
Dadè njemu kićenu dievojku.
Liepo ih bane dočekao;
Sveg Budima zove na veselje,

Nerazkida sofre ni tèrpeze,
Ni mladjahna kola dievojačkog,
Od dne do dne tri pune nedielje. —
Stali su se svati razsipati,
Stade bane iznosit darove,
Da daruje kićene svatove,
I iznesè trideset kolajnah,
Što su žutim zlatom podkivane;
Najnapried Marka darovao,
Jere mu je doveo dievojku,
Pa za njime diete Grujicu.
A Grujo mu tih darovah neće,
Već ostavlja svoje za posliedka.
Svi se tada razsuli svatovi,
Sam ostadè Kraljeviću Marko,
I sestrić mu Grujo diete malo,
Hoće Grujo dvoru bielomu,
A bane mu iznosi darove,
I Lucia, mlada neviestica;
Grujo dara uzimati neće,
Već se banu moli uz kolieno:
„A moj bane, ja ti dara neću,
Ti ćeš reći da nejmam dukatah;
Dat ću tebi za dare uzdarje;
Ma, evo ti hiljadu dukatah,
I još dvie grošah bielieh,
A pušćaj mi Bieljić Ivana.“
Na njeg bane hèršum učinio:
„Ivana ti izpustiti neću,
Da mi dadeš svoju babovinu.

I pokloniš glavu na ramenu;“
Progovara mlada neviestica:
„Nemoj bane, ako Boga znadeš!
Da mi nebi Gruje i gjogata,
Ne bi moga lica obljubio;
Zaludu si vèrgo Kraljevića,
I njègova debela šarčića;
Ja sam mlada ženska bila glava,
Triputa sam htiela prelaziti,
A neda mi Kraljeviću Marko.“
Kada čuo bane od Budima,
Onda veli mladoj neviestici:
„O Lucio, čisto zlato moje,
Išt'te blaga koliko vam drago,
A Ive vam izpustiti neću.“
Podjè mlada da poljubi bana,
Ošinu je rukam po obrazu.
A kad vidjè Grujo diete malo,
Onda skače od zemlje na noge,
Pa on sletje niz bielu kulu,
Do gjogata starog babe svoga;
Pritegnu mu sve devet kolanah,
I desetu ibrišim tkanicu;
Pa debela gjogu uzjašio;
Zaletjè se poljem širokiem
Izvèrnuo noge sve četiri,
Pa ošinù u tavnička vrata,
I on obì duboku tavnicu
I tu sletje do Ivana gjogo,
Iz težka ga gvoždja izvadio

A zubma ga na se izbacio,
I trideset izpustì sužanjah;
Pa izletjè gjogo iz tavnice.
Viknu Grujo izza svega glasa:
„S Bogom ostaj! bane od Budima,
Nemoj mi se čemu narugati,
Odvedoh ti iz tavnice Ivu.“
A kad vidjè bane od Budima,
On izletjè na bielu kulu,
I opalì trideset topovah,
I pokupì hiljadu katanah,
Da dostignu Gruju diete malo.
Došo Grujo do pećine stiene,
Onde Ivu skida sa gjogata,
Metnu njega u pećinu stienu,
Založì ga jeloviem granjem;
Pa on gjogu u natrage vrati,
Ciknu Grujo ko guja šarena,
I medju se žavodi katane;
Stadè zveka ratah oko hatah,
Stadè ruka hatah velikieh,
Stadè vriska konjah ždriebacah,
Stadè zveka brietkih sabaljah,
A i jeka hudih ranjenikah;
U kog nejma ja noge, ja ruke
U kog pola glave odsiečene.
Pa se Grujo u natrage vrati,
I izvadì iz pećine Ivu,
Pa mu dadè debela gjogata,
A on pieše idje na nogama;

Do Ivine kule dolaziše,
I veselje tude učiniše,
Pili vino tri nedielje danah.
Podjè Grujo dvoru bielomu;
Izlazila ljuba Ivanova,
Iznesè mu tri kolajne zlata,
A njoj Grujo hiljadu dukatah,
Poljubì ga u skut i u ruku.
Pa uzjašì debela gjogata,
I otidjè babi rodjenomu.
Liepo ga je babo dočekao;
Kad mu zlatne opazi kolajne,
Triput ga je babo poljubio,
I skidè ga sa konja gjogata,
Na rukam ga nosi u odaju.
Za zdraylje se liepo pitaju:
„Kako si mi, drago diete moje,
Jesi li mi zdravo i mierno?
Jel' te liepo bane dočekao?
„Liepo me je bane dočekao,
Natrag me je opet povratio
Evo mene sada s tobom babo.“

11.

ZMIJA MLADOŽENJA.

Dva putnika putom putovala
Izpod grada biela Budima;
Dolazili Budimu na vrata,
Stav gledahu biela Budima,
Medju sobom oni govorili:
„Dragi Bože, liepa Budima!
Al' j' u njemu još liepša kraljica,
Al' zaludu kraljici budimskoj,
Jer nejmade od sèrdca evlada;
Jal' da znade budimska kraljica,
Molila b' se Bogu velikomu
Da joj Bog da od sèrdca evlada,
Baš ako će i zmiju šarenu.
Kralje bi joj k Sinju odlazio
I poštenje gospi učinio,
Pod Sinjom se i Bogu molio
Od dne do dne devet godinicah.“
Pa opet su oni besiedili:
„Bi u jutro rano uranila,
Skupila bi po veziljam svilu,
Čisto zlato po bazargjanima,
A ibrišim konac po terziam;
Pa bi plela mriežu plemenitu,
Mriežu zlatnu, a vèrlo liepu;
Dala bi je slugi Mihovilu,

Nek je nosi na tiho Dunavo;
Kada Miho na Dunavo dodjè,
Bi u jutro rano uranio,
Prija zore i sunašca žarka,
Bacio bi mriežu u Dunavo,
Ujtio bi ribu u Dunavu
Zlatnieh krilah tija do ramenah;
Pa da ribi on odsieče krila
Te da nosi k dvoru bielomu,
Desno krilo kraljici pokloni,
Nek' s njeg pije studenu vodicu,
Četrest jutar' vodu našte sèrce:
Bi rodila u naručja sina,
Pozlaćene kose i perčina;
Da joj krilo i lievo dade
Rodila bi zmiju šarovitu;
Zmija b' bila, al bi junak bio.“ —
Kada čuo sluga Mihovile,
Ona idje te kraljici kaže,
Sve joj kaže što je i kako je.
To kraljica odmah poslušala,
Šalje Mihu na Dunaj vodicu.
Kad je Miho k vodi dohodio,
Nuto Mihe sreće dobre ti je!
Kako bacì mriežu u Dunavo,
Odmah mu se riba ulovila,
Pa na suho ribu izbacio,
Zlaćena joj krila odrezao,
Pa zamotà u mahramu zlatnu;
Opet ribu u Dunavo baci;

Hudu ribu voda odniela
Jera ona svojih krilah nejma,
Pa da pliva po tihu Dunavu;
A Miho je ni gledati neće!
Već on leti dvoru bielomu.
Kada došo budimskoj kraljici
Kraljici je hinlu učinio —
Lievo joj krilo podmetnuo,
A desno je majci ostavio.
Malo vrieme a za dugo nije,
Četèrjest je danah prolazilo:
Rodì čedo majka Mijatova
Pozlaćene kose i perčina;
Kako joj je hinlu učinio,
Još kraljica ni rodila nije,
A njezino čedo umiralo! —
Rodì čedo budimska kraljica,
Malo čedo, zmiju šarovitu.
Kod kraljice drugarice bile,
Pa kraljica njima govorila:
„Budite me mladu poslušati,
Ujitite zmiju šarovitu,
Pa liepo zmiju okupajte,
I povite u bielu svilu,
Uvalite u bešiku zlatnu,
Pa nosite zmiju na kèrštjenje,
Liepo joj ime nadievajte
Liepo ime, kralju Mihovile.“
Drugarice nju su poslušale,
Liepo su zmiju opremile,

Štogod im je mlada govorila,
I nosile zmiju na kèrštjenje,
Liepo joj ime nadievale
Mihovila, kraljičina sina.
Kad donili zmiju sa kèrštjenja,
Metnula je u bešiku zlatnu,
Kraljica je mliekom zadojila.
Malo vrieme, a za dugo nije,
Bieži zmija iz bežike zlatne
I uteče zmija u duvare;
Miesta sebi nalazit nemože,
Van Budimu bieži u temelje;
Ni onde se smierit nemože,
Van opeta bieži u slemena;
Ni onde se smierit nemože,
Van uteče u pećinu stienu.
I onde je zmija pribivala,
Sve punieh devet godinicah.
U tomu je kralje dolazio
Izpod Sinja grada bieloga,
Pa j' u jutro rano uranio,
On se šeće gradu po bedemu;
Izlazila zmija na sunašce,
Viče otca od Budima kralja:
„O moj babo! kralju od Budima,
Dobro ti si jutros uranio,
Pa se gradu po bedemu šećeš?“
Al' kad čuo kralju od Budima,
Saviv ruke, bieži od bedema.
Kraljici je svojoj govorio:

„Ja kraljice, moja gospojice!
Zar imamo od sèrdca evlada!?
Ja se šetah po bedemu gradu,
Pa me niešto iz pećine viknu:
„„O moj babo, kralju od Budima,
Dobro ti si jutros uranio,
Pa se gradu po bedemu šećeš.““
A kraljica kralju odgovara:
„Dušo moja, od Budima kralju!
Kad si bio pod bielim Sinjom,
Rodilą sam od sèrdca evlada,
Pa je bila zmija šarovita,
I utekla u pećinu stienu;
Evo ima devet godinicah
Kako zmija u stieni prebiva.“
Malo vrieme, za dugo nebilo,
U tom mračak padè na zemljicu,
Kralj s kraljicom stadè večerati,
A i piti cèrveniku vino;
A izišla iz pećine zmija,
Pa se krije u biel duvara.
Kada kralju pèrva kupa dodje,
Njega viknu zmija šarovita:
„O moj babo! od Budimą kralju,
Tebi vino plaho slatko bilo!
Hoćeš mene, babo, oženiti? —
Čuo jesam, a vidio nisam,
U Zvečanu gradu kamenomu
U onoga od Zvečana bana
Angjeliu kćercu na udaju;

Hoćeš otić kamenu Zvečanu,
I od bana zaprosit' Angjušu
Za svojega Mihovila sina?"
Dvaput mu je tako govorila,
I još treći vako progovara:
„Kaži pravo, moj rodjeni babo!
Hoćeš li ti mene oženiti?
Ako li me oženiti nećeš,
Ja ću, zmija, izić' iz duvara,
Pa se tebi smotat oko vrata,
Pa ću tada tebe oženiti
Cèrnom zemljom i zelenom travom,
I busanom, liepom dievojkom."
Prepao se kralju od Budima —
Sve mu dèrhću i noge i ruke;
Pola mu se kupe prolievalo,
Pa j' u strahu njemu govorio:
„Mihovile! drago diete moje,
Ti pričekaj moj jedini sine;
Baš ako si zmija šarovita,
Jes' od sèrdca moga odpanuo:
Doka svane i ograne sunce,
Ja ću otić kamenu Zvečanu
Od bana ću kćercu zaprositi."
Odmah šuti zmija šarovita.
Svu noć kralju zaspati nemože
Koliko se bio prepanuo!
Dokle pèrvi zapievaše pievci,
Odmah ti je kralju ustanuo,
Pa oprema grivca doru svoga,

Uputi se kamenu Zvečanu.
U dobra je doba dolazio
Po akšamu, u jaciu pèrvu,
Njega bane dočekao liepo
Pod njim grivca doru ufatio,
Kralja vodi na bielu kulu,
Iznosi mu gospodsku večeru.
Kad se kralju s banom ponapijo,
Onda njemu kralje govorio:
„Ja bora ti, od Zvečana bane!
Niť me pitaš niti ja kazujem,
Porad šta sam tebi snihodio!“
Ali njemu bane progovara:
„Kaži pravo, od Budima kralju,
Porad šta si meni dohodio?“
Njemu kralje tiho progovara:
„Čuo jesam, bane od Zvečana,
Da imadeš kèercu na udaju,
Da mi Angju pokloniti hoćeš
Za mojega Mihovila sina!
Bili bane bili prijatelji?“
Ama njemu bane odgovara:
„Evo hoću, kralju od Budima,
Al' s' oviem, bolan, ugovorom:
Ako li ti uraditi možeš,
Sve pozlatit široke sokake,
Bolan kralju! na obadve strane,
Od Budima do Zvečana moga,
A kad dodješ ka Zvečanu mome,
Ter sva možeš pozlatiti vrata

Najposlie vrata dievojačka
Pa sva vrata saliti od zlata?“
Kralju šuti, ništa negovori,
Jere kralju uradit' nemože, —
I tude su noćcu prenoćili.
Kad svanulo i granulo sunce
Opet kralju zaprosì dievojku —
Al' je njemu bane besiedio:
„Eto ću ti kćercu pokloniti
Al' s' oniem, bolan, ugovorom.“
Njemu kralju tiho progovara:
„Nešali se bane od Zvečana,
Van hoćeš mi kćercu pokloniti?“
„Nešalim se od Budima kralju,
Ako to ti uraditi možeš,
Kupi svate do petnajest danah,
A prija ćeš knjigu načiniti,
Pa poslati ka Zvečanu mome,
Da se bane sprema u Zvečanu
Dočekati kićene svatove.“
To rekavši, tu se razstadoše.
Odè kralju bielu Budimu.
Kad Budimu kralju dolazio,
Opet zmija dodjè iz duvara,
Ona svomu babi progovara:
„Jesil' mi se babo umorio,
Jesili mi zlato izprosio?“
Njemu' veli od Budima kralju:
„Jesam ti se sine umorio,
Al' ti nisam zlato izprosio,

A niti ga izprositi mogu,
Taman da ću glavu izgubiti,“
Sve mu kaže težke ugovore.
Ali njemu zmija progovara:
„Kupi svate štogod više možeš,
Od hiljadu manje ni jednoga;
Što je više svietleščina j' tvoja,
Bolan babo, moja a i tvoja.“
A kad čuo kralju od Budima
Onda siedav sitnu knjigu piše;
Sveg' Budima u svatove zove;
Sitnu knjigu poslà ka Zvečanu
Da će dovest kićene svatove.
Kad svatove bio pokupio,
Onda viknu zmija šarovita:
„Dera kaži svatim kićeniem,
Nek' na noge i na dobre konje;
Men' opremaj debela gjogata.“
To je njega kralju poslušao.
Svi svatovi konje pojašili,
Najposlie zmija šarovita,
Pa se gjogi o unkošu svija
I mota se gjogi oko vrata,
A spušćala sindžire od zlata
I na njima zlaćenu jabuku;
Kud god hodi zmija na gjogatu,
Svud ostaju zlaćeni sokaci,
A kad došli ka Zvečanu gradu;
Sve tud' hoda zmija šarovita;
Ona idje od vratah do vratah,

Po Zvečanu pozlatila vrata;
Najposlie vrata dievojačka,
Dievojačka salila od zlata.
Tudeka su noćcu prenoćili.
Kad svanulo i granulo sunce,
Posla bane dva čauša mlada,
Da podviknu po Zvečanu gradu:
„Hazurala kićeni svatovi!
Kratki danci, a dugi konaci,
Tudja zemlja, tuga je golema;
A da gdiegod za nevolju bude,
Svatovi će izdati dievojku,
Sam će ostat momak i dievojka.“
To svatovi njiha poslušali,
I bèrzo su konje pojašili,
A ban svoju kćercu opremio
Pa je metnu u kočiu zlatnu,
I odoše ka Budimu gradu.
Kad Budimu dolazili bili,
Cèrni mrače padè na zemljicu,
Odè zmija curi u ložnicu.
Prama njemu ustala dievojka
Podviv ruke dvori Mihovila.
Miho skida gujine haljine,
Pa ih daje ostarieloj majci:
„Nosi, majko, sve haljine moje,
I dobro ih do zore pričuvaj,
Nemoj mi ih ni babi kazati;
Doka svane i ograne sunce,
Opet ćeš mi donjet haljine.“

Hudu ribu voda odniela
Jera ona svojih krilah nejma,
Pa da pliva po tihu Dunavu;
A Miho je ni gledati neće!
Već on leti dvoru bielomu.
Kada došo budimskoj kraljici
Kraljici je hinlu učinio —
Lievo joj krilo podmetnuo,
A desno je majci ostavio.
Malo vrieme a za dugo nije,
Četèrjest je danah prolazilo:
Rodì čedo majka Mijatova
Pozlaćene kose i perčina;
Kako joj je hinlu učinio,
Još kraljica ni rodila nije,
A njezino čedo umiralo! —
Rodì čedo budimska kraljica,
Malo čedo, zmiju šarovitu.
Kod kraljice drugarice bile,
Pa kraljica njima govorila:
„Budite me mladu poslušati,
Ujitite zmiju šarovitu,
Pa liepo zmiju okupajte,
I povite u bielu svilu,
Uvalite u bešiku zlatnu,
Pa nosite zmiju na kèrštjenje,
Liepo joj ime nadievajte
Liepo ime, kralju Mihovile.“
Drugarice nju su poslušale,
Liepo su zmiju opremile,

Štogod im je mlada govorila,
I nosile zmiju na kèrštjenje,
Liepo joj ime nadievale
Mihovila, kraljičina sina.
Kad donili zmiju sa kèrštjenja,
Metnula je u bešiku zlatnu,
Kraljica je mliekom zadojila.
Malo vrieme, a za dugo nije,
Bieži zmija iz bežike zlatne
I uteće zmija u duvare;
Miesta sebi nalazit nemože,
Van Budimu bieži u temelje;
Ni onde se smierit nemože,
Van opeta bieži u slemena;
Ni onde se smierit nemože,
Van uteče u pećinu stienu.
I onde je zmija pribivala,
Sve punieh devet godinicah.
U tomu je kralje dolazio
Izpod Sinja grada bieloga,
Pa j' u jutro rano uranio,
On se šeće gradu po bedemu;
Izlazila zmija na sunašce,
Viče otca od Budima kralja:
„O moj babo! kralju od Budima,
Dobro ti si jutros uranio,
Pa se gradu po bedemu šećeš?“
Al' kad čuo kralju od Budima,
Saviv ruke, bieži od bedema.
Kraljici je svojoj govorio:

Volila bih, stara majko moja,
Volila bih od Kladuše Muju,
Neg' deliu Sinjanin Gavrana.“
A kad čula budimska kraljica:
Udarì joj silne uz obraze;
Oborì je gradu po bedemu,
Pa poteže od zlata nalunu,
Pa udara rumenu Ružicu.
Sgrabì curi sedam pletenicah,
Omotà ih oko desne ruke,
Pa je svučè s grada sa bedema,
Pa je vuče niz bielu kulu;
Pa je svuče niz ćemerli kulu,
Uvuče je u mermer avliu,
Pa je vuče ka tavnici tavnoj;
Od tavnice kapak otvorila.
Pa je baci u tavnicu tavnu:
Gdie no mi je endek do koliena,
I zelena šaša do pojasa;
Po njoj ti se džilataju guje,
Guje kolju, a akrapi pale. —
Pa da vidiš budimske kraljice!
Poletila na bielu kulu,
Dobavila divit i kalema,
Pa nakitì knjigu na kolienu,
Ter je šalje Sinju kamenomu,
A na ruke Sinjanin Gavrana:
„O moj zete, Sinjanin Gavrane!
Kupi meni hiljadu svatovah,
Ja ću tebi kćercu pokloniti;

Od hiljade manje ni jednoga,
Od hiljade, zete dobro moje,
Od hiljade koliko ti drago.
Ima dosti ruha u dievojke,
Svate tvoje može darovati,“
Pa pod knjigu nadjè knjigonošu.
Odè knjiga Sinju kamenomu,
Na kolieno Sinjanin Gavrana.
Kad Gavranu taka knjiga dodjè,
Knjigu štije od Sinja Gavrane,
Knjigu štije, a na nju se smije.
Onu štije, drugu rukom piše,
Ter je šalje Senju kamènome,
A na ruke od Senja Ivanu:
„Pobratime, od Senja Ivane!
Hajde meni na pir i u svate,
Evo ti se ženim u dobri čas!
Daleko sam curu izprosio
U Budimu gradu bielomu,
Kćercu liepu budimske kraljice;
Već mi pojdi na pir i u svate,
Bit ćeš meni diever uz dievojku;
A kupi mi hiljadu svatovah,
Od hiljade manje ni jednoga:
Pod oklopom konji i junaci,
A o bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito,
Što se žida po bojnu ramenu,
Kano guja kroz zelenu travu;
A vodi ih u pèrvu nedielju,

Vodi mi ih Sinju kamenomu.“
Onu šalje, drugu rukom piše,
Ter je šalje popu Ridjaninu:
„Moj daidža, pope Ridjanine!
Hajde meni na pir i u svate,
Evo ti se ženim u dobri čas!
Daleko sam curu izprosio,
U Budimu gradu bielomu,
Kćercu liepu budimske kraljice;
Već mi pojdi na pir i u svate,
Bit ćeš meni svatski starešina;
A kupi mi hiljadu svatovah,
Od hiljade manje ni jednoga:
Pod oklopom konji i junaci,
A o bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito,
Što se žida po bojnu rumenu,
Kano guja kroz zelenu travu;
I vodi ih u pèrvu nedielju,
Vodi mi ih Sinju bielomu.“
Onu šalje, treću napisuje,
Ter je šalje Cèrnojgori slavnoj,
A na ruke Cèrnogorac Ivi:
„Pobratime, Cèrnogorac Ivo!
Hajde meni na pir i u svate,
Evo ti se ženim u dobri čas!
Daleko sam curu izprosio,
U Budimu gradu bielomu,
Kćercu liepu budimske kraljice;
Već mi pojdi na pir i u svate,

Barjaktar ćeš biti pred svatovim;
I kupi mi hiljadu svatovah,
Od hiljade manje ni jednoga,
Sve piešacah, ljuta Cèrnogorca,
Koi može stići i poteći,
Na strašivu miestu postojati,
Na zapetu pušku udariti;
Kojim no je kuća kabanica,
Nož i puška i otac i majka,
Kruščić kruha nedielju danakah;
Koi nejma ni otca ni majke,
A za viernu ljubu i neznade;
Kojim nije žao poginuti.“
Kada Gavran knjige razturio,
Jedva čeka od Sinja Gavrane,
Dokle došla sveta nedieljica;
Pa se popè kuli na čardake
Na demir je glavu naslonio,
Na bojali čibuk zapalio,
A poteže sèrčali durbina,
Pa niz sinjsko polje pogledao,
Dok se jedan alaj pomolio,
Dok eto ti Senjanin Ivana,
A za njime hiljadu svatovah:
Pod oklopom konji i junaci,
A na bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito.
Dobro ih je Gavran dočekao:
Konje vode na rosne livade,
A junake pod čadore biele,

A Ivana uz ćemerli kulu;
Pa počeše hladno piti vino.
Stadè prasak pušàk po planini,
Dok eto ti popa Ridjanina,
A za njime hiljadu svatovah:
Pod oklopom konji i junaci,
A o bedri kriva ćemerlia,
Na ramenu žide ubojito.
Dobro ih je Gavran dočekao:
Konje vode na rosne livade,
A junake pod biele čadore,
Vodi popa uz visoku kulu;
Pa počeše piti hladno vino.
Stadè prasak pušàk po planini,
Dok eto ti ljuta Cèrnogorca,
Pred njima je Cèrnogorac Ivo.
Dobro ih je Gavran dočekao:
Sve svatove pod čadore biele,
A Ivana uz ćemerli kulu;
Pa počeše piti lozovinu.
Tud ih tavna noćca ufatila,
A izašla gospodska večera.
Pa svatovi liepo večerali,
I rujna se vina ponapili, —
Svaki odè sanak boraviti.
Kad svanulo, a granulo sunce,
Dok viknuše ognjeni čauši:
„Razviše se kèrstaši barjaci,
Hazurala kita i svatovi!
Dugo nam je, a daleko nam je,

Kratki danci, a dugi konaci;
Tudja zemlja kalauza nejma,
Tudji ljudi, neznamo im ćudi;
Znadete li, moja bratjo mila!
Od Sinja bo od grada našega,
Do Budima grada širokoga,
Ima dvaest i četiri dana;
Jur znate li moja bratjo mila!
Pred nam ima Golia planina,
A preko nje, moja bratjo mila!
Ima triest i četiri sahta;
Nemilo je kroz nju putovati:
Vuci viju, gavranovi gèrcu.“
Odtolen se svati podigoše,
Miešajući bèrda i doline,
A čineći mloge mi kónake.
Zdravo došli pod Goliu pustu;
Pod Goliom konak učiniše,
I u jutru rano uraniše
Uz Goliu visoku planinu,
Na Golii konak učiniše.
Kad su došli na polje budimsko,
Popucuju lahki dževerdani;
Al ih gleda rumena Ružica
Iz tavnice, sa demir pendžera,
Dok poznadè svate Gavranove:
Cura cvili kako guja ljuta,
Dok eto ti kite i svatovah.
Kraljica je pred njih izhodila,
A sa svojim slugam i viećnicim.

Sve svatove ona razredila,
Gdie dvojicu, a gdie četvericu,
A pèrvence u visoku kulu.
Kada li je pod večeru bilo,
Govorila budimska kraljica:
„Stari svate, pope Ridjanine!
Nu pričekaj do dva do tri dana,
Dok se dobri konji neodmore,
I junaci, mati te rodila!
Dokle sbijem u sepete ruho,
Dok opremim gizdavu dievojku.“
Kail bio pope Ridjanine. —
Ja da vidiš rumene Ružice!
Ona cvili u tavnici tavnoj;
Doklem curi oči utekoše,
Dok popazi oštra Madžarina.
Pa mu veli rumena Ružica:
„Bogom brate! oštar Madžarine,
Primakni se demir i pendžeru,
Da ti reknem do dvie do tri rieči.“
Madžar biše, za Boga hajaše:
Primačè se demir i pendžeru.
Ružica je njemu, besiedila:
„Bogom brate! oštar Madžarine,
Hočeš li me brate poslušati?
Da odneseš listak knjige biele
Na Kladušu, ognjem izgorila!
Mom dragomu, buljukbaši Muji,
Evo tebi hiljadu dukatah.“
„Piši knjigu, rumena Ružice.“

Opet njemu cura besiedila:
„Donesi mi listak knjige biele,
I donesi pero od kokoši,
Da nakitim knjigu na kolienu.“
Madžar curi tiho odgovara:
„O gospojo, rumena ružico!
Čaršia je naša zatvorena,
Nemogu ti knjige donositi,
Nit ja mogu pero od kokoši.“
Sve mislila, na jednu smislila,
Od košulje rukav oddadèrla,
Iz obraza kèrvi ufatila,
A od šaše pero načinila,
Po rukavu sitno nakitila,
U knjizi je 'vako besiedila:
„Moj dragane! buljukbaša Mujo,
Oli sada oli već nikada;
Tvoja cura odè za drugoga;
Da j' za koga nebih ni žalila,
Već za cèrnog Sinjanin Gavrana!
Ima u njeg tri hiljade svatah;
Ti sakupi tri hiljade Turàk,
A ma više, koliko ti drago;
Pa ih vodi u Ogorelicu,
Pa dočekaj svate Gavranove,
Razbij svate, a otmi ti mene,
Eto, Mujo, ćara i šićara.“
Kada liepo rukav nakitila,
Dadè njega oštru Madžarinu.
Ona tèrga ogru oko vrata,

Uzè majka Mihine haljine,
Pa ih snese niz ćemerli kulu,
Pa ih majka na vatru bacila.
Kako pale na vatru haljine
Odmah jeknu u čardaku Miho:
„Jah starice, mila majko moja,
Nebi kadur pričuvat haljinah,
Od akšama taman do sabaha.“
Anjelii curi progovara:
„Angjelio liepa dievojko!
Kako svane i grane sunašce,
Nek te liepo moj opremi babo,
Pa te natrag vodi ka Zvečanu
Neljubljenu i nemilovanu;
Udaji se za koga ti drago.“
To izusti, a dušicu pusti.

12.

ŽENITBA GAVRANA SINJANINA.

Šetala se budimska kraljica,
Pošetala gradu po bedemu;
Za njóm kćerca rumena Ružica.
Al govori budimska kraljica:
„Kćeri moja, jer se neudaješ?

Koga čekaš? neizčekala ga!
A kog gledaš, neizgledala ga!
Meni tvoji prosci dodijaše,
A ječam mi konji pozobaše.
Tebe prosci prose sa sve strane:
Sedam kraljah od sedam zemaljah,
Sedmi kralje od Beča cesare,
I od mora triest gjeneralah:
Udaji se, za koga ti drago?“
Onda veli rumena Ružica:
„Majko moja, budimska kraljice!
Nejma meni već dvanest godinah,
Kako ću se, majko udavati?“
Njoj govori budimska kraljica:
„Šuti kćeri, ujela te guja!
Od davno si stekla mušteriu,
Kaži kćeri, majčine ti hrane?“
„Mati moja, budimska kraljice!
Čula jesam a vidila nisam,
Amo doli, Sinju kamenomu,
Za niekakva Sinjanin Gavrana,
Da je dobar junak na mejdanu:
Sedamnest je putah izhodio,
Izhodio, na ešći Kladušu
I sedamnest glavah donosio; —
Ja bih bila za njega junaka.
Još sam čula, moja mila majko!
Na Kladuši, kladuškoga Muju:
Petnest putah Mujo izhodio,
I petnaest glavah donosio.

Na kolienu rukav ostavio,
Pa s' izmačè, podviv svoje ruke.
A kad Mujo rukav ugledao,
Hár ga bilo s triest agah mladih,
Na Madžara oči izkolači;
Pa sa zemlje na noge skočio,
Pa pod čizmu bacio rukava,
Hoti Mujo čizmom pogaziti.
Otè rukav od Orašca Tale,
Pa ga daje od Kovačah Rami.
Kad je Ramo rukav proučio,
Odè rukav od ruke do ruke,
Dodjè rukav Kladušanin Muji.
A kad Mujo rukav proučio,
On niz obraz suze oborio,
Pak dozivlje od Kovačah Ramu:
„Moj daidža! od Kovačah Ramo,
Leti, Ramo, na svoje Kovače,
Pa opali gvozdenu prangiu,
Pa ti kupi hiljadu Turakah,
Sve po izbor konjah i junakah;
Do dva sahta da si na Kladuši,
Da idjemo na Ogorelicu,
Dočekati svate Gavranove,
Razbit svate, a otet dievojku,
Eto dajo ćara i šićara.“
Još dozivlje ličkog Mustajbega:
„Prijatelju, lički Mustajbeže!
I ti leti ka Lici bieloj,
I ti kupi hiljadu Turakah,

Sve po izbor konjah i junakah;
Do tri sahta da si na Kladušu,
Da idjemo u Ogorelicu,
Dočekati svate Gavranove.
I ti Tale, moj po Bogu brate!
Da si bèrže na Orašac bieli;
I ti kupi hiljadu bešliah,
Sve po izbor konjah i junakah;
Do pet sahtah da si na Kladušu.“
A kad oni rieči razumili,
Svi se Turci na noge skočili,
Svaki leti dvoru bielomu,
Svaki pali gvozdenu prangiu,
Svaki kupi hiljadu Turakah,
Pa eto ih kuli Mujaginoj;
Najpèrvi je od Kovačah Ramo,
I za njime hiljadu Turakah;
A za njime lički Mustajbeže,
I za njime hiljadu Turakah;
A za njime od Orašca Tale,
I za njime hiljadu Turakah.
Ja kakav je od Orašca Tale!
Na njemu su čohane čakšire,
A kroz njiha propala koliena;
Još na njemu ćurak od medvieda,
A kroz njega izpanuli lakti;
Na glavi mu kapa od jazavca,
Oko kape trista praporacah;
Zavèrgo se čavlenom batinom,
U njojzi je pet stotin čavalah

(Odnilo ga pet stotin djavolah!),
Na kulašu konju bagavomu.
Pet stotinah Mujo sakupio,
Pa odoše u Ogorelicu;
Po planini zalomiše Turci,
A tabor im na poljani ravnoj.
Tri busie u Ogorelici,
U svakoj je po trideset drugah. —
Zatim malo, zadugo nebilo,
Kada treće jutro osvanulo,
Uranila budimska kraljica,
Pèrvo zore i biela danka,
Od tavnice kapak otvorila,
Pa izvadi rumenu Ružicu;
Vodi curu u bielu kulu,
Izvedè je u kavez odaju,
Ter je svuče, pa je preobuče.
Kraljica je liepo opremila,
Da j' dvie oči da se nagledaju!
Nanj' obučè svilenu košulju,
Više zlata, nego biela platna,
Podkićena sićenim biserom;
Pod nju meće gaće ćiftiane:
Do koliena vuci i bauci,
Od koliena orli i gavrani,
Na učkuru do dva kujundžie,
Podkrojene kunom i lisicom:
Kuda steže, da se nepriteže,
Da joj učkur pupa nenažulja;
A svèrh toga beaz anteria,

Više zlata, nego biela platna;
Pa j' opasà pasom mukademom,
Dva joj kraja do zemljice pala,
A na svakom petdeset dukatah;
A na noge svilene čorape;
Po čorapim mestve pozlaćene.
Još obučè ćurka velikoga,
Sam joj ćurak stotinu dukatah;
Na glavi joj fesa fino-fesa;
A za fes je cvietak udarila
Sam je cvietak stotinu dukatah;
Na vèrh cvieta alem kamen dragi;
Kud se godir cura okretaše,
Na sve strane svietlost udaraše;
A niz ledja sedam pletenicah,
Na svakoj je petdeset dukatah;
Pa se prikrì stambolskom čatiom,
Podkićena sićenim biserom,
Nakićena madžariom žutom;
Dvie su ruke, četvere narukve,
Sve u sèrmi i u suhu zlatu;
Jedna glava, tri su istifana;
Jedno gèrlo, a četir gjerdana:
Jedan biše od kèrčmi merdžana,
A drugi je cèrnoga findžana,
A treći je sićena bisera,
A četverti žute madžarie.
Koi biše od kèrčmi merdžana,
Oni curi izpod vrata staše,
Kano kèrvca po sniegu bielome,

Tere curi liepo ujisaše;
A koi je cèrnoga findžana,
Oni curi po pèrsima staše,
Ko murećef po knjizi bieloj,
I to curi liepo ujisaše;
A koi je sićana bisera,
Oni curi izpod doják staše,
I to curi liepo ujisaše;
A koi je od žutih dukatah,
Po nizoko gjerdan je spustila,
Po nizoko curu kucukaše,
Ter joj kaže, kuda gaće veže. —
Sgrabì curu za bielu ruku,
Pa je svedè niz ćemerli kulu,
Do dievera Ivan Senjanina;
Pa Ivanu besiedi kraljica:
„O dievere, Ivan Senjanine!
Eto tebi rumena Ružica,
Čuvaj Ruže, kako svoje glave“
Pa odtlem se podižè kraljica,
Pa eto je u drugu avliu,
Opremì mu od zlata kočiu;
Pod kočiom osam bedeviah
Na pracipu tanano sodašce,
Štono pravi osam bedeviah;
A za njima četvere kočie,
U svakima četir bedevie,
Sve čeiza dievojačkog ruha;
A za njima do devet seksanah,
Sve čeiza ruha dievojačkog

Pa iztierà od zlata kočie,
Te dozivlje Ivan Senjanina:
„Oj dievere, Ivan Senjanine!
Metni Ružu u zlatne kočie.“
Pa da vidiš budimske kraljice!
Sve dariva kitu i svatove:
Komu jagluk a komu boščaluk,
Sve u sèrmi i u suhu zlatu;
Čaušima od zlata nadžake,
Barjaktarim od zlata barjake;
Starom svatu, popu Ridjaninu,
Njemu dadè sve krilo od zlata;
A dieveru Ivan Senjaninu,
Njemu dadè sablju demiškinju,
Koja valja sto žutih dukatah.
Kad kraljica svate darovala,
Dok viknuše ognjeni čauši,
Razviše se kèrstaši barjaci,
Udariše zile i borie.
Razvi barjak Cèrnogorac Ivo,
Pred svatovim podjè nazorice,
A za njime pope od Ridjana,
A za njime od Sinja Gavrane,
Za Gavranom od Senja Ivane
Za Ivanom od zlata kočie,
Za kočiam ruho dievojačko,
A za njime kita i svatovi.
Pratila ih budimska kraljica,
A sa svojim slugam i viećnicim;
U po polja svate izpratila.

Kraljica se natrag povratila,
Na Budimu šenluk učinila,
Dokle zdèrma do trista topovah,
A izprati kitu i svatove.
Odtolem se svati podigoše.
Kud god išla kita i svatovi,
Zdravo došli pod Ogorelicu.
Pod njom tavnu noćcu prenoćili,
A u jutro rano uranili,
Pèrvo zore i biela dana,
Uz planinu, uz Ogorelicu.
A ostadè pope Ridjanine,
Uredjujuć kitu i svatove.
Dok eto ti Vlaha gologlava,
Gologlava, na goloj kobili,
Kako tèrče, iza glasa viče:
„Zlo ti jutrò! od Sinja Gavrane,
Nekreć' svate uz Ogorelicu;
Planinu su Turci zalomili,
Tabor im je na planini ravnoj,
Na planini na Ogorelici;
Tri busie u Ogorelici,
A u svakoj po triest Turakah.
Da imadeš krila sokolova,
I biela krila labudova,
Nebi perje iznielo mesa,
Kamo li bi proveo dievojku,
I proveo kitu i svatove,“
Zato svati čuju i nehaju,
Nego idu bèrzo uz planinu.

Dokle drugo momče doletilo,
Kako tèrče iza glasa viče:
„Zlo ti jutro! Sinjanin Gavrane,
Nekreć' svate uz Ogorelicu,
Planinu su zalomili Turci;
Tri busie u Ogorelici,
U svakoj je po triest Turakah;
Da imadeš krila sokoloya,
I biela krila labudova,
Nebi perje iznielo mesa,
Kamo li bi proveo dievojku,
I proveo kitu i svatove!"
Za to svati čuju al nehaju,
Nego idu bèrdu uz planinu.
Al' to ćuti pope Ridjanine,
Kako viče vlaše gologlavo,
Pak protierà svog dobra gjogina,
A poteže od bedrice ćordu
I zastavì kitu i svatove.
Pa dozivlje Ivan Senjanina:
„Oj dievere, Ivan Senjanine!
Nu zastavi kitu i svatove;
Dobre vaše konje odmorite,
Dobrim konjma zobce nataknite,
A vi pijte vino i rakiu;
Ja ću uzet do četiri druga,
A četiri dobra oklopnika,
Ja ću ǫtić bèrdu uz planinu,
Ja ću vidit, dragi pobratime:
Jel' imade vukah i hajdukah,

Jali, brate, Turák Kladušanah?“
Ivan odmah konje zaustavi,
Dohrim konjma zobce nataknuše,
Oni piju vino i rakiu;
Pope uzè do četiri druga,
Pa on odè bèrdu uz planinu.
Dok na pèrvu udrio busiu,
Na njeg puče trideset pušakah:
Bog mu dadè rane nedopadè.
Halaknuše, Boga spomenuše,
A za britke ćorde prifatiše,
Posiekoše trideset Turakah.
Kad na drugu udrio busiu,
Opet pučè trideset pušakah,
A ni jedna nikog nepogodi,
Ter i ovu izsiekli busiu.
Pak na trećU udrili busiu,
I tud' pučè trideset pušakah;
Bog mu dadè, rane nedopadè.
Izsiekoše Kladušane Turke;
Sam utečè od Orašca Tale,
I odvučè klinčanu batinu,
Nehtiedè ga pope ni goniti.
Pop izadjè bèrdu na planinu,
Pa on vidì tabora turskoga,
Pa se pope natrag povratio. —
U to doba od Orašca Tale,
Dolazio k Mujinu čadoru.
Prèd njim Mujo na noge skočio:
„Gela, gela od Orašca Tale!

Siedi, Tale, da pijemo vino.
Jesil', Tale, proučio fàle,
Bolan Tale, što ti fàle kažu:
Štono gèrču cèrni gavranovi?
Što svijaju orli mèrcinjaši?
A što kliču žuti jastrebovi?“
Al mu veli od Orašca Tale:
„Ja sam skoro fàle proučio,
Meni, Mujo, jadno fàle kažu:
Tri busie naše izgiboše,
A u svakoj po triest Turakah;
S toga gèrču cèrni gavranovi,
A svijaju orli mèrcinjaši,
I pokliču žuti jastrebovi.“ —
U to doba pope od Ridjana,
Dolazio kiti i svatovim.
Pred njim Ivan na noge skočio,
Ruke šire, u lišce se ljube;
Pa govori popu Ridjaninu:
„Jesil', pobro, staze uhodio?
Uhodío staze i bogaze?
Jesil' dobra gjogu izvodio
Na planinu, na Ogorelicu?
Jes' vidio tabora turskoga,
Smiedemo li na njeg udariti?“
Al' mu veli pope od Ridjana:
„Dobro sam ti staze uhodio,
Uhodio staze i bogaze;
Bogaze sam liepo izkèrčio,
A staze sam liepše namiestio,

Moreš gonit od zlata kočie;
Dobroga sam gjogu izgonio
Na planinu na Ogorelicu,
Vidio sam tabora turskoga,
Mi smiedemo na njeg udariti.„
Odmah zovnu Cèrnogorca Ivu:
„Pobratime, Cèrnogorac Ivo!
Nu izberi hiljadu družine,
Ma hiljadu svojih Cèrnogorác,
Odmah hajde na poljane ravne,
Pa obkoli svu vojsku Mujinu.
Ja ću uzet, mati te rodila!
Petnajst stotin ljutih oklopnikah;
Gjuvegiu Sinjanin Gavrana
Iztierat ću bèrdu uz planinu.
Ja ću udrit, mati te rodila!
Na vas tabor Kladušanin Muje.
Slušaj dobro, Cèrnogorac Ivo!
Tko pobiegne u jelove grane,
Oli od nas, oli od Turakah,
Sve ti sieci, Cèrnogorac Ivo;
Nikom nedaj u grane jelove.“
Još dozivlje Senjanin Ivana:
„Hej dievere, Senjanin Ivane!
Eto tebi od zlata kočie,
I pet stotin ljuta oklopnika,
A i čeiz ruho dievojačko.“
To rekoše, tu se razstadoše.
Odè Ivan uz Ogorelicu,
Pa obkoli svu vojsku Mujinu.

Odtalem se pope podignuo.
Kad izajdè bèrdu na planinu,
Blizu vojske Kladušanin Muje,
Svoje družtvo liepo svietovao:
„Kad se blizu vojske sastanemo,
A vi vaše puške izpalite,
Kuburliam o tle udarite,
A za oštro gvoždje prifatite,
A spomente ime Isusovo.“
To rekoše, tako učiniše.
Kad se blizu vojske sastadoše,
Oni na njih puške izpališe,
Kuburliam o tle udariše,
A za oštro gvoždje prifatiše,
Spomenuše ime Isusovo:
Gèrmi, siva, kèrvca se proliva,
Ni brat brata poznati nemože,
Kamo li će Turčin kaurina!
Nečuju se piesme ni popievke,
Nit se čuje gusál ni tamburah,
Nego jauk i plač od junakah,
Gèrmljavina šibah i pušakah,
Zveketanje mačah i kadarah,
Nebi reko, nebesa se ore
A planine u dubine mora!
A iz boja konji izlićaju,
A na njemu binjedžie nejma.
A tko bieži u jelovo granje,
Sve dočika Cèrnogorac Ivo —
Nikom neda u granje jelovo.

Dženjak bio tri ciela sahta.
U to doba od Senja Ivane,
S pet stotinah ljuta oklopnika,
I sa svojim od zlata kočiam,
I s Ružicom gizdavom dievojkom.
Kad izašli bèrdu na planinu,
Ja da vidiš gizdave dievojke!
Od kočie pendžer otvorila,
A na pendžer glavu izmolila,
Pala tama od neba do talah.
Boga moli gizdava dievojka:
„Daj mi Bože! od Drine vedrine,
Jugovine od Hercegovine,
Da iztiera tamu iz poljane,
Da ja vidim, žalostna mi majka!
Čijil' ginu? čiji li ostaju?
Sieva li mi sablja Mujagina?
Igra li mi debela gjogina?“
Kod Boga joj haer dova bila:
Popuhnù joj vietar sa planine,
Iztierà joj tamu iz poljane;
Kad pogledà glavita dievojka,
Al se biéle biêle saručine,
A vide se kape kaukčine.
Ugledala Kladušanin Muja:
Mujo igra debela gjogina.
Al što igra? jer mu je nevolja,
Jer ga gonja pope Ridjanine.
Bèrz je gjogo, izjeli ga vuci!
Pa nemore pope dostignuti.

A kad vidì pope Ridjanine,
Da nemore Muju dostignuti,
Dobro svoje kopje užidao,
Svom gjoginu izmedju ušiuh,
Gleda Muju po svilenu pasu.
A nuh! popa, sreće loše ti je,
Neudrì ga po svilenu pasu,
Već ga sgodì medju lopatice.
On utečè niz Ogorelicu,
I odnesè kopje u ledjima.
A kad Mujo na Udbinu sadjè,
Tud se s dobrim gjogom razstavio;
Niz Muju se kèrvca otisnula.
A kad gjogo na Kladušu dodjè,
Ka bielu dvoru Mujaginu:
Od avlie vrata otvorena,
U avliu gjogo uhodio.
Na avlii šadèrvan vodica,
Na vodici Hajkuna dievojka,
Ona bielo umivala tielo.
Kad ugledà bratova gjogina,
Pa se gjogi fata oko vrata:
„Gdie si gjogo, moje dobro staro!
Gdie si moga brata ostavio?“
Ona ciknu kako guja ljuta,
Pa dozivlje ostarielu majku:
„Jah! starice, moja mila majko,
Evo gjogo mog brata Mujage!
A na njemu neima Mujage!
Ah! baš nam je Mujo poginuo;

Dženjak bio tri ciela sahta.
U to doba od Senja Ivane,
S pet stotinah ljuta oklopnika,
I sa svojim od zlata kočiam,
I s Ružicom gizdavom dievojkom.
Kad izašli bèrdu na planinu,
Ja da vidiš gizdave dievojke!
Od kočie pendžer otvorila,
A na pendžer glavu izmolila,
Pala tama od neba do talah.
Boga moli gizdava dievojka:
„Daj mi Bože! od Drine vedrine,
Jugovine od Hercegovine,
Da iztiera tamu iz poljane,
Da ja vidim, žalostna mi majka!
Čijil' ginu? čiji li ostaju?
Sieva li mi sablja Mujagina?
Igra li mi debela gjogina?“
Kod Boga joj haer dova bila:
Popuhnù joj vietar sa planine,
Iztierà joj tamu iz poljane;
Kad pogledà glavitá dievojka,
Al se biéle biêle saručine,
A vide se kape kaukčine.
Ugledala Kladušanin Muju:
Mujo igra debela gjogina.
Al što igra? jer mu je nevolja,
Jer ga gonja pope Ridjanine.
Bèrz je gjogo, izjeli ga vuci!
Pa nemore pope dostignuti.

Á kad vidì pope Ridjanine,
Da nemore Muju dostignuti,
Dobro svoje kopje užidao,
Svom gjoginu izmedju ušiuh,
Gleda Muju po svilenu pasu.
A nuh! popa, sreće loše ti je,
Neudrì ga po svilenu pasu,
Već ga sgodì medju lopatice.
On utečè niz Ogorelicu,
I odnesè kopje u ledjima.
A kad Mujo na Udbinu sadjè,
Tud se s dobrim gjogom razstavio;
Niz Muju se kèrvca otisnula.
A kad gjogo na Kladušu dodjè,
Ka bielu dvoru Mujaginu:
Od avlie vrata otvorena,
U avliu gjogo uhodio.
Na avlii šadèrvan vodica,
Na vodici Hajkuna dievojka,
Ona bielo umivala tielo.
Kad ugledà bratova gjogina,
Pa se gjogi fata oko vrata:
„Gdie si gjogo, moje dobro staro!
Gdie si moga brata ostavio?“
Ona ciknu kako guja ljuta,
Pa dozivlje ostarielu majku:
„Jah! starice, moja mila majko,
Evo gjogo mog brata Mujage!
A na njemu neima Mujage!
Ah! baš nam je Mujo poginuo;

Na gjogi su tri ružna nišana:
Vas u kèrvi gjogo ogreznuo;
Izpraznjene puške Mujagine,
Izpraznjene, ni su napunjene.“
Zakukaše do dvie kukavice,
Pred bielim dvorom Mujaginim,
Kukale su do akšama cèrnog.
U ta doba Kladušanin Mujo.
Majka s' sinu fata oko vrata:
„Gdie si, Mujo, moje dobro drago!
Jesil' zdravo, jesil zadobio?
A gdie ti je ostàla družina?“
Sinak majci tiho besiedio:
„Prodji me se, ostariela majko!
Ostála je ostàla družina
Na planini, na Ogorelici,
Na ledjima ledinu miereći
A očima vedrinu gledeći.
I ja sam ti dobro zadobio:
Donio sam kopje u ledjima;
Vadi, majko, obadva ti svieta!“ —
Tako Turci ljuto izginuli. —
Odtalen se svati podignuli,
Zdravo došli Sinju kamenome,
I kod Sinja pirbu učinili;
Pirovaše tri nedielje danah.
Bog mu s njome liepi porod dao:
Do dvie kćeri i sina četiri;
Pèrve kćeri, posliednje sinove,
Da nevieste nezatiču zavah,

Da im nije na ognjištu kavga.
Davno bilo, sad se spominjalo.
A mi da smo zdravo i veselo! —

13.

ŽENITBA IVE SENJANINA.

Nejma lieta bez gjurgjeva danka,
Nejma brata nerodiv ga majka;
Bratjo moja, a družino moja,
Da vam jednu lakèrdiu kažem.
Ašikuje ule i kopile
Taman glavom Senjanin Ivane,
Nedaleko u bielu Liku,
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Za dievojkom mladom Abegzadom,
Liepom sekom ličkog Mustajbega;
Često curi na pendžer dohodi:
U godini svakoga mieseca,
U miesecu svake nedieljice;
Pa s dievojkom vieru utvèrdio,
Da je nigda ostaviti neće. —
Ona njemu tvèrdu vieru daje,
Baš da njega prevariti neće. —
Pa zabacì ule i kopile,
Pa zabacì za godinu danah
Da dievojci na pendžere neće. —

Skoro beže, kad iz lova dojdè,
Seku svoju na avlii najdè,
Brižan beže seki progovara:
„Seko moja! mlada Abegzado,
Što se moja neudaješ seko?
Što mi bude žita preko lieta,
I onoga siena zelenoga:
Svatski konji žito pozobaše,
A zeleno sieno izidoše;
Što mi bude u hardovih vina,
Iz hardovih sve popiše vino.
Ja sam tebe sestro poklonio
Ka onomu Šuljagić Mehanu;
Sad onakog neima junaka!
Sestro moja u kraini našoj;
Bogatijeg na odžaku nejma
Od Mehana, Šuljagića mlada;
Šuljagić je dika od Turakah,
Silni vuče medju kaurima;
Već se spremaj moja sestro draga,
Doć će svati u nedielju treću.“
Kako čula neboga dievojka,
Smotav skute, pobiežè iz kule,
Pak izidè na demir čardake,
Pak se misli što će od života;
A sve misli na jednu smisliła,
Pak se maši na rafe dolafa,
Dobavì se divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Pak napisà knjigu na kolienu;

Čudno cura knjigu nakitila:
„O Ivane! moja srieću pèrva
Kamo viera, ona te ubila?
Jer me bolan pušćà za Turčina?
Tvoja mi je viera omilila.
Da mi j' znati, kapetan Ivane!
Da si meni biedan poginuo,
Ja bih tebe okajala liepo: —
Sve u majke siede kose plela,
A nikad se udavala ne bih;
Da ja znadem, da si s' razbolio,
Ja bih svoje ruho prodavala,
Slala bih ga cèrkvi manastiru,
Nebi li ti Bog dao lastčinu!
A da znadem da si osužnjio,
I tako bi ruho prodavala,
Iz sužanstva tebe izbavljala.
Da mi j' znati, kapetan Ivane,
A da si se s drugom oženio:
Klela bih te na života moga:
Od cvlada neimao hajra?
Ako si se štogod zabavio,
Eto tebi moja knjiga biela;
Kupi četu, hajde u planinu,
Otmi mene na mejdanu liepu,
Da nedajem vieru za nevieru.“
Kad dievojka knjigu nakitila,
Pak se misli neboga dievojka,
Gdie će naći knjigonošu mlada.
Nuto vidi srieće u dievojke!

Tu se biše sužanj prigodio
Uprav glavom barjaktare Luka,
Od onoga Senja kamenoga. —
Pak procvilì u tavnici Luka,
Kako cvili do neba se čuje;
Mlidè Luka, da nečuje nitko,
Al ga sluša lički Mustajbeže,
Pak dohodi tavnici na vrata,
Našem Luki kèrko progovara:
„Bre, što cviliš barjaktare Luka!
Al' si gladan kruha bieloga?
Al' debelog ovnovine mesa?
Ali, vlaše, vina i rakie?
Barjaktare tiho odgovara:
„O moj aga, lički Mustajbeže!
Toga svega imam izobila,
Ma tavnica kuća dodijala; —
Koji sužnji poslie dohodiše
Prija mene oni izhodiše;
Nit me cieniš, nit mi ciene kažeš?
Al' veli mu lički Mustajbeže:
„Ule jedno, barjaktare Luka!
Mol' se Boga, barjaktare Luka,
Jer se meni sobet dogodio, —
Ja udajem svoju seku dragu;
Da se nije sobet dogodio,
Nigda nebi Senja ni vidio;
Ja bih tebe obiesio Luka,
Jer si meni težko dodijao,
A s onizim Ivan kapetanom

Bieloj Liki vrata zatvorio; —
U tebe je pogolema ciena:
Tvoja ciena hiljadu cekinah,
I stotina divan kabanicah,
Tri barila praha inglezkoga
Tri tovara rožolin rakie,
Dva tovara primorskih smokavah,“
A kad čuo barjaktare Luka,
Ciknu Luka, kako zmija ljuta:
„Ajme aga, do Boga miloga!
Toga nebi sva kraina dala,
Kamo li će sužanj prenevoljni? —
Valja dati za nevolju ljutu;
Prodavat ću moju kulu bielu
I pod kulom dugu pridvornicu,
Pak ću tebi dati dugovanje.“
Al' veli mu lički Mustajbeže:
„Traži, Luka, za se dobra jamca.“
Njemu veli barjaktare Luka:
„Ja sam, aga, dobra našo jamca,
Dobra jamca, Boga velikoga. —“
Turčin biše, za Boga znadiše,
Njega pustì iz tavnice tamne.
Podjè Luka izpod kule biele,
Ugledà ga mlada Abegzada,
Na njeg mahnu rukom i jaglukom,
Ter se svèrnu pod bielu kulu;
Probacì mu vezena jagluka,
U jagluku knjigu šarovitu;
Još mu cura naustnice kaže:

„Bogom brate, barjaktare Luka!
Ako zdravo bielu Senju dodješ,
Nedaj knjige baš nikom drugomu
Neg' u ruke kapetan Ivanu;
Ako njega u životu najdeš,
Tebi će se platit poputbina.“
Kad se Luka knjige dobavio,
On ošinu poljem debeliem,
Dok se fati Kunare planine,
I onoga hlada bukovoga;
Siedè Luka u debelu hladu,
Siedè ravno do počine malo,
Da prividi knjigu šarovitu.
Kad odvezà vezena jagluka,
A uz knjigu stotinu dukatah;
Kad dukate gjida opazio,
I sam se je nasmijao Luka;
Pa dukate u zadžepak spremi,
A u niedra knjigu šarovitu,
Ter se skoči na noge lahgane.
Zengjil noge, brate, primakoše,
Pak izpadè na Kunar planinu,
Put okrenu Senju kamenomu.
A kad bio Senju kamenomu:
On nehtiedè svojoj kuli bieloj,
Već okrenu u pjänu mehanu.
A kad banu u mehanu Luka,
Al' to siedi trideset serdarah,
Oni siede, rujno piju vino,
Medju njima kapetan Ivane;

Njima Luka božju pomoć više:
„Bog pomozi, sivi sokolovi,
Sve ufanje Senja bieloga!“
Oni njemu Boga prifatiše;
Pak kad oni Luku opaziše,
Sve pram njemu na noge skočilo;
Pram njim skoči kapetan Ivane.
Ruke ruče, a u lišce ljube,
Po tri puta u bielo lišce,
A četvèrto u čelo junačko:
„Gdie si brate, barjaktare Luka!
Od kad si nam brate osužnjio,
Poželismo lièpa četovanja;
Nisil' sriećom soko utekao?
Ili si se cienom ucienio“?
Al zaplaka barjaktare Luka:
„Nisam borme, brate utekao,
Već golemom cienom ucienio,
Boljeb' bilo da me nije živa! —
Ciena mi je hiljadu cekinah
I stotina divan-kabanicah,
Tri barila praha inglezkoga,
Tri tovara rožolin rakie,
Dva tovara primorskih smokavah.“
Al' veli mu kapetan Ivane:
„Muč' neplači, barjaktare Luka!
Živa glava dugovanje plaća,
A od mèrtve nejma ni dinara.“
Pak se mašì sebi u niedarca,
Ter mu bacì triest madžariah.

Tude siedi trideset serdarah,
Svaki dadè po deset dukatah;
Pak siedoše rujno piti vino;
Kraj sebe ga Ivan posadio,
Zaliva ga vinom i rakiom,
Zalaže ga mesom ovnovinom,
I onizim taljanskim beškotom.
Kad se Luka ponapio vina,
Mašio se sebi u niedarca,
Ter izvadì list tanane knjige,
Pak je dadè kapetan Ivanu.
Kad se Ivan knjige dobavio,
Na knjigi je pečat razkinuo,
Te kad vidì šta mu knjiga kaže:
Težko se je Ivan zamislio.
Svi serdari mukom zamukoše,
Pogledaju jedan na drugoga,
Na Ivana oči upirali,
Pa Ivanu rieč govorili:
Što je Ivo? naša poglavico,
Odklen knjiga, od koga li grada? —
Ona biela usanula ruka,
Koja je je tako nakitila,
Tebe, Ivo brate, zamislila!“
Al' veli im kapetan Ivane:
„Bratjo moja, trideset serdarah!
Evo knjiga iz biele Like,
Baš od kule ličkog Mustajbega,
Od dievojke mlade Ahegzade,
Liepe seke ličkog Mustajbega —

Na dievojku svati navalili,
Svati prose sa četiri strane,
Pak je beli bratac poklonio,
Ka onomu Šuljagić Mehanu.
Ona meni bielu knjigu piše:
Da ja kupim jednu četu malu,
Da je vodim u Kunar planinu,
Da je otmem, bratjo, na mejdanu,
Jer sam curi tvèrdu vieru dao,
Da je beli ostaviti neću.
Što ću, bratjo, od života moga?
Ostadè mi viera u Turkinje.“
Njemu veli trideset serdarah:
„Poglavico, kapetan Ivane!
Kupi četu, vodi u planinu;
Bolje nam je poginut' pošteno,
Neg' ostavit' vieru u Turkinje —
Svi ćemo ti poći u četicu.“
Kad Ivane razumì serdare,
Času pije, na noge se skače:
„Bratjo moja, trideset serdarah,
Svaki hajde svojoj kuli bieloj,
Ter kupite četu silovitu;
Družtvo vodte mojoj kuli bieloj,
A ja idem svojoj kuli bieloj,
Izun uzet od starice majke;
Pak ću pisat list tanene knjige
Svome pobri Petru Mèrkonjiću,
Nek mi pohrè u četicu dojde, —
Jer bez Petra nije četovanja.“

Pak poletì svojoj kuli bieloj
A za ruku Luku barjaktara.
A kad dojdè svojoj kuli bieloj,
Pak izajdè kuli na čardake,
Gdie no stara siedi na dušeku,
Na gjergjefu sitni vezak veze.
K njoj poletì kapetan Ivane,
Poljubì je u obadvie ruke
I saviše u biele dojke,
Kako bratjo, roditelja svoga;
Podmačè joj knjigu šarovitu.
A kad stara knjigu previdila,
Ivanu je sinu besiedila:
„O Ivane, moje diete drago!
Neostavljaj viere u Turkinje;
Kupi četu, hajde po dievojku;
Bolje ti je poginut pošteno,
Neg' ostavit vieru u Turkinje.“
Kad je Ivan majku razumio;
Od mila je suze prolivao;
On se maši na rafe dolafa,
Dobavì se divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Pak nakitì knjigu na kolienu,
Svomu pobri Petru Mèrkonjiću,
Da mu pobro pojdè u četicu.
A što ću vam duljit lakèrdiu,
Sve mu piše što je i kako je;
Knjigu dadè Luki barjaktaru
I dadè mu deset madžariah.

„Nosi, Luka, knjigu u Primorjè
Kupi, brate, pusto dugovanje,
Ni kod Petra krivo biti neće.“
Kad se Luka knjige dobavio,
On okrenu u kèršno Primorje;
Pak kad sašo Luka u Primorje,
On nehtiedè kuli Mèrkonjića,
Već okrenu u pjanu mehanu;
A kad banù u mehanu Luka,
Al to siedi Petar Mèrkonjiću,
Petar pije cèrveniku vino;
Š njime pije do šestdeset drugah,
Što ih Petar o ašluku hrani,
Koji š njime da Primorje brane
Od Turakah, silenih Bošnjakah.
Njima Luka božju pomoć viče,
Oni njemu Boga prifatiše.
Kako oni Luku opaziše
Svi pram njime na noge skočiše;
Pram njim skočì Petre Mèrkonjiću,
Pak se ljube u bielo lišce,
Po tri puta u bielo lišce
A četverto u čelo junačko:
„Gdie si brate, barjaktare Luka!
Odkad si nam soko osužnjio,
Poželismo liepa četovanja;
Nisil' sriećom soko utekao?
Ali si se cienom ucienio?“
A zaplakà barjaktare Luka:
„Nisam borme brate utekao,

„Bogom brate, barjaktare Luka!
Ako zdravo bielu Senju dodješ,
Nedaj knjige baš nikom drugomu
Neg' u ruke kapetan Ivanu;
Ako njega u životu najdeš,
Tebi će se platit poputbina.“
Kad se Luka knjige dobavio,
On ošinu poljem debeliem,
Dok se fati Kunare planine,
I onoga hlada bukovoga;
Siedè Luka u debelu hladu,
Siedè ravno do počine malo,
Da prividi knjigu šarovitu.
Kad odvezà vezena jagluka,
A uz knjigu stotinu dukatah;
Kad dukate gjida opazio,
I sam se je nasmijao Luka;
Pa dukate u zadžepak spremi,
A u niedra knjigu šarovitu,
Ter se skočì na noge lahgane.
Zengjil noge, brate; primakoše,
Pak izpadè na Kunar planinu,
Put okrenu Senju kamenomu.
A kad bio Senju kamenomu:
On nehtiedè svojoj kuli bieloj,
Već okrenu u pjànu mehanu.
A kad banu u mehanu Luka,
Al' to siedi trideset serdarah,
Oni siede, rujno piju vino,
Medju njima kapetan Ivane;

Njima Luka božju pomoč viče:
„Bog pomozi, sivi sokolovi,
Sve ufanje Senja bieloga!“
Oni njemu Boga prifatiše;
Pak kad oni Luku opaziše,
Sve pram njemu na noge skočilo;
Pram njim skoči kapetan Ivane
Ruke ruče, a u lišce ljube,
Po tri puta u bielo lišce,
A četvèrto u čelo junačko:
„Gdie si brate, barjaktare Luka!
Od kad si nam brate osužnjio,
Poželismo liepa četovanja;
Nisil' sriećom soko utekao?
Ili si se cienom ucienio“?
Al zaplaka barjaktare Luka:
„Nisam borme, brate utekao,
Već golemom cienom ucienio,
Boljeb' bilo da me nije živa! —
Ciena mi je hiljadu cekinah
I stotina divan-kabanicah,
Tri barila praha inglezkoga,
Tri tovara rožolin rakie,
Dva tovara primorskih smokavah.“
Al' veli mu kapetan Ivane:
„Muč' neplači, barjaktare Luka!
Živa glava dugovanje plaća,
A od mèrtve nejma ni dinara.“
Pak se mašì sebi u niedarca,
Ter mu bacì triest madžariah.

Tude siedi trideset serdarah,
Svaki dadè po deset dukatah;
Pak siedoše rujno piti vino;
Kraj sebe ga Ivan posadio,
Zaliva ga vinom i rakiom,
Zalaže ga mesom ovnovinom,
I onizim taljanskim beškotom.
Kad se Luka ponapio vina,
Mašio se sebi u niedarca,
Ter izvadì list tanane knjige,
Pak je dadè kapetan Ivanu.
Kad se Ivan knjige dobavio,
Na knjigi je pečat razkinuo,
Te kad vidì šta mu knjiga kaže:
Težko se je Ivan zamislio.
Svi serdari mukom zamukoše,
Pogledaju jedan na drugoga,
Na Ivana oči upirali,
Pa Ivanu rieč govorili:
Što je Ivo? naša poglavico,
Odklen knjiga, od koga li grada? —
Ona biela usanula ruka,
Koja je je tako nakitila,
Tebe, Ivo brate, zamislila!“
Al' veli im kapetan Ivane:
„Bratjo moja, trideset serdarah!
Evo knjiga iz biele Like,
Baš od kule ličkog Mustajbega,
Od dievojke mlade Abegzade,
Liepe seke ličkog Mustajbega —

Na dievojku svati navalili,
Svati prose sa četiri strane,
Pak je beli bratac poklonio,
Ka onomu Šuljagić Mehanu.
Ona meni bielu knjigu piše:
Da ja kupim jednu četu malu,
Da je vodim u Kunar planinu,
Da je otmem, bratjo, na mejdanu,
Jer sam curi tvèrdu vieru dao,
Da je beli ostaviti neću.
Što ću, bratjo, od života moga?
Ostadè mi viera u Turkinje.“
Njemu veli trideset serdarah:
„Poglavico, kapetan Ivane!
Kupi četu, vodi u planinu;
Bolje nam je poginut' pošteno,
Neg' ostavit' vieru u Turkinje —
Svi ćemo ti poći u četicu.“
Kad Ivane razumì serdare,
Času pije, na noge se skače:
„Bratjo moja, trideset serdarah,
Svaki hajde svojoj kuli bieloj,
Ter kupite četu silovitu;
Družtvo vodte mojoj kuli bieloj,
A ja idem svojoj kuli bieloj,
Izun uzet od starice majke;
Pak ću pisat list tanene knjige
Svome pobri Petru Mèrkonjiću,
Nek mi pohrli u četicu dojde, —
Jer beg Petra nije četovanja.“

Pak poletì svojoj kuli bieloj
A za ruku Luku barjaktara.
A kad dojdè svojoj kuli bieloj,
Pak izajdè kuli na čardake,
Gdie no stara siedi na dušeku,
Na gjergjefu sitni vezak veze.
K njoj poletì kapetan Ivane,
Poljubì je u obadvie ruke
I saviše u biele dojke,
Kako bratjo, roditelja svoga;
Podmačè joj knjigu šarovitu.
A kad stara knjigu previdila,
Ivanu je sinu besiedila:
„O Ivane, moje diete drago!
Neostavljaj viere u Turkinje;
Kupi četu, hajde po dievojku;
Bolje ti je poginut pošteno,
Neg' ostavit vieru u Turkinje."
Kad je Ivan majku razumio;
Od mila je suze prolivao;
On se maši na rafe dolafa,
Dobavì se divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Pak nakitì knjigu na kolienu,
Svomu pobri Petru Mèrkonjiću,
Da mu pobro pojdè u četicu.
A što ću vam duljit lakèrdiu,
Sve mu piše što je i kako je;
Knjigu dadè Luki barjaktaru
I dadè mu deset madžariah.

„Nosi, Luka, knjigu u Primorjè
Kupi, brate, pusto dugovanje,
Ni kod Petra krivo biti neće.“
Kad se Luka knjige dobavio,
On okrenu u kèršno Primorje;
Pak kad sašo Luka u Primorje,
On nehtiedè kuli Mèrkonjića,
Već okrenu u pjanu mehanu;
A kad banù u mehanu Luka,
Al to siedi Petar Mèrkonjiću,
Petar pije cèrveniku vino;
Š njime pije do šestdeset drugah,
Što ih Petar o ašluku hrani,
Koji š njime da Primorje brane
Od Turakah, silenih Bošnjakah.
Njima Luka božju pomoć više,
Oni njemu Boga prifatiše.
Kako oni Luku opaziše
Svi pram njime na noge skočiše;
Pram njim skoči Petre Mèrkonjiću,
Pak se ljube u bielo lišce,
Po tri puta u bielo lišce
A četverto u čelo junačko:
„Gdie si brate, barjaktare Luka!
Odkad si nam soko osužnjio,
Poželismo liepa četovanja;
Nisil' sriećom soko utekao?
Ali si se cienom ucienio?“
A zaplaka barjaktare Luka:
„Nisam borme brate utekao,

Već golemom cienom ucienio, —
Bolje b' bilo, da me nije živa"
Pa mu kaže što je i kako je.
A veli mu Petre Mèrkonjiću:
„Muč' neplači barjaktare Luka,
Živa glava dugovanje plaća,
A od mèrtve nejma ni dinara."
Pak se mašì sebi u niedarca,
Te mu bacì dvaest madžariah;
Posadì ga sebi uz kolieno,
Zaliva ga vinom i rakiom,
A zalaže mesom ovnovinom,
I onizim hliebom talianskim.
Kad se Luka ponapio piva,
On izvadì list tanene knjige,
Dodaje je Petru Mèrkonjiću.
Kad se Petar knjige dobavio,
Na knjigi je pečat razkinuo:
Kad pogledà knjigu šarovitu,
Te kad vidì šta mu knjiga kaže,
Na knjigu se Petar nasmijao;
Pak besiedi Petre Mèrkonjiću:
„Eh, moj pobro kapetan Ivane!
Čudno ti je bula omilila?
A tako mi bora velikoga!
Ja se hoću potruditi beli,
I povesti do šestdeset drugah; —
Ja nehranim do šestdeset drugah,
Da mi piju po Primorju vino,
Ni da ljube primorske dievojke,

Već ja hranim do šestdeset drugah,
Četovati po planini, pobro,
Da ih jedu orli i gavrani.“
Pak na družtvo ćeru učinio:
„Na noge se, moja bratjo draga!
Pripinjite na kaiš opanke,
I liite u buraće vino,
Vakat dojde, četovati valja; —
Neimamo pare ni dinara,
Mi nejmamo s' zašto napit vina,
Nećel' Bog dat jal srieća doniti,
Nećemo li štogod zaćariti.
Sva družina na noge skočila,
Pa pripela na kaiš opanke,
U buraće natočiše pivo.
Odmah skoči Petre Mèrkonjiću,
Pak po sriedi svietla dževerdana,
Ter odtišće k Senju kamenomu.
Napred gazi Petre Mèrkonjiću
Š njim poredi Luka barjaktare',
A za njima do šestdeset drugah.
Kad banuše Senju kamenomu
Bieloj kuli kapetan Ivana,
Al' to došlo trideset serdarah,
Iz pod kule tole zametnuli,
Oni piju cèrveniku vino.
Opazi ga kapetan Ivane,
Pak pram svojim pobrom izšetao:
Ruke ruče, a u lišca ljube,

Po tri puta u bielo lišce,
A četverto u čelo junačko;
I njem Ivan tolu postavio.
Pred kulom se kèrstaš barjak vija
A pod njime nikog neimade!
Kako dodjè barjaktare Luka,
Kako dojdè pod barjak unidjè,
Pak za templin rukom prifatio,
Dok se Petar vina ponapio,
Dozivao kapetan Ivana:
„Pobratime kapetan Ivane,
Nisam došo Senju kamenomu,
I izveo do šestdeset drugah,
Da po Senju izpijaju vino,
I da ljube po Senju dievojke,
Već četovat' po planini, pobro!
Da ih jedu orli i gavrani;
Već na noge, sladak pobratime!"
Kàd je Ivan pobru razumio,
On se skočì na noge lahgane,
Pak eto ga na visoku kulu;
Primačè se sèrgu i haljinam,
I na tielo udarì odielo:
Bre! na noge kadifli čakšire,
Na koim su kopče gjumišlie —
Više mu je zlata pod kolienom,
Neg tanane čohe nad kolienom;
A obučè burundžuk košulju,
Svèrh košulje demir anteriu
Svèrhu toga dvie ječerme, pobro,

Dvie ječerme, obe od kadife,
Na njima su toke s obi strane,
Jedne slite, a druge savite;
Uteže se mukademom pasom
Od bedarah do vitih rebarah;
Za pas zadì dvie brešanke male.
Obe one brez kremenjah pale,
Iz medju njih palu okovanu
Svu u sèrmu svietlu zavijenu,
Na kojoj je sve drago kamenje;
Pak na pleća meleviš dolamu,
Na kojoj su puca s obi strane;
Ima, brate, šestdeset putacah,
Svako mu je od dukata žuta;
Pod gèrjocem gdie puce sapinja,
Ono mu je šestdeset dukatah;
Jest na burmu, kleto, zavijeno,
U njemu je čaša od biljura,
Ona dèrži tri litre rakie,
Čim Ivane mamurluk razbija
Kad četuje soko po planini;
Pak na glavu kapu zèrdaliu,
Za nju zadì sedam čelenjakah,
Taknu osmo, a krilo deveto:
Čelenke se na čekèrk okreću,
A krilo se na opase vija,
Te junaka tuče po ramenih;
Iz čelenak' šipke pozlaćene,
Kucaju mu niz pleće široke,
Da ga britka sieć nemože sablja:

Nisu njemu ostale od babe,
A nije ih za blago kupio,
Niti ljuba iz roda donila,
(Jer se momak oženio nije,)
Već sve soko na mejdanu steko.
Kad se Ivan opremio liepo,
On dozivlje slugu Mihovila:
„Mihovile, moja slugo vierna!
Spremaj nama vina i duhana,
I beškota hlieba principova,
Još debela ovnovine mesa,
Ako bi nam de potriebe bilo,
Što će biti za petnaest danah,“
Pak se skočì na noge lahgane
A po sriedi svietla dževerdana,
Ter dozivlje Luku barjaktara:
„Na noge se, barjaktare Luka!
Ponesi nam alaj kèrstaš barjak,
Nećel' Bog dat' jal srieća doniti,
Nećemo li štogod zadobiti,
Nećeš li se odužiti duga!“
Odma skočì barjaktare Luka,
Pak podbio alaj kèrstaš barjak,
Ponesè ga uz planinu Luka;
Spored njime kapetan Ivane,
Š njim poredi Petre Mèrkonjiću,
A za njima trideset serdarah,
A za njima serat i kraina.
Odè četa uz Kunar planinu.
Dok izišli na vèrh Kunarice,

Do onoga zelena jezèra,
Ondie Ivan četu ustavio
Ustavio, tolu postavio,
Te siedoše užinati tude
Sira, hlieba, cèrvenike vina;
Užinajuć omèrkoše tude.
Kad u jutru osvanu nedielja,
Bratjo moja, treća nedieljica:
Uranio kapetan Ivane,
Pa se šeće soko po planini,
On se šeće od jele do jele.
Dok zamierì ponajviše borje,
Njem' se Ivan penje uz ogranke
I poteže sèrčali durbina,
Odvije mu deset kolienacah,
Okrenu ga niz bielu Liku
Bieloj kuli ličkog Mustajbega.
Al' se pusto polje usirilo
Sve od dobrih konjah i junakah:
Svati jezde uz polje zeleno,
Taman kuli ličkog Mustajbega;
Ta sve ih je raštimao Ivo,
Sve ih Ivo po imenu znade;
Što je godi gujah u Kraini
Ta sve ih je kudra pokupio:
Napred jaši buljukbaša Mujo,
Na svojemu pelivan gjogatu;
Pak za njime Nakić Useine,
A do njega Gjulić Ibrahime,
Pak za njime Tanković Osmane,

A do njega Blažević Omere;
Nad njime se zelen barjak vija,
Dva junaka dva mu nose krila;
A za njime Šuljagić Mehane,
Na alatu, vas u suhu zlatu;
A za njime Kovačina Ramo,
Na svojemu pretilu čilašu;
A za njima, sladak pobratime,
Devet bratje Popèrženovićah!
Baš ih žešćih u Kraini nejma;
A za njime budalasti Tale,
Na svojemu bagavu kulašu,
I pod njim se kulaš pomamio
Ni jednoga biesniega nejma,
Sve mu kulaš na kolače skače;
U ruci mu čavlena batina;
Hiljadu je stratio čavalah,
Još je pola načavlao nije!
A za njime serat i kraina,
Pa ostale sve kraiške guje,
Ubodice, kèršne nakomice. —
Kad Ivane svate opazio,
Torstruka ga ufatì groznica;
Bacì durbin sa jele zelene,
Pod njim su se noge uzdèrhtale;
Do po jele dèržao se stabla,
A od pola niz jelovo granje;
Leži Ivo glavom brez uzglavja,
Padjekuje iz sèrdašca svoga.
K njem doletì Petre Mèrkonjića:

„Što je pobro? da od Boga nadješ.“
A veli mu kapetan Ivane:
„Nepitaj me sladak pobratime!
A da vidiš sile u Turakah:
Što je godi gujah u kraini,
Ta sve ih je pokupio kudra!“
A što ću vam duljit lakèrdiu,
Sve mu kaže što je i kako je.
„Ja zavedoh serat i krainu,
Pak će moje izginuti družtvo,
Klet' će mene sve junačke majke,
Da im Ivo pogubio sinke.“
Nasmija se Petre Mèrkonjiću:
„Pobratime kapetan Ivane!
Ja sam mlio da si bolji junak,
Pak tog si se poplašio pobro!?
Medjer Ivo, jedna strašivica! —
Ja nehranim do šestdeset drugah,
Da mi piju po Primorju vina,
Ni da ljube primorkinje mlade,
Već ja hranim do šestdeset drugah,
Četovati po planini, pobro —
Nek ih jedu orli i gavrani;
Već Ivane, slatki pobratime!
Kaži pravo, tako bio zdravo!
Kad bi sašo u bielu Liku
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Na pendžere mladoj Abegzadi,
Po čem bi te cura poznavala,
Na očišće k tebi izhodila?“

A veli mu kapetan Ivane:
„Pobratime Petre Mèrkonjiću!
Kad bih sašo u bielu Liku,
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Na pendžere mladoj Abegzadi —
Zveknuo bih tokam i ječermom,
Po tom' bi me cura poznavala;
Na očišće k meni izhodila.“
Kad razumì Petre Mèrkonjiću,
Svomu pobri rieč besiedio:
„Daj mi, pobro, toke i ječermu,
Ja ću otić u bielu Liku —
Nećel' Bog dat, jal' srieća doniti,
Da ja vidim mladu Abegzadu:
Jeli liepa, koliko je fale?
Jel' visoka, koliku je kažu?
Jmamo li zašto izginuti?“
Ivan dadè, ni rieči nereče;
Odmah svučè toke i ječermu,
Ivan svučè, a Petar obučè,
Pak mu veli Petar Mèrkonjiću:
„Pobratime kapetan Ivane!
Čuvaj, brate, zelena jezera,
A ja idjem u bielu Liku,
Pak što meni Bog i srieća dade;
Slušaj dobro, sladak pobratime:
Ako pukne svietli dževerdane,
Neka znadeš da sam poginuo,
Poginuo, oli osužnjio;
Ako meni sudnji danak dodje,

Te ti budem, pobro, poginuo,
Radi mene osvetiti liepo;
Ako budem, brate, osužnjio,
Radi mene izbaviti, pobro.“
Čašu pije, na noge se skače,
Pak pô sriedi svietla dževerdana;
A veli mu barjaktare Luka:
„Ja ću s tobom, slatki pobratime“
Odgovara Petre Mèrkonjiću:
„Nećeš, pobro, barjaktare Luka,
Već ti čuvaj družtva i planine,
Ja ću i sam, pak što mi Bog dade!“
Pak zaskoči škoka junačkoga,
Časom spadè u polje zeleno,
Pa se mûče kroz lugove vuče,
Kano vûče u biele ovce,
Dok s' dovučè do biele kule.
U dobra je doba dohodio,
Baš na gradu zauči jacia,
A on spadè pod bielu kulu;
Sve svatove Petar promiešao
Dok s' dovučè pod bielu kulu.
Al' u kuli težki žamor staše;
Nju obluzi Petre Mèrkonjiću,
Dok ugledà tanke merdevine;
Prisloni ih uz bielu kulu,
Te proviri Petar na pendžere,
A u kuli redom poglavice,
Redom siede, rujno piju vino:
Najpèrvi je lički Mustajbeže,

A do njega buljukbaša Mujo,
A kraj njega Nakić Useine,
A do njega Gjulić Ibrahime,
Pokraj njega Blažević Omere:
Nad njime se zelen barjak vija;
Pa do njega Šuljagić Mehâne,
Pokraj njega Kovačina Ramo,
A kod Rame, sladak pobratime!
Devet bratje Popèrženovićah,
Medju njima budalasti Tale:
U ruci mu čaša i miešina,
Služi Tale vino na okolo,
Vino služi, a nožicu dudli. —
Od svašta su Turci besiedili,
O junaštvu i o dobrim konjma.
Pak besiedi buljukbaša Mujo:
„Age moje, moja bratjo draga!
Sad neima boljega junaka
Od mog pobre Petra Mèrkonjića,
Nit' s besiedom, nit' s desnicom rukom.“
Al' veli mu Gjulić Ibrahime:
„Hajd' neluduj, buljukbaša Mujo!
Što ti fališ Petra Mèrkonjića?
Ja sam bolji baš od Petra junak;
A tako me nerodila nana,
Već kobila ko alata moga,
Ako od njeg bolji junak nisam!
Ako Bog da! te zdravo budemo,
Ter ja dojdem svojoj kuli bieloj,
Pozvat ću ga na mejdan junački.

A priče mu besiediti Mujo:
Nebudali, Gjulić Ibrahime!
Da ti vidiš Petra Mèrkonjića
I njegove neoprane bèrke,
Fatila b' te trostruka groznica.“
A to Petar i sluša i gleda;
Pak se spušca na zemljicu cèrnu,
Zaveržè se tankim merdevinam,
Pak se hoda oko kule biele;
Nuto vidi srieće u junaka!
Stoji žamor u odaji jednoj;
On prislonì tanke merdevine,
Pak se pripè kuli na penđžere;
Al to siedi trideset jengiah,
Medju njima mlada Abegzada —
Nakićena i još nabojena;
I od sebe cura plemenita.
Kad j' opazì Petre Mèrkonjiću,
Trostruka ga ufatì groznica,
Pod njime se noge uzdèrćale —
Jedva Petar na zemljicu sidjè,
Pak ti baćì tanke merdevine,
Pak on zveknu tokam i ječermom.
A čula ga mlada Abegzada:
Evo mlidè neboga dievojka,
Da je glavom kapetan Ivane,
Pak jengiam stadè besiediti:
„O jengie, moje seke drage!
Vi siedite, pak eglendišite,
A ja idjem svojoj staroj majci

Nek me uči svièti i nauku.“
Pak se skočì na noge laogne
Berzo sidjè niz tanenu kulu.
Ali Petar mudra glava biše,
Odmačè se na avlinska vrata;
Pa pogledà kićena dievojka,
Opazì ga na avlinskim vratma:
Zasjaše se toke na pèrsima,
K njem' poletì neboga dievojka.
Kad se cura blizu prikučila,
Kad opazì Petra Mèrkonjića,
I njegove neuredne bèrke,
Od njega se huda preplašila,
Pa pobiežè u bielu kulu.
Za njom tèrče Petre Mèrkonjiću:
„Stan' dievojko, ako bora znadeš!
Bre, neboj se kićena dievojko, —
Ja sam glavom Petre Mèrkonjiću,
A pobratim kapetan Ivana:
Osto mi je pobro u planini,
Mene poslo, kićena dievojko,
Da ja vidim curo plemenita,
Jeli vama viera na tamanu?“
Kad razumì neboga dievojka,
Obiesì se Petru oko vrata,
Pak ga ljubi u obadvie ruke:
„Moj dievere, Petre Mèrkonjiću!
Beli nam je viera na tamanu;
Ma što ćete sada od života?
Ja ti jesam nesrietna dievojka!

S mene ćete pogubiti glave; —
Što je godi gujah u Kraini,
Ta sve ih je kudra pokupio.“
Al' veli joj Petre Mèrkonjiću:
„O dievojko! sèrdce iz niedarah,
Be, što Bog da! moja seko draga;
Turci slave svetca Muhameda,
A mi, sestro, ime Isusovo;
Kad si kail, kićena dievojko,
Bi li pošla samnom u planine?“
Njemu veli kićena dievojka:
„Da m' je znati, Petre Mèrkonjiću!
Da si, Pero, beli viere tvèrde,
Te ćeš mene devest' do Ivana,
Pak Ivanu mene pokloniti,
Ja bih s tobom pošla u planine.“
Petar joj se pravo kuniaše:
„Tvèrda viera, curo plemenita,
Tvèrdja viera nego mramor stiena,
Tvèrda viera, vieru ti zadajem!
Beli ću te pobri dovediti,
I njemu te, seko, pokloniti.“
Kad dievojka njega razumila,
Ona Petru rieč besiedila:
„O dievere, Petre Mèrkonjiću!
Zakloni se, ako bora znadeš,
A za našu kulu i avliu,
Jer ćeš s mene izgubiti glavu;
A ja idjem u bielu kulu,
Zagrabiti nekoliko blaga,

A do njega Blažević Omere;
Nad njime se zelen barjak vija,
Dva junaka dva mu nose krila;
A za njime Šuljagić Mehane,
Na alatu, vas u suhu zlatu;
A za njime Kovačina Ramo,
Na svojemu pretilu čilašu;
A za njima, sladak pobratime,
Devet bratje Popèrženovićah!
Baš ih žešćih u Kraini nejma;
A za njime budalasti Tale,
Na svojemu bagavu kulašu,
I pod njim se kulaš pomamio
Ni jednoga biesniega nejma,
Sve mu kulaš na kolače skače;
U ruci mu čavlena batina;
Hiljadu je stratio čavalah,
Još je pola načavlao nije!
A za njime serat i kraina,
Pa ostale sve kraiške guje,
Ubodice, kèršne nakomice. —
Kad Ivane svate opazio,
Torstruka ga ufatì groznica;
Bacì durbin sa jele zelene,
Pod njim su se noge uzdèrhtale;
Do po jele dèržao se stabla,
A od pola niz jelovo granje;
Leži Ivo glavom brez uzglavja,
Padjekuje iz sèrdašca svoga.
K njem doletì Petre Mèrkonjiću:

„Što je pobro? da od Boga nadješ.“
A veli mu kapetan Ivane:
„Nepitaj me sladak pobratime!
A da vidiš sile u Turakah:
Što je godi gujah u kraini,
Ta sve ih je pokupio kudra!“
A što ću vam duljit lakèrdiu,
Sve mu kaže što je i kako je.
„Ja zavedoh serat i krainu,
Pak će moje izginuti družtvo,
Kleť će mene sve junačke majke,
Da im Ivo pogubio sinke.“
Nasmija se Petre Mèrkonjiću:
„Pobratime kapetan Ivane!
Ja sam mlio da si bolji junak,
Pak tog si se poplašio pobro!?
Medjer Ivo, jedna strašivica! —
Ja nehranim do šestdeset drugah,
Da mi piju po Primorju vina,
Ni da ljube primorkinje mlade,
Već ja hranim do šestdeset drugah,
Četovati po planini, pobro —
Nek ih jedu orli i gavrani;
Već Ivane, slatki pobratime!
Kaži pravo, tako bio zdravo!
Kad bi sašo u bielu Liku
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Na pendžere mladoj Abegzadi,
Po čem bi te cura poznavala,
Na očišće k tebi izhodila?“

A veli mu kapetan Ivane:
„Pobratime Petre Mèrkonjiću!
Kad bih sašo u bielu Liku,
Bieloj kuli ličkog Mustajbega,
Na pendžere mladoj Abegzadi —
Zveknuo bih tokam i ječermom,
Po tom' bi me cura poznavala,
Na očišće k meni izhodila.“
Kad razumì Petre Mèrkonjiću,
Svomu pobri rieč besiedio:
„Daj mi, pobro, toke i ječermu,
Ja ću otić u bielu Liku —
Nećel' Bog dat, jal' srieća doniti,
Da ja vidim mladu Abegzadu:
Jeli liepa, koliko je fale?
Jel' visoka, koliku je kažu?
Jmamo li zašto izginuti?“
Ivan dadè, ni rieči nereče;
Odmah svučè toke i ječermu,
Ivan svučè, a Petar obučè,
Pak mu veli Petar Mèrkonjiću:
„Pobratime kapetan Ivane!
Čuvaj, brate, zelena jezera,
A ja idjem u bielu Liku,
Pak što meni Bog i srieća dade;
Slušaj dobro, sladak pobratime:
Ako pukne svietli dževerdane,
Neka znadeš da sam poginuo,
Poginuo, oli osužnjio;
Ako meni sudnji danak dodje,

A četverto u čelo junačko:
„Jesil' zdravo moj po Bogu brate!
Jesil' meni curu ujagmio?“
Onda veli Petre Mèrkonjiću:
„Zdravo sam ti, sladak pobratime,
Evo sam ti zlatku ujagmio;
Ti izberi dvaest dobrih drugah,
Bieži brate, Senju kamenomu,
Vodi s' sobom kićenu dievojku,
Ja ću, brate, dočekati Turke;
Nebrini se, sladak pobratime,
Dok je pobro tebi u životu;
Jer se noćas kudra zaklinjala,
Tamam glavom Gjulić Ibrahime,
Da će mene na mejdan pozvati;
Ja ću njega na mejdan pozvati,
Da vidimo tko je bolji junak,
Pa što meni Bog i srieća dade!
Ako meni sudnji danak dodje,
Radi mene osvetiti pobro;
Akol' Bog da, jal' srieća doněse,
Ter ostanem junak na mejdanu:
Što ostane kićenih svatovah,
Dovest ću ih tvomu dvoru bielóm,
Pak ćemo mi sobet učiniti,
Mèrtvim ćemo pokoj nazivati.“
Kad razumi kapetan Ivane,
Kad razumi, što mu pobro kaža,
On izabra dvaest dobrih drugah,
Dobavi še kićene dievojke

A do njega buljukbaša Mujo,
A kraj njega Nakić Useine,
A do njega Gjulić Ibrahime,
Pokraj njega Blažević Omere:
Nad njime se zelen barjak vija;
Pa do njega Šuljagić Mehâne,
Pokraj njega Kovačina Ramo,
A kod Rame, sladak pobratime!
Devet bratje Popèrženovićah,
Medju njima budalasti Tale:
U ruci mu čaša i miešina,
Služi Tale vino na okolo,
Vino služi, a nožicu dudli. —
Od svašta su Turci besiedili,
O junaštvu i o dobrim konjma.
Pak besiedi buljukbaša Mujo:
„Age moje, moja bratjo draga!
Sad neima boljega junaka
Od mog pobre Petra Mèrkonjića,
Nit' s besiedom, nit' s desnicom rukom.“
Al' veli mu Gjulić Ibrahime:
„Hajd' neluduj, buljukbaša Mujo!
Što ti fališ Petra Mèrkonjića?
Ja sam bolji baš od Petra junak;
A tako me nerodila nana,
Već kobila ko alata moga,
Ako od njeg bolji junak nisam!
Ako Bog da! te zdravo budemo,
Ter ja dojdem svojoj kuli bieloj,
Pozvat ću ga na mejdan junački.

A priče mu besiediti Mujo:
Nebudali, Gjulić Ibrahime!
Da ti vidiš Petra Mèrkonjića
I njegove neoprane bèrke,
Fatila b' te trostruka groznica.“
A to Petar i sluša i gleda;
Pak se spušca na zemljicu cèrnu,
Zaveržè se tankim merdevinam,
Pak se hoda oko kule biele;
Nuto vidi srieće u junaka!
Stoji žamor u odaji jednoj;
On prislonì tanke merdevine,
Pak se pripè kuli na pendžere;
Al to siedi trideset jengiah,
Medju njima mlada Abegzada —
Nakićena i još nabojena;
I od sebe cura plemenita.
Kad j' opazì Petre Mèrkonjiću,
Trostruka ga ufatì groznica,
Pod njime se noge uzdèrćale —
Jedva Petar na zemljicu sidjè,
Pak ti baćì tanke merdevine,
Pak on zveknu tokam i ječermom.
A čula ga mlada Abegzada:
Evo mlidè neboga dievojka,
Da je glavom kapetan Ivane,
Pak jengiam stadè besiediti:
„O jengie, moje seke drage!
Vi siedite, pak eglendišite,
A ja idjem svojoj staroj majci

Nek me uči svièt̀u i nauku.“
Pak se skočì na noge laogne
Berzo sidjè niz tanenu kulu.
Ali Petar mudra glava biše,
Odmačè se na avlinska vrata;
Pa pogledà kićena dievojka,
Opazì ga na avlinskim vratma:
Zasjaše se toke na pèrsima,
K njem' poletì neboga dievojka.
Kad se cura blizu prikučila,
Kad opazì Petra Mèrkonjića,
I njegove neuredne bèrke,
Od njega se huda preplašila,
Pa pobiežè u bielu kulu.
Za njom̃ tèrče Petre Mèrkonjiću:
„Stan' dievojko, ako bora znadeš!
Bre, neboj se kićena dievojko, —
Ja sam glavom Petre Mèrkonjiću,
A pobratim kapetan Ivana:
Osto mi je pobro u planini,
Mene poslo, kićena dievojko,
Da ja vidim curo plemenita,
Jeli vama viera na tamanu?“
Kad razumì neboga dievojka,
Obiesì se Petru oko vrata,
Pak ga ljubi u obadvie ruke:
„Moj dievere, Petre Mèrkonjiću!
Beli nam je viera na tamanu;
Ma što ćete sada od života?
Ja ti jesam nesrietna dievojka!

S mene ćete pogubiti glave; —
Što je gedi gujah u Kraini,
Ta sve ih je kudra pokupio.“
Al' veli joj Petre Mèrkonjiću:
„O dievojko! sèrdce iz niedarah,
Be, što Bog da! moja seko draga;
Turci slave sveća Muhameda,
A mi, sestro, ime Isusovo;
Kad si kail, kićena dievojko,
Bi li pošla samnom u planine?“
Njemu veli kićena dievojka:
„Da m' je znati, Petre Mèrkonjiću!
Da si, Pero, beli viere tvèrde,
Te ćeš mene dovest' do Ivana,
Pak Ivanu mene pokloniti,
Ja bih s tobom pošla u planine.“
Petar joj se pravo kuniaše:
„Tvèrda viera, curo plemenita,
Tvèrdja viera nego mramor stiena,
Tvèrda viera, vieru ti zadajem!
Beli ću te pobri dovoditi,
I njemu te, seko, pokloniti.“
Kad dievojka njega razumila,
Ona Petru rieč besiedila:
„O dievere, Petre Mèrkonjiću!
Zakloni se, ako bora znadeš,
A za našu kulu i avliu,
Jer ćeš s mene izgubiti glavu;
A ja idjem u bielu kulu,
Zagrabiti nekoliko blaga,

Ponit' brate nama za ašluka;
Pak ću otić' konjma u podrume,
Izvest' nama dva konja viteza,
Baš gjogata bega moga brata,
I alata Šuljagić Mehana."
Odmah se je Petar zaklonio;
Cura leti u visoku kulu,
Pa nasipa jedne egbe blaga,
Pak eto je konjma u podrume,
Te izvodi dva konja viteza;
Uzjašiše na konje viteze,
Kroz svatove biele projašiše.
Kad izašli na polje zeleno,
Onda veli Petre Mèrkonjiću:
„Abegzado, sèrdce iz niedarah!
Ovo moja golema sramota,
Odvest' tebe, sestro, iz Turćie,
Ol' brez rane, ol' brez mèrtve glave!
Meni će se maskarit kraina;
Da m' je znati kićena dievojko,
Da se možeš dobro dèržat konja,
Potego bih svietla dževerdana,
Haber dao na četiri strane,
Neka čuje sva Kladuša ravna,
A i moje družtvo u planini,
Neka idju Turci u potieru,
Da nereknu da sam kradivica,
Pak što nama Bog i srieća dade!
Al' veli mu kićena dievojka:
„Moj dievere, Petre Mèrkonjiću!

I u kuli dilber Angjelia,
Kćer liepa od Otoke bana.
Pravo goni biesna zelenka,
Do banove previsoke kule;
Pred kulom on odsiedè zelenka,
Prifatì ga Marušić Vidače,
Pak ga voda pokraj kule biele.
Odè Ivan uz oblicu kulu,
Ali Turci pritiskli odaje,
Na kuli su tolu postavili;
Pred njima je Bišćanin Alia,
Angjuša mu hladno vino služi;
Kojugodir čašu dodavaše,
Svaku cura suzam polivaše.
Na sofri je odsiečena glava,
Rusa glava od Otoke bana.
Ho, da vidiš Bišćanin Alie!
Mèrtvu glavu on zalieva vinom,
A Angjuši curi besiedio:
„Oh Angjušo! glavita dievojko,
Što li cviliš, i suze prolievaš?
Ili žališ mile majke svoje?
Što sam ti je konjem pogazio?
Ili žališ stara babe svoga,
Što sam njemu ja odsieko glavu?
Ili žališ zavičaja svoga?
Ili žališ Ivan Senjanina? —
Srio sam ga u razkèrstju putu,
Ivanu sam odsieko glavu.“
Kad to čuje kićena Angjuša,

Al' to nejma dva najbolja konja,
Baš gjogata ličkog Mustajbega,
I alatą Šuljagić Mehana.
Ljuto cvile dva turska junaka,
A za svojim konjma vitezovim,
Da ih nigda prebolit' nemogu:
Ali valja brate za nevolju.
Za Petrom se otoč odtisnuo,
Al ću sada ostaviti Turke. —
Očù pušku kapetan Ivane,
Pak družini Ivan besiedio:
„Na noge se, moją bratjo draga!
Pučè puška mogą pohratima —
Jel' je beli Petar poginuo?
Jal ja nama Petar osužnjio?
Već na noge, sivi sokolovi!
Ako njemu sudnji danak dodjè,
Da bi svoje usijali glave,
Beli ćemo njegą osvetiti;
Ako srećom bude osužnjio,
Beli ćemo njegą izbaviti,
Oli svoje glave ostaviti.;"
Sva družina na noge skočila,
Potegoše od bedrice ćorde,
A u ruke svietle dževerdane,
Mèrkonjića, pobro, ujagmiše.
Susriete se kapetan Ivane,
S' svojim pobrom Petrom Mèrkonjića,
Ruke ruče a u lišce ljube,
Po tri puta u bielo lišce,

I posiečè četiri dievera;
Pak obèrnu pod sobom zelenka,
Doka nadjè Bišćanin Alių
I britkom ga ćordom udaraše,
A iz njega vatra posipaše —
Balia se zakovala biše.
Turčin kidè britku ćordu svoju
I udara Senjković Ivana;
A Ivan se po zelenku vija,
Sve niz konja cèrna kèrvca liva.
To opazì glavita dievojka,
Ona ciknu kako guja ljuta, —
Odè jeka kroz goru zelenu;
To ućutì Petre u gorici,
Izza sna je na noge skočio,
Nejma kada ćorde pripasati,
Već ponesè gluhu topuzinu,
A zavika Šarića Cviana,
Neka hudi ostalu družinu;
Pak poleti Petre Mèrkonjiću,
A podviknu jedro, gromovito,
Sve na gori listje zatreptilo:
„Stan kopile, Bišćanin Alia!
Dok ti dodje Petre Mèrkonjiću,
Lahko ćeš se glave nanositi,
Kad izletì Petre Mèrkonjiću,
I opazì pobratima svoga,
Vas u cèrnoj kèrvci ogriznuo:
On udara Bišćanin Aliu,
Udarì ga težkom topuzinom;

Pa on odè Senju kamenomu,
Jer Ivane brige neimade,
Dok je pobre Petra Mèrkonjića. —
Onda Petre zametnu busie,
Brez prevare dočekati Turke.
Eto brate, Turci udariše;
Gèrmi, siva, a kèrv se proliva:
Nietko veli, jao moja majko!
Nietko veli, podigni me pobro!
Turci zovu svetca Muhameda,
A kèrstjani ime Isusovo.
Dženjak bio tri debela sahta.
A kad vidì Petre Mèrkonjiću,
Viče Petar iza svega glasa:
„Gdie si kudro, Gjulić Ibrahime?
Noćas si se, kudro zaklinjao,
Da ćeš mene na mejdan pozvati,
Odi kudro, sada, ako smideš?
Izajdi mi na mejdan junački.“
Opet viče Petre Mèrkonjiću:
„Pobratime, buljukbaša Mujo,
Ti ustavi serat i krainu,
A ja hoću serat i krainu,
Dok s Gjulićom mejdan podielimo.“
Ali nesmì Gjulić Ibrahime,
Već se krije od jele do jele.
Tad zavikà buljukbaša Mujo:
„Pobratime, Petre Mèrkonjiću!
Tebi Ibro izaći nesmiede; —
Zaklinjem te dogom velikiem,

Ti ustavi silu i krainu,
A ja hoću serat i krainu,
Pak na vieri da se sastanemo,
Da se rujna napijemo vina:
Na poklon ti kićena dievojka.“
A kad Petre odabra besiede,
On ustavi silu i krainu;
Oko sebe stražu ostavio
Pet stotinah plaćenih soldatah,
Pod mušketom i pod bajonetom;
Na vieri se pobre sastadoše,
Poljubiše u čela junačka,
Za liepo se upitaše zdravje;
Oni tudi tolu zametnuše,
Napiše se vina izobila,
Svaki svoje povratio družtvo:
(Bilo brate hiljadu Turakah
Od hiljade trista dobrih drugah)
Povratio Petre Mèrkonjiću:
(Bilo pobro devet stotin svatah)
Sedam stotin svojizih junakah,
I povedè dvoru Ivanovu.
Kad su došli Senju kamenomu,
Pir činiše za petnaest danah,
Šenluk čineć' i puškarajući,
Mèrtvom družtvu pokoj nazivjući,
Pokèrstiše Mladu Abegzadu:
Dosad bila mlada Abegzada,
A sada je dilber Angjelia.
Šnjome Ivan porod izrodio:

Da imade na Kladuši ravnoj
Po imenu Hajkuna dievojka,
Tvoja seka, pobratime Mujo,
Čini mi se za mene bi bila,
I ti, Mujo, glavan prijatelju,
Ja bih ti je danas zaprosio.“
Kada Mujo razabro besiede,
Na Ilių oči naoblači,
Na Halila glavom poljuljuje;
Al to Halil haje i nehaje,
Jer mi diete pijano biaše,
A kad vidjè, da zamieno nejma,
On se skače na noge lahgane,
Pa prifatì za hrietku ćordu,
Pa udara Smiljanić Ilių,
Malko ga je ratom dofatio,
Po mišici, po desnici ruci.
Al se junak hitar dogodio,
On izpadè iz piano mehane,
Pa poletì niz to polje ravno;
Bèrzo polje preletio bише,
Pa se fata vitke jelovine,
Tu odjašì pretila gjogina,
A prifatì sèrčali durbina,
Okrenu ga na četiri strane,
Ponajviše na tursku Kladušu,
Baš do kule kladuškoga Muje.
Al viš kule kolo dievojačko;
Kolom kreće seke Mujagina,
Sve je kolo ona nadbitila;

Kad to vidjè i razvidjè He,
Sve u njemu sèrdce poigrava,
A na pèrsim toke podzvekuju;
Pa durbinom o tle udario,
A s jelike na zemlju skočio
Do gjogina svoga pretiloga,
Pa gjogatu konju besiedio:
„Moj gjogine, moje dobro pèrvo,
Da mi vidiš Hajkune dievojke,
Kakva mi je glavna i liepa,
Ti kopita nebi požalio,
Za dan bi me u Kotare snio.“
Kad gjogine rieč razumio,
Biaše se mamom pomamio;
On nepazi kèrša ni kamenja
Po Kunari, visokoj planini;
Ušim striže, a zubima škriplje,
U čas spadè u Kotare ravne,
Baš do svoje prebiele kule.
Pitala ga ostariela majka:
„O Ilia, moj očinji vidu,
Gdie si bio tri nedielje danah,
Od kako te očekuje majka?
Gdie si bio, šta li si radio?
Jesil' našo za sebe dievojku,
A za mene glavna prijatelja? —
Evo sam ti ostariela, sine,
Pa nemogu ni pomesti dvora,
Ni studene vode donieti,
A ni sebi, ni tvomu gjoginu,

Jesil, sine, našo izmećara?“
Staroj majci sinak progovara:
„Moja neno, moj očinji vidu,
Ja nemogu nahodit dievojke; —
Gdie bi našo za sebe dievojku,
Onde nejma tebi prijatelja;
Gdie bi našo tebi prijatelja,
Onde nejma za mene dievojke;
Već evo mi ljudi kazivaše,
U onoga od Kladuše Muje,
Liepu seku, Hajkunu dievojku;
Čini mi se za mene bi bila,
A i Mujo glavan prijatelju.“
Majka svoga svietovala sina:
„Moj Ilia, moje diete drago,
Nejma majka već tebe jednoga;
Ako odeš do turske Kladuše,
Neće imat ni tebe jednoga,
Ti se prodji turskih dievojakah;
Evo curah u Kotaru sine,
Prosi bolan, svaka će ti poći.“
Al to Ile haje i nehaje,
Već oprema pretila gjogina;
On dobavlja boju svakojaku —
Od gjogina načini šarina;
I udara gjuzel odielo.
Kad opremi sebe i gjogina,
Pa se bacì soko na sokola,
I otidjè na Kladušu ravnu.
Medju Turke u mehanu dodjè;

Pred mehanom gjogu razjašio,
Pa mu baca dizgin na jabuku,
Sam se šarac po sokaku voda;
A on siedè kraj kladuškog Mujo,
Pa on kèrha vino i rakiu.
Turcima se čudo učinilo,
Odkle padè careva delia?
Pa ga pita od Kladuše Mujo:
„Bora tebi, careva delio!
Odkle li si, od kojeg li grada?
Od kakva li roda i plemena?“
Odgovara Smiljanić Ilia:
„Nepitaj me, od Kladuše Mujo,
Ja sam junak iz daleka svieta,
Od neznana roda i plemena —
Kuća mi je divan kabanica,
Šarac konjic perje sokolovo;
Već bora ti! kladuški Hèrnjica,
Jeli izun malo poslušati?
Kakve s' ono piesme i pripievke,
Oko tvoje prebiele kule„.
Veli njemu od Kladuše Mujo:
„Izun tebi, careva delio,
Izun ti je piesme poslušati,
Ako hoćeš i u kolo stati,
Baš do moje sestrice Hajkune;
Ono kolo od šenluka biva,
Svakog petka na našoj Kladuši.“
Težko lle toga dočekao;
On ti skače na noge junačke,

Pa se kolu bio primaknuo,
Pa, besiedi liepim dievojkam:
„O dievojke, obadva vam svieta!
Gdje ću sada kolo raztèrgnuti?“
Dievojke mu tiho govorile:
„Hajd' odtale, neznana delio,
Ovde tebi miesta neimade.“
Al to Ile haje i nehaje,
Već razstavî kolo po sriedi,
Prihvati se Hajkuhe dievojke,
Pa je njojzi rieč besiedio:
„O Hajkuno, iz očiuh vidu,
Hoćeš danas moja postanuti?“
Ali njemu cura govorila:
„Be, neluduj, neznana delio.“
Opet Ile haje i nehaje,
Već joj nogu nogom pritisnuo,
Pa joj kalja mestve i papuče.
Progovara Hajkuna dievojka:
„Hajd' odtale, neznana delio,
Ni si toga blagom kupovao,
Već moj dragi Smiljanić Ilia.“
Zato Ile ništa nehajaše,
Već joj tare burme i pèrstenje,
Opet cura njemu govorila:
„Netari mi burmah ni pèrstenja,
Nisu tvoga nišani sevdaha,
Već mog dragog Smiljanić Ilie.“
Zato opet haje i nehaje,
Već joj mèrsi kite i solufe.

Tom se Hajka vèrlo začudila,
Pa neznadè, šta će besiediti.
Al je pita neznana delia:
„O dievojko, obadva ti svieta!
Što bi sada htiela besiediti?“
Dievojka mu s miesta besiedila:
„Žarko sunce, jes' koliko rano?
Hoćeš bèrzo u Primorje ravno? —
Pozdravi mi Smiljanić Iliu,
Jali živa, jali mèrtva, sunce;
Kaži njemu hainin junaka,
Što se mene danas prifatio,
Na sramotu moju i njegovu.“
Onda veli Smiljanić Ilia:
„Sèrdce, dušo, Hajkuno dievojko,
Po čem bi ti Ilku poznavala?“
Odgovara lìepa dievojka:
„Lasno bih ja Iliu poznala,
Po mišici i desnici ruci —
Skoro bio na našoj Kladuši,
Pa ga moja bratja obrànila,
Po rani bih Ilku poznavala.“
Kada Ile curu razabrno,
On uzbacì uz ruke rukave,
Pa joj kaže ranu na mišici.
Vèrlo se je cura prepanula,
Pa Ilii rieč besiedila:
„Pokrij, Ilko, draži od očiuh,
Ako će te podpaziti Mujo,
Nejma tebi na ramenu glave.“

Al joj veli Smiljanić Ilia:
„Neboj mi se, sèrdce iz niedarah,
Nebojim se tvog brata Halila,
Ni djidie, sa Kladuše Muje.“
Istom oni u besiedi bili,
Al eto ti Turák iz mehane,
Zametnuše skoka iz ćusteka,
Ponajdilje Omer Blaževiću.
Podviknuše carevu deliu:
„Odi skoči skoka junačkoga,
Da vidimo i tvoje junaštvo.“
Hotiaše Smiljanić Ilia,
Al mu neda liepa Hajkuna:
„Nemoj Ilko, ako Boga znadeš!“
Zato Ile haje i nehaje,
Već on spadè piku na meraju.
Jednoč skočì, malo nedoskočì,
Drugoč skočì, daleko odskočì —
Mogo bi se Turčin ukopati.
Baciše se kamena s' ramena;
Opet Omer daleko prebacì,
Pa dozivlju careva deliu:
„Od' se baci kamena s' ramena,
Da vidimo i tvoje junaštvo.“
Spadè Ilko piku na meraju,
Jednoč bacì, malo nedobacì,
Drugoč bacì, daleko odbacì —
Mogo bi se Omer ukopati.
Kad to vidjè Omer Blaževiću,
On podviknu izza svega glasa:

„Vidiš Mujo, njima nevidio!
Da je ono vlašić Smiljaniću.“ —
Golema se kavga zametnula,
Omer tèrže od bedrice ćordu,
Pa potečè Ilku udariti.
Al se Ile hitar dogodio,
Pria svoju sablju izvadio,
Pa Omera s glavom razstavio.
Da ga nitko ni vidit nemože,
Kad uletì u Mujinu kulu;
Nadjè Hajku, svoju jaukliu,
Pa je njojzi rieč besiedio
„O Hajkuno, moje sunce žarko!
Što sam čeko, ja više nemogu,
Hajdemo mi u Primorje ravno;
Znadeš za mog golema šarina
Eno ti ga s konjma u podrumu,
Izvedi ga, da mi putujemo.“
Hajkuna ga svačim zaklinjaše:
„Nemoj, Ilko, obadva ti svieta!
Ovde ćeš mi konak učiniti;
Znadem za tvog pretila šarina,
Trojim sam ga vratma zatvorila,
Tri ćilita na njih udarila,
Da su vile, izmaknut ga neće;
Stani malo, da sebe opremim.
Istom oni u besiedi bili,
Al eto ti Turák iz mehane,
Najnapreda od Kladuše Mujo,
A za njime odgojak Halile,

A za njime Tale Ličanine —
Topuz vuče, da Iliu tuče.
Prepadè se Smiljanić Ilia;
Slobodi ga Hajkuna dievojka;
„Hajde Ilko, u moje dolafe,
Pokrit ću te sèrgom i haljinam;
Ja ću dvorit Turke na okolo,
U tomu će oni i pospati.“
Što je rekla, to je učinila,
Sakrila ga sèrgom u dolafe.
Pošto Mujo u odaju dodjè
Odmah pita sestrice Hajkune:
„O Hajkuno, moja sestro draga!
Ovde tebi vlašče dohodilo?“
Al mu Hajka ljuto progovara:
„Moj Mujaga, brate od matere,
Nemoj meni toga govoriti,
Već ti uzmi ćordu brietkinju,
Pa me sieci na četiri strane —
Što će meni cèrni kaurine!?
Što će meni uz vieru neviera.“
Kad Mujaga sestru razumio,
Odmah odè sa svojom družinom,
Opet panu u pjanu mehanu,
Pa stadoše jade jadovati,
Jadovati Omer Blaževića
Jadovati, Ilku spominjati,
Gdie pogubì najboljeg junaka.
Ilko, sieđi na tančici kuli,
Pa on ljubi Hajkunu dievojku,

I oprema debela šarina;
Meće blaga, koliko mu drago.
Hajka uzè Mujina dorina,
A vrančića ruhom napèrtila,
Biesna vranca svog brata Halila;
A kulaša Tale Ličanina, —
On je bagav, tuga u jedeku.
Odtale se srećno podignuli,
Otvorenu ostavili kulu.
Kad je bilo polju u širini,
Pieva Ilko tanko glasovito,
A opali do dva haberdara,
Što no zoblju litru tučenika;
Dadè haber u Primorje ravno,
Vesel haber, da kupe svatove,
A žalostan po turskoj Kladuši,
Da je Hajka cura odvedena.
Pa poteže paklenu kandžiu,
Na kojoj je devet šibalukah,
Ter okèrpì široka šarina,
Pa on leti poljem i širinom;
Kulaš skače, tuga u jedeku,
I on skače, da mu se i neće.
Dok očuše Turci Kladušani,
Oni lete u tančicu kulu,
Oni tèrču izza glasa viču:
„Na noge se Turci Kladušani!“
Halil plače kano malo diete,
Za svojiem biesnim vrančićem.
Mujo plače za sekom i blagom;

Tale žali bagava kulaša,
Nejma na čem u potieru poći.
Mujo pali topa haberdara,
Dok eto ti Tanković Osmana,
Sobom vodi silu i ordiu,
I on nosi zelena barjaka,
Pa ga podjè u kazdèrmi ravnoj,
A Mujagu zapituje liepo:
„O Mujago, kladuški sokole,
Koja ti je muka koptisala,
Te ti pališ topa haberdara? —
Evo ima i sedam godinah,
Da ga nisi bio izpalio.“
Mujaga mu s plačom progovara:
„Prodji me se, Tanković Osmane,
Nemogu ti jadah ni kazati; —
Smiljanić mi kulu porobio,
Smiljaniću Hajkunu odveo,
Smiljanić mi odveo dorina;
Već bora ti! vieran barjaktare,
Kupi bolje silu i krainu,
Da tèrčimo Kunari planini,
Nebi li mi vlašče dostignuli;
Ne bih brate sestre ni žalio,
Već ja žalim dore konja moga,
Nejmam na čem na mejdan izići,
Niti danas u potieru poći.“
Al mu veli Osman barjaktare:
„Nejma fajde, Mujo, nabrajati —
Skini samar sa konja dèrvara,

Turi sedlo, goni kaurina.“
Na ino se Muji nemogaše,
Već osedlà konja izmećara.
Kad rekoše, onda uzjahaše,
Najnapried Osman barjaktare,
A za njime sva Kladuša listom,
Eto njihu poljem i širinom.
Dok su Turci polje pregazili,
Ilia se planine fatio;
Dok se Turci fatili planine
A Ilia uspè s' na planinu.
Na planini sreća dobra bila —
Tu on nadjè Senjković Ivana,
I s Ivanom tri hiljade svatah,
I Tadiu brata Ivanova,
A i s njime dvie hiljade drugah —
Oni siede, rujno piju vino.
Kad Iliu oni opazili,
Skočiše se na noge lahgane,
Pitaju ga za junačko zdravlje:
„O Ilia, desno krilo naše!
Kad si nama roblje ujagmio,
Do vieka čestito ti bilo!
Nijel' Bog do i sreća od Boga,
Nisil' dao haber na Kladuši?
Nisul' tebe Turci potierali?
Da mi danas sablje omèrsimo.“
Ilia im po istini kaže:
„Dao sam ja haber na Kladuši;
Eto idje sila Kladušanah,

Dèržte mi se bratjo na okupu;
Da vas nije pivo prevarilo?
Ludo ćemo zavalit' bogaze.“
Al mu veli Senjković Ivane:
„Nebrini se, Smiljanić Ilia,
Iàko nas je pivo upalilo,
Sve će jedan udrit na stotinu;
Već ti vodi liepu dievojku,
Staroj majci na radost golemu,
I na svoje dugo uživanje,
Ti počini, dok mi čatišemo.“
Ilko škrinu, a ćorda mu sinu:
„Danas meni puta neimade,
Dok desnice neumorim ruke,
Svietlu ćordu nenapojim kèrvce,
Ja je turskoj nepoklonim ruci,
I s njom moju na ramenu glavu.“
Tada skoči Senjković Ivane,
Pa dozivlje sestrić Mariana:
„Mariane! moje pouzdanje,
Maj ti, sine, kićenu dievojku,
Hajde vodi dvoru bielomu,
Vodi sine, obeseli majku;
Dobro laži, a krivo se kuni,
Ostà reci u mehani Ilko,
Dok se rujna nenapije piva.“
Uzè curu mali Mariane,
A Smiljanić četu prifatio,
Pa zagradì klance jadikovce,
Gdie junačke jadikuju majke.

U ta doba Turci Kladušani.
Pèrve su ti bili propustili,
Dok i stražnji u bogaze zadju.
Pa kad pukne puška Smiljanića,
Da odpukne u stražnjem bogazu,
Ala banda, zametnu se kavga,
Gèrmi, siva, a kèrv se proliva;
Nije pobro sahat, ni četiri,
Već je, bratè, od jutra do noći,
I od noći čak do pola noći.
Od po noći junak zavikuje,
Misli junak da je i svanulo,
Al od jutra ni zlamena nejma;
Škrilju skida, a Bogu se moli:
„Daj mi Bože vihor sa planine,
Da razbije po planini tamu,
Da ja mogu okom razabrati,
Tko li gine, tko li zadobiva.“
Tko će biti junak u planini?
Ono ti je Smiljanić Ilia,
Kèrvavieh rukuh do lakatah,
Prebijene ćorde do balčaka;
Balčak stoji u lievici ruci,
U desnici sa Kladuše Mujo
Svezanieh rukuh naopako.
U ta doba zora zabielila,
A za zorom ogranulo sunce.
Al eto ti junak uz planinu,
Glavom biše Senjković Ivane,
Kèrvavieh rukuh do lakatah,

Prebijene u balčaku ćorde,
I on vodi odgojak Halila.
Drugi se je junak pomolio,
Goljan biše, ko rodjen od majke,
Ni parčeta od haljinah nejma —
To je bio Senjković Tadia.
Od šta junak ogolio biše? —
Od cèrnoga praha i olova,
Jer mu sreća i od Boga daća,
Da ga kuršum nije prefatio.
Dvie ruke, a dva su Turčina,
Jedno ti je Ličanine Tale,
Drugo ti je Tanković Osmane,
Sve uzdanje Hèrnjice Mujage.
Tad zavikà Smiljanić Ilia:
„Nijel' majka rodila junaka,
Il sestrica brata odgojila,
Koi se je danas izmaknuo,
Težke muke i od turske ruke?“
Mili Bože, na svemu ti fala!
Kad se stadè četa izkupljati,
Bi ti reko, i bi se zakleo,
Po Kunari da su ždrali pali;
Nisu ždrali, moja bratjo draga,
Već svatovi Smiljanić Ilie,
Tu se bili, tu se sastanuli.
Potegoše divit i kalema,
Te uzimlju na tefter junake,
Tkol' je osto, tkol' je poginuo?
Neću vama duljit i kazivat —

Malo jada i tamo i vamo:
Što je bilo lešah od kaurah,
Sve junaci na sebi ponili;
A da skupiš svu Kladušu listom,
I Udbinu, i tursku krainu,
Nebi turskih lešah ponielo. —
Odtale se svati podignuli,
(Dotle četa, odtale svatovi,)
Odvedoše roblje u kaure.
Ne bih roblja drugog ni žalio,
Već ja žalim od Kladuše Muju,
I njegova odgojak Halila;
I ja žalim Tanković Osmana,
I nesretna Talu Ličanina,
Bolje bi mu na ličini bilo,
Neg što idje u kaurske ruke.
Sva Udbina i Kladuša ravna,
I Kraina okolo Kladuše,
Sve to, brate, pusto ostanulo,
Brez junaka i brez dobra konja,
Nitko njihu izbaviti nejma.
Kad su došli u Primorje ravno,
Dovedè ih Smiljanić Ilia,
Izvedè ih na tančicu kulu.
Pèrvu večer, moji sokolovi!
Vlasi piju, a Turci gledaju —
Za Turčina nejma gorih jadah.
Progovora Smiljanić Ilia:
„O gjidio, sa Kladuše Mujo!
Zaklinjem te postom ramazanom,

I sa tvojom knjigom alkoranom:
Da si mene tako zadobio,
Ko ja tebe danas na mejdanu,
Šta bi jadan od mene činio?
Kakvim bi me mukam izmučio?“
Progavara od Kladuše Mujo:
„Bog je viera! Smiljanić Ilia,
Da sam tebe danas ufatio,
Davno bih te na kolac nabio,
Da te bura na Kladuši kreće,
Da se plaše orli i gavrani.“
Smiljanić je sèrdca junačkoga,
On dozivlje svoju ljubu viernu:
„O Hajkuno! moja ljubo draga,
Odi bratu ti odpusti ruke,
Pa mu služi cèrveniku vino;
Neću njega na muke metati,
Sva će mi se zemlja narugati —
Jednog šuru u životu nadjè,
Pa nemože ni njega gledati,
Već mu uzè sa ramena glavu,
Čudna hala i čudna sevdaha!
Mujo šura! moje dobro pèrvo,
Na poklon ti sa ramena glava,
Neću cvilit tvoje vierne ljube,
Na odžaku ostariele majke;
Pustit ću te k' dvoru bielu tvomu,
Da me ima tkogod dočekati,
Ako sidjem na Kladušu ravnu;
Na poklon ti odgojak Halile,

Na poklon ti pretio gjogine;
Junaku su dobar konjic krila,
Što je meni, i tebi je drago.
Dat ću vranca odgojak Halilu,
Čim će diete dielit mejdane.
Al ti nedam Tanković Osmana,
I nedam ti Tale budaline,
Ni njegova bagava kulaša,
Da neplaši kotarsku gospodu,
I necvili po bèrdu čobanah;
A Osman je ljuta nakomica,
On zasieda klance jadikovce,
Neće ni on viditi Kladuše.
A ti Mujo, moje dobro pèrvo,
Siedi barem za petnajest danah,
Da pijemo cèrveniku vino,
Da činimo pier na kraini;
Nagledaj s sestrice Hajkune,
I naših primorskih serdarah.“
Mujo šuti, ništa negovori,
Suze roni, a godine broji,
Pa Ilii rieč progovara:
„Zete Ilko, moje dobro pèrvo,
Halal tebi! moja seka Hajka,
Halal ti je! na obadva svieta;
Povedi je k cèrkvi manastiru,
Nićah čini, kako tebi drago;
A ja idjem dvoru bielomu,
Da ja vidim svoju staru majku,
Obeselim svoju vierna ljubu,

Pa eto me tebe u pohode
U nedielju, koja pèrva dodje,
Kunem ti se i vieru ti dajem.“
Njemu veli Smiljanić Ilia:
„Hajde Mujo, u sto dobrih časah!
I ja imam ostarielu majku,
Znadem dobro, kako joj je bilo,
Kada sam ja po Kladuši bivo;
Evo tebi hitra kalauza,
Koi će te daleko pratiti,
I u tursku zemlju premetnuti.“
Ruke šire, u lica se ljube,
Izvedè mu pretila gjogina,
A Halilu biesna vrančića.
Za njima se seka izšetala,
Ljubi brata u desnicu ruku:
„Hajde brate, sretno tebi bilo!
Pozdravi mi ostarielu majku,
Liepo je meni u Primorju.
Moja volja, a nije nevolja,
Nije sile od Ilie bilo;
Ovde meni sudjeno živiti,
I s Ijiom porod izroditi.“
Odè Mujo poljem širokiem,
Ostà Hajka u dvoru Ilinu.
Dok Mujagu žalost oborila,
Pa se vrati tragom uz tragove,
Pa Iliu svačim zaklinjaše:
„O Ilia, obadva ti svieta!
Jal' mi skidaj sa ramena glavu,

Jal' mi pusti Tanković Osmana!
Nejmam kuda na Kladušu doći;
Od Tale ti ni zboriti neću."
Al mu veli Smiljanić Ilia:
„Šura Mujo, obadva ti svieta!
Ili voliš moju mèrtvu glavu?
Ili živa Tanković Osmana?"
Onda veli od Kladuše Mujo:
„A moj zete, Smiljanić Ilia,
Volim svoju glavu izgubiti,
Neg te mèrtva u čuvenju čuti;
Radi, brate, kako tebi drago."
Onda Ilko izvede Osmana,
Pa besiedi svomu šuri Muji:
„Stani Mujo, očinjeg ti vida!
Nagledaj se Osmanovih jadah,
Nek mu znadeš majci kazivati,
Ljute muke od kaurske ruke."
Bože mili, na svemu ti fala!
Paklene bih muke pretèrpio,
Osmanovih rad bih neviditi —
Mučiše ga tri biela dana,
A četvèrti u vatru baciše,
Peti danak u duboko more.
To Mujaga gledat nemogaše,
Već on odè k sentu zavičaju,
Vele faleć Boga velikoga,
Gdie iznesè glavu iz Primorja.
Onda bilo sad se spominjalo;
Trista glavah, a trista je falah.

Komu pievam na zdravlje mu bilo,
Što popijem, to u moje tielo.

16.

MEJDAN I ŽENITBA

NIKOLE MÈRKONJIĆA.

Sve povèrzi, za Boga prioni;
Pomogo nas Isus i Maria.
Bratjo moja, a družino moja!
Da pievamo, da se veselimo,
Sve u strahu Boga velikoga.
Knjigu piše silna oškopica,
Po imenu aga Osman aga,
Ter je šalje u ravne Kotare,
A na ruke Petra Mèrkonjića:
„Ej-gjidio! turska kèrvopio,
Na te plače Lika i Kèrbava,
I Cetina turska desetina;
Doklen tebi moja knjiga dodje,
Odi k meni na mejdan junački,
Na Kunaru, na pèrvu poljanu,
Onde ćemo mejdan podieliti;
Nije šale, nego mèrtve glave.
Ako nesmiš na mejdan izaći
Pošalji mi doru iz podruma,

Što si njega od davno dobio,
A u boju na bojnom Kosovu,
I na konju harnu gjeisiu,
Pod kojom si konja ufatio.“
Kad serdaru taka knjiga dodjè,
Knjigu gleda a suze proliva.
To spazio sinak Nikolica,
Mlado momče od petnest godinah.
Pa svom babi pričè besiediti:
„Dragi babo, dražji od očiuh,
Odklen knjiga, ognjem izgorila!
Te je tebe ljuto ucvilila?“
Otac sinu tiho odgovara:
„Ovo knjiga silnog Osmanage;
Turčin mene na mejdan zazivlje,
Jal' mi išće doru iz podruma;
Vidiš, sine, ja sam ostario,
Ja ti više za mejdana nisam;
A dorata pregorit nemogu.“
Kad Nikola razumì besiede,
Niko babi rieč prifatio:
„Ja dorata nedam iz podruma,
Dok je meni na ramenu glava;
Moja desna u ramenu ruka
Sudit hoće za koga je doro.“
Onda rečè stari Mèrkonjiću:
„Volim sine pregorit dorata,
Nego tebe, moj jedini sine.“
„Neću babo, viera ti je tvèrda!
Nedam dore iz podruma svoga

Dok je moja na ramenu glava.“
Kad vidio Mèrkonjiću stari,
Da se diete okaniti neće,
Onda skoči na noge lagahne,
Podbì sina za ruku desnicu,
Odvedè ga u visoku kulu;
Primačè ga sèrgu i haljinam,
Pa mu turske oblači haljine:
Obučè mu tokali ječermu,
Na kojoj su toke s obe strane,
Opasà ga mukademom pasom,
Od bedarah do vitih rebarah;
Za pas meće dva para pušakah,
Kraj pušakah šiša zelenoga;
Pa na noge sajali čakšire,
Na njima su kopče od gjumiša,
Oko njiha rešmali sindžiri,
Svèrhu njiha od zlata jabuke,
A po njima orozovi zlatni,
U ovima dragi kamenovi,
Iz njih mavi biju plamenovi.
Pa sèrmali podvezà tkanice,
Na kojim su od zlata bèrnjice,
Pa na pleća zelenu dolamu,
Na kojoj je trideset putacah,
Svako puce od deset dukatah;
A što mu je puce pod gèrocem,
Ono mu je za trista talirah,
U njeg staje po tri litre piva;
Iz njeg viso srebreni sindžiri,

A na njima na toku cekini,
Te kucaju momka po tokama —
To je čaša momku u planini.
Još na glavu kalpak od dvie kune,
Oko njega sedam čelenakah,
Krilo osmo, a faklja deveta,
A deseto direk vas od zlata;
Iz njeg vise srebreni sindžiri,
A iz njiha silne tetreike,
Ter kucaju momka po plećima;
A kad sina opremio babo,
Onda odè niz mostove kuli,
I ulazi dori u podrume;
Doru izvodo četiri seiza,
Svezaše ga za stienu studenu,
S njega čule obali trostruke,
Kupa doru vodom i safunom,
Pak na njega meće gjeisiu,
Pod kojom je konja ufatio;
Sedla njega sedlom od šimšira,
Preko sedla svilnu abaiu,
Po kojoj su zlatni kolutovi,
A po sapim miesecevi zlatni;
I'a po njojzi puli risovinu,
Povèršio mèrku medviedinu;
Medviedina konja ufatila,
Od unkoša do stražnjih šljukovah;
Spušćale se pandže do kolienah,
Sve u sèrmu čistu zamotane:
Iz njih vise srebreni sindžiri,

A o njima na toku cekini,
Pa dorata biju po kopitu.
Zauzdà ga uzdom rešmaliom,
Padè rešma po vratu doratu,
Od ušiuh do unkoša sedla.
Istom serdar opravì dorata,
Al eto mu sina Nikolice;
Star mu babo dèrži uzengjiu.
Jezus, reče, pritišće dorata;
Pod njim starac konja prifatio,
Pa svietuje sina na doratu:
„Moj Nikola, moje diete drago!
Sad kad, sine, na Kunaru dodješ,
Izašo je silan Osmanaga,
Na poljani čador razapeo,
Pred čadorom privezo bielana,
Turčin siedi, pije hladno vino.
Kada, Niko, najašiš čadoru,
Pa ako se ti poplašiš, sine,
Ter nesmiedneš na mejdan izaći,
Turčin će ti liepo zafaliti:
„„Fala starom mome Mèrkonjiću,
Kad mi tako doru opremio,
Pa mi poslo na pekšiš dorata;
Ja ću njemu poklonit bielana.““
Akol' ga se sine nepoplašiš,
Te mu smio stati na mejdanu:
Neudri ga brietkinjom ćordom, —
Na njemu su šipke od čelika,
Van udri ga šišom zeleniem,

Udri njega šišom nakomice;
Radi sine pod lievu pauzu,
Gdie sapinje pancirli košulju.“
To mu rečè, a pusti dorata.
Odè diete mahom na Kunaru.
Kad s' pomolì na pèrvu poljanu,
Al' izašo silan Osmanaga,
Na poljani čador razapeo,
Pred čadorom privezo bielana;
Turčin siedi, pije vino hladno.
Kad Nikola čador opazio,
Tad doratu pokupì dizgume.
Rahbun dragi, što mu doro radi!
U nos zviždje, u nebesa skače,
Iz pod noguh živa vatra sieva,
A na usta mavi plamen fista,
Vas kèrvavom pienom zapienio;
Glavom dorat strašno uzmahuje,
Pa Nikolu pienom prebacuje,
Sve po polju golubove gradi.
Tako Niko do čadora dojdè,
Pa s dorata božju pomoć viče;
Turčin mu je Boga prifatio:
„Da si zdravo! sine Mèrkonjića;
Fala liepo Petru Mèrkonjiću,
Kad mi j' tako doru opravio;
Sjaš' Nikola, da se napijemo,
Ja ću njemu poklonit bielana.“
Na njeg Niko oči izkolači,
Pa Turčinu kèrko besiedio:

„U mog babe više ima vina;
Nisam došo s tobom vino piti,
Već junački mejdan podieliti;
Vež' miešinu, a jaši bielana:
Ako m' uzmeš sa ramena glavu,
Onda ću ti doru pokloniti;
A dok mi je na ramenu glava,
Britka ćorda u desnici ruci,
Nedam dore izpod sebe živa.“
Na to rečè silan Osmanaga:
„Nebudali sine Mèrkonjića!
Jazuk te je diete pogubiti:
Je s' glavnii od svake dievojke;
Da se hoćeš bolan previeriti,
Svoju ću ti Begzu pokloniti,
Kakve cure u Turćii nejma!“
Kad Nikola razumì besiede,
Progovara silnom Osmanagi:
„Tom' se aga ja od davna nadam;
Ama ti se previeriti neću,
Dok nevidim Begze jedinice,
Imam li se zašto previeriti.“
Hitro aga na noge skočio:
„Stan' pričekaj sine Mèrkonjića,
Sad ću dovest Begzu jedinicu.“
Pred čadorom uzjašì bielana,
Odè aga svojoj kuli bieloj.
A kad Aga svojoj kuli dojdè,
Dočekà ga kćerca jedinica,
Rada bila svomu roditelju:

„Kam' ti glava Petra Mèrkonjića?“
A otac joj pričè besieditì:
„Nije došo Mèrkonjiću stari,
Već Nikola, sine Mèrkonjića:
Liepši momak od svake dievojke!
I rečè se vlaše previeriti,
Ja mu rekoh tebe pokloniti.
Već ti hajde na visoku kulu,
Pa obuci barjamske haljine;
Primakni se vedrom ogledalu
Pa navuci tanke obèrvice,
Nebi li se vlaše prevarilo.“
Kad dievojka otca razumila,
Zatutnjila niz mostove kuli,
Pa izpadè na gornju odaju;
Na odaji sepet otvorila,
Na se meće barjamske haljine:
Najpred meće od svile košulju,
Svèrh košulje zlatnu anteriu,
Po njoj su joj zlaćeni širiti,
I džepovi, gdie joj stoje ruke;
Ćemerom se opasala pasom,
Malo lahkim, od tri litre zlata.
Jedna glava, dva su istifana,
Jedne uši, a troje mengjuše,
Jedno gèrlo a četir gjerdana:
Najpèrvi je struka od merdžana:
Cèrljen merdžan, a bielo gèroce;
Prionuo merdžan oko vrata,
Kano kèrvca po novome sniegu;

A drugi joj trave gjingjefila,
Treći gjerdan od sitna bisera,
A četvèrti od žutih dukatah,
Dizah triest, a trista dukatah.
Natrag Begza splela pletenicu,
Od bisera i žutih dukatah.
Prikrila se stambolskom čatiom,
Pri kojoj su tri kite od zlata;
Kad uzbacì roglje od čatie,
Sve tri joj se niz pleća sastaše,
Liepu Begzu po postulam tuku.
Kad se cura liepo nakitila,
Metnu ruke u zlatne džepove,
Sajdè Begza kuli niz mostove.
Ah! kakva je, da je bor ubije,
Sinu cura kano sunce žarko,
Smamila-bi po nebu oblake,
Kamol' nebi na zemlji junake? —
A kad Begza na avliu sajdè,
Star joj babo svog bielana voda.
A kad babo Begzu opazio,
Onda svoga uzjašì bielana,
Niz bielana desnu pružì ruku,
Za njeg Begza brez kamena skače.
Odnesè je mahom na poljanu.
Kad ugledà junak Nikolica,
Odmah momak uzjahà dorata;
Sretoše se na poljani ravnoj.
Onda aga progovara rieči:
„Davor kćerce! moja jedinice,

Ti uzbaci roglje od čatie,
Kaži vlahu oči i obèrve,
Ima li se zašto previeriti:“
Kad je sgledà mladi Nikolica,
Onda starom reče Osmanagi:
„A toli je to faljeno zlato!? —
Ta u naših bielih Kotarih
Liepši jesu naši izmećari; —
Neću ti se za nju previeriti,
Nejmam za što, silan Osmanaga.“
A kad aga razumì besiede,
Izza sebe Begzu odturio,
Padè cura u zelenu travu.
Aga tèržè iz sagrie ćordu,
Na Nikolu nagoni bielana.
Nehtiè diete otca poslušati,
Već poteže iz sagrie ćordu.
Jedan drugom konja natieraše,
Pèrsim im se konji udariše,
A junaci ćordom premetnuše.
Kad Nikola Agu udario,
Sinu vatra do kopita gjogi;
A kad Aga udarì Nikolu,
Štèrpnu kèrvca do kopita dori.
Dobri konji tud ih pronesoše,
Opet jedan drugom konje vratì.
Niko tèrže šiša zelenoga.
A dok Turčin šiša opazio,
Namah leti, nežaleći biega.
Nikola ga goni na doratu,

Pogodì ga pod lievu pauzu,
Gdie sapinje pancirli košulju:
Na desno mu šiše izgonio,
I na njemu sèrce iznosio —
Mèrtav aga niz bielana padè;
Sjà Nikola odriezà mu glavu.
Kad Nikoli oči utekoše:
Begza bieži niz poljanu ravnu.
Nikola se bacì na dorata,
Stižc Begzu na poljani ravnoj:
Davor! liepa Begze jedinice,
Il mi voliš šiše poljubiti,
Il dovieka vierna ljuba biti?“
Kad to vidì Begza jedinica,
(Strašljiva je, valja umirati),
Niku strielja cèrniem očima,
Liepo zbori, pa oči obori:
„Volim tebi vierna ljuba biti.“
Kad Nikola razumì besiede,
Bacì Begzu za se na dorata.
Na tom polju ufatì bielana,
Njega diete vodi u povodu,
Odè mahom u ravne Kotare.
Kad se bieloj pomolio kuli,
Onda ga je babo opazio,
Pa je svojoj ljubi besiedio:
„Neplač' ljubo, za tvojiem sinom,
Evo nama Nikolice sina;
Nije smio na mejdan izaći,
Van mu Turčin poklonio konje,

Oba konja, doru i gjogata.“
U ta doba i Nikola banù.
Kad utierà doru u avliu,
Tad Nikola Begzu odturio —
Padè cura na mermer avliu.
Kad ih sgledà stari Mèrkonjiću,
Poletio pa ih zagèrlio,
Zagèrlio sina i neviestu:
„Dobro došli sine i neviesta.“
Onda Begza progovori rieči:
„Bogu fala na daru njegovu!
Kad ja jesam tvoja neviestica,
A nerečè da sam robinjica.“
Neprojdoše tri četiri dana,
Pokèrstiše Begzu jedinicu,
Nadiše joj ime Angjelia,
Vienčaše je za Nikolu mlada,
Pir činiše, svakog počastiše.
Liep mu porod izrodila Angje:
Trie kćeri a četiri sina;
Prija kćeri poslie sinove,
Da nevieste nezatiču zavah,
Da u kući nebude im kavga.
Bog im dao duševno spasenje!
Nama, bratjo, zdravje i veselje!

17.

ŽENITBA I JUNAČTVO

MARJANA BORIĆA.

Sve povèrzi, za Boga prioni,
Nebi li nas i Bog pomogao,
Utiešio stara i nejaka,
Zdravje dao voku i težaku,
Zaklonio kuge i morie,
Sirotinju okom pogledao,
Nemoćniku dao oblakšicu,
Nami mladim zdravje i veselje!
Da pievamo, da se radujemo,
Sve u strahu Boga velikoga. —
Piše knjigu Borić kapetane,
I šalje je na ravnu Kladušu
Ka ćemerli Mujaginoj kuli:
„Eto Mujo biela knjiga moja;
U tebe mi čudnu falu kažu,
Da ti raste cvietak u avlii;
Uztèrgni mi cvietak iz avlie,
Pokloni ga Marianu momu;
Akoľ mi ga pokloniti nećeš,
Evo ti je viera od meneka:
Hranit' hoću ždrala od mejdana,
Hranit' ću ga tamo do božića,

Dok potiju voli hranjenici,
I debele krave jalovice;
Ja ću saći na ravnu Kladušu,
Kladušu ću listom porobiti
I žestokom vatrom popaliti;
Odgonit vam ovne i volove,
I debele krave jalovice;
Odvodit vam momke i dievojke,
I odvodit žene od muževah.“
Kad je bielu knjigu nakitio,
On dadè je momku knjigonoši,
I dadè mu deset madžariah;
Zafaljuje opran Madžarine:
„Fala tebi! Borić kapetane,
Dušmani ti pod nogama bili,
Ko tvom ždralu i ploče i čavli.“
Odè momak i knjigu odnesè,
Pravo zdravo ka Kladuši sidjè,
Ka ćemerli Mujaginoj kuli.
Knjigonoša dobre srieće biše,
Mujin Halil pred avliom staše,
Salt' u gaćam i tankoj košulji;
Pušćo Halil turu od perčina,
Pak ga kuca po svilenu pasu.
Njemu momak Boga nafalio,
A Halil mu zdravjem prifatio:
„Da si zdravo! momak knjigonoša.“
Opazì ga sa čardaka Mujo,
On poletì niz ćemerli kulu,
Za njime se britka ćorda vuče,

Sve mu ćorda o skaline tuče.
Mujo britku ćordu prifatio,
Da posieče Madžara soldata,
K njemu Halil s knjigom poletio.
O knjizi se Mujo zabavio;
Knjigu gleda Kladušanin Mujo,
A groznim je suzam polivaše,
Svu jaziu suzam potopio;
A pita ga odgojen Halile:
Moj Mujaga! brate od matere,
Odklen knjiga, vatrom izgorila!
Pak je Mujo ti suzam polivaš?“
Mujo bratu besiedi Halilu:
„Moj Halile! moj brate rodjeni,
Ovo knjiga Borić kapetana,
Išće Borić našu sestru Hajku
Za njegova sina Mariana;
Mučno dati, a mučno nedati —
Mučno dati vieru za nevieru.
Piše meni Borić kapetane,
Ako nedam svoje sestre Hajke,
Hranit hoće ždrala od mejdana,
Hranit će ga tamo do božića,
Dok potiju voli hranjenîci
I debele krave jalovice;
Reko saći o vlaškom božiću,
Svu Kladušu listom porobiti,
I žestokom vatrom zapaliti;
Da ć' odgonit ovne i volove,
I debele krave jalovice,

I sve odvest momke i dievojke,
Brat Halile, žene od muževah.“
Onda Halil besiedio Mujo:
„Moj Mujaga! brate od matere,
Piši knjigu, ja ću kazivati.“
Mujo piše, a Halil mu kaže:
„Prijatelju, Borić kapetane!
Evo tebi biela knjiga moja;
Svate kupi, hodi po dievojku,
A salivaj od srebra kočie,
U čemu ćeš odvesti Hajkunu;
I povedi trideset jengjiah,
Sve jengjiah mladih dievojakah,
Sve sestarah kotarskih serdarah,
A pred njima dilber Angjeliu,
Kćer liepu Borić kapetana.
Ja se nisam oženio, Mujo,
Nebi li se Angjom oženio.“
Bielu knjigu ka Kotaru spremi.
A drugu je knjigu nakitio
Pak je šalje u krainu ravnu,
A na ruke Šuljagić Mehana:
„Eto, aga, biela knjiga moja,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
A pod mojom okrečenom kulom,
Brat' hoćemo svate dočekati.“
Tu napisav, drugu opet piše,
I šalje je u široku Liku,
A na ruke ličkom Mustajbegu:
„Beg Mustajbegu od široke Like,

Ete, tebi biela knjiga moja,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
Baš kod moje okrečene kule,
Mi hoćemo svate dočekati.“
Treću piše u ravnu Cetinu
A na ruke deli Mahmut agi:
„Mahmut aga! iz ravne Cetine,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
Mi hoćemo svate dočekati.“
Jednu šalje na Orašac Tali:
„Pobratime! Ličanine Tale,
Nadji mi se u pèrvu nedielju,
I povedi šest stotin bešliah,
Valjat će nam svate dočekati.“
Dadè knjige svom Omeru sinu:
„Nosi, sine, knjige po krainam.“
Omer tovna uzjaši malina,
Odè mahom u Krainu ravnu,
Knjigu dadè Šuljagić Mehanu.
Drugu nosi u široku Liku,
I dadè je ličkom Mustajbegu;
Treću nosi u ravnu Cetinu,
Knjigu dadè Šarcu Mahmutagi;
Navratì se na Orašac Tali,
Omer Tali naustnice kaže,
Jerbo Tale štiti neumiedè:
„Selam ti je buljukbaša Mujo,
Da se nadješ u pèrvu nedielju,
I povedeš šest stotin' bešliah,
Baš pod naša okrečenu kulu.“

Odè Omer na ravnu Kladušu;
Kad je bieloj kuli dolazio,
I nedielja osvanula biše;
Al eto ti Šuljagić Mehana,
Aga vodi pet stotinah drugah;
Dok je aga konja razjašio,
Al eto ti ličkog Mustajbega
I on vodi pet stotinah drugah;
Dok je beže konja razjašio,
Al eto ti deli Mahmut age,
Aga vodi trista Cetinjanah,
Cetinjanah, na glasu junakah;
Dok je aga konja razjašio,
Al' eto ti budaline Tale,
Na kulašu konju bagavomu,
Tale vodi šest stotin bešliah:
U Talina svakoga bešlie,
Svakog mèrki bèrci do ramena,
I sjajne su toke na pèrsima.
Tale agam turski selam viče,
Sve mu age na noge skočiše,
I liepo Talu dočekaše
Na selamu i na šenaluku,
I njegove ostale bešlie. —
Al se polje zamaglilo biše,
Eto njima sile i svatovah,
Daulbas kuca, a lumbarda puca;
Na pred jaši Borić kapetane;
A na svome mamenu ždralinu,
A za njime sine Mariane,

Pod njime je peik bedevia,
Sve mu škrima vratom iz ramena,
Kano guja iz studene stiene,
Klapaju joj noge na baglame;
A za njime svi silni svatovi,
Sve po izbor žestoki junaci.
Svati kuli konje dogoniše,
Dobre svoje konje razjašiše;
I Turci ih liepo dočekaše,
Sve svatovske konje izprimaše.
Tale prima biesna ždralina,
Voda konja izpod biele kule,
A plešće ga po širokim sapim:
„O ždraline, šćeta te odnila!
Uz Mujina pristavo gjogina,
Jer bi bio tamam za Halila;
Abajio, ostalu mu pusta!
Ti bi duga za malina bila,
Pristala bi Mujinu gjoginu.“
Svatovski se konji izvedaše,
Uvedoše u mlake podrume,
Sve svatove kuli na odaje;
Izadjè im gospodska večera.
Sve večera, kita i svatovi
Ali neće prija Angjelia,
Kćer liepa Borić kapetana,
Već govori huljukhaši Muji:
„Daj mi, Mujo, na hadet dievojku,
Pak ću ’ onda liepo večerati.“
Odmah Mujo na Halila viknu:

„Hajde brate, izvedi Hajkunu,
Podaj sestru priji Angjelii.“
Et' Halila u halvat odaju,
Halil sestri Hajki besiedio:
„Hajko sestro, ako Boga znadeš!
Kad izljubiš redom jengjiice;
Reda dodje prije Angjelie,
Ujedi je svojim bielim zubim,
Ama za me moja sestro draga.“
Kad izadjè kićena dievojka,
Redom ljubi jengjie dievojke,
Redom dodjè priji Angjelii,
Ujedè je svojim bielim zubom.
Al joj veli dilber Angjelia:
„Kujo jedna, kićena Hajkuno,
Jer mi gèrdiš moje bielo lice,
Tko je tebe tomu naučio?“
Mujo priju Angju dozivaše:
„Eto tebi moja sestra Hajka,
Na nju meći križe i medalje.“
I tude su noćcu prenoćili.
Kad im bieo danak osvanuo,
Podvikuje čauš do čauša:
„Hazur! hazur! kita i svatovi,
Dieverovi zlato opremajte,
Kasno nam je, a daleko nam je,
Kratki danci, a dugi konaci.“
Dievèrovi zlato povedoše,
U kočie srebrene metnuše;
Mujo čuva srebrenih kočiah,

Halil vodi gjogu u povodu;
Al se biesan gjogat pomamio,
Po tri kopja u nebesa gjipa,
Sve preskače Halku i malina.
Istom Halil na Hèrnjicu viknu:
„Brate Mujo! ma tebi gjogata,
Iztèržè mi biele ruke moje.“
Mujo tovna uzjaši gjogata,
Pak ga goni kroz silne svatove;
Kad protierà kroz alaj svatovah,
Nadjè zeta Borić Mariana,
Pak mu veli buljukbaša Mujo:
„Hajde, zete, polju u širine,
Da s' gonimo na polju džilita,
Da ja vidim, jesil' binjedžia,
Jesil' dobar junak na mejdanu?
Za što č' dati moju seku Hajku.“
Al mu veli Borić Mariane:
„Pričekaj me, moj šura Hèrnjica!
Dok ja dodjem do mojega babe; —
Štura mi je vitka bedevia,
Dok uzjašim babina ždralina.“
Pak protierà kroz alaj svatovah,
Nadjè babu Borić kapetana:
„Daj mi, babo, plemića ždralina,
Zove mene na džilit Hèrnjica.“
Njemu babo podmačè ždralina;
Uzjašì ga mladjan Mariane,
Babo mu je besiedio rieči:
„Čuvaj mi se, drago diete moje;

U Turčina viere neimade.“
Pak protierà kroz alaj svatovah,
U svatovim Muju nalazio:
„Hajde, Mujo, polju u širine,
Da junačku igru okušamo.“
Iz svatovah na stranu izbiše,
Gonjaju se po polju džilita.
Bèrz je ždralin, sam ga jad ubio!
Nemore ga ni okom viditi,
Kamol' za njim baciti džilitom.
Kad Marian okrenu ždralina,
I potierà Muju i gjogata,
Sve gjogatu povèrh sapah skače,
I šiba ga plonimice ćordom:
„Da mi nisi, što mi jesi, Mujo!
Sad bi s tebe poletila glava.“
Kada Mujo rieči razumio,
Gjogu goni u alaj svatovah;
Nahodio lièkog Mustajbega:
„Mustajbeže, ako Boga znadeš!
Pazi brate, nezametni kavge;
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je ždralin od mejdana,
Nijedan nas kuće vidit neće.“
Pak potierà gjogu kroz svatove,
Nadjè Šarca iz ravne Cetine:
„Mahmut aga, ako Boga znadeš!
Pazi brate, neučini kavge;
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je ždralin od mejdana,

Ako, brate, zametnemo kavgu,
Nijedan nas kuće vidit neće.“
Pak potierà gjogu kroz svatove,
Nadjè Talu na dobru kulašu;
Njega Mujo sa gjogata viče:
„Brate Tale! ti pobaci misli,
Nemoj brate učiniti kavge; —
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je ždralin od mejdana,
Ako brate zametnemo kavgu,
Nijedan nas kuće vidit' neće.“
Za gjem Tale prifatì kulaša,
A na Mujù oči naoblačì:
„Ѳ Hèrnjico! jedna strašivico,
Danas ću ti kavgu zametnuti,
Na kulašu kaltak promienuti,
Jal ćem' oba klanac zavaliti:
Nit ću pušćat Hajke u kaure,
Nit dievojke dilber Angjelie.“ —
Ete Mujè do brata Halila:
„Brate Hale, ti se prodji kavge;
Jer kakav je Borić Mariane,
Kakav mu je zdralin od mejdana,
Ako danas zametnemo kavgu,
Jadne će nas kleti udovice.“
Al mu veli odgojen Halile:
„Brate Mujo, vieru ti zadajem!
Danas ću ti kavgu zametnuti,
Da ću svoje kuće neviditi.
Nit ću pušćat sestre u kaure,

Nit dievojke dilber Angjelie.“
Kada Mujo razumì Halila,
Pod Halilom ufatì malina;
Pak mu dadè silu uz obraze;
Kako ga je lahko udario,
Dva mu zdrava pomiestio zuba,—
Pukoše mu obe jagodice,
Dva ga mlaza kèrvi udarila.
Pak zavikà serat i krainu:
„Tko je Turčin, nek se natrag vrati,
Već smo dosta pratili svatove.“
Sva se turska sila povratila;
A odoše kićeni svatovi,
Pievajući i puškarajući,
Odvedoše Hajkunu dievojku.
Zdravo sašli svati ka Kotaru,
I doveli Turkinju dievojku,
Doveli je u Ružicu cèrkvu,
I liepo je kèrstom prekèrstili,
Nadieli joj dilber Angjelia,
Mariana šnjome oženili;
S njome soko porod izrodio,
Do dva sina, i kćeri četiri,
Kćeri pèrvo, a poslie sinove,
Da nevieste nezatiču zavah,
Da s' nekore i u dvorim bore
I da si mi zdravo pobratime!
Ova piesma na tvoje poštenje,
Bog ti dao zdravlje i veselje,
Još da bi ti rodilo predivo,

I da bi ga gulile dievojke,
Udovice tèrle i topile,
Biegunice na rosu nosile,
Stare bake žicu odtezale.
Pošten bio, ko te je rodio,
Poštena ti na ramenu glava,
Poštenija pod obrazom brada;
Štimala te bratja i družina,
Dušmani ti svi pod nogam bili,
Kono konjma klinci pod pločama.

18.

ŽENITBA I MEJDÁN

NIKE GJULKOVIĆA.

Kako ti je postala Kraina,
Taka nije podrastla dievojka,
Što je danas na Udbini bieloj,
Po imenu mlada Dilberia,
Sestra liepa Hèrnjice Halila.
Prosci curu prose sa sve strane:
Prosilo je sedam alajbegah,
I četiri učtugli vezira.
Neće cura proscu ni jednomu,
Već uzima vedro ogledalo,
Pak ogleda svoje bielo lice,
Pak je sama sebi besiedila:

„Mili Bože na svemu ti fala!
Liepo ti sam podgojila lice,
Za sokola Nike Gjulkovića;
Kako čujem, i kažu mi ljudi,
U licu ga kažu plemenita,
Sva je moja slika i prilika;
Kad Nikola hladno pije vino,
Vidi mu se vince kroz gèroce,
To je reći roda gospodskoga.“
Cura misli da nitko nečuje,
Al je čuje nana ostariela,
Dilberii kćeri besiedila:
„Kćeri moja, da bi te nebilo!
Što s' za vlahom u kaurim dala?
Nije Niko roda gospodskoga,
Već Nikola tudje koze krade.“
Al' govori mlada Dilberia:
„Cuj me majko, za zlo mi neprimi —
„Maskarim se vlahom u kaurim.“
A nana joj rieči govorila:
„Oh' znadeš li, kćeri jedinico!
Nevalja se vlahom maskariti;
Jest kopile Niko Gjulkoviću;
Maskara će otić niz kraine,
Glas će dopast Senju kamenomu,
Kćeri moja u pjanu mehanu,
Čut' će za to Gjulković Nikola,
Maskaru će okajat kopile.“
Ta maskara odè niz kraine,
Glas dopadè Senju kamenomu,

U mehanu, gdie se pije vino,
Gdie serdari redom napijaju;
Pred njima je Gjulković Nikola,
Zagèrnuo desnu ruku bielu,
U ruci mu čaša cèrvenike,
Pak se plešće po ruci desnici:
„Oh desnico! moja biela ruko,
Hoćemo li sutra na Udbinu,
Do dievojke mlade Dilberie,
Sestre liepe Hèrnjice Halila,
Nebili je kako izbavio,
Ja nebil' je očima vidio?“
Smije mu se trideset serdarah:
„Oh, čuješ li, Gjulković Nikola!
Što nijesi vriedan učiniti,
Nemoj nikad pred ljudma zboriti.“
Mučno bilo Niki Gjulkoviću,
Od jeda je na noge skočio,
Čašom vina o zemlju udrio;
Odè Niko svojoj kuli bieloj;
Kad izadjè na čemerli kulu,
Stara majka na kuli siedjaše.
Oh, da vidiš Nike Gjulkovića,
Skidè kapu, turi pod pauze,
Klanja joj se do zemljice cèrne,
Ljubi nanu u obedvie ruke,
I u biele dojke iz niedarah,
Pa se izmačè, podviv stadè ruke;
A pita ga ostariela majka:
„Gjulkoviću! drago diete moje,

Jel' se volja oženiti, sine?
Kaž' dievojku u Senju našemu,
Ama, sine, koju tebi drago;
Namah će ti nana izprositi."
Sine majki tiho odgovara:
„Čuješ li me, mila majko moja!
Neću ti ja iz Senja dievojke;
Čuo jesam na Udbini bieloj,
Jesam čuo glavitu dievojku,
Po imenu mladu Dilberiu,
Sestru liepu Hèrnjice Halila;
Kako čujem i kažu mi ljudi,
U licu je kažu plemenitu,
Sva je moja slika i prilika;
Daj mi izun, mila majko moja,
Da se idjem do nje potruditi,
Nebi li je kako izbavio,
Jal' nebil' je očima vidio?"
Al' mu nana besiedila rieči:
„Čuješ li me, moj Nikola sine,
Hajde sine u sto dobrih časah,
Dušmani ti pod nogama bili!
Akol' nećeš, moj Nikola sine,
Da Bog dade! poželila t' majka,
Ama, sine do današnjeg dana."
Kad Nikola rieči razumio,
On dozivlje Pavla barjaktara:
„Barjaktare! sve moje uzdanje,
Hajd' izvadi barjak iz kalufa,
Pak ga nosi pred ćemerli kulu,

Podij barjak u liticu stienu;
Pak izadji na vèrh kule biele,
I pripali dva topa glasnika,
Nek se kupe pod barjak junaci.“
Oh, da vidiš Pavla barjaktara,
Od zemlje je na noge skočio,
Iz kalufa barjak prifatio,
Pak ga nosi pod ćemerli kulu,
Podì barjak u liticu stienu;
Pak izadjè na vèrh kule biele,
I pripalì dva topa glasnika;
Kad pukoše dva topa glasnika,
Četiri se odzvale planine,
Saviše se bèrda i doline,
Stadè jeka po svem Senju bielom,
Pa svem Senju i okolo njega.
Dok biela zora zabielila,
Šestdeset ih pod barjak unišlo,
Sve momakah po izbor junakah,
Al je Pavle barjak ujagmio.
Kad ih spazì Gjulković Nikola,
Primačè se popetu sepetu,
Pa na tielo udari odielo,
Na s' obučè od šahe čakšire,
Pri njima su kukci pozlaćeni,
Više mu je sèrme pod kolienom,
Neg' skèrleta čohe nad kolienom.
I oblači burundžuk kušulju,
Na košulju kumaš anteriu;
Pak oblači troje tąke sjajne,

Svake toke od podruge oke,
A uza nje kite od tri litre,
Dvoje nove a jedne polovne;
A svèrh tokah cèrvenu dolamu,
Na dolami putca s obi strane;
Koje putce pod gèrocem biše,
Ono teglji do tri litre zlata,
Ono mu se na burmu odvija,
Pune dèrži tri litre rakie:
U planini, kada čaše nejma,
Što pri jutru mamurluk raztuče;
A na glavu kapu finofesa,
Za nju zadì sedam čelenakah,
I osmo je okovano krilo;
Ono mu je na sedam direkah,
Ono mu se na čekèrk okreće,
U sahatu po četiri puta,
I junaka zaklonja od sunca,
Te mu kaže koi vietar puše.
Za pas zadì dva para pušakah,
Dva engleza i dva venedika,
Vazda žderu litru tučenika.
Ja kakvo je na njemu oružje!
Nit' mu ljuba iz roda donila,
Niti mu je babino ostalo,
Već Nikola steko na mejdanu.
Pak upèrtì torbu obramicu,
U nju metnu tanku brašljenicu.
I obučè sivaste šalvare,
Ogèrnu se mèrkom kabanicom;

Preko sriede diljku prifatio,
Pak Nikola podjè uz planinu.
Za Nikolom Pavle barjaktare,
Zavèrgo se kèrstašom barjakom,
Kèrstaš ga je barjak poklopio;
Dva junaka dva mu nose krila,
A za njima šeset dobrih drugah.
Kad s' izašli u Kunar planinu
Ka Raminu studenu bunaru,
Tude Niko četu ustavio,
Počinuti i napit se vina
I pojesti mesa ovnovine
I beškota hlieba latinskoga.
Pijuć' vino družtvo omèrknulo,
I mèrklu su noćcu prenoćili.
Kada njima vidjen dan osvanu,
Rano u jutro Niko podranio,
U Kunari tolu postavio.
Kad se hladna on napijo vina,
Doživaše vèrstna barjaktara:
„Barjaktare! sve moje uzdanje,
Danas jesti svetac turski barjam;
Običaj je agam od Udbine
Izšetati na polje Petrovo,
I izvesti tridest dievojakah;
Pak ti age hladne piju vino,
Kod njih igra kolo dievojakah;
Bit ć' u kolu mlada Dilberia;
Idjem odtić na polje Petrovo,
Nebil' curu kako izbavio;

„Čuavj brate Kunare planine,
I Ramina studena bunara,
Pokrij družtvo s gore listopadom.“
Od zemlje je na noge skočio,
Pak po sriedi svietla dževerdana,
Vučki Niko niz planinu zgèrnu.
Kad je bio pod Kunar planinu,
Nuh! Nikola loše srieće biše;
Na busiu tursku udario,
Na turskieh šestdeset pandurah,
Pred njima je turski buljukbaša;
Nikola mu Boga nafalio,
A Turčin mu zdravljem prifatio:
„Da si zdravo! momak čobanine,
Odklen jesi, od grada kojega?“
Niko mu se od Glamoča kaže,
Da je sluga Glumca Osmanage,
Da njegova pusta mahla čuva:
„Evo brate četiri godine,
Pak sam ti se agi zamolio,
Te me pušćo danas o barjamu;
Čuo jesam, turski buljukbaša,
Da je hadet agam od Udbine,
Izšetati na polje Petrovo,
I izvesti kolo dievojakah;
Pak sam pošo napiti se piva,
Nagledati dievojakah mladih,
Željan sam ih, vieru ti zadajem!“
Al mu Turčin progovara rieči:
„Oh! čuješ li, momak čobanine,

Kad ti jesi od ravna Glamoča, —
Glamoč stoji blizu do kaurah,
Jesil' čuo, drago diete moje,
Za kopile Niku Gjulkovića?
Jel' izašo u Kunar planinu?
Jmal' za njim koliko družine?“
Njemu Niko baca opetice:
„Nij' izašo Niko u planinu;
Za njim nejma ni jednoga druga —
Vec' se skita po Senju kamenu,
Po mehanam, te izpija vino,
Pa s' s Nikolom maškari družina.“
Kad to čuje turski buljukbaša,
On se mašì u džep od dolame,
Izvadì mu tridest madžariah.
„Ma, čobane, pa se napij vina,
I uzimlji na kaiš opanke.“
Te dukate Niko prifatio,
Sasiplje ih sebi u niedarca;
I Nikola odè niz planinu,
Zdravo sadjè na polje Petrovo.
Nikola ti dobre srieće biše, —
Izašle su age od Udbine,
I izveli tridest dievojakah;
Kod njih age hladno piju vino,
A dievojke kolo razigrale.
Kad Nikola agam dolazio,
Selam daje, age odvratiše.
Pitaju ga age od Udbine:
„Odklen jesi, momak čobanine?“

I tu im se od Glamoča kaže,
Da je sluga Glumca Osmanage,
Da njegova pusta mahla čuva:
„Brez promiene četiri godine,
Glumcu sam se zamolio danas,
Pak sam pošo napiti se vina
I nagledat mladih dievojkah;
Željan sam ih moje age drage.“
Kad to čule age od Udbine,
Njemu jesu rieči besiedili:
„Kad ti jesi od ravna Glamoča,
Vierna sluga Glumca Osmanage: —
Jesti Glamoč na ćenaru blizu —
Jesil čuo, drago diete moje,
Za kaurče Niku Gjulkovića?
Jel' izašo Niko u planinu?
Imal' za njim koliko družine?“
Njima Niko baca bacanie:
„Nit je izašo, nit imade družtva,
Već se skita po kamenu Senju,
Po mehanam, ter izpija vino —
Pak se s Nikom maskari kraina.“
Tude age momka darovaše:
Tridest agah, tridest madžariah,
Sam Halile dvadest i četiri;
Dadoše mu tridest ožgjeldiah,
Sve ih popì, ni bèrka nestopì;
Kraj sebe mu miesto načiniše,
Rednu pije, koja njemu dodjè.
Kad s' Nikola obkitio pivom,

Pričè agam rieči besiediti:
„Čujete li, moje age drage,
Ja sam željan mladih dievojakah,
Jeli testir u kolo otići?“
Al' mu veli Hèrnjica Halile:
Testir tebi, momak čobanine,
„Testir tebi, koliko ti drago,
Uz dievojku, koju tebi drago,
Baš ako ćeš s mojom Dilberiom.“
Kad Nikola rieči razumio,
Junačkog se skoka zaskočio,
Dok dopadè kolu i dievojkam.
Dok' s' okrenu kolo na okolo,
Dofatì se mlade Dilberie,
Pak s dievojkom pieva i popieva,
I Nikola s njome ašikuje,
Sve joj têrlja sèrmali nalune,
Stiska je joj rukom oko ruke,
Sve pucaju burme pozlaćene.
A kakva je glavita dievojka!
Take cure u Turćii nejma;
Prikrila se stambolskom čatiom,
Tri joj roglja pala na zemljicu,
A četvertim lice zamotala,
Što joj čuva lice od sunašca;
Na čelu joj alem kamen dragi,
Vas se sjaje kano žarko sunce,
Kom se ciena probiti nemože;
A dievojka i od sebe liepa,
Pak Nikoli cura besiedila:

„Odmakni se momak iz Kraine,
Nisam svoga podgojila lica,
Da ga ljube Turci Kraišnici,
Već ja svoje dievojačtvo čuvam,
Za levente Nike Gjulkovića.“
Kad Nikola curu razumio,
Dievojci je rieči besiedio:
„Nebudali mlada Dilberio,
Gdie ti znadeš Niku Gjulkovića? —
Počem bi ti Niku poznavala?“
Dievojka mu po istini kaže:
„Ja bih Niku lahko poznavala; —
Kad su vlàsi robili Udbinu,
Sve do kule moga brata Muje,
Na kulu se vlàsi zagoniše,
Po najviše Niko Gjulkoviću; —
Zlatan kalpak na čelo navuko,
Liepše mu je čelo od kalpaka;
Zagèrnuo košulji rukave,
Bielja mu je ruka od košulje;
Moga brata na mejdan poziva —
Brata Muje doma nebiaše; —
Ima ranu na desnici ruci,
Po tom bih ja Niku poznavala.“
Kad Nikola rieči razumio,
Svome sèrdcu odolit nemože:
S' sebe svučè sivaste šalvare,
Sbaci s sebe mèrku kabanicu:
Sinuše mu toke i džebeta,
I na glavi krilo pozlaćeno,

Pokraj krila sedam čelenakah;
Uz desnicu uzgèrnu rukave, —
Zasiečena u mišnici ruka.
Kad dievojka opazì znamenje,
Obima ga rukam prifatila:
„Kud si pošo, moje uzdisanje!
Jazuk ti je poginuti Niko;
Ti si Niko jedàn u matere,
Žalit će te tvoja stara nana,
Tebe žalit', a mene će kleti,
Jer ćeš s mene izgubiti glavu.“
Al' joj veli Gjulković Nikola:
„Čuješ li me, mlada Dilberio!
Ja te danas ostaviti neću,
Da ću svoju usijati glavu.“
Tako oni u rieči biahu,
Al se junak pomolio biše,
Na doratu konju od razboja,
Sve mu doro kliče na šljukove,
Poznaju ga, poznat ga nemogu.
Kad se blizu biše prikučio,
Al to biše guja šarovita
Od Kamena Popèrženoviću.
Dok dotierà turski selam viče:
„Selam aleć, jedno kravarčenje.“
Al mu vele age od Udbine:
„Ho delio, glavu izgubió —
Kóno si se danas izgubio! —
Ovo nije jedno kravarčenje,
Već su ovo age od Udbine.“

„Eh! kada ste age od Udbine,
Što će vlašče s turkinjom dievojkom,
To kopile, Niko Gjulkoviću?“
Kad te rieči Turci razumiše,
Na oči im magle napadoše,
Sve od jeda, stida a i piva.
Dok s' na noge Turci izpraviše,
Niko s curom uz polje odmačè;
A kad vidì, da se je prepala,
On popadè mladu Dilberiu,
Pak je bacì na pleća široka,
I pobiežè poljem do klanacah;
Klanci blizu, a družtvu se nada,
Pak dievojku na sebi nećuti,
Kao jastreb bielu golubicu.
Za njim leti tridest agah mladih,
Ni jedan ga stignuti nemože,
Jer im pivo osvojilo tielo.
Nektì gonit Popèrženoviću;
Sam Halile na dobru gjogatu
Sastižè ga nedomak klanacah;
Sa sve ga je strane zahodio,
Da ga udre ćordom bodimice; —
Al nemože od sestrice liepe; —
Dilberii seki besiedio:
„Nuder pušći oko vlaha ruke,
Da ga udrem ćordom bodimice.“
Al joj veli Niko Gjulkoviću:
„Dilberio, vieru ti zadajem,
Ako pušćiš oko mene ruke,

Ubit ću te puškom preko sebe;
Nit ćeš vidit otca ni matere.“
Kad dievojka Niku razumila,
Obima ga rukam prefatila.
Gonjajuć se, Bogom pobratime,
Dok dopadè Kunare planine,
Dok dopadè za kladu jelovu;
Pa je curu na zemlju spustio,
A na kladu diljku naslonio;
A Halil ga sa gjogata viče:
„Oh kopile, Gjulković Nikola!
Tebe fale četiri kraine,
A ni mene nekudi družina —
Deder baci šaru pirlitanu,
Da s' latimo po plećih junačkih.“
Niko biše sèrdca junačkoga —
Latiše se dva harna junaka,
Oh! kako se lahko prifatiše,
Dvoje toke u travu padoše;
Hèrvaše se preko pole sahta;
Tu se biše Niko umorio,
Biše bielom pienom zapienio,
A sam Halil bielom i kèrvavom.
Kad Turčinu muka dodijala,
Dilberiu sestru zaklinjaše:
„Dilberio, ako Boga znadeš!
Ja pomozi meni, ja Nikoli.“
Al mu veli glavita dievojka:
„Niť ću pomoć tebi ni Nikoli,
Pak što vama Bog i srieća dade.“

Kad Nikola take čuo rieči,
Iz očiuh sipala mu munja,
A iz zubah živa vatra skače;
S' baliom je o zemlju udrio,
I poteže okovane nože,
Da Halilu odsieče glavu.
A priletì mlada Dilberia:
„Nemoj Niko, ja ti živa bila!
Pokloni mi mog brata Halila,
Men' će Halil tebi pokloniti.“
Bì Nikola sèrdca milostiva —
On joj brata poklonì Halila,
Halil njemu sestru za nevolju.
Odè Halil natrag na Udbinu,
A Nikola uz Kunar planinu,
I odvedè mladu Dilberiu;
Zdrav izašo Raminu bunaru,
Tude svoje pokupio družtvo —
Eto Niki gotovih svatovah. —
Odè soko k Senju kamenomu
Pievajući i puškarajući.
Vodi curu cèrkvi manastiru
I biše je kèrstom prekèrstio,
I liepo joj ime postavio:
Nadio joj dilber Angjelia,
I njome se Niko oženio,
S njome soko porod izrodio
Razkoš bio za života svoga.

19.

MEJDAN I ŽENITBA MLADOG MATIANA.

Vino pile dvie age careve;
Jednom ime od Ploče Alaga,
A drugome od Stiene dizdare.
Kad se age obkitile pivom,
Rieč prifatì od Stiene dizdare:
„Hej moj pobro, od Ploče Alaga!
Ti si išo zemljom po ćenaru,
Gdie s' vidio najbolje junake?“
Odgovara od Ploče Alaga:
„Kudgod hodah zemljom po ćenaru,
Gdie ja vidih najbolje junake:
Na Kladuši Muju i Halila;
U Kotarim kotarske serdare.“
Onda začè od Ploče Alaga:
„Pobro dragi, od Stiene dizdare,
Ti junaka nisi ni vidio; —
Ja sam skoro bio na Kladuši,
Vino pio s Mujom i s Halilom;
O svačemu Turci besiediše,
O junacim i o dobrim konjma,
Ponajviše Legjaninu banu;
Od njeg nejma boljega junaka:
Dvanest putah na mejdan izišo,
Pogubio dvanest kapetanah,

Trinestoga Zdrinić Osmanagu;
Jaši bane Zdrinića dorata;
Djavoluku doru naučio,
Ponajviše toj muštri latinskoj.“
Onda kliče od Ploče Alaga:
„Ja ću bana na mejdan pozvati,
Da bi svoje nevidio kuće.“
Pak prifatì divit i kalema,
Piše knjigu Legjanskomu banu:
„Hej delio! Legjanine bane,
Tebe fale, da si dobar junak;
Tebe fale četiri kraine,
A ni mene nekudi družina;
Izajdi mi na mejdan junački,
Na granicu tursku i kaursku,
Na Jabuku, zelenu livadu,
Ka onome dèrvenu čardaku,
Šadèrvanu ka vodi studenoj;
Gdie no leži dvanaest šeitovah,
A trinesti Zdrinić Osmanaga;
Jašiš, bane, Zdrinića dorata,
Djavoluku doru s' naučio,
A i vašoj toj muštri latinskoj.“
Knjigu dadè momku knjigonoši,
Nabacì mu četiri dukata.
Zafaljuje hitri knjigonoša:
„Fala tebi! od Ploče Alaga,
Dušmani ti pod nogama bili,
Ko tvom gjogi klinci pod kopitom.“
Odè momak i knjigu odnesè

Pravo zdravo ka Legjanu gradu.
Kad je došo do banove kule,
Eto momka na ćemerli kulu;
Kad unidjè banu u odaju,
Ali siedi trideset serdarah,
I dvadeset mladih kapetanah,
Medju njima Legjanine bane;
Siedi bane u čelu odaje.
Kad ih smotrì momak knjigonoša,
Kapu snima, turì pod pauze,
Savija se do zemljice cèrne,
Pak im ljubi svima redom ruke;
A kad dodjè Legjaninu banu,
Na kolienu knjigu ostavio.
Kad je bane knjigu otvorio,
U nju gleda a suze proliva,
Svu jaziu suzam potopio.
U njeg gledi sine Matiane,
Svome babi rieči besiedio:
„Mili babo! Legjanine bane,
Kakva knjiga, te ju suzam topiš?
Ti s' učio careve fermane,
A učio kraljeve mandate,
I vezirske sitne burjuntie,
A suzam ih nisi oblivao! —
Ni jel' babo knjiga od junaštva?
Da ja za te na mejdan izajdem.“
Odgovara ostario babo:
„Matiane, drago diete moje!
Ti još boja ni vidio nisi,

Kamo li ćeš na mejdan izaći! —
A Alaga junak na mejdanu;
Sedam putah na mejdan izašo,
Sve na njemu mejdan ostanuo.
A ja jesam sine ostario,
O dva štapa po suñašcu hodam.
Kada pojdem cèrkvi manastiru,
I pojašim Zdrinića dorata,
Ja se dore dèržati nemogu.
Kad preda me izajdu soldati
Pak dorata razigraju moga,
Baca mene u kaldèrme stiene.
Veće hajde sinko na kapiu,
Ter po gradu razpusti telale:
Daji sine doru i gadoru,
Daji sine kopje ubojicu,
Na komu je od medvieda glava:
Sama ziva, kao da je živa;
Daji sine sestru Angjeliu,
A i moju dimiškiu ćordu,
Tko će izać' Turčinu na mejdan.“
Odkoliknu diete Matiane:
„Volim, babo, viera ti je tvèrda!
Da Alaga tvog jaši dorata,
I o bedri ćemerliu nosi,
A u ruki kopje ubojicu;
Da mi ljubi sestru jedinicu,
Neg' Legjanski cèrni Laćmanine.“
Pak od zemlje na noge skočio,
Iz dolafa divit prifatio

I hartie knjige brez jazie;
Knjigu kiti u Ploču kamenu,
A na ruke Pločanin Alagi:
„Teb' Alaga mejdandžiu kažu,
I fališ se, da si dobar junak;
Jer s' neprojdeš stara babe moga?
Jer nezoveš vučića od vuka,
Koi će ti starca izmienuti;
Men' izajdi na mejdan junački.
Ja s' Alaga oženio nisam;
U tebe mi čudnu falu kažu,
Sestru mladu Fatiu zlatiu,
A u mene dilber Angjeliu;
Rok nedielja, mejdan ponedieljak.“
Knjizi najdè momka knjigonošu,
Uhitrì ga dvaest madžariah.
Zafaljuje opran Latinine:
„Tebi fala! diete Matiane,
Dušmani ti pod nogam bili,
Ko tvom dori i ploče i čavli!“
Pak se diete počè opremati.
Kad se babi na ino nemože,
Matianu siedè sviète dielit:
„Spani sinko dori u podrume,
Izmet čini pretila dorata
Hladnom vodom, primorskim safunom,
Pak mu podaj tri legenja vina,
I četverti žežene rakie;
Tom sam sine doru naučio;
Odmah će se dorat osietiti

Da će ići na mejdan junački.“
To razumiv poskočilo diete,
Ono spadè dori u podrume:
Doru goji i s pivom ga poji,
Izpira ga s rakili safunom,
Istira ga pamukli čaršafom,
U sungjer mu vodu pokupio;
Pak izlazi kuli na odaju,
Primiče se sèrgu i haljinam,
Ter oblači junačko odielo
I na noge kopče i čakšire;
Više mu je zlata pod kolienom,
Neg' skèrleta čohe nad kolienom;
Pak oblači svilenu košulju,
Svèrh košulje gjuvez anteriu;
Po njoj meće toke i gjebeta,
Svake toke od podruge oke,
A uz njiha kite od tri litre,
Dvoje nove, a jedne polovne;
Pak po tokam cèrvenu dolamu,
Na dolami stotinu dugmetah,
Svako dugme deset madžariah;
A koje mu pod gèrhocem biše,
Ono teglji punu litru zlata,
I ono se na burmu odvija,
Pune fata tri litre rakie;
U planini kad je od potrebe,
Što pri jutru mamurluk razbija;
A na glavu kalpak i čelenke;
Redom zadì devet čelenakah,

I deṣeto na direku krilo;
Ono mu se na čekèrk okreće,
S njime tihi zaigruju vietri.
Za pas zadì dva čifta pušakah,
Dva ingleza i dva venedika,
Vazda žderu litru tučenika;
Iz medju njih palu okovanu.
Pak na bedru ćordu nabacio,
Ter prifatì kopje ubojicu.
Hitro spadè u podrum doratu,
Oba konja opravna izvodi;
Privodi ih binjeku kamenu.
Uzbacì se na tovna dorata,
A sestricu dižè na gadoru;
Iz avlie konje izturiše.
Pred avliom svietuje ga babo:
„Matiane, drago diete moje,
Pred tobom je Vratnika planina,
(Tri je sahta sine uzbèrdita,)
Kad pod Vratnik unidješ planinu,
Dobre vaše odjašite konje,
Pieše hajte, vod'te uz planinu;
Kad izajdeš k Raminu Lunaru,
Konje ustav'te ter ih nazobite;
Ti se hladne napij cèrvenike,
Pak odmorni stèrmo oborite.
Kad sadjete lugu Popovića,
Popet turski podpazit ćeš čador;
Od dorata ti nežali piva,
Pa poklopiv goni do čadora.

Turčin će te s pivom ponuditi,
A ti njega sabljom i s mejdanom;
Iznit će ti dva mača želena,
Od jednoga skovana kovača;
Ti mu nemoj mača nijednoga.
Kad na bojni mejdan izajdete,
Jesam doru boju naučio,
On na têrku klica na koliena,
Kad ućuti huku od mizdraka;
Dèrž' se dobro i stoj na oprezu,
Da t' nelahne vietar sa dorata."
Diete ludo, al primaše mudro.
Od avlie konje odtieraše,
Pak natierà kroz Legjan sokakom,
Pak zapievà tanko glasovito:
„Ostaj s Bogom! moj Legjane bieli,
I u tebi Legjanke dievojke;
Udajte se, mene nečekajte;
Ja se mislim s' Turske oženiti,
S glasovitom Fatiom zlatiom,
Il' ću moju usijati glavu"
Iz Legjana konje izturiše,
Natieraše poljem zeleniem,
Dotieraše konje pod planinu.
Razjašivši pieše izvedoše,
Izajdoše Raminu bunaru. —
Doru zobi, sebe pivom poji,
Pak otišće stèrmo niz planinu.
Zdravo izajdè k lugu Popovića,
Turski čador biše opazio.

Doru poji s vinom i rakiom,
Viteški se na njeg uzbacio,
Oštro praši ka bielu čadoru.
Onde najdè Pločanin Alagu,
Pod čadorom hladno pije vino,
Služi mu ga Fatia zlatia.
Matian mu božju pomoć viče,
A Turčin mu zdravljem prifatio:
„Sjaš' s dorata da se napijemo,
Pak ćeš meni doru pokloniti.“
Na njeg diete oči napoprièì:
„Jaš' balio! da mejdan dielimo,
Na siedeću odsieć ću ti glavu,
Nemogu ti gledati Fatie.“
Kad Alaga razumio rieči,
Iznesè mu dva mača zelena,
Oba jesu od jednog kovača:
„Ober' Mato, kogu tebi drago?“
„„Ja ti neću mača ni jednoga,
Dok je mača starog babe moga.““
S' tim Alaga na noge skočio,
Do gjogata konja dohodio:
Od harluka i od ćopekluka,
Od 'holosti i od od uzgornosti,
Sa zemlje je u sedlo fèrcio;
Iztieraše na polje zeleno.
Matiana Turčin dozivaše:
„Matiane, šćene materino!
Il ćeš biežat'? il ću pobiegnuti?“
Matian mu odgovara rieči:

„Tvoje zvanje a moje bieżanje.“
Tu su oba mejdan utvèrdila:
Od čadora do Kunar bilieżke.
Pobieżè mu diete Matiane,
Za njim Turčin na dobru gjogatu,
Pak ga viknu tanko glasovito:
„Čuj kaurče! mali Matiane,
Nemoj reći, da sam prevario,
Eto tebi moje kopje bojno.“
Kopje žida, po pasu ga gleda;
Pak izpusti iz desnice ruke.
Stoji zvizga kopja ubojice.
Iz daleka dorat zaćutio,
Têrkom klečè na pèrva koliena;
Po njemu se Matian povija,
Visoko ga kopje nadfatilo,
Desnicom ga rukom ugrabio,
Prelomì ga, u travu ga bacì.
Podvikuje Pločanin Alaga:
„Nelom' kopja, kurvino kopile!
Poveo si slomljenu kljusinu,
Pa ti meni krivdu učinio,
Već mi bieži kopju napoprieko.“
Matian mu sèrdno odgovara:
„Stan' balio! nek ti reda dojde,
Bieżat ću ti kopju na poprieko.“
Kad Alaga razabrà besiede,
Vèrnuv gjogu nehtiè ka čadoru,
Već pobiezè k Stieni gradu bielom.
U dieteta bèrži dorat biše

Mal' odmačè, odmah ga sustižè
Kopje tèržè, iza glasa viče:
„Čuj Turčine! nek je brez prevare.“
Položivši kopje izpustio.
Kopje težko, a nejaka ruka,
Nemože ga kopje premetnuti,
Već baliu u miesto pogodì,
Po vèrh sedla, po svilenu pasu;
Bojno kroz njeg kopje proletilo,
I zadì se u zelenu travu.
Mèrtav padè niz gjogu Alaga,
On upadè Matian dopadè,
Da m' ufati gjogu od mejdana;
Utečè mu, šteta ga odnila,
I ubiežè u Stienu kamenu.
On Alagi odsiečè glavu,
I'ak natišće do biela čadora.
Al dèrmnuše na Stieni topovi;
Za njime se otišće potiera,
Pet stotinah atah i paripah,
I ostalih peik bedeviah.
Diete plino digav iz čadora,
Za se bacì Fatiu zlatiu,
Na gadoru sestru Angjeliu;
Pak pobiežè uz Vratnik planinu,
Ter okreće s puta stranputice,
Kroz niekakve stiene Orlovića,
Ka vedrome vrielu Zdrilovića.
Da ga traže za tri puna dana,
Dangubno bi Turci se morili.

Tu Matian razjašì dorata,
Sestri Angji riečì besiedio:
„Čuvaj Fate ko i svoje glave;
(Njemu vrazi mirovat nedadu,)
Idjem izać na Vratnik planinu,
Da s Vratnika u Legjan pogledam,
Kad će Turci u Legjan spadnuti,
Čije li će zaplatit palanke.“
Odè diete uz Vratnik zeleni,
Zaskačući od jele do jele,
A preskačuć od stiene do stiene,
Kao jelin, plahovito zviere.
Kad na Vratnik putu izlazio,
Ali gori trideset vatarah.
Momak misleć oko vatre hoda,
Sam je sebi besiedio rieči:
„Mili Bože, na svemu ti fala!
Gdie li prija Turci izhodiše?
Odkud prija glavnje pregoriše?
Koji su ih iznosili vrazi!?“
Al ga nieko iza jele viknu:
„Odtlen, diete! nosi svoju glavu.“
Kad se diete na trag obazrelo,
Al to striče ćoravi Tadia,
Po hajducih koj odavno hoda
Suprot volji svoga brata bana.
Kad diete strica podpazilo,
K njem' za jelu hitro pribiegnulo.
Uz Tadiu žestoki hajduci;
Koliko je u Vratniku jelah,

Za svaku se hajduk zaslonio,
I na luntu glavu naslonio.
U ta doba turski konjenici,
Na pred grabi od Stiene dizdare;
Jaši dizdar peik bedeviu;
Ja kakva je, sam je jad ubio!
Kako škrima iz ramena vratom,
Kano guja iz ljutice stiene;
Klapaju joj noge na baglame.
Silan dizdar često podvikuje:
„Zaludu se mučiš kaurine,
Stignut ću te u Legjanu bielu,
U kuli ti odvèrnuti glavu.“
Al ga diete izza jele viče:
„Nemuč'te se do Legjana Turci!
Ja vas čekam za jelom zelenom,
S mojim stricom, ćoravim Tadiom.
Na busiu Turci nasèrnuše,
Hajduci ih spravno dočekaše,
Sve na ognju i na vatri živoj.
Doka vlaški oganj iztušio,
Pet stotinah Turak oboriše.
Iz busie fèrciše hajduci,
Turske dobre pofataše konje,
Pokupiše ćurke i jarake, —
Eto Mati gotovih svatovah.
Povedoše glavitu dievojku,
I odoše ka Legjanu bielom,
Pievajući i puškarajući;
Zdravo došli do banove kule.

Pred svatove izhodio bane,
Pod dietetom doru prifatio,
„Kako sine, biše na mejdanu?“
Diete vadi Alaginu glavu
Podkučì je staru babi svome.
„Be, aferim! junačko kolieno,
Tako ti je i babo radio.“ —
Odvedoše cèrkvi manastira:
Fati liepše ime postaviše,
Prozvaše je dilber Angjeliom,
I vienčaše s malim Matianom.
S njom junački porod izrodio. —
Koga nije, da kruha neije,
A mi bratjo zdravo i veselo! —

20.

MEJDAN I ŽENITBA

NIKOLICE JANKOVIĆA.

Vino pije Janković Stojane
U Kotarim, na ćemerli kuli.
Viš' njeg stoji ljuba Angjelia,
Ona roni suze niz obarze.
Na nju Stojan očim pogledaše:
„Ljubo moja! što suze prolivaš?“
Al mu veli ljuba Angjelia:

„Jankoviću, mili gospodare!
Ti se kažeš junak nad junacim;
Ti nehtiedè u sedam godinah
Dovest meni roba jal robinje,
Jal doniti glave odsiečene;
Zar nečuješ Nukića junaštva?“
Mučno bilo Stojku od Kotarah,
Od talah je na noge skočio,
U zidu je škrinju otvorio,
I poteže divit i hartiu;
Siede Stojko sitnu knjigu pisat,
Na Udbinu, na tursku krainu,
Na Nukića turskog' barjaktara:
„Čuj Nukiću! sa Udbine biele,
Ja te zovem na mejdan junački,
Pod Kunaru, na rosnu poljanu;
Ti povedì ljubu Ismianu,
Ja ću povest svoju Angjeliu,
Tko dobije, nek vodi obedve,
Nek robinja dvori gospojicu.“
Stojan sitnu knjigu nakitio,
I dadè ju Madžaru soldatu,
I dadè mu dvanest madžariah.
Zafaljuje opran Madžarine:
„Fala tebi! Jankoviću Stojko,
Dušmani ti pod nogama bili,
Ko tvom dori klinci pod kopitom.“
Zdravo momak na Udbinu dodjè,
Ka Nukića okrečenoj kuli.
Nut Madžara! dobre srieće biše,

On pod kulom zatečè Nukića;
U samur se ćurak zagèrnuo,
Na bojali čibuk zapalio,
Siedi Nukić u zlatnoj skemlii.
Kada vidì momak knjigonoša,
On se klanja do zemljice cèrne,
Pak Nukiću ruku poljubio,
Na kolienu knjigu ostavio,
Izmačè se, podviv stadè ruke.
Nukić bielu knjigu prifatìo,
Knjigu gleda, a na nju se smije. —
A kad vidì ljuba Jankovića,
Da je Stojan knjigu opremio,
I ona je knjigu nakitila
I u knjigi rieči besiedila:
„O Nukiću! turski barjaktare,
Slobodno mu na mejdan izajdi
I ja ću ti biti u pomoći;
Ja ću njemu učinit nevieru —
Ukrast ću mu moći od pomoći;
Ti ćeš njega lahko pogubiti,
Pak ću biti tvoja zaručnica.“
Taku knjigu na Udbinu spremì.
Kad je vrieme od mejdana bilo,
Oprema se silen Jankoviću,
I sigura pretila dorata;
Sve oružje bujno prifatio.
Oh! da vidiš ljube neviernice!
Jankoviću k ruci poletila:
„Jankoviću! mili gospodare,

Da ponesem svog Nikolu sina?“
Na nju Stojan oči napoprièi:
„Odmakni se, vierna ljubo moja,
Neću nosit svog Nikole sina;
Ako meni sudjen danak dodje,
Neka meni kolieno ostane.“
Stojan tovna uzjaši dorata,
Za se metnu ljubu Angjeliu.
Iz avlie konja izturio,
Pak natierà kroz Kotar sokakom,
Iz Kotarah poljem u širine.
I često se Stojan obazire,
Sve na svoju ponositu kulu;
Pak se junak s kulom halaljuje:
„Ostaj s Bogom! moja kula biela,
Što od vieka do bielih kikah
Biah steko, sve ostà u tebi.“
Polje predjè, udjè u planine.
Pred njim jesu tri kèršne planine:
Oštrovica i Ogorelica,
I visoka gora Plešivica:
Svaka dèrži tri debela sahta.
Tri planine Stojan prehodio,
Zdravo došo na rosnu poljanu,
U subotu, u oči nedielje.
Tude mèrklu noćcu prenoćio.
Kada njemu vidjen dan osvanu,
Stojan tovna uzjaši dorata,
Pak u ruke težku topuzinu;
Na čarku je doru izgonio,

Turčin će te s pivom ponuditi,
A ti njega sabljom i s mejdanom;
Iznit će ti dva mača želena,
Od jednoga skovana kovača;
Ti mu nemoj mača nijednoga.
Kad na bojni mejdan izajdete,
Jesam doru boju naučio,
On na têrku klica na koliena,
Kad očuti huku od mizdraka;
Dèrž' se dobro i stoj na oprezu,
Da t' nelahne vietar sa dorata.“
Diete ludo, al primaše mudro.
Od avlie konje odtieraše,
Pak natierà kroz Legjan sokakom,
Pak zapievà tanko glasovito:
„Ostaj s Bogom! moj Legjane bieli,
I u tebi Legjanke dievojke;
Udajte se, mene nečekajte;
Ja se mislim s' Turske oženiti,
S glasovitom Fatiom zlatiom,
Il' ću moju usijati glavu“
Iz Legjana konje izturiše,
Natieraše poljem zeleniem,
Dotieraše konje pod planinu.
Razjašivši pieše izvedoše,
Izajdoše Raminu bunaru. —
Doru zobi, sebe pivom poji,
Pak otišće stèrmo niz planinu.
Zdravo izajdè k lugu Popovića,
Turski čador biše opazio.

Iz perčina moći od pomoći?“
Njemu ljuba baca bacanie:
„Nebudali! mili gospodare,
U glavi su moći od pomoći.“
U tom stižè Nukić barjaktare,
Jankoviću božju pomoć viče.
A Stojan mu zdravljem prifatio,
Pak Nukiću besiedio rieči;
„Sjaš' gjogata, da se odmorimo,
I rumenog vina napijemo.“
Sèrdito mu Turčin odgovara:
„Jankoviću, cèrni kaurine!
Nisam došo, da pijemo vino,
Jaš dorata, da mejdan dielimo.“
Kad mu Stojan rieči razumio,
On se bacì na tovna dorata,
I prifatì kopje ubojicu,
Potieraše polju u širine.
Stojan mu je rieči besiedio:
„Al' ćeš biežat? al' ću pobiegnuti?“
A veli mu Nukić sa gjogata:
„Jankoviću, cèrni kaurine!
Tvoje zvanje, a moje biežanje.“
Pobiežè mu Nukić na gjogatu,
Od čadora do stiene studene.
Kad su bili na sried polja ravna,
Nuku Stojan sa dorata viče:
„Čuj Turčine! Nukić barjaktare,
Nemoj reći, da sam prevario,
Eto tebi moje kopje bojno,“

Svoje bojno kopje zažidao,
Svom doratu izmedju ušiuh,
A Turčinu u pleće junačko.
Kad je bojno kopje izpustio,
Nuh! Turčina dobra binjedžie,
A gjogata boljeg mejdandžie:
Gjogat kliče na pèrva koliena,
Po njemu se Nukiću povija;
Bojno ga je kopje premetnulo,
Nit pogodì njega ni gjogata.
Turčin vèrnu gjogu za doratom,
Jankovića krupno dovikuje:
„Jankoviću, cèrni kaurine!
Nemoj reći, da sam prevario,
Eto tebi moje kopje bojno.“
Kad je bojno kopje izpustio,
Nuh! Stojana dobra binjedžie,
A dorata boljeg mejdandžie:
Doro kliče na pèrva koliena,
Po njemu se Janković povija,
Visoko ga kopje nadfatilo,
Nit pogodi njega ni dorata.
Potegoše perne buzdohane,
Buzdohanim pera oblomiše,
Sve komade u travu baciše,
Jedan drugom rane nezadaje.
Potegoše čelikli nadžake,
Miluju se i s desna i s lieva;
I nadžacim dèržke izlomiše,
Sve komade u travu baciše;

Jedan drugom rane nezadaje.
Potegoše oštre dimiškie,
Zamahuje kako koi znade.
Al' je Turčin njemu pritužio,
Jer ga glava rusa zabolila,
Svog se dore dèržati nemore.
Kad Stojanu muka dodijala,
Obazrì se na pećinu stienu,
Dovikuje posestrimu vilu:
„Posestrimo! moja biela vilo!
Nadji mi se danas u potrebi,
Danas sam ti glavu izgubio.“
Ljuto cvili posestrima vila:
„Jesam li ti govorila pobro!
Da se prodješ boja u nedielju? —
Ja ti ništa pomoći nemogu;
Već prituži svom dobrom doratu,
Da utečeš prija ka čadoru.
Bor ubio neviernicu ljubu!
Ona ti je krivdu učinila —
Ukrala ti moći od pomoći;
Da ti moreš moći osvojiti,
Turčina bi lahko pogubio.“
Kad te Stojan rieči razumio,
On poteže iz čizme kandžiu,
Na kojoj je devet šibalicah,
Na svakoj je zèrno od olova,
I doratu ricči govorio:
„Znaš li dore! pèrvo dobro moje,
Kad je vojska pod Osiekom bila,

Jedna zobca četiri dukata;
Zob s' osiekli bani gjenerali,
Ja je tebi osiekao nisam;
I tad sam ti zobcu primicao,
I ti doro sad primakni dobro.“
Udarì ga pletenom kandžiom,
Bieži dorat polju u širinu.
Bèrz je dorat, sam ga jad ubio!
Nebi njega sustignule vile,
Kamo li bi Turčin na gjogatu? —
Ma Nukiću dobra srieća biše;
Stojana je glava osvojila,
Svog dorata uztezat nemore,
Nosa njega kud je njemu drago.
Sustižè ga Turčin kod čadora,
I fatì ga svojom britkom ćordom —
On Stojanu odsieče glavu;
Tu pogibe Stojan od Kotarah. —
Razžali se i gori i travi,
Pak i vili u pećini stieni,
Svoga pobre pregorit nemore.
Ona kliknu ka Kotarim ravnim,
Jankovića okrečenoj kuli,
Odnesè mu Nikolicu sina,
Čedo malo od godine danah.
Odnesè ga u pećinu vila;
Hrani Niku dvanest godin' danah;
Pak mu dobra doru nabavila;
Vila tovi doru u podrumu,
Bielim mliekom i ječmom jarnikom.

Kad Nikoli ruku nagojila,
A dorata konja natovila,
Ona šalje svoje drugarice,
Da oblaze na glasu gradove:
Gdie god štogod ponajliepše najdu,
Da donesu Niki za odielo.
Pak je vila Niki besiedila:
„Moj Nikola! radostna ti majka,
Znaš li sine, čije si kolieno? —
Ti s' jedinak Kotarskog serdara
Po imenu Janković Stojana;
Dok je Stojan u životu bio,
Nad njeg većeg nebiše junaka;
A ja sam mu Bogom posestrima.
Ev' imade dvanaest godinah,
Kako ti je babo poginuo;
Pogubì ga Nukić barjaktare,
Eto doli na poljani ravnoj.
Ja sam oni mezhar uzdignula.
Izdadè ga kučka mater tvoja —
Ukradè mu moći od pomoći;
I ona se vierom previerila,
I ono je za njim na Udbini.
Jesil', sine, za boja odrasto?
Jel' mišnica zapregla od snage,
Igral' sèrdce od osvete svete?
Smiš Turčinu na mejdan izaći?
Eto doli na rosnu poljanu,
Gdie je mezhar tvoga babe dragog,
Gdieno sam te boju priviežbala?“

Kad Nikola razabrao rieči,
Sve s' u njemu sile pokupile,
A rodom je junačko kolieno,
Pak je toga jedva dočekao:
„Hoću neno okajati babu.“
Kada vidì vila prigorkinja,
Ljubi Niku u čelo junačko:
„A ferim ti! drago diete moje.“
Nanj odielo svietlo udarila,
Ko junaci nose na junačku:
Na bedru mu ćordu nabacila,
Na njoj jesu dva zlatna gajtana,
Vile stoje šest stotin dukatah;
Izvedè mu doru od mejdana,
I na doru sedlo nabacila:
Sve je sedlo od suhoga zlata,
I iz sedla rešma izpletena,
I iz rešme na toku sindžiri
Iz sindžirah latinski cekini;
Zauzdà ga rešmaliom uzdom;
Priteže mu četiri kolana,
I peta je ibrišim tkanica;
I dadè mu do dva venedika,
U svietloj su sèrmi zavijeni.
I Nikoli vila besiedila:
„Moj Nikola! radostna ti nana,
Kada sadješ na rosnu poljanu
Svoga babe bielu mezharu,
Ti potegni puške venedike,
Pa doratu popusti dizgine:

Na najvišem zoru doratovu,
Ak' ispališ triput venedike,
Izpališ ih, i opet napuniš,
Već si, sine, za boju dozrio,
Nevraćaj se k' meni u pećinu.
Pravo, zdravo, goni ka Kotarim,
Tvoga babe okrečenoj kuli."
Sve mu kaže, kud će i kako će.
Diete ludo, a primaše mudro,
Vilu ljubi u bielu ruku,
Pak povèrši dòru vilenjaka. —
Mila bratjo, čuda velikoga!
Tko se nije kod njeg prigodio,
Konjske sile nije ni vidio,
Ni na konju biesnieg junaka,
Takog dosad ne rodila majka.
Kuda Niko progoni dorata,
Jeka stoji gore i planine.
Kada sajdè na rosnu poljanu,
Svoga otca bielu mezharu,
On poteže puške izza pasa:
Na najvišem zoru doratovu,
Sedamnest ih putah napunio,
A sedamnest puške izbacio.
Polje predjè, udjè u planine.
Preda njim su tri kèršne planine:
Oštrovica i Ogorielica,
I visoka gora Plešivica,
Svaka dèrži po tri puna sahta,
Za tri sahta sve tri prehodio.

Zdravo sajdè u polje Kotarsko.
Polje predjè u Kotar unidjè.
Kad je bio na londžu zelenu,
Al' na londži trideset serdarah,
I dvadeset mladih kapetanah.
I pred njima Džakula serdare:
Ima njemu stotinu godinah,
On se lati za bielu bradu:
„Bratjo moja, trideset serdarah,
U hiljadu i trista gradovah
Jesam bratjo, niekad ulazio,
Ja g' onakog ni čuo ga nisam,
A još manje ni vidio nisam!“
Pak pred njega starac izhodio,
Ufatì mu plemića dorata,
I Nikoli rieči besiedio:
„Odklen jesi, momak na konjicu?
Odklen jesi, od koga li grada?“
Al ga pita mali Nikolica!
„Koje kula Janković' Stojana?“
Veli njemu Džakula serdare:
„Nebudali! momak na doratu,
Što će tebi kula Jankovića?
Kad u kuli nigdie nikog nejma,
Vanda baka, Jankovića majka;
Ona kuka kano kukavica,
A prevèrće kano lastavica
Ciči, ječi, kano izranjena;
Ima punih dvanaest godinah,
Kako joj je sinak poginuo;

Veće hajde mojoj kuli, sine!
Dèržat u te trić pune godine,
Tri godine, ko tri biela danka,
Jer te takog ja ni čuo nisam,
Kamol' sam te očima vidio!“
Na njeg Niko oči naoblači:
„Koje kula Janković' serdara?“
Kad se starcu na ino nemože:
„Hajde sine kroz Kotar sokakom,
Redom broji po Kotaru kule,
Sedamdeset nabrojit ćeš kulah;
Kada najdeš kulu ponajvišu,
A uza nju dva dèrva jablana,
Viša kula, neg' oba jablana,
Ono kula Janković Stojana.“
Kad Nikola razabrà besiede,
Bakračliom doru dobavio,
Pak natierà kroz Kotar sokakom.
Vilen dorat pod njim se pomami,
Iz kaldèrme stiene izvaljuje,
A izbija dime na svèrdlove,
Zagoni ih nebu u oblake.
Bazèrgjani bieže u dućane,
Pritvoraju dèrvene ćefenke,
Razbiežè se malo i golemo.
Goni doru krez Kotar sokakom,
Redom broji kule po Kotarim,
Sedamdeset kulah nabrojio.
Kada nadjè kulu ponajvišu,
Uza nju su dva dèrva jablana,

Na najvišem zoru doratovu;
Baca topuz nebu u oblake,
U svoje ga dočekuje ruke;
Svog dorata umorio biše,
Svega bielom pienom občinio,
Odsiedè ga kod čadora biela,
Uzbacì mu svilenu kajasu,
Sam se doro po mejdanu voda.
Pod čador je Stojan ulazio,
Naslonì se ljubi na krioce —
Siedè junak sanak boraviti.
Kada vidì ljuba Angjelia,
Da joj zaspà Stojan od Kotarah,
Ukradè mu moći od pomoći. —
Jeka stadè Kunare planine,
Al eto ti Nukić barjaktara,
Na gjogatu, konju ponositu,
I za njime ljuba Ismiana,
Pravo goni do biela čadora.
Kad opazì ljuba Jankovića,
Sa Udbine Nukić barjaktara,
Ona budi silna Jankovića:
„Ustan' gori! Stojko gospodare,
Eto idje Nukić barjaktare.“
Kad se Stojan oda sna prenuo,
Al ga rusa glava zabolila,
Stojan ljubi rieči govorio:
„Angjelio, vieru ti zadajem!
Bog će dati, da će dobro biti!
Baš ko da sam ljubo izgubio

Uzè svoju u naru čakbaku.
Iznesè je na svedenu kulu.
Kad unidjè kuli u odaju,
Sva je pusta varakli odaja:
Izviešane vezene šešane.
Izviešani bistri dževerdani.
Izviešane okovane ćorde.
Sve j' u svietloj sèrmi zavijeno.
I opazi sedefli tamburu,
Odmah za nju prionula ruka.
Siedè momak u mehku dušeku,
Zamačè se do malih pušakah;
Pa s tamburom u razgovor ujdè.
Ja kako je kleta ugodjena!
Sitno kuca, a tanko popieva:
„Vila gniezdo ptica lastavica,
U visoku Jankovića dvoru;
Jedva jednog ptića podhranila;
Podpazì ga guja šarovita,
Ter se penje gniezdu preko pantre,
Gniezdo padè, ptičić se izvali;
K njem dopadè siva sokolica,
Izmačè ga zmiji iz čeljusti:
U kljunu ga dižè u visine,
U gniezdo ga svoje premiestila,
I svojim ga kljunom odgojila,
Dok se ptičić s perjem zaodio,
Dok mu krila snagu zapasala. —
Vila hrani u pećini Niku,
Hranila ga dvanaest godinah,

Dok mu desnu ruku nagojila.
A dorata konja natovila,
Primorsko mu sabrala odielo,
Pak ga spremì ka ravnim Kotarim,
Ka babinoj upuštjenoj kuli,
Da on svoju razgovori baku.“
Kad mu baka ruzumila rieči,
Nestadè joj glasa i avaza —
Od radosti zaniemila biše.
A kad se je malo osviestila,
Obiesì se Niki oko vrata:
„Ah! moj Niko! radostna ti baka.“ —
Tude bio tri puna mieseca,
I dovedè trideset majstorah,
Pak ponavlja opuštjenu kulu,
Sva se čude kotarska gospoda,
Tko popravlja kulu Jankovića!?
Kad je kulu iznova umio,
Od talah je na noge skočio,
A u zidu kovčeg otvorio,
Izvadio divit i hartiu;
Nikolica bielu knjigu piše,
Na Nukića turskog barjaktara:
„Čuj Nukiću! sa Udbine biele,
(Koi si mi otca pogubio,
Moju nanu odveo za ljubu;)
Izadji mi na mejdan junački,
Pod Kunaru, na rosnu poljanu,
Moga babe bielu mezharu,
I povedi ljubu Umianu,

(Tako si mi mater poturčio.)
Ja ću povest staru baku svoju.“
Taku knjigu na Udbinu spremi:
Odnesè je momak knjigonoša,
Pravo zdravo na Udbinu sidjè.
Kad Nukića kući dohodio,
Knjigonoša dobre srieće biše:
Jer Nukiću na kuli biaše;
Nukić pije cèrveniku vino.
K njem upadè momak knjigonoša,
Njemu se je momak poklonio,
I desnicu poljubio ruku;
Na kolienu knjigu ostavio,
Pak s' izmačè, podviv stadè ruke.
Knjigu gleda Nukić barjaktare,
Gleda knjigu, a na nju se smije;
A motri ga ljuba Umiana,
Neviernica, Nikolina nana,
Nukića je poletila k ruci:
„Kakva knjiga, ter se na nju smiješ?“
A aga joj po istini kaže:
„Ovo knjiga tvog Nikole sina,
Mene zove na mejdan junački.“
Kad mu ljuba razumila rieči,
Opet mu je poletila k ruci:
„Ej Nukiću! njezin gospodare,
Piši knjigu mom Nikoli sinu;
Moj je Niko roda gospodskoga,
Od starinah junačko kolieno,
Zovi njega na našu Udbinu,

Pak mu bielu ti načini kulu,
Pokraj sebe, kano i u sebe,
I podaj mu Begu jedinicu,
Kakve cure u Turćii nejma“
Toga Nukić jedva dočekao,
I taku mu knjigu nakitio:
„Čuj Nikola, štene materino!
Eto tebi biela knjiga moja,
Sadji meni na Udbinu sine,
Bielu ću ti načiniti kulu,
Pokraj sebe kano i u sebe;
I dat ću ti skelu na Dunavu,
Koja baca za godinu danah
Trista kesah sve gotova mala;
Ćojluk selo kraj vode Dunava,
U njem ima trista dimah kmetah,
I u njima ogradjena kula,
Moja kula od devet tavanah,
Pod njom ima za trista guvanah;
Eh! tako mi dina i amana,
Sve ću tebi pokloniti sine;
I dat ću ti Begu jedinicu.“
Taku knjigu ka Kotarim spremì.
Kad Nikoli sitna knjiga dodjè,
Knjigu gleda, a jedom se puni,
Pak od jeda na noge skočio,
Dofatio divit i kalema,
I hartie knjige brez jazie,
Drugu knjigu on Turčinu piše:
„Hej kopile! Nukić barjaktare,

Za me li je tvoja Bega kćerca? —
Na blago me prevariti nećeš.
Jer imadem dosta blaga pusta.
Koje mi je babo ostavio.
Da ga zobljem, pozobat nemogu:
Već povedi ljubu Umianu,
Ja ću povest svoju staru baku:
I povedi jedinicu Begu.
Pod Kunaru, na rosnu poljanu,
Onde ćemo ugovore tvèrdit.“
Kad Nukiću biela knjiga dodjè,
On dozivlje Begu jedinicu:
„Opremaj se draga kćeri moja!
Na s' obuci barjamske haljine,
Nebismo li vlašče prevarili.“
Kad to čula glavita dievojka,
Na s' udrila gjuzel gjeisiu:
Pripela je tri kèršna gjerdana,
Jedan joj je od kèrzli merdžana,
A drugi je od sitna bisera,
A treći je od žutih dukatah;
Koji biše od kèrzli merdžana,
Pripela je po bielu vratu
Vrat joj bieo cèrveni mèrdžani,
Pak s udrilo jedno po drugomu,
Kao kèrvca po bielu sniegu.
Koji gjerdan od sitna bisera,
Kuca curu po bielim dojkam.
Koji biše od žutih dukatah,
Smiera curu po vitkomu pasu.

Na nogam joj gaće od sandalja,
Morskim ih je postavila zecom,
Da dievojci nenagèrdi tiela;
Na svitnjaku trista mariašah,
Sto srebrenih, dvista pozlaćenih:
Gaće breče, mariaši zveče.
Pokrila se stambolskom čatiom:
Tri joj roglja pala na zemljicu,
A četvèrtim lice zamotala,
Što joj čuva lice od sunašca,
Da joj sunce neopali lišca,
Da dievojki nenaruži tiela.
Kad se liepo bili opremili,
Odjašiše na rosnu poljanu,
Na poljani čador popinjali. —
Opremì se mali Nikolica,
Seb' i doru sa svietlim odielom,
Sve što mu je vila nabavila.
Iz podruma izvedè dorata,
Privedè ga babinu binjeku,
U sedlo se bacì od biljura;
Za se vèržè svoju staru baku;
Biesan dorat povilenio je!
On negleda vrata od avlie,
Već pridvorju na popriko skače.
Niko baki besiedio rieči:
„Dèrž se, bako, ako ti je drago.“
Iz avlie doru izturio,
Pak natiera kroz Kotar sokakom.
Kraju bieži staro i nejako;

Na najvišem zoru doratovu,
Ak' ispališ triput venedike,
Izpališ ih, i opet napuniš,
Već si, sine, za boju dozrio,
Nevraćaj se k' meni u pećinu.
Pravo, zdravo, goni ka Kotarim,
Tvoga babe okrečenoj kuli."
Sve mu kaže, kud će i kako će.
Diete ludo, a primaše mudro.
Vilu ljubi u bielu ruku,
Pak povèrši dòru vilenjaka. —
Mila bratjo, čuda velikoga!
Tko se nije kod njeg prigodio,
Konjske sile nije ni vidio,
Ni na konju biesnieg junaka,
Takog dosad ne rodila majka.
Kuda Niko progoni dorata,
Jeka stoji gore i planine.
Kada sajdè na rosnu poljanu,
Svoga otca bielu mezharu,
On poteže puške izza pasa:
Na najvišem zoru doratovu.
Sedamnest ih putah napunio,
A sedamnest puške izbacio.
Polje predjè, udjè u planine.
Preda njim su tri kèršne planine:
Oštrovica i Ogorielica,
I visoka gora Plešivica,
Svaka dèrži po tri puna sahta,
Za tri sahta sve tri prehodio.

Zdravo sajdè u polje Kotarsko,
Polje predjè u Kotar unidjè.
Kad je bio na londžu zelenu,
Al' na londži trideset serdarah,
I dvadeset mladih kapetanah,
I pred njima Džakula serdare;
Ima njemu stotinu godinah,
On se lati za bielu bradu:
„Bratjo moja, trideset serdarah,
U hiljadu i trista gradovah
Jesam bratjo, niekad ulazio,
Ja g' onakog ni čuo ga nisam,
A još manje ni vidio nisam!“
Pak pred njega starac izhodio,
Ufatì mu plemića dorata,
I Nikoli rieči besiedio:
„Odklen jesi, momak na konjicu?
Odklen jesi, od koga li grada?“
Al ga pita mali Nikolica!
„Koje kula Janković' Stojana?“
Veli njemu Džakula serdare:
„Nebudali! momak na doratu,
Što će tebi kula Jankovića?
Kad u kuli nigdie nikog nejma,
Vanda baka, Jankovića majka;
Ona kuka kano kukavica,
A prevèrće kano lastavica
Ciči, ječi, kano izranjena;
Ima punih dvanaest godinah,
Kako joj je sinak poginuo;

Veće hajde mojoj kuli, sine!
Dèržat u te trić pune godine,
Tri godine, ko tri biela danka,
Jer te takog ja ni čuo nisam,
Kamol' sam te očima vidio!“
Na njeg Niko oči naoblačì:
„Koje kula Janković' serdara?“
Kad se starcu na ino nemože:
„Hajde sine kroz Kotar sokakom,
Redom broji po Kotaru kule,
Sedamdeset nabrojit ćeš kulah;
Kada najdeš kulu ponajvišu,
A uza nju dva dèrva jablana,
Viša kula, neg' oba jablana,
Ono kula Janković Stojana.“
Kad Nikola razabrà besiede,
Bakračliom doru dobavio,
Pak natierà kroz Kotar sokakom.
Vilen dorat pod njim se pomami,
Iz kaldèrme stiene izvaljuje,
A izbija dime na svèrdlove,
Zagoni ih nebu u oblake.
Bazèrgjani bieže u dućane,
Pritvoraju dèrvene ćefenke,
Razbiežè se malo i golemo.
Goni doru krez Kotar sokakom,
Redom broji kule po Kotarim,
Sedamdeset kulah nabrojio.
Kada nadjè kulu ponajvišu,
Uza nju su dva dèrva jablana,

Dotierà ga uprav do čadora,
I britkom ga ćordom dofatio.
Po perčinu i po deverčinu;
Do bojnog ga sedla rastavio:
Od jednoga načinì dvojicu;
I pod njime gjoge zakučio;
Sve od kuka, do stražnjega šljuka,
Nikolina razciepila ćorda. —
Milo bilo i gori i travi,
I babinim u grobu kostima,
Za sve vili u pećini stieni.
Pak ga viknu iz pećine vila:
„Ha moj Niko! radostna ti nana,
Utečè ti bula Umiana,
I odvedè babina dorata.“
Kad Nikola očim opazio,
Umiana mlogo odmaknula.
Niko dori popustì kajasu,
Za bulom se hitro nastavio,
U Kunari bulu dostignuo.
Biše Niko sèrdca milostiva,
Hotijaše oprostiti majci.
Na njeg vila oči izopačì:
„Ako buli sad oprostiš Niko!
Haram tebi! što sam te hranila;
Tko će moga osvetiti pobru?
Ja od tebe već otresam ruke;
Ona tvoju usijat će glavu.
Već svedi je babinu mezharu,
Pak joj vadi oba oka vrana,

I obe joj ti prelomi ruke,
Proreži joj obe biele dojke,
Kroz dojke ćeš prometnuti ruke.“
Kad se Niki na ino nemože,
Sve učinì što naredì vila:
„Čuvaj bulo! kunare planine,
I mog babe biela mezhara,
Brez promiene dokle je kraine.“
Povrati se ka bielu čadoru,
Pod čadorom plieno pokupio.
Dok Nikola šićar sabiraše,
Siedi Bega, te se podniemila —
Cura žali svoga Nuke babe:
Iz očiuh vedar biser truni,
Otèrguje niz rumeno lice,
Sasipa se Begi u krioce;
Pa i suze curu nakitile.
Niko sprema; ni biele ni cèrne.
Strielja njega s oba oka vrana.
Kada ga je dobro promotrila,
U njeg' joj se oči zaniele,
Za očima sèrdce poletilo,
Pak je bèrzo babu pregorila;
A na maćhu i bila je žedna.
Tu se Niko hitro opremio.
Za se metnu jedinicu Begu;
Tri je puta opasao pasom,
I od sablje zlaćenim gajtanom;
Nabacì joj ruse pletenice
Sebi junak oko biela vrata;

Sve Nikola pletenice grize.
Pak nabacì svoju milu baku,
Na pretila babina dorata;
Odè Soko ka Kotarim ravnim
I odnesè glavitu dievojku.
Dovedè je ka Ružici cèrkvi,
I onde je kèrstom prekèrstio,
I liepo joj ime postavio,
Liepo ime Dilber Angjelia;
Sebi Angju uzè za ljubovcu,
S njom junačko izrodì kolieno.
Pokojna im obadvoma duša!
Liepo ti je babu osvetio.

21.

JUNAČTVO I ŽENITBA LUKE BARJAKTARA.

Pije vino Senjanin Ivane
S pobratimom Janković Stojanom,
Pijuć vino oni besiedili,
I od svašta eglen otvorili.
Progovara Stojan Jankoviću:
„Pobratime! Ivan Senjanine,
Ti imadeš svoju seku dragu,
A ona je vèrlo ostarila:
Seka ima sina jedinoga,
Po imenu Luku barjaktara;

Deder, brate, da ga oženimo,
Jer mu majka naradit nemore,
A već joj je Luka za ženitbe,
Neka steče neviesticu mladu
Za života, ostariela majka.“
Odgovara Ivan kapetane:
„Pričekaj me, dragi pobratime,
Doka dojde barjaktare Luka;
Pa ću onda njega upitati,
Gdie je godir curu zamiero,
Ondalen ću njega oženiti,
Čak od Senja do naših Kotarah.“
Istom oni tako besiedili,
Al' eto im Luke barjaktara.
Dok im dodjè, božju pomoć viče,
A oni mu liepše odazivlju.
Pak mu veli Ivan kapetane:
„Dobro došo! moj sestriću dragi,
Hoćeš li me, diete, poslušati,
Što će tebi ujak govoriti? —
Tvoja majka, moja seka draga,
Ona jesti vèrlo ostarila,
Više sama dvoriti nemore;
Deder, sinko, da te ujak ženi!
Za života ostariele majke;
A od Senja do ravnih Kotarah,
Gdie god curu ti Luka zamieriš,
Ondolen ću tebe oženiti.
Nežaleći moje gotovine.“
Onda Luka prifatì besiedu:

„Tebi fala! moj dragi ujače,
Fala tebi! na svima dievojkam,
Čak od Senja do ravnih Kotarah;
Ako ćeš me oženiti ujče,
Ja se drugom oženiti neću,
Izvan Angjom bana koltačkoga.“
Na to Ivan oči otvorio,
Pa sestriću rieči govorio:
„Da ti imaš krila sokolova,
Nebi krila tiela preniela
A kroz Većil, visoku planinu;
Po njoj hoda Rustan kesedžia,
I za njime do trideset drugah,
Pa on siedi putu na razkèrštju;
Tko god rupi kroz Većil planinu
Svakom drugu po triest dukatah,
A Rustanu trista madžariah;
Kad se vrati, onda glavom plati.
Već se projdi, moj sestriću dragi.
Liepe Angje koltačkoga bana;
Ti si imo i starijeg brata,
Pa je pošo kroz Većil planinu,
I njega je Rustan pogubio
Na raskèrštju puta u Većilu.“
Kad to čuo barjaktare Luka,
On niz obraz suze oborio
Od ljutine i žalosti nagle;
I govori svom milom ujaku:
„Daj mi ujče pretila gjogata,
Pa ja idem u Većil planinu,

Da ja vidim moga brata greblje,
Gdie je ture brata umorio?“
A Ivan mu vraćao besiede:
„Nedam diete, viera ti je tvèrda!
Jer ja neću gledat tvoje majke.
Da ti kuka kano kukavica,
A prevèrće kano lastavica,
A za svoja baš obadva sinka.“
A kad Luka te odabrà rieči,
Sèrdito je od zemlje skočio,
Ter vraćà se svojoj kuli bieloj;
Pak udara na tielo odielo,
A na pleća upèrtnicu torbu,
Preprieči se šarom nalimanom,
Ter govori ostarieloj majki:
„S Bogom ostaj! moja mila majko,
I pozdrav' mi mog milog ujaka,
Kad mi dadè pretila gjogata; —
A ja odoh u Većil planinu,
Da obajdem moga brata greblje.“
Kad te majka oćutila rieči,
Odmah ciknu kano guja ljuta,
Ter poletì izstopice k' bratu;
Cvileći je k njemu doletila,
Doletivši pade ponorice.
Začudì se Ivan Senjanine,
Pa od zemlje podižè sestricu,
I pita je Ivan kapetane:
„Što je tebi? moja slatka seko!“
„Nuh! nepitaj, moj brate Ivane,

Na nogam joj gaće od sandalja,
Morskim ih je postavila zecom,
Da dievojci nenagèrdi tiela;
Na svitnjaku trista mariašah,
Sto srebrenih, dvista pozlaćenih:
Gaće breče, mariaši zveče.
Pokrila se stambolskom čatiom:
Tri joj roglja pala na zemljicu,
A četvèrtim lice zamotala,
Što joj čuva lice od sunašca,
Da joj sunce neopali lišca,
Da dievojki nenaruži tiela.
Kad se liepo bili opremili,
Odjašiše na rosnu poljanu,
Na poljani čador popinjali. —
Opremì se mali Nikolica,
Seb' i doru sa svietlim odielom,
Sve što mu je vila nabavila.
Iz podruma izvedè dorata,
Privedè ga babinu binjeku,
U sedlo se bacì od biljura;
Za se vèržè svoju staru baku;
Biesan dorat povilenio je!
On negleda vrata od avlie,
Već pridvorju na popriko skače.
Niko baki besiedio rieči:
„Dèrž se, bako, ako ti je drago.“
Iz avlie doru izturio,
Pak natiera kroz Kotar sokakom.
Kraju bieži staro i nejako;

Ter ga pravi uz Većil planinu,
Kud se viju orli i gavrani;
A kad budeš puta na raskèrštje,
Prostèrtu ćeš spazit kabanicu,
Kod nje siedi Rustan kesedžio;
Zavikat će Rustan kesedžio;
„„Bacaj svinjo moje dugovanje;““
A ti njemu progovori Luka:
Šta je tvoga ovdi dugovanja?
„„Svakom drugu po triest žutacah,
Meni idje do trista žutacah;““
„Daj mu Luka, a negubi glave.“
Zatim Luka ujcu odgovara:
„Daj mi gjogu; ne brini se, ujče.“
Tada Ivan besiedio Luki:
„Svlači, sine, sa sebe haljine,
A oblači oklop odielo.“
Kad ga Ivan liepo opremio,
Ondak ga je ujak zagèrlio
I liepo se s njime poljubio.
Za tim viknu barjaktare Luka:
„S Bogom ostaj! moj mili ujače,
I tieši mi ostarielu majku,
Moju majku, tvoju seku dragu.“
Ter otišće niz polje zeleno,
A Ivan se na trag povratio.
Luka tiera lugu zelenome;
Dok protiera zelenoga luga,
Odmah spadè pod Većil planinu,
Svèrće gjogu pod jelu zelenu,

Ter je tude noćcu prenoćio.
Kad se svanu, pa ogranu sunce,
Vuci viju gavranovi gèrču,
Svikuju se vile iz pećinah,
Vijaju se orli mèrcinjaši.
Sve to Luka i gleda i čuje,
Al' nit mari nit toliko haje,
Već on jezdi kroz Većil planinu.
Al kad bio putu na razkèrštje,
Opazì ga Rustan kesedžio,
Ter je svomu družtru govorio:
„Bratjo moja! i družino draga,
Prigledajte puškam kremenove,
A iz nova puške prepunite,
Po dva hitca a četiri zèrnca;
Zašto ima dvadeset godinah,
Kako hodam po Većil planini,
Onakoga ni vidio nisam
Zasukana na gjogi, junaka!“
Redom družtvo puške prepunilo,
Redom stalo triest kesedžiah,
A na putu Rustan kesedžia;
Prostèrta mu divan kabanica,
Preko krila tokmali šešana.
U ta doba Luka na gjogatu;
Biesan mu se gjogat pomamio,
Ušim striže, zubim gvozdje grize;
S njega Luka božju pomoć viče.
Tad zavikà Rustan kesedžió:
„Bacaj, svinjo! moje dugovanje;

Svakom drugu po triest žutacah,
Meni samu trista madžariah.“
Luka njemu pričè besiediti:
„Pričekaj me, junak buljukbaša!
Za što sam se prazan dogodio,
Kad se vratim, onda ću ti platit.“
A kad čuo Rustan kesedžia,
Zubim škripnu, a od jada ciknu.
Namah fata tokmali šešanu.
Luka kùpi gjogatu kajase.
Ter preskočì divan kabanicu.
Tad zavika Rustan kesedžia;
Kada viknu, ko da jelin riknu,
On zavika svoje družtvo kleto:
„Dèrž' te tamo, a ja nedam vamo.“
Časom pučè trideset pušakah;
Na Luki se zažežè odielo,
Ali tielo ostadè mu cielo —
Dobar junak, a dobre je srieće,
Niti padè, ni rane dopadè.
Stèrkaše se na put kesedžie,
Da ufate Luku i gjogata.
Al' on guli od bedrice ćordu,
Vraća gjogu i desno i lievo:
Osmericu glavom razstavio
A ostale ranam obrànio;
Pak pogleda barjaktare Luka,
Al' to bježi Rustan kesedžia —
On pobiežè jeli pod ogranke.
Za njim leti Luka na gjogatu,

Dotierà ga uprav do čadora,
I britkom ga ćordom dofatio.
Po perčinu i po deverčinu;
Do bojnog ga sedla rastavio:
Od jednoga načinì dvojicu;
I pod njime gjoge zakučio;
Sve od kuka, do stražnjega šljuka,
Nikolina razciepila ćorda. —
Milo bilo i gori i travi,
I babinim u grobu kostima,
Za sve vili u pećini stieni.
Pak ga viknu iz pećine vila:
„Ha moj Niko! radostna ti nana,
Utečè ti bula Umiana,
I odvedè babina dorata.“
Kad Nikola očim opazio,
Umiana mlogo odmaknula.
Niko dori popustì kajasu,
Za bulom se hitro nastavio,
U Kunari bulu dostignuo.
Biše Niko sèrdca milostiva,
Hotijaše oprostiti majci.
Na njeg vila oči izopačì:
„Ako buli sad oprostiš Niko!
Haram tebi! što sam te hranila;
Tko će moga osvetiti pobru?
Ja od tebe već otresam ruke;
Ona tvoju usijat će glavu.
Već svedi je babinu mezharu,
Pak joj vadi oba oka vrana,

Za tim goni pravo ka Koltaku.
A kad se je tamo prikučio,
Dočekà ga pèrva banska straža:
Te zavika ta banova straža:
„Ustav' konja! a negubi glave.“
Za to Luka haje i nehaje,
Već na stražu nagoni gjogata,
A potego od bedrice ćordu,
A soldati mušket opalili;
On raztierà tu banovu stražu,
Malu stražu! od dvanest vojnikah.
Pa na drugu natierao stražu —
Druga straža dvaest i četiri.
Zavikala i ta druga straža:
„Ustav konja! mladjahni junače,
Brez oblasti nećeš doći banu.“
Za to Luka haje i nehaje.
Veće kroz njih nagoni gjogata;
A stražani vatru oboriše.
Luka tèržè brietkinju ćordu,
Ter razgoni i tu drugu stražu.
Pa odtierà pravo ka Kolkatu.
Treća ga je dočekala straža
I u njoj je trideset soldatah;
A kad rupì siloviti Luka,
Puškam pale njega i gjogata.
Luka tèrče, golom sabljom maše,
Ter razgoni banove stražane,
Kano vuče po pustoši ovce.
Bieži straža, tere banu kaže:

„Gospodaru, od Koltaka bane!
Od kada je Koltak utemeljen
Nij' ovaki junak dohodio,
Ko sad jezdi na dobru gjogatu,
Pravo hiteć tvojim bielim dvorim;
Jer je pèrvu stražu izranio,
I gdie koje mèrtve ostavio;
A drugu je svu raztiero stražu;
Mi pucasmo na njeg i gjogata,
Al zaludu! ko u steću stienu, —
Mi ga nismo smieli dočekati;
Vas mu gjogat u kèrvi ogrizo,
Kèrvava mu do ramena ruka,
A brietka do dèržaka ćorda;
Vas na konju junak pocèrnio,
Sve od praha i težka olova;
Zino gjogo, konjic od mejdana,
Proždero bi ždrala pod oblakom,
Kamol' nebi satèrho soldata! —"
U ta doba Luka na gjogatu;
Dok on dojdè božju pomoć glasi,
Pa odsiedè biesnoga gjogata,
I bacà mu dizgun na jabuku.
Poletišc bilaći soldati,
Da ufate ter vodaju gjogu.
Gjogo sebi prikučit se neda,
Zubim kolje a nogam razgoni —
Sam se konjic po pridvorju kreće.
Priča Luka očim po soldatim,
Tere njima krupno progovara.

Za tim goni pravo ka Koltaku.
A kad se je tamo prikučio,
Dočekà ga pèrva banska straža:
Te zavika ta banova straža:
„Ustav' konja! a negubi glave.“
Za to Luka haje i nehaje,
Već na stražu nagoni gjogata,
A potego od bedrice ćordu.
A soldati mušket opalili;
On raztierà tu banovu stražu,
Malu stražu! od dvanest vojnikah.
Pa na drugu natierao stražu —
Druga straža dvaest i četiri.
Zavikala i tu druga straža:
„Ustav konja! mladjahni junače,
Brez oblasti nećeš doći banu.“
Za to Luka haje i nehaje.
Veće kroz njih nagoni gjogata:
A stražani vatru oboriše.
Luka tèržè brietkinju ćordu,
Ter razgoni i tu drugu stražu.
Pa odtierà pravo ka Kolkatu.
Treća ga je dočekala straža
I u njoj je trideset soldatah;
A kad rupì siloviti Luka,
Puškam pale njega i gjogata.
Luka tèrče, golom sabljom maše,
Ter razgoni banove stražane,
Kano vuče po pustoši ovce.
Bieži straža, tere banu kaže:

„Gospodaru, od Koltaka bane!
Od kada je Koltak utemeljen
Nij' ovaki junak dohodio,
Ko sad jezdi na dobru gjogatu,
Pravo hiteć tvojim bielim dvorim;
Jer je pèrvu stražu izranio,
I gdie koje mèrtve ostavio;
A drugu je svu raztiero stražu;
Mi pucasmo na njeg i gjogata,
Al zaludu! ko u steću stienu, —
Mi ga nismo smieli dočekati;
Vas mu gjogat u kèrvi ogrizo,
Kèrvava mu do ramena ruka,
A brietka do dèržaka ćorda;
Vas na konju junak pocèrnio,
Sve od praha i težka olova;
Zino gjogo, konjic od mejdana,
Proždero bi ždrala pod oblakom,
Kamol' nebi satèrho soldata! —"
U ta doba Luka na gjogatu;
Dok on dojdè božju pomoć glasi,
Pa odsiedè biesnoga gjogata,
I bacà mu dizgun na jabuku.
Poletišo bilaći soldati,
Da ufate ter vodaju gjogu.
Gjogo sebi prikučit se neda,
Zubim kolje a nogam razgoni —
Sam se konjic po pridvorju kreće.
Priča Luka očim po soldatim,
Tere njima krupno progovara.

„Put mi kaž' te, vašem gospodaru.“
Poletile sluge svietlog bana,
Luku prave kroz banove dvore;
I on ujdè banu na odaju.
Al ban siedi na svome prestolju,
Dvore njega mladjahni dvorani;
Redom siede hrabri gjenerali,
I ostala banova gospoda;
Svima Luka Boga nafalio.
Odazivlje bane sa gospodom;
Za tim junak siedè pokraj bana.
Sgledaju se svietli gjenerali,
I ostala pribrana gospoda;
Brez ponude, gdie siedè kraj bana!
A ban njega čašom ponudio,
Onda Luka čašu oborio;
A ban njemu rieči govorio:
„Odklen si ti? od koga li grada?
Luka banu povrati besiedu:
„Jer što pitaš? bane od Koltaka.“
Progovara od Koltaka bane:
„Kako tebe ja pitati neću?
Još su meni ljudi dolazili,
Ali takog ni vidio ni sam!
Već se kaži od koga si grada?
Koga li si roda i plemena? —
Da ti siedè brez moje ponude!“
Al nastavi barjaktaru Luka:
„Kada tražiš, pravo ću ti kazat, —
Ja sam bane od Senja kamenog,

A od roda nigdie nikog nejmam,
Izvan majku i jednog ujaka —
Ujak mi je kapetan Ivane
Poglavica Senja na kraini,
Stara majka seka Ivanova;
Pak je ona vèrlo ostarila,
Ter bi rada moja stara majka,
Da oženi mene za života.
Ja sam čuo, a vidio ni sam,
Da imadeš kćercu jedinicu,
Po imenu glavnu Angjeliu;
Hoćeš mi je pokloniti bane,
Dam mi bude zaručnica vierna?“
Kad te rieči razabrao bane,
Onda na njeg oči napoprièl:
„Kin' se od tlen! prija nevidjeni,
Nit vidjeni, nit meni poznati;
Angju prose visoka gospoda:
Angju prose pèrvi gjenerali
I od Beča duka cesarova,
Koi siedi na miesto cesara,
Pak ja nedam tako lahko Angje;
Kamol' ću je tebi darovati,
Koga nikad ni vidio ni sam!?
Der davori! koga si ti soja?
Za koga ću kćercu pokloniti?
Ali si ti roda gospodskoga?
Ali si ti roda junačkoga? —
Ako si ti roda gospodskoga,
Daruj meni barilo talirah,

I donesi hiljadu cekinah,
I dovedi do tri konja vrana;
Pod dievojku debela gjogata —
Neću tvoga, nego cesarova.
Ako si ti roda junačkoga?
Ti otidji u Većil planinu,
Raztieraj ti po gori hajduke,
I donesi glavu Rustanovu;
Onda istom ti se nadaj Angji.“
Zatim Luka zamienu besiede:
„Projdi me se! bane od Koltaka;
Ni si željan vezenih talirah,
Nit si željan zlatnieh cekinah,
Nit' trebuju tebi vrani konji;
Tkol' će gjogu od cesara otet?
Baš da se je s glavom zavadio.
Već ako ćeš pokloniti Angju,
Donit' ću ti glavu Rustanovu,
Koi ti je skele zatvorio,
Zatvorio pa ih opustio;
Pa ako ti ja donesem glavu,
Mošli poznat glavu Rustanovu?“
Tada njemu bane govorio:
„Mogu poznat glavu Rustanovu
Mèrka bèrka od pedlja muškoga,
Dva madeža na lievom obrazu;
Pa ako mi ti doneseš glavu
Svoju ću ti kćercu darovati;
Akol' nesmieš toga obećati,
Sad će otić tvoja za njegovu.“

Tada Luka uviet ujagmio,
Svoj gospodi rieči govorio:
„Poslušajte! svietli gjenerali,
I ostala po redu gospodo,
Da mi reče pokloniti Angju.“
To govoreć na noge se skače,
Bèrzo sletì do gjogata svoga,
Pa skiduje strunjavicu torbu,
Izvadio glavu Rustanovu,
Pa je nosi do svietloga bana.
Mèrka bèrka od pedlja muškoga,
Dva madeža na obrazu lievom:
„Eto glava Rustan kesedžie,
Koi ti je puno dodijao.“
Kad ugledà od Koltaka bane,
nda Luki tiho govorio:
„Be aferim! soko od sokola —
Drugim ću te darovati darom
Radi glave Rustan kesedžie;
A svoju sam poklonio Angju,
Poklonio duki cesarovu.“
Onda Luka od zemlje skočio,
Iz očiuh sve mu vatra siva,
Iz nozdèrvah modar plamen bijè,
Zubim škriplje a očima priča,
Pa je banu rieči govorio:
„Prodj' se bane! bacat bacanie,
I navlačit na te petljanie;
Da mi daješ sve na kola blago,
Tvoje glave sad učuvat nećeš!

Već ako daš tvoju Angjeliu?“
Liepo bane Luki progovara:
„Bolan Luka! ja se s tobom šalim,
Da ja vidim jesil dobar junak;
Što sam reko, poreći ti neću —
Darivam ti liepu Angjeliu;
Već ti hajde tvojim bielim dvorim
Pa pokupi po izbor svatove,
Ter ih vodi po mladu dievojku.“
Tada Luka iznova govori:
„Jeli viera!, od Koltaka bane,
Da me bane prevariti nećeš?“
„Tvèrdja viera nego mramor stiena.“
Zatim Luka ponovì besiede:
„Dovedi mi tvoju kćercu liepu,
Da joj dadem moje obilježje.“
Tada bane na noge skočio,
Odè bane k svojoj kćeri Angji,
Pa je vako curi govorio:
„Hajde Angje! moje diete drago.
Evo sam te darovao Angje,
Darovao Luki barjaktaru;
Od tebe je i viši i liepši,
Ponesi mu tvoje obilježje.“
Odmah Angje tomu privoljila,
Pa na tielo udari odielo,
A cura je i od sebe liepa,
Liepo odielo, al' je liepše tielo.
Povrati se od Koltaku bane,
Ter on siedè u svoje prestolje,

A Luka ga na nogam dočeko.
Vrieme malo zatim počasilo,
Al' to idje majka i dievojka.
Kada dodjè majka i dievojka,
Onda bane progovara rieči:
„Nuh pogledaj! mila kćerce moja,
Motri, kćercè, tvoga zaručnika;
Ako njega ti privolješ Angje,
Podaj njemu tvoje obilježje;
Ako li ti on pri sèrdcu nije,
Tebe nedam, moj očinji vidu,
A ni istom od Beča cesaru!"
A momak se glavan dogodio,
Još na momku junačko odielo.
Kada cura momka sagledala —
Ostaše joj oči na junaku,
A sèrdce se u njoj razgrijalo,
Često s' ona u licu promiene;
Ona trepti kano tetreika,
Probila joj kèrvca jagodice;
Vèrlo se je cura uzmučila,
Nesmećući očiuh sa Luke;
Luku gledeć otcu progovara:
„Ja ću poći, mili roditelju,
Momak mi je sèrdcu se dopao,
Pak što nama Bog i srieća dade!"
Kad to začu barjaktare Luka,
Skidè burme od suvoga zlata,
Zlatne burme a i ime svoje,
I uz burme pet stotin' dukatah,

Pa ih pruža plemki Angjelii.
Ona njemu ubor izvezeni,
Na komu je do trideset granah;
Svaka grana triest je dukatah;
Jedno drugom dadè obilježje,
I još Luka rieči govorio:
„Sèrdce Angje! eto obilježje,
Zlatne burme i u njima ime;
Čuvaj Angje dok se Luka vrati.“
Na to se je cura osmiehnula,
Za tim vraća besiede na bana:
„Čuješ li me! novi punče, bane,
Nemoj reći, da ti kazo nisam —
Ja bih tebe nieštо zamolio,
Zamolio, nebil' izmolio,
Da mi odmah tvoju kćercu dadeš,
Tvoju kćercu, moju zaručnicu,
Da je odmah bielu Senju vodim!
Da neidem Senju brez dievojke,
Da nekupim silenih svatovah,
Da ne kèrham konjah i junakah —
Jer je Angje na glasu dievojka,
To će začut kraišnici Turci,
Zasiest će mi Turci u busiam,
Da preotmu tvoju liepu Angju;
Bit će kèrvi na obadve strane.“
Na to se je bane osmiehnuo:
„Da sam znao, barjaktare Luka,
Sa si Luka jedna strašivica,
Ne bih tebi dao jedinicu.

Deder hajde tvomu Senju bielom,
Kupi, zete, kićene svatove,
Tri hiljade mladih konjanikah,
A pet stotin' mladjahnih piešacah;
Neću stara, a neću nejaka,
Već momakah od boja junakah;
I povedi Senjanin' Ivana;
I ne vodi prije meni svatah,
Tamo barem do Miholja dana,
Doka s gore ne poleti lištje,
A iz gore hajduk nizidje."
Kad to čuo Senjanine Luka,
Onda Luka pričè besiediti:
„Ne brini se! dragi punče bane,
Ja ev' odoh Senju kamenomu;
Doka dojdem i svate pokupim,
Dok ih skupim, eto mene, bane."
Povratì se natrag Angjelia.
Luka bana u ruku poljubì,
A ban njega rukom prigèrlio,
Kraj sebe mu miesto namiestio.
Tu se časte za dva za tri dana;
Kad četvèrto jutro osvanulo,
Tad se sprema barjaktare Luka,
I vraća se svome bielu dvoru; —
Pred Luku je izašla punica,
Trima darim njega nadarila:
Jedan Luki, drugi staroj majki,
Treći šalje Ivan Senjaninu;
A on njojzi trista madžariah.

Odtle Luka povèrši gjogata,
Odè momak Senju kamenome.
A kad bio na poglede kuli,
Siedi Ivan u tančici kuli,
I s njim siede slatki prijatelji,
Oni piju vino rumeniku,
Pijuć vino od svašta govore;
Al' nepije Ivan Senjanine,
Već na prozor uz polje pogleda,
Gledajući kud j' otišo Luka.
U ta doba konjik pomolì se;
Onda Ivan durbin prifatio,
Pa na durbin dovodi konjika.
Al' to glavom barjaktare Luka;
Od dragosti na noge gjipio:
„Bogu fala! eto nama Luke.“
Pa poletì kuli niz mostove,
Izpred kule k svojoj seki dragoj,
Dobre glase seki donosio:
„Već ne cvili! moja seko draga,
Jer nam idje Luka na gjogatu.“
Kad to začu ucviljena majka,
Od dragosti nove suze valja.
U ta doba Luka na gjogatu,
Pa je njima Boga nafalio,
A Ivan mu gjogu prifatio.
Tad dotèrkà ostariela majka,
Luku sina rukam prigèrlila,
Rukam gèrli, suzam Luku štrapa:
„Gdie si do sad? moj očinji vidu!“

Pitaju ga za zravlje junačko,
Svi odoše u kulu visoku.
Pita Luku Ivan Senjanine:
„Gdie si bio? moj sestriću dragi!
Ja sam mlio da si poginuo;
Jesil' išo u Većil planinu?“
„Išo jesam u Većil planinu,
Pogubio Rustan kesedžiu,
I razbio sve njegovo družtvo;
Nieš izsieko, drugo izranio;
I išo sam ka Koltaku bielom.“
Besiedi mu Ivan kapetane:
„Kad si išo, jesil' vidjo Angju?“
Onda Luka Ivi odgovara:
„Vidio ju, pa je izprosio.“
Pa zavlači ruke u prostrige,
Ter izvadì ubor vezen zlatom;
Zatim vadi dare baničine,
Jedan majki, a drugi Ivanu:
„Eto sad znaj, moj ujače dragi,
Da sam čisto curu izprosio;
Već se brini, moj ujače mili,
Kako ćemo svate sakupiti? —
Išće bane tri hiljade svatah,
Tri hiljade vèrstnih konjenikah,
I pet stotin mladieh piešacah,
O Miholju da curu vodimo.“
A kad čuo Ivan Senjanine,
On zagèrlì i poljubì Luku:
„Ne brini se, moje diete drago,

Ja ću tebi svate sakupiti.“
Malo vrieme, a za dugo nije;
Jedno jutro Ivan uranio,
Ter on piše listak knjige biele
A na ruke Janković Stojanu:
„Jankoviću! sokolovo krilo,
Spremaj mi se pobro u svatove;
Povedi mi trista konjenikah;
Ti ne vodi stara i nejaka,
Već junaka od boja žestoka,
I vodi ih u drugu nedielju,
Pravo brate mojoj kuli bieloj.“
Tu sastavì, drugu napisuje,
A na ime slatkim pobratimim:
Pobratimu Breulji Šimunu,
I onomu Primorcu Tadii:
„Spremajte se oba u svatove,
Jer sam moga oženio Luku,
I poved'te pet stotin konjikah;
Neću stara, a neću nejaka,
Neg' junaka od boja kèršnoga;
Vodite ih u drugu nedielju
A do moje obielene kule.“
Tu nakitì, a treću započè,
Prijatelju starom Stipurinu:
„Eto knjiga! starac Stipurine,
Spremaj mi se u svatove poći,
Bit ćeš meni svatski starešina;
Vodi sobom hiljadu svatovah;
Nemoj stara a nemoj nejaka,

Već junaka na razboju jaka:
Dovedi ih u drugu nedielju,
Pràvo, brajo, mojoj kuli bieloj.“
Tu napisà, treću započimlje,
Opet zove do dva pobratima:
Jednog pobru Gavran kapetana,
A drugoga Komnen barjaktara, —
Njih dvojica, hiljadu svatovah.
Nadjè knjigam mlade knjigonoše —
Svaka odè svome načelniku.
I on kupi po Senju junake,
On sakupì pet stotin' katanah.
Dan po danu i nedielja dodjè,
Al' eto ti kićenih svatovah,
Svaki vodi, što je naredio.
Al' mu nejma do dva pobratima:
Nejma njemu Gavran kapetana,
I nejma mu Komnen barjaktara —
Otišli su u četu junačku.
Onda Ivan stadè jadikovat':
„Ej Komnene! dragi pobratime,
Kad valjade, onda te nemade,
Da mi nosiš barjak pred svatovim.
Ah Gavrane! moje ljute rane,
Ti bi bio stojka uz dievojku,
I branio vrane bedevie,
I branio vezene kočie.“
Tude svati noćcu prenoćili,
A u jutro rano uranili,
Umili se i Bogu molili,

Najeli se ovnovine mesa,
I beškota hlieba bieloga,
A napili cèrvenike vina.
Kad rekoše, tad se odtiskoše,
I odoše pravo ka Koltaku.
A kad bili uz Većil planinu,
Pred njima se konjik pomolio;
Bože mili! tkobi ono bio?
Al to glavom uskok Radoica;
On svatovim božju pomoć više,
Odazivlju sileni svatovi.
Za tim Rade za Ivana pita:
„Jeli ovde Ivan Senjanine?
I sestrić mu Luka barjaktare?“
U to vrieme Ivan na putalju,
Spored s njime Luka na gjogatu.
Besiedi mu mali Radoica:
„O! Ivane, dragi pobratime,
Vrati odmah kićene svatove;
Nemož' proći kroz Većil planinu;
Da imadeš krila sokolova
Ne bit' krila iznosila tiela;
Ban je tebi mice namiestio:
Glas je dao Turcim kraišnicim,
I dao im tri tovara blaga,
Tri tovara vezenih talirah,
I hiljadu latinskih cekinah,
I dao im do tri konja vrana,
I pred njima vranu bedeviu,
Što je ona ždrala oždriebila,

Koga jaši Gavran kapetane,
Koga nejma u cesarovini.“
Onda se je Ivan zamislio,
Pa sestriću rieči govorio:
„O sestriću! moje milovanje,
Brigo moja, sve moje uzdanje!
Da vratimo kićene svatove,
Da neginu u gori junaci,
A neplaču sirotinske majke.“
Luka mu je rieči povratio:
„To je naša velika sramota!
Bolje nam je mužki poginuti,
Nego ženski na trag izbiegnuti. —
Ja nežalim liepe Angjelie,
Već ja žalim bana od Koltaka;
Da je meni samo banu doći,
Da ujagmim ja njegovu glavu,
Da mu kažem vieru i nevieru!“
A kad Ivan te razumì rieči,
On pogleda na svoga sestrića,
Kod njeg stoji mali Radoica,
Kada vidì uskok Radoica —
I razabra sve Lukine rieči,
Onda Ivi besiedio Rade:
„O Ivane! slatki pobratime,
Kad se natrag vi vratit' nećete,
Idjem napred pravo ka Hèrnjici:
Svate će ti pustiti Hèrnjica
Ka Koltaku, gradu kamenome;
Kad se vratiš, Ivan Kapetane,

I povedeš kićenu dievojku,
Onda će te Turci dočekati,
Pa što tebi Bog i srieća dade!“
A kad čuo barjaktaru Luka,
Poletio, Radu poljubio:
„Hajde Rade uz Većil planinu;
Ti ukloni Turke iz busie,
Dok dojdemo do Koltaka grada,
Da neginu kićeni svatovi,
Neka s kitom ja do bana dojdem;
Kad se vratim, uskok Radoica,
Pa što meni Bog i sreća dade!“ —
I dadè mu triest madžariah.
Za tim Rade vranca pojašio.
Kad Hèrnjici Rade dohodio,
Onda Mujo besiedio Radi:
„Jeda Rade svati Ivanovi?“
A Rade mu besiedio rieči:
„Eto idu svati Ivanovi;
Nemoj Mujo na njih udarati,
Dok ne sajdu do Koltaka grada;
Kad se vrate od Koltaka bielog,
I povedu kićenu dievojku,
Onda bit će blaga izobila,
Jer je Luka bana ucienio,
S mèrtvom glavom Rustan kesedžie
Tri tovara vezenih talirah,
I barilo latinskih cekinah;
Onda ćemo na njih udariti;
Ako Bog da! te njih dobijemo,

Eto nama blaga izobila.“
Tada Mujo okrenu se družtvu,
Četobašam Mujo govorio:
„Uklanjajte družtvo iz busie,
Neka idu svati ka Koltaku;
Kad se vrate mi ćemo im kazat!“
Digoše se Turci iz busie.
U ta doba svati nagèrnuli,
Pravo idu niz Većil planinu.
Kad na pogled svati pomolili,
Spazio ih bane od Koltaka;
Plesnuo se rukom po kolienu:
„Oh! Hernjica, da bi te nebilo!
Jer propusti silene svatove?
Kamo viera? ona te sapriela!
Medjer nije viere u Turčinu,
To su davno besiedili ljudi:
„„*Turska viera ko na moru piena.*““
Zatim bane rieči zastavio,
Ter on kolje debele volove,
I odtače vino u posudje;
Još on melje bielicu pšenicu,
Za gospodski pričekat svatove. —
U ta doba svati Ivanovi;
Iz svatovah Luka izletio,
Ter on gjogi prikupì kajase,
Prikučì mu čizme i ostruge.
Bože dragi! sto mu gjogat radi,
Sve preskače, što na putu nadje,
I razgoni banove soldate;

Upravy tako do pridvorja dodjè.
Sgledaju se svietli gjenerali,
I ostala skupljena gospoda:
„Biesna konja! biesnieg junaka,
Baš je za njeg banska jedinica.“
Što ću vama više govoriti? —
U Koltaku svati danovali,
Drugo jutro rano uranili.
Podvikuju sileni svatovi:
„Tko je konjik, priteži kolane,
Tko je piešac, obuvaj opanke;
Izvod'te nam kićenu dievojku!
Al' eto ti kićene dievojke,
S' njome idju do dvie poručnice,
Koje kite i uče dievojku;
Izvukoše vezene kočie,
Pod njima je osam bedeviah:
U njih stupì kićena dievojka
A za njome mlade poručnice.
Opet idju petere kočie,
U njima je ruho dievojačko.
Uzjašiše sileni svatovi:
Uzjašio Ivan Senjanine,
Spored njime Luka barjaktare;
Svom ujaku Luka besiedio:
„Idem ujče s Bogom reći banu.“
Kada Luka blizu došo bana,
On poljubì u ruku banicu,
A banu je kèrko govorio:
„Kam ti viera? ona te ubila!

Jer navuče Turke na svatove?“
Mahnu s ćordom, odsiečè mu glavu.
Vratio se Luka u svatove.
S mirom jaše kićeni svatovi,
Do pod Većil visoku planinu;
Onda Ivan svate zastavio,
Pa je njima rieči prozborio;
„Bratjo moja! kićeni svatovi,
Sada valja u kèrš udariti.
Tko će bratjo napred odtisnuti?
Tko će bratjo čuvati kočiah?
I u njima kićenu dievojku?“
Svaki šuti, ništa negovori;
Progovara mladoženja Luha:
„Ja ću, bratjo, pèrvi udariti
I za mnome pet stotin' katanah.
Pobratime! Breulja Šimune,
S pobratimom Primorac Tadiom,
Vi branite curu i kočie;
A ostali stojte u bogazim.“
Što rekoše, tomu privoljiše.
Odè Luka pravo uz planinu,
I za njime pet stotin katanah.
A kad Luka unidè u klance,
Tude najdè Turke u busii
I pred njima Kladuškoga Muju,
A i s njime trista Kladušanah.
Onda Mujo njima govorio:
„Čujete li! moji sokolovi,
Eto Luke sa svojime družtvom.

Ljuta guja on je na mejdanu,
Nemojte vi palit' iz pušakah,
Neka Luka provede katane,
Neka ide ličkom Mustajbegu,
Doka rupe kićeni svatovi."
Odè Luka pravo uz bogaze.
A kad bio ličkom Mustajbegu,
I njega je sagledao beže,
Onda družtvu svome govorio:
„Čujete li! moji četobaše,
Eto Luke na dobrom gjogatu;
Nek provede on svoje katane,
Doka rupe ostali svatovi;
Jer je Luka junak od razboja,
Izsieć će nam družtvo po busii;
Čekat ćemo svatskog starešine
I čekati vezenih kočiah."
Prodjè Luka, provedè katane.
Kada bio u napredak Luka,
Opet Luka udarì na mice —
U busiu Tale budalina;
I s njime je Kovačina Ramo,
S' njima dvama pet stotin četnikah.
Tale siedi za jelovim panjem;
Al besiedi Kovačina Ramo:
„Brate Tale! nepali pušakah,
I nesèrdi Lukinih katanah,
Jer su Tale oni u oklopu,
Propust'mo njih starom Karimanu."
Za to Tale haje i nehaje:

„Vi udrite, koi koga znate,
Ja ću pako barjaktara Luku.“
U to vrieme Luka na gjogatu;
Kad se Luka izporedi s Talom,
Onda Tale puški vatru daje:
Zapucaše Turci iz busie,
Polićuju konji brez junakah.
A kad vidi barjaktare Luka,
On poteže svoju krivošiju,
Pa se natrag junak povratio,
Ter razgoni Turke po busii;
Dok doleti varakli kočiam,
On posiečè trideset Turakah.
Koji brane varakli kočiah,
Jedno biše Breulja Šimune,
A drugo je Primorac Tadia;
Leš do leša leži po busii,
Izginuli kićeni svatovi;
Skleptali se Turci kraišnici.
U ta doba Luka na gjogatu;
Dočekà ga kladuški Hèrnjica,
Ter podviknu barjaktara Luku:
„Stan' kopile! barjaktare Luka,
Vidit ćemo za kog je dievojka?“
Doletio barjaktare Luka,
Dočekà ga Hèrnjičiću Mujo,
Na gjogatu, ko na gorskom vuku.
Konji im se pèrsim udariše
A junaci sabljam zagèrliše;
Iz njiuh je vatra poletila,

Pa ih pruža plemki Angjelii.
Ona njemu ubor izvezeni,
Na komu je do trideset granah;
Svaka grana triest je dukatah;
Jedno drugom dadè obilježje,
I još Luka rieči govorio:
„Sèrdce Angje! eto obilježje,
Zlatne burme i u njima ime;
Čuvaj Angje dok se Luka vrati.“
Na to se je cura osmiehnula,
Za tim vraća besiede na bana:
„Čuješ li me! novi punče, bane,
Nemoj reći, da ti kazo nisam —
Ja bih tebe nieśto zamolio,
Zamolio, nebil' izmolio,
Da mi odmah tvoju kćercu dadeš,
Tvoju kćercu, moju zaručnicu,
Da je odmah bielu Senju vodim!
Da neidem Senju brez dievojke,
Da nekupim silenih svatovah,
Da ne kèrham konjah i junakah —
Jer je Angje na glasu dievojka,
To će začut kraišnici Turci,
Zasiest će mi Turci u busiam,
Da preotmu tvoju liepu Angju;
Bit će kèrvi na obadve strane.“
Na to se je bane osmiehnuo:
„Da sam znao, barjaktare Luka,
Sa si Luka jedna strašivica,
Ne bih tebi dao jedinicu.

A kad Luki muka dodijala,
Pušća Muju, okrenu se Tali.
Kad vidiše Turci što se radi:
Ufatiše Luku barjaktara,
Pak mu biele savezaše ruke.
Doka Luki savezaše ruke,
U ta doba bàmu i Tadia;
Obletiše Turci kako vuci,
Pa i njega savezaše Turci;
Ufatiše starog Stipurina,
Pa i njemu ruke savezali.
Kod kočiah nigdie nikog nejma,
Izvan sama Stojan Jankovića
I stotinu opravnih katanah.
Skleptaše se Turci kraišnici,
Biesni Turci kao gorski vuci,
Osvojiše vezene kočie.
Braneć Stojan vezenih kočiah,
Ljute Stojan rane zadobio,
I izmačè ranjen na putalja. —
Kad su Turci svate razlierali,
Raztierali, po klancim probili,
Turci stali, pa se odmaraju,
A ranjeni rane zavijaju;
Istom stadè lomeż niz planinu,
Al' to leti Gavran kapetane,
A za njime Komnen barjaktare,
S' njima dvama pet stotin četnikah;
Oni idu sa turske kraine,
Vode oni Fatu Šatorića,

I još liepu Hanku dizdarovu
I ostalo roblje i robinje.
A kad bili u Većil planinu,
Al' to stoji jeka ranjenikah,
Mèrtvi leže svati po busiam,
Mèrtvi leže svati a i Turci.
Kad spadoše u Kremen dolinu,
Al to siede Turci kraišnici,
Sjede Turci, piju hladno vino;
Služi njima kićena dievojka,
Ona dvori, grozne suze roni;
I s njom dvore dvie drugarice;
Tale siedi, pa im dieli blago.
Onda Gavran družtvu govorio:
„Vež'te roblje za jelovo granje,
Pa na Turke skladno udarite.“
Podpazì ih Hèrnjičiću Mujo,
Pa se plesnu rukom po kolienu:
„Ajme! Tale, cèrno ti veselje!
Eto lete do dvie guje ljute:
Jedna guja Gavran kapetane,
A druga je Komnen barjaktare.
Skočiše se baš na noge Turci.
U ta doba i četa s Gavranom,
Pa zavèrću Turke po dolini.
Tad zavikà barjaktaru Luka:
„Dragi pobro! oprosti mi ruke.“
Komnen njemu ruke oprostio.
Tad razgone Turke po dolini:
Ufatiše Hernjičića Mujų,

Ufatiše ter ga savezaše;
I za njime ličkog Mustajbega,
I za njime Glumca Osmanagu,
A za njime Ramu Kovačinu,
Pa najposlie Talu budalinu.
Ja da vidiš! Komnen barjaktara,
On pustio vrane bedevie,
Pa on fata Turke u kočie,
A u prociep Talu budalinu,
S druge strane Glumca Osmanagu;
Uz njih ide Komnen barjaktare,
Pa on goni Turke u kočiam;
U povodu vode bedevie,
Ter odoše Senju kamenome.
Kad na polje svati izhodili,
Oni svate sve po redu broje:
Prebrojili tristа konjenikah,
A i ono pet stotin' četnikah;
To je družtvo gavran kapetana.
Al eto ti Stojan' Jankovića,
I s njime je Ivan Senjanine,
Svi junaci u krvi ogrezli.
Kada oni do svatovah došli,
Poletio Ivan Senjanine,
Pa prigrli Komnen barjaktara,
Ter ga ljubi u čelo široko:
„Zdravo bio! soko od sokola;
Da nebiše tebe barjaktare
I tvog druga Gavran kapetana,
Svi bi svati tursko robje bilo,

Što j' izašlo zdravo iz busie.
Zatim gone Turke pod kočiam
Upregnute miesto bedeviah.
U kočiam siedi liepa Angja,
Ruke sklapa, Bogu zafaljuje,
Što nepadè u nevierne ruke. —
Kad su bili Senju na poglede,
Tad dèrmnuše na gradu topovi.
Sve je listom iz Senja izašlo:
Staro, mlado, malo i golemo;
Dievojke se u kolo navezle,
Mladi momci igru zametnuli;
Starci motre mladež i svatove.
Kad svatovi gradu dolazili,
Angju vode u bielu cèrkvu,
Vienčaše ju za mladoga Luku.
Pir činio Ivan Senjanine,
Uprav bratjo punih petnest danah;
A Turke su Duždu poklonili,
Poklonili duždu Metačkome,
Neka voze po moru galie.
Davno bilo, sad se spominjalo,
A mi, bratjo, zdravo i veselo!
Rodila nam bielica pšenica,
Uz pšenicu rujna lozovina;
Vince pili pa se veselili!
Vama piesma, meni čaša vina
Nebil' ona od barila bila.

22.

ŽENITBA
KOMNENA JANKOVIĆA.

Rano rani Komnen barjaktare,
Pria zore i biela danka,
Pa s' umio i Bogu molio.
Liepo sprema sebe i gjogata,
Ter uzima svietlo oružje,
Pa gjogatu priteže kolane,
Zauzdà ga uzdom pozlaćenom.
Jezus reče, povèršî gjogata,
Ter ga goni niz ravne Kotare,
Pravo brate ka Novompazaru.
Kroz Pazar je Komnen prohodio,
Izpod dvora paše pazarskoga.
Gledala ga cura sa prozora,
Na njeg maše rukom i uborom:
Na Komnena vezen ubor baca,
Komnen fata, pa ga za pas meće.
Još mu pruža do dvie kite cvieća,
Jednu ruže, drugu bosioka,
Za zlamenje novog ugovora.
Za tim Komnen odtisnu gjogeta,
Pa se vraća u svoje Kotare.
Malo vrieme, za dugo nebilo,
Za to čuo paša od Pazara,
Da je Komnen curi dolázio,

I povedeš kićenu dievojku,
Onda će te Turci dočekati,
Pa što tebi Bog i srieća dade!“
A kad čuo barjaktaru Luka,
Poletio, Radu poljubio:
„Hajde Rade uz Većil planinu;
Ti ukloni Turke iz busie,
Dok dojdemo do Koltaka grada,
Da neginu kićeni svatovi,
Neka s kitom ja do bana dojdem;
Kad se vratim, uskok Radoica,
Pa što meni Bog i sreća dade!“ —
I dadè mu triest madžariah.
Za tim Rade vranca pojašio.
Kad Hèrnjici Rade dohodio,
Onda Mujo besiedio Radi:
„Jeda Rade svati Ivanovi?“
A Rade mu besiedio rieči:
„Eto idu svati Ivanovi;
Nemoj Mujo na njih udarati,
Dok ne sajdu do Koltaka grada;
Kad se vrate od Koltaka bielog,
I povedu kićenu dievojku,
Onda bit će blaga izobila,
Jer je Luka bana ucienio,
S mèrtvom glavom Rustan kesedžie
Tri tovara vezenih talirah,
I barilo latinskih cekinah;
Onda ćemo na njih udariti;
Ako Bog da! te njih dobijemo,

Eto nama blaga izobila.“
Tada Mujo okrenu se družtvu,
Četobašam Mujo govorio:
„Uklanjajte družtvo iz busie,
Neka idu svati ka Koltaku;
Kad se vrate mi ćemo im kazat!“
Digoše se Turci iz busie.
U ta doba svati nagèrnuli,
Pravo idu niz Većil planinu.
Kad na pogled svati pomolili,
Spazio ih bane od Koltaka;
Plesnuo se rukom po kolienu:
„Oh! Hernjica, da bi te nebilo!
Jer propusti silene svatove?
Kamo viera? ona te sapriela!
Medjer nije viere u Turčinu,
To su davno besiedili ljudi:
„„*Turska viera ko na moru piena.*““
Zatim bane rieči zastavio,
Ter on kolje debele volove,
I odtače vino u posudje;
Još on melje bielicu pšenicu,
Za gospodski pričekat svatove. —
U ta doba svati Ivanovi;
Iz svatovah Luka izletio,
Ter on gjogi prikupì kajase,
Prikučì mu čizme i ostruge.
Bože dragi! sto mu gjogat radi,
Sve preskače, što na putu nadje,
I razgoni banove soldate;

Uprav tako do pridvorja dodjè.
Sgledaju se svietli gjenerali,
I ostala skupljena gospoda:
„Biesna konja! biesnieg junaka,
Baš je za njeg banska jedinica.“
Što ću vama više govoriti? —
U Koltaku svati danovali,
Drugo jutro rano uranili.
Podvikuju sileni svatovi:
„Tko je konjik, priteži kolane,
Tko je piešac, obuvaj opanke;
Izvod'te nam kićenu dievojku!
Al' eto ti kićene dievojke,
S' njome idju do dvie poručnice,
Koje kite i uče dievojku;
Izvukoše vezene kočie,
Pod njima je osam bedeviah;
U njih stupì kićena dievojka
A za njome mlade poručnice.
Opet idju petere kočie,
U njima je ruho dievojačko.
Uzjašiše sileni svatovi:
Uzjašio Ivan Senjanine,
Spored njime Luka barjaktare;
Svom ujaku Luka besiedio:
„Idem ujče s Bogom reći banu.“
Kada Luka blizu došo bana,
On poljubì u ruku banicu,
A banu je kèrko govorio:
„Kam ti viera? ona te ubila!

Jer navuče Turke na svatove?“
Mahnu s ćordom, odsiečè mu glavu.
Vratio se Luka u svatove.
S mirom jaše kićeni svatovi,
Do pod Većil visoku planinu;
Onda Ivan svate zastavio,
Pa je njima rieči prozborio;
„Bratjo moja! kićeni svatovi,
Sada valja u kèrš udariti.
Tko će bratjo napred odtisnuti?
Tko će bratjo čuvati kočiah?
I u njima kićenu dievojku?“
Svaki šuti, ništa negovori;
Progovara mladoženja Luha:
„Ja ću, bratjo, pèrvi udariti
I za mnome pet stotin' katanah.
Pobratime! Breulja Šimune,
S pobratimom Primorac Tadiom,
Vi branite curu i kočie;
A ostali stojte u bogazim.“
Što rekoše, tomu privoljiše.
Odè Luka pravo uz planinu,
I za njime pet stotin katanah.
A kad Luka unidè u klance,
Tude najdè Turke u busii
I pred njima Kladuškoga Muju,
A i s njime trista Kladušanah.
Onda Mujo njima govorio:
„Čujete li! moji sokolovi,
Eto Luke sa svojime družtvom.

Ljuta guja on je na mejdanu,
Nemojte vi palit' iz pušakah,
Neka Luka provede katane,
Neka ide ličkom Mustajbegu,
Doka rupe kićeni svatovi.“
Odè Luka pravo uz bogaze.
A kad bio ličkom Mustajbegu,
I njega je sagledao beže,
Onda družtvu svome govorio:
„Čujete li! moji četobaše,
Eto Luke na dobrom gjogatu;
Nek provede on svoje katane,
Doka rupe ostali svatovi;
Jer je Luka junak od razboja,
Izsieć će nam družtvo po busii;
Čekat ćemo svatskog starešine
I čekati vezenih kočiah.“
Prodjè Luka, provedè katane.
Kada bio u napredak Luka,
Opet Luka udarì na mice —
U busiu Tale budalina;
I s njime je Kovačina Ramo,
S' njima dvama pet stotin četnikah.
Tale siedi za jelovim panjem;
Al besiedi Kovačina Ramo:
„Brate Tale! nepali pušakah,
I nesèrdi Lukinih katanah,
Jer su Tale oni u oklopu,
Propust'mo njih starom Karimanu.„
Za to Tale haje i nehaje:

„Vi udrite, koi koga znate,
Ja ću pako barjaktara Luku.“
U to vrieme Luka na gjogatu;
Kad se Luka izporedi s Talom,
Onda Tale puški vatru daje:
Zapucaše Turci iz busie,
Polićuju konji brez junakah.
A kad vidi barjaktare Luka,
On poteže svoju krivošiju,
Pa se natrag junak povratio,
Ter razgoni Turke po busii;
Dok doleti varakli kočiam,
On posiečè trideset Turakah.
Koji brane varakli kočiah,
Jedno biše Breulja Šimune,
A drugo je Primorac Tadia;
Leš do leša leži po busii,
Izginuli kićeni svatovi;
Skleptali se Turci kraišnici.
U ta doba Luka na gjogatu;
Dočekà ga kladuški Hèrnjica,
Ter podviknu barjaktara Luku:
„Stan' kopile! barjaktare Luka,
Vidit ćemo za kog je dievojka?“
Doletio barjaktare Luka,
Dočekà ga Hèrnjičiću Mujo,
Na gjogatu, ko na gorskom vuku.
Konji im se pèrsim udariše
A junaci sabljam zagèrliše;
Iz njiuh je vatra poletila,

Jer je u njih oklop od čelika;
Onda sabljam o tle udarili;
Luka tèržè čavlenu batinu,
A Hèrnjica gluvu nadžačinu;
Kèrhnuše se po dva po tri puta,
Da tko broji i više bi bilo;
Kada im se dèržci salomiše,
Podbiše se po plećim na konjma,
Pa padoše u travu zelenu;
Dok padoše, na noge skočiše,
Nosaju se i desno i lievo.
Al' eto ti brata Hèrnjičina;
Al' eto ti ličkog Mustajbega;
Dolctio Karimane stari;
Doletio Osman Tankoviću;
Doletio Glumac Osmanaga;
Svi su stali ter gledaju Turci,
Gdie se hèrvu dva dobra junaka,
Al eto ti Tale budaline;
Dok doleti Tale budalina,
On zavikà Turke kraišnike:
„Što ste stali! što gledate Turci!?
Vidite li, da je Muji težko!
Ako nama pogine Hèrnjica,
Svi ćemo mi glavam izplaćati.“
Najpri Tale doletio Luki,
Udarì ga čavlenom batinom;
Kako ga je lahko udario,
Sve mu pancir u tielo zagoni;
Udarì ga i dva i trì puta;

A kad Luki muka dodijala,
Pušća Muju, okrenu se Tali.
Kad vidiše Turci što se radi:
Ufatiše Luku barjaktara,
Pak mu biele savezaše ruke.
Doka Luki savezaše ruke,
U ta doba bàru i Tadia;
Obletiše Turci kako vuci,
Pa i njega savezaše Turci;
Ufatiše starog Stipurina,
Pa i njemu ruke savezali.
Kod kočiah nigdie nikog nejma,
Izvan sama Stojan Jankovića
I stotinu opravnih katanah.
Skleptašc se Turci kraišnici,
Biesni Turci kao gorski vuci,
Osvojiše vezene kočie.
Braneć Stojan vezenih kočiah,
Ljute Stojan rane zadobio,
I izmačè ranjen na putalja. —
Kad su Turci svate razlierali,
Raztierali, po klancim probili,
Turci stali, pa se odmaraju,
A ranjeni rane zavřjaju;
Istom stadè lòmeż niz planinu,
Al' to leti Gavran kapetane,
A za njime Komnen barjaktare,
S' njima dvama pet stotin' četnikah;
Oni idu sa turske kraine,
Vode oni Futu Šatorića,

I još liepu Hanku dizdarovu
I ostalo roblje i robinje.
A kad bili u Većil planinu,
Al' to stoji jeka ranjenikah,
Mèrtvi leže svati po busiam,
Mèrtvi leže svati a i Turci.
Kad spadoše u Kremen dolinu,
Al to siede Turci kraišnici,
Sjede Turci, piju hladno vino;
Služi njima kićena dievojka,
Ona dvori, grozne suze roni;
I s njom dvore dvie drugarice;
Tale siedi, pa im dieli blago.
Onda Gavran družtvu govorio:
„Vež'te roblje za jelovo granje,
Pa na Turke skladno udarite.“
Podpazì ih Hèrnjičiću Mujo,
Pa se plesnu rukom po kolienu:
„Ajme! Tale, cèrno ti veselje!
Eto lete do dvie guje ljute:
Jedna guja Gavran kapetane,
A druga je Komnen barjaktare.
Skočiše se baš na noge Turci.
U ta doba i četa s Gavranom,
Pa zavèrću Turke po dolini.
Tad zavikà barjaktaru Luka:
„Dragi pobro! oprosti mi ruke.“
Komnen njemu ruke oprostio.
Tad razgone Turke po dolini:
Ufatiše Hernjičića Mujų,

Ufatiše ter ga savezaše;
I za njime ličkog Mustajbega,
I za njime Glumca Osmanagu,
A za njime Ramu Kovačinu,
Pa najposlie Talu budalinu.
Ja da vidiš! Komnen barjaktara,
On pustio vrane bedevie,
Pa on fata Turke u kočie,
A u prociep Talu budalinu,
S druge strane Glumca Osmanagu;
Uz njih ide Komnen barjaktare,
Pa on goni Turke u kočiam;
U povodu vode bedevie,
Ter odoše Senju kamenome.
Kad na polje svati izhodili,
Oni svate sve po redu broje:
Prebrojili trista konjenikah,
A i ono pet stotin' četnikah;
To je družtvo gavran kapetana.
Al eto ti Stojan' Jankovića,
I s njime je Ivan Senjanine,
Svi junaci u krvi ogrezli.
Kada oni do svatovah došli,
Poletio Ivan Senjanine,
Pa prigrli Komnen barjaktara,
Ter ga ljubi u čelo široko:
„Zdravo bio! soko od sokola;
Da nebiše tebe barjaktare
I tvog druga Gavran kapetana,
Svi bi svati tursko robje bilo,

Što j' izašlo zdravo iz busie.
Zatim gone Turke pod kočiam
Upregnute miesto bedeviah.
U kočiam siedi liepa Angja,
Ruke sklapa, Bogu zafaljuje, 1040.
Što nepadè u nevierne ruke. —
Kad su bili Senju na poglede,
Tad dèrmnuše na gradu topovi.
Sve je listom iz Senja izašlo:
Staro, mlado, malo i golemo; 1045.
Dievojke se u kolo navezle,
Mladi momci igru zametnuli;
Starci motre mladež i svatove.
Kad svatovi gradu dolazili,
Angju vode u bielu cèrkvu, 1050.
Vienčaše ju za mladoga Luku.
Pir činio Ivan Senjanine,
Uprav bratjo punih petnest danah;
A Turke su Duždu poklonili,
Poklonili duždu Metačkome, 1055.
Neka voze po moru galie.
Davno bilo, sad se spominjalo,
A mi, bratjo, zdravo i veselo!
Rodila nam bielica pšenica,
Uz pšenicu rujna lozovina; 1060.
Vince pili pa se veselili!
Vama piesma, meni čaša vina
Nebil' ona od barila bila. — —

22.

ŽENITBA

KOMNENA JANKOVIĆA.

Rano rani Komnen barjaktare,
Pria zore i biela danka,
Pa s' umio i Bogu molio.
Liepo sprema sebe i gjogata,
Ter uzima svietlo oružje,
Pa gjogatu priteže kolane,
Zauzdà ga uzdom pozlaćenom.
Jezus reče, povèrši gjogata,
Ter ga goni niz ravne Kotare,
Pravo brate ka Novompazaru.
Kroz Pazar je Komnen prohodio,
Izpod dvora paše pazarskoga.
Gledala ga cura sa prozora,
Na njeg maše rukom i uborom:
Na Komnena vezen ubor baca,
Komnen fata, pa ga za pas meće.
Još mu pruža do dvie kite cvieća,
Jednu ruže, drugu bosioka,
Za zlamenje novog ugovora.
Za tim Komnen odtisnu gjogata,
Pa se vraća u svoje Kotare.
Malo vrieme, za dugo nebilo,
Za to čuo paša od Pazara,
Da je Komnen curi dolázio,

Kakol' se je cura zadražala,
I šta mu je dala obilježja;
Pa to paši čudo mučno bilo,
Paša se je mlogo razsèrdio,
I vèrlo se Ture zamislilo;
Sve je misli na jednu smislio,
Pak on piše listak knjige biele,
A na ruke otcu Komnenovu,
Po imenu ostarielu Janku,
U knjigi je njemu govorio:
„Čuješ li me od Kotarah Janko!
Ti zabrani tvom Komnenu sinu,
Da se prodje skitat po Pazaru,
I dolazit mojoj jedinici;
Jer se kunem dinom i amanom,
Da će Komnen usiati glavu,
I gjogata tvoga izgubiti.“
Kad ta knjiga Janku salazila,
Knjigu štie, suzam je obliva.
Kad je starac knjigu razumio,
Sèrdito je sinu govorio:
„Jesam li ti sine govorio?
Da se prodješ ti Novogpazara,
I hodanja po Bosni ponosnoj,
Gdie ćeš ludo izgubiti glavu,
A ostavit mene u žalosti,
Tvoju majku u cèrno saviti.“
A Komnen se krivo kuniaše:
„Nisam, otče, života mi moga!
Ja vidio Novoga pazara,

Evo ima puna godinica.“
Al se Janko tomu nevieruje,
Već mu grabi kićeno odielo,
I kùpi mu putničko odielo,
I još k tomu svietlo oružje,
Sve pokupì pa onda zatvorì.
Još on pazi pretila gjogata,
Da ga Komnen mučem neodjaši,
I otidje do Novogpazara.
I to vrieme za dugo nebilo,
Jednoč Janko sio piti vino,
A Komnen mu služi èèrveniku,
Ter mu mieša vino i raku.
Kad se stari nakitio piva,
Onda ležè glavom brez uzglavlja.
Kad se Komnen dočepao ključa,
Pa oblači bogato odielo,
I uzima sve svietlo oružje;
Opremio čiloga gjogata,
Na njeg meće sedlo pozlaćeno,
A po sedlu čohu venedičku,
A po čohi svilu i kadifu,
A po svili težku medviedinu;
Priteže mu svilene kolane,
Zauzdà ga uzdom pozlaćenom,
Izvedè ga noći o ponoći,
Pa posiedè dobroga gjogata.
Goni njega preko polja ravna,
Ter se fatì bèrdah i dolinah,
I ulazi u goru zelenu;

Prevaljuje klance i busie,
Gdieno majko jadikuju sinke;
Dan po danu i u Pazar dodjè,
Dodjè Komnen po tavnoj noćici,
Pravo brate do pašinih dvorah.
Al su kleti dvori zatvoreni
I u dvoru nikog se nečuje.
Za tim junak odjašì gjogata
Ter on traži liestve po pridvorju,
I meće ih curi pod prozore;
Pa se penje i kroz prozor kuca.
Očutila Fata plemenita,
Tere Fata sèrdito govori:
„Tko je noćas na mojim prozorim?“
Odgovora Komnen barjaktare:
„Ja sam Fate, sèrdce iz niedarah.“
Al to Fata njemu nevieruje,
Opet ona tiho progovara:
„Ako si ti, Komnen barjaktare,
Der mi pruži ruku kroz gvozdace.“
Komnen desnu promolio ruku,
Tad je Fata ruku poznavala,
I na ruci burme pozlaćene.
Hitro cura gjergjef odtisnula,
Pa Komnenu milo progovara:
„Kud si došo? draži od očiuh;
Ako čuje ostario babo
I ostali Turci po Pazaru,
Nebi mila iznosila tiela,
Kamo li ćeš utec na gjogatu?“

Govori joj Komnen barjaktare:
„Zlatka, moje sèrdce iz niedarah,
Jel' ti babo u bielim dvorima?“
Odgovara plemenita Fata:
„Nije babe u bielim dvorovim,
Odtišo je u novu džamiu,
Nejma babe do bieloga danka.“
Tad joj veli Komnen barjaktare:
„Liepa Fato! otvori mi vrata.“
Hitra ti je, da je led ubio!
Časkom spadè i otvorì vrata.
Komnen gjogu konja svog razprema,
Vodi njega u zelenu bašću,
Da mu pase rosnu dietelinu;
Za tim Komnen Fati u odaju,
Ter govori Turkinji dievojki:
„Vèrlo sam se draga umorio,
Jeli viera, da ja malo trenem?
Al me zlato ti bèrzo probudi,
Da nas ovde zora nezateče;
Ja ću spavat a ti se opremaj,
Da idemo noćju ka Kotarim,
Oli sada, oli već nikada.“
Cura njemu milo progovara:
„Ti slobodno zaspi na dušeku —
Tvèrdja viera nego mramor stiena,
Ja ću tebe bèrzo probuditi.“
Leže Komnen na meku dušeku,
Težki ga je sanak savladao,
Malo trenu, pa se bèrzo prenu.

Kad se prenu Komnen barjaktare,
Al svanulo i sunce granulo.
Krajem njega zaspala dievojka,
Tad je Komnen plehnu po obrazu:
„Ustaj Fate, zlo ti jutro bilo!
Kam ti viera, ona te sapriela!?“
Fata mu se pravo kuniaše:
„O Komnene, viera ti je tvèrda,
Ja ti nisam neviere činila, —
I mene je sanak prevario.“
Leti Komnen do gjogata svoga,
Da ga nisu Turci podpazili,
Podpazili, ter ga ujagmili.
Kad Komnenu u bašću unišo,
Al to gjogat rosnu pase travu.
Oprema ga, što se bèrže može,
Priteže mu na toke kolane,
I uzda ga uzdom rešmaliom,
Ter se mahom baci na gjogata,
Kada bio putu na razkèršću,
Al se paša svomu domu vraća,
Brada biela sva pèrsa zastèrla,
Ter udara po svilenu pasu;
Na doratu ko na gorskom vuku.
Mislio se Komnen barjaktare:
„Ako na me sad paša udari,
Čisto ću ga s glavom razstaviti,
Pa što meni Bog i srieća dade!
Na njeg paša oči povaljuje,
Ali šuti, ništa nogovori,

Pa se oni liepo razmitiše.
Odè paša svojim bielim dvorim,
Odè Komnen pravo ka Kotarim. —
Paša se je mlogo zamislio,
I jeda se do gèrla nalio,
Čujuć' paša, gdie je Komnen bio;
Zato Ture nit jede, nit pije,
Nit se s kime tužan razgovara.
Iza toga vrieme nastanulo,
Malo se je paša osviestio,
Razabrao ter se odljutio,
Pa on piše listak knjige biele,
A na ruke ostarielu Janku:
„Eto Janko moje pismo tebi,
Kupi starče svate po kaurim,
Pa ti vodi moju jedinicu —
Nije druga, novi prijatelju,
Zar je tako od Boga sudjeno.“
Knjigonoša u Kotare sadjè
Pravo kuli ostariela Janka,
Pa on viče pred visokom kulom:
„Jel' u kuli ostario Janko?„
Jankovica iz kule besiedi:
„Nejma Janka u visokoj kuli,
Otišo je Janko u mehanu,
S prijateljim piti cèrveniku.“
Kada momak u mehanu dodjè,
Al to Janko pije rujno vino,
I s njim piju triest i tri druga,
Momak njima božju pomoć viče,

A oni mu liepše odazivlju.
Pomače se jedán do drugoga
Tere momku miesto učiniše,
Pa ga poje pivom izobila,
I časte ga ovnovinom mesa.
Zatim momak na noge skočio,
Pa on vadi knjigu iz niedarah,
Ter je daje ostarielu Janku.
Štije Janko listak knjige biele,
Knjigu štije, suzam ju poliva.
Dodaje ju Petru Mèrkonjiću,
Petar štije, Smiljaniću daje,
A Ilia Komnen barjaktaru.
Štije knjigu Komnen barjaktare,
Knjigu štije, pa se na nju smije;
A maše se rukom u niedarca,
Izvadio trideset žutacah,
Novce daje mladu knjigonoši:
„Eto tebi momak poputbina.“
Za tim Janko na noge skočio,
A za njime Komnen barjaktare,
Oni idu svojoj kuli bieloj.
Kad je Janko kuli dohodio,
Šuti Janko, ništa negovori,
Već se Janko mlogo zamislio;
A kada je misli pobacio,
Preko sèrdca sinu progovara:
„Der govori, Komnen barajktare,
Kako ćemo pokupit svatove?
Tkol' će nama u svatove poći,

Svak znaduci za tursku nevieru?“
A Komnen je otcu besiedio:
„Ta što si se otac zabrinuo?
Tko je mužko, poć' će u svatove,
Strašivicah mi ni zvat nećemo.“
Na to Janko malo ošutio,
Pa on bielę knjige napisuje.
Pèrvu piše Ivan Senjaninu:
„Pobratime Ivan kapetane,
Spremaj mi se pobro u svatove,
Jer mi se je Komnen oženio;
Povedi mi pet stotin' svatovah,
Povedi mi sinovca Tadiu.“
Drugu piše Primorcu Ilii,
Da mu vodi pet stotin' svatovah,
Sve momakah mladih neženjenih,
Komu nije žao poginuti.
Treću piše od Janoka banu:
„Povedi mi pet stotin' svatovah,
Sve junakah sivih sokolovah;
Ti ćeš biti svatski starešina.“
Malo vrieme, a za dugo nije,
Svi dodjoše kićeni svatovi;
Sve je Janko liepo dočekao,
Napojio cèrvenike vina,
Nasitio ovnovine mesa.
Podigli se kićeni svatovi,
Pred njima je od Janoka bane,
Zdravo došli ka Novom pazaru.
Liepo ih je paša dočekao,

Pred Pazarom popeo čadore,
Pred njih šalje kmete i čivčie,
Ter svatovim konje prifatili,
Poglavice dvoru dovodio,
A ostali pali po konacim.
Dan danili, dvie noći noćili.
Kad je drugo jutro osvanulo,
Podvikuju čauš do čauša:
„Daj te nama na hadet dievojku:
Tko je konjik, priteži kolane,
Tko je piešac, pripinji opanke.“
Liepo paša svate odpravio,
Barjaktarim na barjak jabuke,
A čaušim groše i dukate.
Zatim njima curu izvodio,
Predadè je mladim dieverovim.
Odtiskoše kićeni svatovi
Pievajući i puškarajući.
Silan paša svate izpratio.
Kostruše se po Pazaru Turci,
Kostruše se a pašu proklinju:
„Cèrn mu obraz! na obadva svieta,
Jer on dadè vieru za nevieru.“
Kad je paša svate izpratio,
Tad govori novom prijatelju:
„Prijatelju ostario Janko,
Kad počmete padat po konacim,
Sa svakog mi ti konaka piši,
Jestel' mirno svagdie prolazili,
Od Pazara do vaših Kotarah?“

Zdravo svati u Kotare sašli
I doveli liepu Turkinju,
Pa s Komnenom vienčali dievojku.
Pir činiše na se veseliše,
Za punieh petnaest danakah.
Kad se svati porazišli biše,
Jedno jutro Komnen uranio,
Pa on sišo pred bielu kulu,
Sio junak na studenu stienu,
Na desnu se podniemio ruku.
Sgledala ga ostariela majka,
Pa Komnenu sinu besiedila:
„Što je tebi, moj očinji vidu?
Što si sinko tužan i sumoran,
Ali te je glava zabolila?
Al ti nije po volji Turkinja?“
Komnen majci tiho progovara:
„Prodji me se, ostariela majko,
Nije mene zabolila glava,
A Fata mi nije zato draga —
Gdie izvedoh curu iz Pazara
I brez rane i brez mèrtve glave.“
Za to čula ljuba sa prozora,
To je njojzi vèrlo žao bilo.
Ona piše listak knjige biele,
A na ruke Muji haznadaru,
U knjigi je njemu besiedila:
„Čuješ li me, babin haznadare!
Evo ima dvie nedieljice,
Odkad me je kaurin odveo,

Još mene se nije ni dodio,
Kamo li je mene prigèrlio —
Vlah nemari za tursku dievojku;
Već te molim, babin haznadaru,
Zaklinjem te dinom i amanom!
Izbavi me iz dušmanske zemlje,
Da ne sužnjim u kletim Kotarim;
Lahko ćeš me izbaviti Mujo:
Ti povedi triest i tri druga,
Pa ti sadji noći o ponoći
Ter uhodi kulu Komnenovu,
I zvizgom se ti pod kulom javi;
Ja ću tebi otvoriti kulu,
Komnena ćeš zateć u ložnici.“
Pa je knjigi našla knjigonošu.
Kad je knjigu Mujo proučio,
Od obraza suze odtisnuo,
Knjigu nosi paši gospodaru;
Paša uči, a suze proliva. —
Kupi Mujo tries i tri druga,
Pa ih vodi Komnenovoj kuli,
Po noći je kulu oblazio,
Pa on zviždje oko kule biele.
Spazila ga Fata plemenita,
Pa je Fata otvorila vrata.
Nagèrnuo Mujo sa družinom;
Turci bude Komnen barjaktara.
Kad je Komnen Turke sagledao,
Tri četiri biše pogazio.
Goloruka Turci savezaše,

Pa mu robe i haraju kulu,
I fataju sestru Angjeliu.
Čiči Angja kao guja ljuta;
Turci vode roblje plemenito,
Vode oni brata i sestricu,
I vračaju Turkinju dievojku.
Kad su oni polje prikupili,
Prevalili klance i busie,
Dohodili putu na razkèrsće:
Silan Mujo sablju povadio,
Da razsiječe Komnen barjaktara,
Razsiječe ga na četiri strane,
Obiesi ga na četiri grane:
Neka vide Turci i kauri,
Odklen se je Komnen oženio,
I kako je Komnen zaglavio,
Odvodeći Turkinju dievojku.
Kada Angja čordu opazila,
Cikne ona kano uboděna,
Pa se viša Muji oko vrata:
„Nemoj Mujo, obadva ti svieta!
Oprosti mi život bratcu momu,
Za njeg ću ti biti vierna ljuba.“
Za curu se prevari baša,
I Komnenu oprostio ruke.
Angja vadi izpod skuta sablju,
Dodaje je svom bratu Komnenu.
Kad se Komnen sablje dofatio,
Pervog Muju biše udario;
Kako ga je lahko udario,

Dvie ga pole oko sablje pale.
Pa na družtvo biše navalio,
Pet šest ih je s glavom razstavio.
U ta doba Janko na gjogatu,
A sa svojim snažnim Kotaranim,
(Jere Janko nij' u kuli bio,
Kad su Turci odveli Komnena);
Plaho tèrče, a plahie viče,
Po imenu svog sina Komnena:
„Jesi li mi sinko u životu?
Da te starac otme od Turakah.“
Kad su Turci podpazili Janka,
Oni bieže biegom brez obzira.
Al ih stižè Janko s Kotaranim,
Mloge Turke s glavom razstaviše,
I oteše plemenitu Angju.
I Komnen je Fatu povratio,
Pa je svojoj kuli dovodio.
Komnen Fati liepo progovara:
„Sada si mi i mila i draga,
Odsad ću te gèrlit i ljubiti,
Jer za te sam sablju napojio
Cèrnom kèrvcom moga izkopnika.“
To je Fati i još draže bilo,
Vierna bila za života svoga,
Rodila mu i dva i tri sina.
Sad se Komnen u piesmam pripieva.
Onda bilo, sad se spominjalo,
A mi da smo zdravo i veselo!
Da pievamo, da se veselimo,

Pa mu robe i haraju kulu,
I fataju sestru Angjeliu.
Čiči Angja kao guja ljuta;
Turci vode roblje plemenito,
Vode oni brata i sestricu,
I vraćaju Turkinju dievojku.
Kad su oni polje prikupili,
Prevalili klance i busie,
Dohodili putu na razkèršće:
Silan Mujo sablju povadio,
Da razsiječe Komnen barjaktara;
Razsieče ga na četiri strane,
Obiesi ga na četiri grane:
Neka vide Turci i kauri,
Odklen se je Komnen oženio,
I kako je Komnen zaglavio,
Odvodeći Turkinju dievojku.
Kada Angja čordu opazila,
Ćikmu ona kano ubodena,
Pa se viša Muji oko vrata:
„Nemoj Mujo, obadva ti svieta!
Oprosti mi život bratcu momu,
Za njeg ću ti biti vierna ljuba.“
Za curu se prevari balia,
I Komnenu oprostio ruke.
Angja vadi izpod skuta sablju,
Dodaje je svom bratu Komnenu.
Kad se Komnen sablje dofatio,
Pèrvog Muju biše udario;
Kako ga je lahko udario,

Od sviuh nas jesi glavitia,
I bielim gèrlom gèrlatia,
I gospodskim ruhom bogatia —
Što se i ti kiemgod nefališ?
Zar ti nejmaš nikakva junaka
Zaručnika, mušterie svoga?„
Onda veli seka Smiljanića:
„Ja što ću vam sestre besiediti?
Ja imadoh glavna mušteriu,
Mušteriu, zaručnika svoga,
Po imenu Pivića Mijata,
Od Pivara grada plemenita;
Pa mi evo sudjen nebiaše,
Jer evo me bratac poklonio,
Za drugoga neznana junaka;
Da j' za vieru, nebih ni žalila,
Za nevieru, moje drugarice,
Za niekakva Kunu Hasanagu:
Volila bih sviet promiennuti,
Nego sveju vieru prevèrnuti.“
Misli Angja, da nitko nečuje,
Ali sluša Smiljanić Ilia,
Sa visoke ćemerlie kule.
Pa Ilii vèrlo mučno bilo;
On dofatì tankoga ćageta,
I kutiu mèrka murećefa,
Pa udarì sićenu jaziu,
I nakitì knjigu na kolienu;
Knjigu spremì Kuni Hasanagi,
Na Krainu, na turšku Udbinu:

„Kupi svate Kuna Hasanaga,
Kupi svate, odi po dievojku,
Od pet stotin' manje ni jednoga:
U nedielju, koja pèrva dodje,
Da si došo u Kotare ravne.“
Bèrzo knjiga na Krajinu dodjè;
Sve razumiè Kuna Hasanaga —
Počè kupit na kitu svatove.
Drugu knjigu Ile načinio,
Pa je spremì ka Pivaru gradu:
„A moj zete Piviću Mijate,
Reko sam ti sestru pokloniti —
Kupi svate, hajde po dievojku,
Od hiljade manje ni jednoga,
Toliko ih mogu dočekati,
I svakoga liepo darovati,
Kog jaglukom, kogu boščalukom;
Ja što ću ti, zete, besiediti:
Nevodi mi stara i nejaka,
Već po izbor pivarskih junakah,
Koi može stići i pobieći,
Na strašivu miestu ostanuti,
Na navitu pušku udariti,
I daleko ranu odnieti;
Jer je cura odveće na glasu,
Da nebude smetnje od Turakah.“
Tako Ile knjige razturio.
Malo vrieme zatim postanulo,
Vrieme malo, a za dugo nije:
Jedno jutro Ile podranio,

Pa s' umio i Boga molio,
Primako se ćosku i pendžeru,
Zapalio bojali čibuka,
Svakojake misli razmišljaše,
Dok odpučè puška u planini,
Tomu Ile mukajetli bio.
Dok u polje sidjoše svatovi,
Pred njima je Kuna Hasanaga,
Na gjogatu, ko na gorskoj vili;
Vijaju se zeleni barjaci,
Pripucuju turski venedici,
Bi reko se bèrda oboriše.
Dok se bieloj kuli primaknuše,
Onda Ile odturi čibuka,
Pa on spadè u mermer avliu,
Pa pod Kunom konja ufatio,
Ruke šire, u lica se ljube.
Sve odjaši malo i golemo,
Pet stotinah ljutih Kraišnikah,
Liepo ih je dočeko Ilia:
Konje penje na rosne livade,
A svatove pod biele čadore,
Poglavice na visoku kulu.
U tomu se i noć prikučila,
Svu noć piju, eglenišu liepo
Kad u jutru zora zabielila,
A krilima pievci udariše,
Al zavika čauš do čauša:
„Sgotovte se, kićeni svatovi,
Jengji bule na konja dievojku,

Kasno nam je, a daleko nam je,
Tudja zemlja kolauza nejma,
Daleko je na Krainu sići.“
Dok Ilii oko uticalo,
Tamo doli u polje zeleno:
Pomolì se junak na doratu,
Na vilenu konju lastavici —
I to biše Piviću Mijate,
A za njime sestriću Markiću,
Na alatu grive do kopitah.
Jah, kakvi je, sile ga ubile!
Preko njega pienu prebacuje,
Preko njega do trećega druga;
Ti bi reko i bi se zakleo,
Sve bieli golubovi leću;
A s njime je hiljadu svatovah;
Dok svatovi polje pritiskoše,
Kano cèrna u prolietje čavka.
Stoji praska svietlih vedenikah,
Stoji vriska biesnih paripah.
Kad svatovi kuli dohodili,
Spadè Ile niz bielu kulu,
Pod Mijatom ufatì dorina,
Ruke širi, s njim s' u lice ljubi.
Liepo j' ì njih dočekao Ile,
Sve svatove i pod čadorove,
Poglavice na visoku kulu.
Redom pìju vino i rakiu,
Dok Ilia pričè besiediti:
„Moja bratjo, svatske starešine,

Jedna cura, dvie mušterie;
Ja vam drugo neznam kazivati,
Već vadite burme i pèrstenje,
I sterite divan kabanice,
Pa mećite curi obilježje;
Komu cura bude odredjena,
Onoga će pokupit pèrstenje.“
Kad to čuo Kuna Hasanaga,
On se mašì rukom u džepove,
Pa izvadì devet pèrstenovah,
I desetu burmu pozlaćenu,
I uz burme hiljadu dukatah.
A kad vidjè Piviću Mijate,
I on vadi devet pèrstenovah,
I desetu burmu pozlaćenu,
I uz burme hiljadu dukatah.
Odè Ile u visoku kulu,
Gdieno spava seka Angjelia,
Kaže sestri, što je i kako je;
Vodi curu za bielu ruku,
Izvedè je na mermer ayliu.
Moli Angje Boga velikoga,
Da joj Bog da sreću i pèrstenje,
Obilježje Pivića Mijata.
Pa pokleče na svoja koliena,
Ljubi brata u bielu ruku,
I pred njime u zemljicu cèrnu.
Gdie je sreća, tu je i nesreća —
Ona kupi Kunino pèrstenje.
A kad vidjè devet jengjibulah,

Namakoše duvak na djevojku,
Pa je vode u turske svatove.
Zapucaše Turci Kraišnici,
Pa odtale polje prikriliše.
Sve to gleda Piviću Mijate,
I njegovih hiljadu svatovah.
Kad ga vidjè Kuna Hasanaga,
Onda njemu rieč besiedio:
„Ja Mijate od Pivara grada,
Kada si se ovde prigodio,
Hajde samnom na tursku Krainu,
I povedi hiljadu svatovah,
Hranit ću te nedieljicu danah;
Krainu ćeš sehir učiniti,
I rujna se vina napojiti.“
Mijo na njeg rukom odmahuje.
Odè Kuna uz polje zeleno,
I odvedè kićenu dievojku.
Za njim idje Piviću Mijate,
A i njegov sestriću Markiću.
Vèrlo Markić neveseo biše;
Pita njega ujače Piviću:
„Moj sestriću, što si neveseo!?
Ili te je glava zaboliela?
Ili ti je žao dievojke?“
Njemu Markić liepo odgovara;
„Nije meni žao dievojke,
Već je mene zaboliela glava,
Od primorske žežene rakie.
A moj dajo, Piviću Mijate!

Nijel Bog dô i sreća od Boga,
Da ti sé je ploska prigodila?
Da razbijem po čelu vietrove.“
Vadi Mijo plosku iz egbetah,
Pa je daje sestriću Markiću.
Nagne Markić i plosku izkapi,
Pa je š njome o tle udario.
Odè ploska na troje, na dvoje.
Markić kupi alatu dizgine,
Sa grivom mu perčin izmiešao,
Pa ga goni kroz turske svatove;
Sve po koplje u napredak skače,
Po dva koplja i tamo i vamo,
Dok do cure konja dogonio,
Pa on pruža svoju desnu ruku,
Cèrven duvak skidè sa dievojke,
Duvak hita u travu zelenu.
Kad to vidjè Kuna Hasanaga,
Na Markića očima povlači,
Pa je njemu oštro besiedio:
„Odtle hajde, kaurine cèrni,
Ako pustim dizgine gjogatu,
S cèrnom ću te zemljom sastaviti.“
Na to Markić još harnii biše,
Opet baca duvak sa dievojke,
Pregazi ga na konju vitezu,
Pa poteže dvie daneškinje,
Na Kunu je vatru oborio.
Ali Kuni dobra sreća bila,
Nezgodi ga sestriću Markiću,

Već preko njeg do dva barjaktara.
Ala banda, zametnu se kavga,
Tu se ljuta vatra oborila,
Nije šala, petnes stotin' svatah!
Stadè jeka Petrovića luga;
Izlieću ati i paripi,
A na njima nejma gospodarah.
Dokle Kuna na gjogatu biše,
Bojak biše tako i ovako,
A kad Kune na konju nestadè —
Odè glava, odè i uzglavje,
Zaglaviše Turci Kraišnici.
Al da vidiš sestrića Markića!
On izletì iz cèrna oblaka,
Kèrvava mu do balčaka ćorda,
I biela do ramena ruka.
On potego tatarsku kandžiu,
Na kojoj je devet šibalukah,
Na dnu svakog zèrno od kuršuma,
Pa on goni devet jengjibulah,
Medju njima kićenu dievojku.
Okrenu ih ka Pivaru gradu,
I ostalu svatah polovinu. —
Tko ostadè, vesela mu majka!
Tko pogibè, nek mu kuća znade! —
Ja nepievam da je vama liepo,
Niti bratjo, što je meni drago,
Već ja pievam, da se veselimo.

24.

ŽENITBA
MALOG RADOICE.

Šta' procvili jutrom na uranku,
Na sred Senja grada bielога,
Pred ćemerli Ivanovom kulom?
Da je vila u gori bi bila,
Da je zmija, u stienam bi stala.
Veće cvili mali Radoica,
Uz kolieno Ivan Kapetana:
„Znaš li brate, kad sam osužnjio,
Osužnjio u turskoj Kaniži,
U tavnici kanižkog dizdara.
Da nebude Žilie dievojke,
Nikad bi me kuća nevidila? —
Već sam curi vieru uložio,
Da je junak prevariti neću,
Uzet ću je sebi zaručnicu.
Što ću brate sada od života,
Gdie ostade viera u Turkinje?“
A Ivan mu rieči besiedio:
„Nebuđali, mali Radoica!
Ako si joj vieru uložio,
Dao si joj vieru za nevolju;
Nevolja je, ni griehota nije;
Tu ti nedam ni jednoga druga.“
Kad je Rade rieči razumio,

On odtišče od tančice kule.
Težko se je junak zamislio,
Uvratì se u pjanu mehanu,
Pa od dèrta hladno pije vino.
Al eto ti jednoga junaka,
Po imenu Šatorčić Nikole.
Pram njim Rade na noge skočio,
Obimavši ga rukam zagèrlio,
Ljubi pobru u čelo junačko,
Pa siedoše oba piti vino.
Sve se misli mali Radojica.
Besiedi mu Šatorčić Nikola:
„Što si mi se zamislio, Rade?“
Sve mu Rade po istini kaže,
Da je s curom vieru utvèrdio:
„Pa se molih Ivan kapetana,
Da mi dade do trideset drugah,
Da ja odem u Kanižu bielu,
Do proklete dizdareve kule;
Nedadè mi ni jednoga druga.“
Besiedi mu Šatorčić Nikola:
„Ti neluduj, pobratime Rade!
Tude tebi netrebuje družtva,
Dok je tèbi pobratima tvoga,
Koj' će otić s tobom u Kanižu;—
A Ivan jo jedna strašivica.“
Iz mehane na noge skočiše,
I Radinoj kuli dolaziše,
I tude se liepo družaše,
Na se svietlo udriše odièlo,

Kano nose po Kaniži Turci,
Svoje duge puške prifatiše,
Pa odoše ka Kaniži bieloj.
U planinu zdravo ulaziše,
Tu siedoše pobre počivati.
Malo vrieme, za dugo nebilo,
Al eto ti jednoga junaka,
Plaho ide širokim bogazom,
Al ga viče Šatorčić Nikola;
„Mlado momče! nut se svèrni vamo,
Pa se napij rumenoga vina.“
Al to momak haje i nehaje
Idje plaho širokim bogazom.
Opet viče Šatorčić Nikola:
„Mlado momče! glavu izgubio,
Kano si je danas izgubio,
Nu se svrati, pa se napij vina.“
Kad se momku na ino nemože,
On se svrati dvima seratliam.
Nikola mu knjigu opazio,
Odmah mu je knjigu prifatio.
Kad razgèrnu što se u njoj piše,
Knjiga biše iz Kaniže biele,
Od Zilie, glavite dievojke;
Knjiga idje Senju kamenomu
A na ruke malom Radoici.
Razkidè je Šatorčić Nikola;
Dadè momku plesku uz obraze:
„Mlado momče, kujino kopilè!
Til' Turkinje davat u kaure!? —

Davno jesti poginuo Rade,
Ima pune četiri godine,
Mojom rukom odsiekoh mu glavu.“
Natrag se je momče povratilo.
Tude pijuć pobre omèrkoše,
I mèrklu ih noćcu prenoćili.
Rano jutrom oba podraniše,
I spadoše u polje kanižko.
Al banuše kićeni svatovi,
Po Ziliu, liepu dievojku.
U svate se pobre zamiešaše,
Pravo idju kuli dizdarevoj.
Tude hadet po Kaniži biše —
Sve padoše po javtam svatovi;
Nejma javte dvima seratliam,
Oni siede na sofi kamenoj,
Pri ćemerli kuli dizdarevoj.
Opazì ih sluga Huseine,
Pa on kaže kanižkom dizdaru:
„Dizdarago! od Kaniže glavo,
Ovo nama jazuk i sramota!
Kakva siede dva harna junaka
Poda kulom, na sofi kamenoj,
A njimake javte neimade.“
Kada aga rieči razumio,
Husi slugi tiho besiedio:
„Hajde Hasu, moja vierna slugo,
Vodi sine obadva junaka
U avliu, u našu polaču,
Donesi im konak i večeru!

Hitro spada sluga Huseine,
Pa povedè oba pobratima,
Uvedè ih u bielu polaču.
Pred polačom diljke prisloniše,
Pram pendžerom Zilie dievojke.
Nadadè se curi pogledati,
Pogledati na sèrčali pendžer:
Radinu je diljku poznavala,
Pa dozivlje Kumriu robinju:
„Robinjice, po Bogu sestrice!
Hajde sadji pod polaču bielu,
Eno pred njom puške prislonjene;
Povedi ih do moje odaje,
Ama s pomljom, po Bogu sestrice,
Dat ću tebi deset madžariah.
Kad unidješ k momku u odaju,
Ti ćeš reći, moja robinjice:
Sahibia diljke pirlitane!
Selam ti je Zilia dievojka,
Da izadješ na odaju njojzi,
Ima niešto s tobom besiediti.“
Ona leti niz ćemerli kulu.
Kad unidjè u bielu polaču,
Ali siede dva harna junaka.
Veli njima Kumria robinja:
„Sahibia diljke pirlitane!
Selam ti je Zilia dievojka,
Da izadješ na odaju njojzi,
Ima niešto s tobom besiediti.“
Nasmijà se mali Radoica.

A veli mu Šatorčić Nikola:
„Hajde pobro u sto dobrih časah!“
Odmah Rade na noge skočio;
Povedè ga mlada robinjica,
S' pomljom vodi u čemerli kulu,
Do odaje Zilie dievojke.
Kad upadè Rade u odaju,
Opazi ga Zilia dievojka,
Radoici tiho besiedila:
„Gdie si Rado, po svietu gledanje!?
Kam' ti viera? ona te ubila!“
A Rade joj progovara rieči:
„O Zilio, sèrdce iz niedarah!
Sada nam je viera na tamanu —
Ja te beli ostaviti neću,
Volim svoju izgubiti glavu.“
Al mu veli Zilia dievojka:
„Nebudali Radoica mali,
Hoćeš s mene izgubiti glavu.“
Na to se je momak poplašio,
Sam je sebi junak besiedio:
„Što ću sada od života moga!?“
Slobodi ga kićena dievojka,
I liepe mu sviete učinila:
„Čula jesam od starice nane,
Da će svati pria zore poći,
Na Dravi će s' voziti svatovi;
Ti urani s' svojim pobratimom,
Pria svatah vodi Dravi dodji,
I zaviči do dvie gjumrukčie:

„Gjumrukčie, ladju primaknite;“
Kad udjete u bielu ladju,
Posiecite oba gjumrukčie,
Pa im tielo u vodu bacite,
Obucite njihovo odielo.
Kada dodju sila i svatovi,
Viknut će vas svatski starešina:
Gjumrukčie, primaknite ladju,
Vozite mi kićenu dievojku
I ostale svate preko Drave.
Vi ostavte mene za posliedku,
Samnom će bit kume i dievere.
Kad prevedeš kitu i svatove,
Ti potegni oštru madžariu,
Pa pogubi kuma i dievera,
A ostat će kićeni svatovi,
Pokraj Drave baš iz one strane;
Biežat ćemo niz lugove ravne,
Ka vašemu Senju kamenomu.“
Kada Rade rieči razumio,
Obima je rukam prifatio,
Da je ljubi u bielo lišce.
Dievojka ga rukom odtiskuje:
„Nebudali, mali Radoica,
Nemoj gubit srieće i junaštva,
Porad jedne kićene dievojke;
Ako Bog da! kad Senju dodjemo
Ljubi lišce, koliko ti drago.“
Pa izpadè Rado iz odaje.
Ona viče Kumriu robinju:

„Robinjice, po Bogu sestrice!
Vodi Radu niz ćemerli kulu,
Dat ću t' opet deset madžariah.
Odvedè ga cura do polače.
Kad unidjè pobratimu svomu,
Sve ti pobri po istini kaže.
I namah se na noge skočiše,
Pria zore Dravi dolaziše;
Posiekoše obe gjumrukčie,
Pa skidaju njihove haljine,
S njih skidaju, a na se oblače,
A tiela im u Dravu baciše.
Istom biela zora zabielila,
Stadè jeka, a jaraka zveka,
Al' eto ti silenih Turakah,
Oni vode Ziliu dievojku,
Pred njima je svatski starešina.
On povika obe gjumrukčie:
„Gjumrukčie! primaknite ladju,
Preved'te mi kićenu dievojku.“
Al besiedi Šatorčić Nikola:
„Čuješ li me, svatski starešina!
Neću tebi ja prevest' dievojke,
Jer ja neznam srieće u dievojke; —
Najpred ćemo prevesti svatove,
Poslie njiha kićenu dievojku.“
Odmah Turci tomu privoljiše,
Vode svate preko vode Drave;
Prebaciše sve turske svatove
Samo osta kume i dievere.

A kad vidì Šatorčić Nikola,
On poteže iz sagrie ćordu,
Pa posiečè kuma i dievera.
Oba im je konja ufatio;
Nikola je jednog pojašio,
Drugog pobri svomu podbacio,
Treći gotov pod liepom dievojkom.
Pobiegoše niz lugove ravne,
A ostaše kićeni svatovi,
Pokraj Drave baš iz one strane,
Neveseli, tužni za dievojkom.
Odè Rade kamenomu Senju,
I odvedè glavitu dievojku.
Doveo je cèrkvi manastiru,
Pa je liepo Rade pokèrstio,
I njome se soko oženio.
Onda bilo, sad se spominjalo,
A mi da smo zdravo i veselo,
Da pievamo, da se veselimo,
A za time da s' bogu molimo,
Da nas čuva kuge i morie,
Da nam rode bèrda i doline.

25.

ŽENITBA MALOG NIKOLICE.

Goji majka sina malenoga,
Od godine do dvadest godinah.
Al se diete po mehani propì,
Sve on popì malo šta ostadè.
Govori mu ostariela majka:
„Diete moje, nejačak Nikola,
Nu se prodji po mehani pitja;
Već ti traži sebi viernu ljubu,
Sebi ljubu a meni zamienu;
Uzmi ključe od gornjih čardakah,
I otvaraj šarene sanduke,
Ter oblači bábino odielo.“
Hitro sinak majku poslušao,
On ti idje na gornje tavane,
I otvara šarene sanduke,
Na se meće svilenu košulju,
Po košulji tokali ječerme;
Na ječermi po tridest putacah,
Svako valja po tridest dukatah;
Koje stoji pod bielim gèrjocem,
Ono valja tri biela grada.
Na s' oblači od saje čakšire,
Više im je pod kolienom zlata,
Nego saje čohe nad kolienom;

A na glavu kalpak od vučine,
Po njemu je i biser i zlato;
Za njeg mece perje sokolovo,
A kod perja tri čelenke zlatne;
Za pas meće dva dobra mgleza,
A medju njih noža okovana,
Medju nože srebrene sindžire,
I još više čelikli nadžaka;
A na ratne svietla dževerdana.
Da je komu pogledati bilo,
Nikolicu, od starine kneza,
Kako se je junak zaodio!
Trepeću mu krila sokolova,
Sjaji mu se čelenka od zlata,
Plavi berci kroz toke se sjaje.
Kad se Niko opremio biše,
Stare svoje zapituje majke:
„Bora tebi, ostarjela majko!
Kud ću sada, na koju li stranu?“
Majka sinku tiho progovara:
„Hajde sinak u podrume donje,
I opremaj pretila dorina,
Pa ti hajde kuli Zvjezdovića;
U njeg ima kćerca plemenita,
Po imenu mlada Angjelina;
Angju prosi sebi za ljubovcu;
Uzmi blaga, koliko ti drago.“
Niko sadje u donje podrume,
I nalazi pretila dorina.
Na njeg mece sedlo sedefiju,

A po sedlu puli risovinu,
Po kojoj je i biser i zlato,
Još suviše i drago kamenje;
Na njeg meće uzdu madžarkinju,
I pripinje bakračlie zlatne;
Kojemb su u Mlecih kovane;
Priteže mu četiri kolana,
I još petu od svile tkanicu.
Jezus reče, na dorina kleče,
Pa odtišče poljem sirokiem.
Kad je stigo kuli Zviezdovića,
Ulazio u mermer avliu.
Gledala ga zlato Angjelia,
Sama s' sobom ona razgovara:
„A moj Bože, na daru ti fala!
Odklen stiže neznana delia?“
Sluge šalje da konja prifate,
Pred njega je izšetao Juro,
Uzima ga za bielu ruku,
I vodi ga u visoku kulu,
Iznosi mu vino i rakiu,
I pretilo meso ovnovinu.
Veli njemu mali Nikolica:
„Prijatelju Juro Zviezdoviću!
Nisam došo vino tvoje piti,
Ni debelu ovnovinu jesti;
Jel istina, što mi ljudi kažu,
Da ti imaš zlato Angjelku?
Hoćeš li mi mladu pokloniti?
Ja ću tebi blago nebrojeno.“

Odgovara Jure Zviezdoviću:
„A bora ti! neznana delio,
Kako bih ti ja dao dievojku,
Kad te neznam od koga si roda!“
Odgovara nejačak Nikola:
„Roda brate jesam gospodskoga,
A sirota Jele udovice.“
Njemu veli Jure Zviezdoviću:
„Nebranim ti zlato Angjeliu,
Ja nebranim, njoj ako je drago.“
A dievojka jedva dočekala:
Ljubi otca ú bielu ruku;
Niki vadi od zlata mahramu,
A on njojzi do trista dukatah;
Pa siedoše rujno piti vino.
Kad se Niko nakitio piva,
Skočio se na noge lahgane:
„S Bogom ostaj! dragi prijatelju.“
Veli njemu Jure Zviezdoviću:
„Kupi svate, štogod pria moreš,
Jer se bojim, otet će je Turci.“
Odè Niko svojoj kuli bieloj,
Sve on majki po istini kaže;
Pa se Niko s majkom dogovara:
„Koje ćemo mi svate kupiti,
Prijatelje moje, ol mog babe?“
U to doba neznana delia,
Vadi njemu knjigu šarovitu.
Knjigu štije nejačak Nikola,
Knjigu štije, a majci kazuje:

„Ova knjiga od moje dievojke,
Nju mi jesu drugi preprosili;
Da tko drugi, ne bih ni žalio,
Već kadia od Udbine grada.
Ona meni sad u knjizi piše,
Da ja kupim silene svatove,
A od trista manje ni jednoga,
I da kupim štogod pria možem.“
Pak uzima divit i hartiu,
Ter on biele knjige razpisuje.
Jednu šalje Senjanin Ivanu,
Drugu šalje Križanović Ili,
TrećU šalje Petru Mèrkonjiću.
Niko njiha liepo pozdravljaše,
Da mu vode kićene svatove,
Od stotine manje ni jednoga.
Malo vrieme, a za dugo nije,
Sastaše se kićeni svatovi,
Pod bielom Nikolinom kulom.
Kad se vina ponapili rujna
I najeli ovnovine mesa,
Svi se svati listom podigoše,
I odoše po liepu dievojku.
Kad su bili na sred gore cèrne,
Tu su oni konje razjašili,
Pa siedoše rujno piti vino.
Govorio Senjanin Ivane:
„Ni u moje, ni u vaše zdravlje,
Već u onog silnoga junaka,
Koj će otić do dvora dievojke,

I viditi, jesul' onde Turci?“
Svi junaci mukom zamukoše,
I u cèrnu zemlju pogledaše,
Kako trava raste na zavojke,
Kano dojke u mlade dievojke.
Al negleda odgojac Tadia
Već Ivanu tiho progovara:
„Što ga Ivo nadaleko tražiš,
Kad ga sebi uz kolieno hraniš?“
Skoči Tade na noge lahgane,
Pa se bacì na konja gjogina,
I odletì preko polja ravna,
Kano zvìezda preko neba sjajna.
Kadà bilo dvoru dievojčinu,
Ali sieli Udbinjani Turci,
Oni piju kahvu i rakiu:
„Selam aleć! Turci kraišnici.“
Oni njemu selam prifatiše.
Uprav idje pod čadore Ali.
Pita njega Udbinjanin Ale:
„Odkle jesi? neznana delio!“
Odgovara odgojac Tadia:
„Ja sam brate od Glamoča grada,
Od Glamoča sirotak Alia;
Tebi jesam došo u svatove.
Već što vam je sivi sokolovi
Što nevod'te kićenu dievojku?“
Odgovara Udbinjanin Ale:
„Nepitaj me moj dragane pobro;
Neda bulam Angje pristupiti,

Već uzela dvie breše u ruku,
Ima brate tri biela danka.
Već te molim, sirotak Alia,
Hajd' otidji u kulu dievojke,
Nebi li je junak prevario."
Toga Tade jedva dočekao
Mahom odè do biele kule;
Al u Angje dvie breše u ruci,
Jengjibulam ni stupiti neda.
Kad ugledà odgojca Tadiu,
Bacì puške na zemljicu cèrnu —
Jer poznadè odgojca Tadiu.
Angju Tade za ručicu fata,
I vodi je pod čadore Ali;
A on njemu do trista dukatah.
Odtale se svati podigoše,
Pievajući, konje igrajući.
Svi svatovi biše odvèrvili,
Sam ostadè Udbinjanin Ale,
I za njime odgojac Tadia;
Tade vodi konja pod dievojkom.
Kad su došli u luge zelene,
Govorio Udbinjanin Ale:
„Ja bora ti! sirotak Halile,
Imenjače od Glamoča grada,
Odkud tebi gjogo Senjanina
I njegova divan kabanica?"
Njemu Tade baca opetice:
„Skoro sam ti u Senj snihodio,
Pogubio Senjanin Ivana."

Govorio Udbinjanin Ale:
„Poleti mi malo na džilite,
Sad ti meni, pak ću i ja tebi.“
Toga Tade željan i od davna,
Poletio polju u širine.
Zaletì se Udbinjanin Ale,
Pa džilita za Tadiom bacì.
Kako ga je lasno udario,
Odmah ga je iz sedla bacio.
Kad to vidì odgojac Tadia,
Da Alia njega poznavaše,
Govorio silenoj balii:
„Der poleti junak ponapreda,
Mogu li te džilitom sgoditi?“
Poletio biesan Alile,
Zaletì se odgojac Tadia,
Pa potèže dvie breše male,
Obe obe brez kremena pále,
I pogadja od Udbine Alu.
Kako ga je lahko udario,
S cèrnom ga je zemljom sastavio —
Mèrtav Ale na zemljicu padè.
A sad slušaj jadah golemieh,
Jadah brate od silnih Turakah:
Priteč' Ivan iz zelena luga,
A zatečè Petre Mèrkonjiću,
A po sredi Križanović Ile;
Oni sieku jadne Udbinjane.
Bieže Turci kroz luge zelene,
A za njima Senjanin Ivane;

Pogubiše do dviesta Turakah,
Ostalo se biše razbiegnulo.
Malo vrieme postajalo biše,
Pomoli se mladjahan Nikola,
Sobom vodi desetak Turakah,
Svezane im ruke naopako.
Tu se svati vina ponapiše,
I odore turske pokupiše.
Odtalan se zdravo podignuli,
Pievajući i puške mećući.
Bèrzo došli kuli Nikolice,
I doveli mladjahnu dievojku,
Vienčali je i pier činili.
Svate Angje liepo darovala,
Ponajbolje odgojac Tadiu —
Njemu dala od zlata kušulju.
To je bilo u vremena stara,
Kad na svietu živiše delie.

26.

ŽENITBA
SIROTKA HALILA.

Prosi zlato sirotak Halile,
Tamo doli u Kraini ravnoj,
Kćer liepu Osman alajbega.
Dok Halile curu izprosio,
Mlogo ti je potratio blago,
I natrag se zdravo povratio.
Kad je došo kuli u Rastoku,
Stiže njega listak knjige biele,
Od punice Alajbegovice,
I od punca Osman alajbega:
„Dragi zete, sirotak Halile!
Kupi svate, hodi po dievojku,
Ma nevodi tudjega dievera,
Vanda brata oli rodijaka;
A nevodi jengie tudjinke,
Već povedi tetu jali seku.“
Halil se je na knjigu sgrozio,
Jer je mlogo potratio blago;
Nit imade brata ni rodjaka,
Nit imade tete niti seke.
A gleda ga ostariela majka,
Svom Halilu sinu besiedila:
„Diete moje, sirotak Halile!
Što si mi se sine zamislio? —

Piši knjigu na ravnu Kladušu
Tvome pobri gojenom Halilu;
Ti si s njime vieru utvèrdio,
Jedan drugom biti za dievera.“
Kad Halile rieči razumio,
Odmah siedè na mehku dušeku,
Pa prifatì divit i hartie;
Halko liepu knjigu nakitio,
I dozivlje slugu Huseina:
„Čuj me Huso, moja vierna slugo!
Hajd sigùraj plemića dorata;
Evo tebi knjiga nakićena,
I nòsi je na ravnu Kladušu,
Pobratimu gojenu Halilu,
Neka podje diever uz dievojku;
Bit će Mujo svatski stariešina.“
Kad Halila razumio Huso,
On sigura sebe i dorata.
Odtierà ga na ravnu Kladušu,
Zdravo dodjè Mujaginoj kuli.
Kad se kuli blizu priktičio,
Al starica majagina majka,
Ona cvili pod ćemerli kulom;
Njojzi Huso turski selam viče,
Starica mu selam prifatila.
Što joj veli Huso knjigonoša:
„O što cviliš, Mujagina nene?
Kamo tebi buljukbaša Mujo,
I bratac mu gojeni Halile?“
Al mu nana priče besiediti:

„Moga Muje doma nemade —
Otišo je ka Janoku gradu,
Preko roka, petnaest danakah;
Težka trešnja od Janoka staše
Bojat se je da su izginuli.“
Dadè knjigu Mujaginoj majci.
Starica mu knjigu prifatila,
Knjigu štila, Husi besiedila:
„Huseine, mog Halila slugo,
Selam dat' ćeš sirotku Halilu:
Ako zdravo iz četice dojdu,
Tude će se dogoditi Mujo,
Svojim bratom gojenim Halilom.“
Odè Huso, obèrnu dorata,
Zdravo sidjè u Rastoku bielu,
Bieloj kuli sirotka Halila;
Opazì ga sirotak Halile,
Pred njeg spadè na mermer avliu,
I dočekà slugu Huseina:
„Kako ti je na Kladuši, sine?“
Sve mu Huso po istini kaže:
„Nije doma Muje ni Halila,
Otišli su u četu junačku;
Selam ti je Mujagina nana,
Ako zdravo iz četice dodju,
Oba će se nahoditi ovde.“
Aî ga viče majka sa čardaka:
„Moje dìete, sirotak Halile!
Metni sine sebi za dievera
Svog daidžu, starca Muminagu.“

Halko kupi kićene svatove,
I povedè u Krainu ravnu.
Zdravo došli svati do dievojke,
Do odžaka Osman alajbega.
Liepo beže dočekà svatove;
I tude su noćcu prenoćili.
Kad u jutro bieo dan svanuo,
Podranila Alajbegovica,
U samur se ćurak zagèrnula,
Na bojali čibuk zapalila,
Stara šeta od svatà do svata:
„Rahat budite kito i svatovi,
Bit ćet' ovdo za nedielju danah.“
Pa da vidiš Alajbegovice!
Svaki danak u nenidji danah,
Sve izmeće po dvanest topovah.
Odè jeka u zemlju Niemačku,
Za to čuše do dvie harambaše;
Jedno biše Beuz haramhaša,
A drugi je Keran haramzada,
I dva brata, oba Zlatarića,
Povedoše četu pregolemu
U Kunaru, zelenu planinu,
U te listne klance jadikovce,
Kuda hoće nanići svatovi,
Da im otmu liepu dievojku.
Kad s' izvèrši nedieljica danah,
Svatovi se opremiše liepo,
Povedoše liepu dievojku.
Ali niešto iz avlie viče:

„Tko je tude, sirotak Halile?
Nek utiera u mermer avliu.“
Kad to čuje sirotak Halile,
On izvèrće plemića dorata,
Utierà ga u mermer avliu.
Al punica, Alajbegovica, —
Kad ju spazi sirotak Halile,
Momak fèrci sa dobra dorata,
Pa je ljubi u obadvie ruke,
Ona njega u čelo junačko.
Mašila se rukom u džepove,
Izvadi mu hiljadu dukatah:
„Ma ih podaj po svatovim sine,
Nežali ih, neostali t' pusti!
Sve ćeš činit po kmetim konake,
Po kmetima Osman alajbega;
Nemoj kmetim činiti zuluma,
Bit će tvoji do posliedka sine.
Kada budeš pod Kuhar planinu,
Uza selo, Čojlukom ga zovu,
U njemu je devedeset kućah:
Onde ćete konak učiniti,
Kmeti hoće dočekat' svatove,
A kmetice liepu diévojku.
Kada svane i ograne sunce,
Odtlen ćete udrit u planinu,
Biblu ćeš mi knjigu odpremiti:
Kako ste mi zdravo i veselo.“
Odtalen se svati podigoše,
Sve po kmetim činiše konake.

Kad su bili pod Kunar planinu,
Kraj Čojluka sela bogatoga,
Tude kmeti svate dočekaše,
A kmetice kićenu dievojku.
Malo trenu liepa dievojka,
Malo trenu, al se bèrzo prenu;
Iza sna se na noge skočila,
Podjoše joj suze niz obraze.
A pita je diever Muminaga:
„Što je tebi liepa dievojko“
Dievojka mu po istini kaže:
„Moj dievere, starac Muminaga,
Kakav sam ti san usnila strašan,
Bog će dati, da će dobro biti! —
Udarismo u te tiesne klance,
Ali siedi jedna guja ljuta,
Ona viče iza svèga glasa:
Tko je tude sirotak Halile,
Nek izvèrne konja iz alaja,
Da vidimo tko je bolji junak,
Za koga je liepa dievojka?
A htiaše sirotak Halile
A neda mu Šuša odabaša;
On izvèrće na dobru čilašu,
Na zmiju se ljutu nagonio,
Ljutoj guji odsiečè glavu;
Tude na nas udriše hajduci:
Dosta jada i tamo i vamo.
Kad smo bili na sried klanac pustih,
Opet siedo dvie guje ljute,

Obe jesu glavah pozlaćenih,
Obe viču sirotka Halila,
Nek izajde na mejdan junački.
Halko hiješe, nedadè mu Šuša:
Na guje se ljute nagonio,
I tu jednoj odsiečè glavu,
A druga mu utečè u stiene;
I tu na nas udriše hajduci,
Jada dosta na obadvie strane.
Kad smo bili na kraj klanac' kletih,
Ali siedi jedna guja ljuta,
Sva je cèrna, kako gavran cèrni;
Ona viče sirotka Halila:
Izajdi mi na mejdan junački,
Da vidimo tko je bolji junak,
Za koga je liepa dievojka.
Hotiaše sirotak Halile,
A neda mu odabaša Šuša:
Na zmiju se ljutu nagonio,
Guja ga je dočekala spravno
Devet mu je načinila ranah.
Kada vidì sirotak Halile
Da će njemu poginuti Šuša,
On izmienu Šušu na mejdanu,
Pa se s gujom po gorici gonja.
Sinja nam se magla ufatila . . .
Neznam dalje, moj dievere dragi.“
Al joj veli diever Muminaga:
„Nebudali liepa dievojko!
San je klapnja, a Bog je istina,

Nevalja se sanu vierovati.“
Kad u jutro bieo dan svanuo,
Halko bielu knjigu nakitio,
I posla je puncu i punici;
Da su dotlen zdravo i veselo.
Pa su u tiesne klance udarili;
Dok u pèrve udariše klance,
A više ih Beuz harambaša:
Nek izajde sirotak Halile,
Da junački mejdan okušamo.“
Htiše Halko izvèrnut dorata,
A neda mu odabaša Šuša,
On izvèrće na dobru čilašu,
Pa se gonja s Beuz harambašom,
I rusu mu odsiečè glavu.
Tude na njih udriše hajduci,
Jada dosta na obadvie strane.
Kad su bili na sried klanac' kletih,
Tude siede oba Zlatarića,
Dočekaše silu i svatove;
Oba viču sirotka Halila,
Nek izvèrne konja iz alaja,
Da junački mejdan ogledaju,
Pa da vide čija je dievojka?
Hotiaše sirotak Halile,
A neda mu odabaša Šuša;
I na njih se oba nagonjaše;
Dosta tude jada učiniše,
Dosta cèrne kèrvi prolivaše;
I pogubì jednog Zlatarića,

A drugi mu u goru utečè.
Kad su bili na kraj klanac' pustih,
Ali siedi Keran harambaša;
On dozivlje sirotka Halila,
Da mu idje na mejdan junački.
Halko ìtiše, nedadè mu Šuša,
Dočeka ga Keran harambaša.
Šuša težkih dopanuo ranah,
Od svake se vide džigerice.
Kada vidi sirotak Halile
Da će njemu poginuti Šuša:
On izmienu Šušu na mejdanu;
S Keranom se po gorici gonja. —
Niešto zasjà na bèrdu Ilinu,
Baš ko žarko iza gore sunce;
To opazi diever Muminaga,
Pa dozivlje svatske poglavare:
„Šta se sjaje na bèrdu Ilinu?
Baš ko da je turski zelen barjak,
I na njemu od zlata jabuka?
Nijel' majka rodila junaka,
Tko će otić na bèrdo Ilino,
Da razvidi, čiji li je barjak? —
Ako bude vlaški kèrstaš barjak,
Ni jedan nas kuće vidit neće! —
Ako budu naši Kraišnici
Što Bog dade i srieća donese.“
Svi svatovi ponikoše nikom,
U zelenu pogledaše travu;
Tu se junak naći nemogaše.

Progovara sirotak Halile
„Ja b' otišo, moja bratjo draga,
Al sam bratjo vèrlo ogolio,
Od žive sam vatre izgorio.“
Kad to začu kićena dievojka,
Ona fèrcì na dobra konjica,
Iz džepovah ključe izvadila,
A izvadì boščaluk haljine,
Pa ih daje sirotku Halilu,
I dadè mu puške garabine:
„Moj dragane, sirotak Halile,
Te su puškè pucom glasovite;
Kad izajdeš na bèrdo Ilino,
Ako tebi sudjen sahat dodje,
Te izmetni puške garabine,
Nek ja znadem sirotak Halile
Da nijesi zdravo i veselo.“
Opremì se sirotak Halile
Podjekuje Šuša odabaša:
„Ja bih za te Bogom pobratimo
Ma su mene rane obhèrvale.“
Od Halila odtièrà dorata,
U bogaz je doru ugonio;
A vlasi ga spravno dočekaše,
Sve na ognju i na vatri živoj.
Dok izašò na bèrdo Ilino,
Al izašo Mujagin Halile,
Podio je barjak u ledinu,
Za njeg svèzo sta četvèrtaka,
Pa Halile pod barjakom spava.

26.

ŽENITBA

SIROTKA HALILA.

Prosi zlato sirotak Halile,
Tamo doli u Kraini ravnoj,
Kćer liepu Osman alajbega.
Dok Halile curu izprosio,
Mlogo ti je potratio blago,
I natrag se zdravo povratio.
Kad je došo kuli u Rastoku,
Stiže njega listak knjige biele,
Od punice Alajbegovice,
I od punca Osman alajbega:
„Dragi zete, sirotak Halile!
Kupi svate, hodi po dievojku,
Ma nevodi tudjega dievera,
Vanda brata oli rodijaka;
A nevodi jengie tudjinke,
Već povedi tetu jali seku.“
Halil se je na knjigu sgrozio,
Jer je mlogo potratio blago;
Nit imade brata ni rodjaka,
Nit imade tete niti seke.
A gleda ga ostariela majka,
Svom Halilu sinu besiedila:
„Diete moje, sirotak Halile!
Što si mi se sine zamislio? —

Piši knjigu na ravnu Kladušu
Tvome pobri gojenom Halilu;
Ti si s njime vieru utvèrdio,
Jedan drugom biti za dievera.“
Kad Hálilé rieči razumio,
Odmah siedè na mehku dušeku,
Pa prifatì divit i hartie;
Halko liepu knjigu nakitio,
I dozivlje slugu Huseina:
„Čuj me Huso, moja vierna slugo!
Hajd sigúraj plemića dorata;
Evo tebi knjiga nakićena,
I nosi je na ravnu Kladušu,
Pobratimu gojenu Halilu,
Neka podje diever uz dievojku;
Bit će Mujo svatski stariešina.“
Kad Halila razumio Huso,
On sigura sebe i dorata.
Odtierà ga na ravnu Kladušu,
Zdravo dodjè Mujaginoj kuli.
Kad se kuli bliza priktučio,
Al starica majagina majka,
Ona cvili pod ćemerli kulom;
Njojzi Huso turski selam viče,
Starica mu selam prifatila.
Što joj veli Huso knjigonoša:
„O što cviliš, Mujagina nene?
Kamo tebi buljukbaša Mujo
I bratac mu gojeni Halile?“
Al mu nana priče besiediti:

„Moga Muje doma nemade —
Otišo je ka Janoku gradu,
Preko roka, petnaest danakah;
Težka trešnja od Janoka staše
Bojat se je da su izginuli.“
Dadè knjigu Mujaginoj majci.
Starica mu knjigu prifatila,
Knjigu štila, Husi besiedila:
„Huseine, mog Halila slugo,
Selam dat' ćeš sirotku Halilu:
Ako zdravo iz četice dojdu,
Tude će se dogoditi Mujo,
Svojim bratom gojenim Halilom.“
Odè Huso, obèrnu dorata,
Zdravo sidjè u Rustoku bielu,
Bieloj kuli sirotka Halila;
Opazì ga sirotak Halile,
Pred njeg spadè na mermer avliu,
I dočeka slugu Huseina:
„Kako ti je na Kladuši, sine?“
Sve mu Huso po istini kaže:
„Nije doma Muje ni Halila,
Otišli su u četu junačku;
Selam ti je Mujagina nana,
Ako zdravo iz četice dodju,
Oba će se nahoditi ovde.“
Aî ga viče majka sa čardaka:
„Moje dìete, sirotak Halile!
Metni sine sebi za dievera
Svog daidžu, starca Muminagu.“

Halko kupi kićene svatove,
I povedè u Krainu ravnu.
Zdravo došli svati do dievojke,
Do odžaka Osman alajbega.
Liepo beže dočekà svatove;
I tude su nocću prenoćili.
Kad u jutro bieo dan svanuo,
Podranila Alajbegovica,
U samur se ćurak zagèrnula,
Na bojali čibuk zapalila,
Stara šeta od svata do svata:
„Rahat buďte kito i svatovi,
Bit ćet' ovde za nedielju danah.“
Pa da vidiš Alajbegovice!
Svaki danak u nenidji danah,
Sve izmeće po dvanest topovah.
Odè jeka u zemlju Niemačku,
Za to čuše do dvie harambaše;
Jedno biše Beuz haramhaša,
A drugi je Keran haramzada,
I dva brata, oba Zlatarića.
Povedoše četu pregolemu
U Kunaru, zelenu planinu,
U te listne klance jadikovce,
Kuda hoće nanići svatovi,
Da im otmu liepu dievojku.
Kad s' izvèrši nedieljica danah,
Svatovi se opremiše liepo,
Povedoše liepu dievojku.
Ali niešto iz avlie yiče:

Besiedi joj Hèrnjica Mujaga:
„Jesil' ti to Vidosava dušo?
Spani meni na mermer avliu,
Da ja tebi dvie besiede kažem.“
„Hajd' odtale, madžarska katano,
Ako jamim svietla dževerdara,
Ubit ću ja tebe i gjogina.“
„Udri Vido, sèrdce iz njedarah: —
Od tebe me zabolieti neće.“
Al da vidiš kićene dievojke!
Ona jami svietla dževerdara,
Na demire pušku naslonila,
Pa prisloni kasu na obrazu;
Dva nišana cura sastavila,
A trećega buljukbašu Muju,
Pa na pušci vatru naložila;
Al joj žao biaše junaka,
Pa negleda Muju po sèrdašcu,
Nego pod njim pretila gjogina.
Plaho ranì konja vilénoga,
Kopite mu kèrvca polievaše,
On se dèrtan maknut nesmiedjaše.
Kad je Mujo kèrvcu ugledao,
Žestoko se razljutio biše:
„Vidosavo, Boga nevidila!
Jer mi ranì pretila gjogina?
Jer u meņe zapalila nisi?“
Na kulu je juriš učinio,
Od avlie vrata razlomio,
Pa se prima vitkih merdevinah.

Al junačkog cura sèrdca biše,
Ona uzè do dva venedika,
Pa na Muju vatru oborila,
Gèrdne njemu rane načinila
Šest na njemu, sedam na gjogìnu.
Mujo vidjè da će poginuti,
Na sramotu, od ženske desnice:
On posiedè ranjena gjogina,
Pa se vraća u zemlju Turćiu. —
Kada večer mèrkla dolazila
Al eto ti slivovskog serdara,
U avliu konja ugonio,
Za čorapa u kèrv zagazio;
To je njemu vèrlo čudno bilo,
Pa on pita seke Vidosave:
„Vidosava, moja seko draga!
Kakva kèrvca u našoj avlii?“
Seka njemu rieč besiedila:
„Dolazio Mujo Hèrhjičiću,
Pak sam njega gèrdno obranila,
Neće ni živ dvoru dopanuti.“
To serdaru vèrlo drago bilo,
On prifaća divit i kalema
I ćageta knjige nešarane,
Pa je sitnu knjigu načinio,
Baš na ruke Senjanin Ivana:
„O Ivane! diete u matere,
Kupi sebi kitu i svatove,
U nedielju hajde po dievojku:
Poginuo buljukbaša Mujo,

Ubila ga moja Vidosava;
Neće tebi svate zabuniti.“
Kad Ivanu taka knjiga dojè,
Knjigu štije i na nju se smije.
Pitala ga ostariela majka:
„O Ivane! moj jedini sine,
Odkle tebi knjiga šarovita?“.
Al besiedi Senjanin Ivane:
„Ovo knjiga od Slivova majko;
U knjizi mi liep haber daje,
Da je Mujo glavu izgubio —
Ubila ga moja jauklia,
Pa da idjem sada po dievojku;
Provest ćemo curu kroz bogaze,
Neće mene Mujo zabuniti.“
Al' je njemu majka besiedila:
„Ako ti je Mujo poginuo,
Tri su gora ostanula vraga:
Jedno ti je Kovačina Ramo,
Drugo ti je Tale Ličanine,
A treće je odgojak Halile.
Već čuješ li moje diete drago!
Piši knjigu starcu Osmanagi,
Osmanagi, na Udbinu ravnu,
Od starine pobratimu tvomu,
Da ti skupi kićene svatove,
Pa nek bude svatski starešina;
Neka kupi svu Udbinu listom,
Ma nevodi roda Hèrnjičina.“
Liepo Ivan majku poslušao,

Al junačkog cura sèrdca biše,
Ona uzè do dva venedika,
Pa na Muju vatru oborila,
Gèrdne njemu rane načinila;
Šest na njemu, sedam na gjoginu.
Mujo vidjè da će poginuti,
Na stramotu, od ženske desnice:
On posiedè ranjena gjogina,
Pa se vraća u zemlju Turčiu. —
Kada večer mèrkla dolazila,
Al eto ti slivovskog serdara,
U avliu konja ugonio,
Za čorapa u kèrv zagazio;
To je njemu vèrlo čudno bilo,
Pa on pita seke Vidosave:
„Vidosava, moja seko draga!
Kakva kèrvca u našoj avlii?“
Seka njemu rieč besiedila:
„Dolazio Mujo Hèrhjičiću,
Pak sam njega gèrdno obranila,
Neće ni živ dvoru dopanuti.“
To serdaru vèrlo drago bilo,
On prifaća divit i kalema
I ćageta knjige nešarane,
Pa je sitnu knjigu načinio,
Baš na ruke Senjanin Ivana:
„O Ivane! diete u matere,
Kupi sebi kitu i svatove,
U nedielju hajde po dievojku:
Poginuo buljukbaša Mujo,

A opremì gjogu pretiloga,
Pa se soko na sokola bacì,
A potierà niz to polje ravno,
Bèrzo Mujo svate dostignuo.
To dizdaru vèrlo mučno bilo,
Na Mujagu krivo pogledaše.
Kad se Senju blizu primakoše,
Preda nje je Ivo izhodio,
Pa prebrojì kićene svatove;
Kad ubrojì Hèrnjicu Mujagu,
Odmah mu se brojak pometao,
Pa dizdaru rieč besiedio:
„Pobratime, udbinski dizdare!
Koliko sam tebi govorio,
Da nevodiš roda Hèrnjičina.“
Preklinje se udbinski dizdare:
„Nije, pobro, života mi moga!
Već ovo je momče od Udbine —
Davno ti je Mujo preminuo.“
Liepo su svate dočekali,
Svima svatim konje prifatiše,
Svima svatim miesto načiniše;
Ali Mujo sam gjogu razjašì,
Pa mu baca dizgin na jabuku;
Sam se gjogo po jalii voda.
A Mujaga odè posestrimi
Posestrimi, kèrčmarici Mari,
Svu noć pije vino i rakiu.
Kad sè svanu i ogranu sunce,
Podvikuje čauš do čauša:

„Hazurala! kićeni svatovi,
Konjanici konje osedlajte,
A piešaci pritežte opanke.“
Odtišče se sila i svatovi.
Mujo skače na gjogina svoga,
Pa za njima goni nazorice,
Baš do kule slivovskog serdara.
Serdar liepo svate dočekao,
Liep njima konak namiestio.
Kad u jutru jutro osvanulo,
Izpadoše mladi dieverovi,
Pa tovare ruho dievojačko,
A podižu na konja dievojku.
Ustadoše svatske starešine,
Povedoše silu i krainu:
Bubnji tuku a svirale svire,
Udaraju zile i borie;
Digoše se uz polje zelено.
Kad su polje sinje prehodili,
Primiše se široke planine.
Kad se vidjè u planini Mujo,
Osmanagu Bogom zaklinjaše,
Da mu danas u gajretu bude,
Da izmaknu liepu dievojku.
Osmanagi vèrlo mučno bilo,
Jer j' Ivanu vieru založio;
Al se njemu na ino nemože:
Preča viera turska neg kaurska;
Prikloni se buljukbaši Muji,
Pa izvèrnu četu na kaure;

Skače Mujo kano i pomaman,
Na alaje svate razgonjaše.
Dok se cure Mujo dofatio,
Ufatì je za bielu ruku,
Pa je bacì za se na gjogina —
I utečè vesela mu majka! —
Na Udbinu zdravo dohodio
I doveo liepu dievojku,
Sebi ljubu, majci izmećara. —
Turci kažu, da je tako bilo,
Mi pievamo, kako nam je drago.

IVO SENJANIN

i

MIJAT BÈRDARIĆ.

Pije vino Ivan kapetane
U po Senja grada kamenoga.
Kad se Ivo vina napojio,
On uzgèrće uz ruke rukave,
Udara se desnom po lievoj:
„Moje biele davorte mi ruke!
Dosta ste mi roblja savezale,
Dogonile Senju na krainu;
I junačkih odsiecale glavah,
Donosile Senju na krainu;

Evo danas dvadeset godinah,
Od kako sam stao četovati,
Četovati i četu voditi:
Nij' iz Senja ništa zarobljeno,
Nij' odveden robak ol robinja,
Ni junačka odsiečena glava.“
Ivo misli da nitko nečuje;
Al ga čuti mati Bèrdarića,
Pa Ivana po imenu viče:
„Nefali se, nešvanji se, Ivo!
U po Senja kod senjskieh curah;
Kamo tebi ponajbolji druže,
Po imenu Mijat Bèrdariću?
Evo danas devet godinicah,
Od kako je Mijo u tavnici,
Na kraini, u turskoj Udbini!
Ja nečujem za Mijata glasa:
Al je umro, al je u životu?
Tko m' donese za Mijata glase,
Al je umro, al je u životu;
Dat ću njemu dobre muštuluke:
Dat ću njemu šaru Mijatovu,
Koja no je u Mljecim kovana,
Tri kovača, tri godine danah;
U Budimu šara opravljana,
Tufekčie tri puna mieseca,
Dobavljena za osmak dukatah;
I dat ću mu Mijinu dolamu,
Niz koju je trideset dugmetah;
Svako mu je od po litre zlata;

Što mu stoji pod gèrlom bielim,
Ono mu je od tri litre zlata,
Ono mu se na burmu okreće,
S čiem junak hladno pije vino;
I dat ću mu toke i ječerme,
Uz ječermu mor-čohe čakšire;
Više im je serme pod kolienom,
Neg skèrleta čohe nad kolienom.“
Kad to čuo Ivan kapetane,
Od zemljice na noge skočio,
Pa on odè u donju čaršiu,
Nalazio hitra terzibašu,
Njemu Ivo tiho besiedio:
„Terzibaša, Bogom pobratime!
Skroji meni tucačke haljine,
Štono nose tuce prenevoljne.“
Kad terzia skrojio haljine,
Obučè se Ivan kapetane;
Sćap uzima u desnicu ruku,
A na pleća upèrtnjaču torbu;
Kudgod idje, u Udbinu sidjè.
Kad je došo na zelenu londžu,
Pije vino tridest Udbinjanah,
Tridest agah, bielieh bradah,
Medju njima Mujo od Udbine.
Kad ih sgledà Ivan kapetane,
Nafalice nogom naramljuje,
Pa on agam turski selam viče.
Age njemu selam prifatiše:
„Zdrav da jesi tuco prenevoljni!

Odklen li si, od kojeg li grada?
Kakva ti je muka dodijala?“
Agam Ivo lìepo odgovara:
„Ja sam bratjo od Indie grada,
Pak sam junak bio u tavnici,
U vlašeta, Ive Senjanina;
Dèržo me je devet godinicah,
Pa me pušćà vlašče iz tavnice,
Da ja idjem po bielu svietu,
Kano pčela ljeti po cvietu,
Da já vlahu dugovanje zbiam.“
Kad to čulo triest Udbinjanah,
Svaki aga po žut dukat daje,
A Mustafa četiri dukata.
Niže njìha kolo dievojakah;
Govorìo Ivan kapetane:
„Jeli testir moje age drage!
Da ja smiem kolu i dievojkam,
Nebil' mene cùre ugledale?“
Al govori Mujo od Udbine:
„Jesti testir tuco prenevoljni.“
Kad je Ivan kolu dohodio,
Dievojkama turski selam daje;
Cure njemu selam prifatile.
Kod Hajkune kolo raztèrguje,
Ufatì je za bielu ruku,
Pogazì joj mestve i papuče,
I potrì joj srebrene alale,
Na pèrstima zećim pèrstenove.
Razljutì se Hajkuna dievojka,

Pa Ivanu kèrko govorila:
„Hajd' odtale indinsko balinče;
Ako viknem svoga brata Muju,
Odsieć će ti pri ramenu glavu;
Nisam svoga lica odgojila,
Da ga ližu indinske balie,
Već sam svoje lice odgojila,
Da ga ljubi od Senja Ivane.“
Kad to čuo Ivan kapetane,
Hajkuni je tiho besiedio:
„O Hajkuno! sestro Mustafina,
Po čemu bi poznala Ivana?“
Hajka Ivi liepo odgovara:
„Ja bih lahko poznala Ivana —
Na ruci mu kèršteno zlamenje;
Znala bih ga po lievoj obèrvi,
Znade mu se dagma uz obèrvu:
Kad je pria Udbinu robio,
Moj ga babo ćordom udario,
Udario uz lievu obèrvu;
Onda sam mu vieru založila,
Da ga nigda neću prevariti.“
Kad to čuo Ivan kapetane,
On zagèrće uz ruku rukave,
Još tucačku kalpak podignuo,
Kad dievojka poznala dvana,
Očim svèrnu, ustim progovara:
„Bježi Ivane, ako Boga znadeš!
Ako za te sad začuju Turci,
Hoćeš Ivo ludo poginuti.“

Odtle podjè i kolo ostavi.
Kada vidjè triest dievojakah,
Svaka cura po žut dukat daje,
A Hajkuna četiri dukata —
Odkidè ih s gèrla, sa gjerdana.
Kad Ivane agam dolazidè,
On agama tiho besiedio:
„Bora vama! triest Udbinjanah,
Jel' vam ovde Mujo od Udbine?“
Svi upriše pèrstom u Mustafu:
„En' ono je Mujo od Udbine.“
Onda Ivan njemu besiedio:
„Jedna mi je baba dodijala,
U po Senja grada kamenoga;
Ovdi joj je sine u tavnici,
On tavnuje devet godinicah,
Po imenu Mijat Bèrdariću;
Pa je mene baba zaklinjala,
Da donesem za sina joj glase,
Al je umro, al je u životu?
Rekla me je dobro darovati.“
Kad to čuo Mujo od Udbine,
Ivanu je rieč govorio:
„Eno vidiš moju bielu kulu,
I pred kulom kamenu avliu,
Uz avliu kamena tavnica;
Tavnici se penji na pendžere,
Pa ti viči vlaha iz tavnice.“
To je Ivo težko dočekao,
Do zemlje se agam poklonio,

Pa on odè do biele kule.
U avliu Ivan uhodio,
Tavnici se penje na pendžere.
Jednoč viknu tanko, glasovito,
Al se njemu nitko neodziva;
Drugoč viknu tanko glasovito,
Opet mu se nitko neodziva;
Trećoč viknu iza svega glasa,
Al se junak duboko odziva:
U dubinu trista pendezetah,
U širinu trista i četiri.
Govori mu Ivan kapetane:
„Gdie si brate, Bèrdariću Mijo?“
Poznadè ga Mijo po avazu,
Pa mu Mijo tiho besiedio:
„Što ćeš ovdi, kapetane Ivo?
Hoće li te ufatiti Turci!
Bacit će te samnom u tavnicu,
Pa ćeš kukat samnom u tavnici.“
Ivan njemu liepo progovara:
„Hajd' Mijate, jedna ženska glavo!
Nij' tavnica za ženah gradjena,
Već za takih i vakih junakah;
Neg' mi kaži Bèrdariću Mijo,
Jel ti težko dodijalo gvoždje?
Možeš znati, kad ti zima dodje?“
Miho njemu tiho odgovara:
„Kako brate dodijati neće?
Nije šala ni devet nedieljah,
A kamoli devet godin' danah! —

Počem znadem, kad mi zima dodje:
Probace mi grudu sniega biela;
A kada mi žarko lieto dodje,
Probace mi po kiticu cvieća,
Po tom mogu prebrojit godine;
Od kako sam tužan u tavnici,
Ja nevidim sunca ni mieseca.
Već čuješ me Ivan kapetane!
Jeli zdravo moja mila majka?
Jel' s' udala moja vierna ljuba?
Jesul' mi se seke poudale?
Jeli moja kula opanula.
Jel' mi sada gjogo u podrumu?"
Njemu Ivan pravo kazivaše:
„Zdravo ti je tvoja mila majka,
Ljuba ti se još nije udala,
Nit su ti se seke poudale,
Kula ti se istom uvećala,
I sad ti je gjogo u podrumu —
Gjogo ti se vèrlo posilio,
Pod sobom je podrum prolomio."
Kad to čuo Bèrdarević Miho,
On Ivanu tiho govorio:
„Pozdravi mi moju milu majku,
Nek prodaje gjogu iz podruma,
Nek kupuje ruho prebielo,
Nek udaje moje mile seke;
Pozdravi mi moju viernu ljubu,
Nek prodaje svietlo oružje,
Nek s' udaje, mene nepogleda;

Ja ću ovdi kosti ostaviti,
Nikada se izbaviti neću.“
Kad to čuo Ivan kapetane,
On Mijatu tiho govorio:
„Hajd’ Mijate, budalasta glavo!
Moreš li ti meni kazivati,
Odklen ti je najtanja tavnica?“
Njemu Mijo tiho odgovara:
„Kako ću ti brate kazivati?
Sva jednaka, pusta, naokolo
Pet aršinah mramora kamena,
A toliko hrastove cèrljeni.“
Opet Ivo Bèrdarića pita:
„Moreš li mi pravo kazivati,
Kakav j’ ovdi hadet u Turakah.“
„Kako ću ti brate kazivati? —
Po jaciah na dva na tri sahta,
Svi pospaju, kano i poklani.“
Kad je Ivo njega razumio,
Onda njemu opet govorio:
„Nebrini se, Bèrdarević Miho!
Ja ću doći tamo do nedielje,
Nebi li te mlada izbavio“
„Nemoj Ivo, ako Boga znadeš!
Hoće tebe ufatiti Turci,
Pa ćeš kukat samnom u tavnici.“
Njega Ivo dalje slušat neće,
S Bogom! reče, Bèrdarević Miho,
Pa on odè do kamena Senja.
Kad je došo svojoj kuli bielој,

Mahom kupi trideset momakah.
Svi su oni po izbor junaci,
Kojim nije žao poginuti:
Mač i puška i otac i majka,
Nož i sablja bratac i sestrica,
Izpali im kroz kape perčini,
Kroz opanke pèrsti izpanuli.
Tu ih Ivan vina napojio,
I debela mesa nahranio.
On uzima triest kilavicah,
I trideset morskieh egetah;
Još on spremì vina cèrvenoga,
Ovnovine, mesa debeloga
I beškota hlieba bieloga.
Odè Ive kamenoj Udbini;
U dobro je dohodio doba,
Po jaciah na dva na tri sahta —
Sve pospano, kano i poklano.
Tu je Ivi dobra srieća bila:
Avlia mu biše otvorena,
Pa unidjè Ivan u avliu.
Tavnici se penje na pendžere,
Pak dovikà Mihu iz tavnice,
Spušća njemu ćibru i svieću,
I spušća mu jedan mieščić vina,
Ovnovine mesa debeloga
I beškota hlieba bieloga;
Još mu spušća jedno ege morsko,
I suviše jednu kilavicu.
Kad se Mijo vina napojio,

On prèmahnu na sebi sindžire,
A uzima jaku kilavicu.
Izdvora je triest kilavicah;
Više Miho jednom razvalio,
Neg' izdvora triest kilavicah.
Provališe kamenu tavnicu,
Izvedoše Mihu Bèrdarića.
Al zacvilì trideset sužanjah,
Oni viču Ive kapetana:
„Bogom brate! Ivan kapetane,
Odsieci nam pri ramenu glavu,
A nemoj nas brate ostavljati,
Halal tebi naša kèrvca bila!“
Kad začuo Ivan kapetane,
On družini kèrko besiedio:
„Hajd' pušćajte svaki po jednoga.“
U tavnìcu družtvo uhodilo,
Izvodiše svaki po jednoga.“
Onda im je Ivo besiedio:
„Biežte bratjo kuda koi znate,
A ja Mihu vodim do matere.“
Odtalen se oni podignuli;
Kad izašli viš grada Udbine,
Viš Udbine, na mehke rudine,
Ondè ih je zora zavèrnula;
Siedè Ivo hladno piti vino;
Njemu Mijo tiho besiedio:
„Biež Ivane, ako Boga znadeš!
Opet će nas ufatiti Turci.“
A Ivan mu liepo progovara:

Mahom kupi trideset momakah.
Svi su oni po izbor junaci,
Kojim nije žao poginuti:
Mač i puška i otac i majka,
Nož i sablja bratac i sestrica,
Izpali im kroz kape perčini,
Kroz opanke pèrsti izpanuli.
Tu ih Ivan vina napojio,
I debela mesa nahranio.
On uzima triest kilavicah,
I trideset morskieh egetah;
Još on spremì vina cèrvenoga,
Ovnovine, mesa debeloga
I beškota hlièba bieloga.
Odè Ive kamenoj Udbini;
U dobro je dohodio doba,
Po jaciah na dva na tri sahta —
Sve pospano, kano i poklano.
Tu je Ivi dobra srieća bila:
Avlia mu biše otvorena,
Pa unidjè Ivan u avliu.
Tavnici se penje na pendžere,
Pak dovikà Mihu iz tavnice,
Spušća njemu ćibru i svieću,
I spušća mu jedan mieščić vina,
Ovnovine mesa debeloga
I beškota hlieba bieloga;
Još mu spušća jedno ege morsko,
I suviše jednu kilavicu.
Kad se Mijo vina napojio,

Od družine mača izmaknuo,
S cikom leti kroz jelovo granje.
Kako došo Miho do Ivana,
Na Ivanu presiečè litare;
A za njime ostala družina,
Potieraše Turke Udbinjane:
Koga god su oni dostignuli,
U Udbinu nije dohodio.
Opet su se natrag povratili;
Kad su došli do vode udbinjske,
Onde sieli hladno piti vino.
Besiedio Bèrdarević Mijo:
„Ustaj Ivo brate, da biežimo,
Ludo naše negubimo glave,
Nas će opet obkoliti Turci.“
Al mu Ivo kèrko besiedio:
„Hajd Mijate! budalasta glavo,
Teb je lahko odlaziti Mijo,
Ti ćeš doći svomu bielu dvoru,
U dvoru ćeš viernu ljubu naći;
Kom' će ovo družtvo dohoditi? —
Ovo družtvo oženiti valja;
Sad će cure na vodicu doći,
Hodi zamnom u šašiku travu.“
Malo vrieme za tim postanulo,
Al' eto ti triest dievojakah,
Na vodicu one dohodile.
Kad su došle na vodu studenu,
Svoje bielo umivale lice.
Neće s mirom Hajkuna dievojka,

Već polieva kćercu Kovačevu.
Govorila kćerca Kovačeva:
„Šta se Hajko mamom pomamila?
Baš ko da si vlaha ugledala! —
Polievo te vinom i rakiom,
U po Senja grada kamenoga.“
Hajka njojzi tiho odgovara:
„Da Bog dade moja drugarice.“
Al to Ivo i sluša i gleda,
Pa on skočì iz šašike trave,
A za njime trideset drugovah —
Pofataše Udbinjke dievojke;
Povedoše poljem širokiem.
Jedne idju, jedne ići neće.
Kad to vidjè Hajkuna dievojka,
Od Ivana uzima kandžiu,
Počè šibat Udbinjke dievojke —
Goni njiha s Ivom na pereda,
Odtieraše uz Kunar planinu.
Kad su došli Senju kamenomu,
Svakom daje po jednu dievojku,
Sebi uzè Hajkunu dievojku,
Milu seku Muje od Udbine.
Odè Miho svojoj obloj kuli.
Dievojke su liepo pokèrstili,
Liepo su im ime postavili:
Kojoj Fata, onoj ime Kata,
Kojoj Hajka, sada joj je Anka.
Onda bilo, sad se spominjalo,
Medju družtvom uz gusle pievalo.

29.

TURSKA NEVIERA LIEPO OSVĆENA.

Knjigu piše od Udbine Mujo,
Pa je šalje pobratimu svomu
Po imenu Senjanin Ivanu:
„O Ivane, dragi pobratime!
Sad se ženim, mili pobratime,
Sada mi se u pomoći nadji;
Znadeš Ivo, da sam ogolio;
Ponesi mi toke pozlaćene,
I povedi seku Angjeliu;
A i ti mi na veselje dodji.“
Kada Ivi taka knjiga dodjè,
Pa kad vidjè, šta mu ona kaže,
Ivo svojej seki progovara:
„Angjelio! mila seko moja,
Metni na se dva kavada žuta,
I ustakni finofesić mali,
Pri komu je hiljadu dukatah;
Poveži se torpoš jemeniom,
I razčešljaj ruse pletenice
A upleti trista madžariah —
Sad nam valja u Udbinu poći
Mojem pobri, od Udbine Muji;
Sad se ženi moj pobratim Mujo,
Pa i mene zove na veselje,
A i tebe, mila seko moja,
Da mu vodiš kolo djevojačko,

Kolo vodiš, a piesme izvodiš.“
Kada čula dilber Angjelia,
Siedav cura, suze prolievala,
I moli se bratu uz koljeno:
„Ah! moj Ivo, velika budala,
Iste bi te žene prevarile?
Nije ti se Mujo oženio,
Baš Turkinjom njihovom dievojkom,
Već se hoće mnome oženiti,
I tebe će ljuto osužnjiti;
Bacit će te na dno u tavnicu,
Vèrć će na te egbe do kolienah,
I na ruke dvoje lisičine,
Na vrat sindžir i halku pretežku,
Koja teglji osamdeset okah.“
Na nju bratac hèršum učinio,
Ošinu je rukom po obrazu;
Kako je je lahko udario,
Dva joj zdrava izletiše zuba,
Četiri se s miesta pomakoše;
Osta cura gruba i krezuba;
Valja ići, jer biti nemože.
Malo vrieme, za dugo nebilo,
Al eto joj Sekula sestrića.
Sekul diete Angji progovara:
„Angjelio, mila tetko moja!
Kakva ti je muka dodijala,
U mog daje, Ive kapetana,
Te ti cviliš i suze prolievaš?
Al ti žališ, što se neudaješ?

Al si gladna hlieba bieloga?“
Plačući mu cura progovara:
„Moj sestriću! Sekula diete,
Nut tvog daje, velike budale!
Gdie će mene za nevieru dati,
Za Turčina, Muju od Udbine,
Da će mene ljubit na sramotu;
Ni to mu ja nebih požalila,
Van me sobom hoće da povede.“
Kada čuo Sekula diete,
On Angjuši tiho progovara:
„Angjelio, mila tetko moja,
Vidiš da sam glavan i pristao;
Daj ti mene opremi liepo:
Razčešljaj mi tri ture pèrčina,
I upleti trista mađžariah;
Poveži me torpóš jemeniom,
Obuci mi hurundžuk košulju,
I obuj mi gaće ćiftihane,
I obuj mi u uši mingjuše,
Načini mi dojke od pamuka;
Ja ću s dajom ići u Udbinu;
Da mu bude do nevolje glavi,
Ja ću njemu zamienuti glavu;
Idjuć' hoću njega svietovati,
Nek nepije mnogo vina hladna,
Jer će njemu pivo zatrovati,
A idjuć se hoće umoriti.“
To rekoše i ugovoriše:
Liepo je spremila Sekula —

Ni dajo ga poznati nemože,
Jer glavnii Sekul od Angjuše.
I snidjoše na mermer avliu.
Ivo svojoj seki progovara:
„Der zavedi debela dorata,
Da te metnem na konja vilena.“
A mudar je Sekula diete,
Pa on bratu svomu progovara:
„O Ivane! moj brate rodjeni,
Nemoj mene mećat na dorata,
I sama ga mogu uzjašiti,
Jere sam se mlada naučila,
Brate Ivo uz osam godinah,
Timareći, na vodu vodeći,
Bih ja svakad doru uzjašila,
Pa sam dori uju uviežbala.“
Pa odoše u Udbinu ravnu.
Kad su bili u polje Udbinsko,
Mujini se dvori ugledaše,
Pred dvorom mu veliko veselje,
Kolo igra tridest dievojakah,
Kolo vodi seka Mujagina,
Baš Hajkuna, kita dievojakah.
Idjući mu Sekul govorio:
„Ja Ivane, moj brate rodjeni,
Nemoj držat viere u Turčinu,
U Turčina dostul na kolienu;
I dosad si išo u Udbinu,
Al nijesi mene odvodio,
Pa je tebi vieru zadavao.

Da te nigda Mujo izdat neće;
Sad će na te pivo nagoniti,
Hoće njega bolan! zatrovati,
I jesi se brate umorio;
Nut upamti, na čemu si, Ivo.
Zaspat hoćeš ko janje zaklano,
Metnut će ti egbe do kolienah,
I na ruke troje lišičine,
Na vrat sindžir halku pregolemu,
Koja teglji osamdeset okah;
Pa će mene mladu poturčiti,
I ja ću se ljuto osužnjiti.“
Na nju opet hèršum učinio.
A Sekula dajï progovara:
„De Ivane, moj brate rodjeni,
Kako znadeš, onako i radi.“
Pa ih bio Mujo opazio,
Pred njiha je Turčin izlazio.
A Sekula doru razsèrdio,
Po tri kopja vedru nebu skače,
Po četiri poljem u napredak,
I još dobar glavom uzmahuje,
Preko sebe pienu prebacuje,
Pa je sebi hita po šapima.
Oda strah je Mujo umirao,
Da Anđjuše neukine doro;
Pa je pod njom konja ufatio,
I vodi ga k svojoj kali bieloj.
Kad su bili u mermer avliu,
Skida Anđju sa konja dorata,

Vodi Ivu u odaju donju,
A Angjušu, na čemerli kulu.
Liepo Mujo Ivu dočekao,
Na njega je pivo nagonio;
Zaspa Ivo ku janje zaklano.
Na njeg metnu ogbe do koliena,
A na ruke troje lišičine,
Na vrat sindžir halku pregolemu;
Pa on viče hitre sluge svoje.
Da mu nose u tavnicu Ivu.
Šemli Angji idje u odaju.
Kada kucnu halkom na vratima,
Skoči Sekul od zemlje na noge,
Podviv ruke liepo Muju dvovi.
Mujo joj je miesto načinio,
Pa je tiho Angji govorio:
„Siedi doli, seko Ivanova,
Ako Bog da vierna ljuba moja.“
Siedè doli Sekula dieto;
Opet curi Mujo progovara:
„O Angjušo, vierna ljubo moja!
Il ćeš čekat čisto zlato moje,
Od akšama tamam do sahahe,
Dok zauče kodže u džamii,
Pa ću tebe mladu poturčiti?
Il ću sada bielo lice ljubit?“
A mudar je Sekula dieto:
„Ja Turčine, Mujo, od Udbina
Ako Bog dal drugi giuvegia;
Ti mi spadeš u čitabu svomu.

Turska viera podniet nemože,
Teb' vlahinji bielo ljubit lice
Nepoturčiv pa nevienčav za se?
Al bi i men' mladoj drago bilo,
Da mi odmah bielo ljubiš lice;
Ev' imaju tri godine danah
Kako mi je lice za ljubljenja;
Čekala sam, liepa djevojka,
I sad mogu Mujo do sabaha;
Već ti slušaj, što ću ti rieti:
Hajde snidji niz ćemerli kulu,
Pa ćeš svojoj seki govoriti,
Nek gotovi gospodsku večeru,
I ponese vina cèrvenoga;
Pa nek samnom prenoći Hajkuna,
A ti s agam hajde u kahavu;
Kupi hodžah, štogod više možeš,
Neka idju u novu džamiu,
Pa ćeš mene nocas poturčiti.
Odmah Mujo tomu kail bio,
Što je njemu Angja govorila.
Hajkuna se liepo opremila,
Sgotovila gospodsku večeru,
Pa neviesti idje u odaju.
Za sobom su vrata zatvorili,
Večeraše i napiše vina.
A mudar je Sekula diete,
Pa Hajkuni govori dievojci:
„Ja Hajkuno! seko Mujagina,
Ako Bog da! zaovice moja,

„Bacila sam otčenaša svoga,
A sad primam čitaba tvojega;
Daj mi svietuj, mila zaovice,
Kako ću ja mladjahna klanjati?“
Do po noći uči je klanjati,
Od po noći san je prevario.
Na nju Sekul meče bendžiluke
Bielo joj lice obljubio,
I rukam joj dojke omilovo.
Kad se rana zora popoznala,
Probudio liepu dievojku:
„Ustan seko! moja zaovice,
Opievaj me do nove džamie,
Sad će mene Mujo poturčiti
Pa mi mladoj bielo ljubit lice.“
Istor one u rieči bile,
Al eto ti Muje od Udbine;
Mujo kuca halkom na vratima.
Sekula mu vrata otvorio,
Liepo je je Mujo upitao:
„Jesi li se mlada odmorila?
Jesi li se naspavala dušo?
Hoćemo li ići u džamiu?“
A Sekula i od Boga ište,
U dragosti njemu progovara:
„Hajd' opremaj dva dobra konjica,
Seb' gjogata, a meni dorata.“
Šemli leti niz odaju Mujo,
Bèrže ti je konje opremio;
A Sekula sniđe iz čardaka,

Baš s Hajkunom, sekom Mujaginom.
A Sekuli na um palo bilo,
Ostala mu pod glavom kutia,
U kutii noži sakovani,
Što mu ih je Angjuša spravila;
Pa se natrag u čardake vrati,
Bèrže opet snidjè niz skaline.
Podjè Mujo vèrć je na dorata;
A Mudar je Sekula diete,
Pa on Muji tiho progorara;
„O moj Mujo! čisto zlato moje,
Ja sam ti se mlada naučila.
Jašit doru uz osam godinah;
Kad god bih ga na vodu povela,
Bih ja svakad doru uzjašila,
Pa sam njemu uju uviežbala.“ —
I odoše u džamiu novu.
Pred njom idje Mujo na gjogatu,
Sekula je doru razsèrdio,
Sve gjogatu po sapima skače.
A viče ga Mujo sa gjogata:
„Der polako! čisto zlato moje,
Da te dobar neukine doro,
Ubit ćeš se na kazdèrmi tvèrdoj;
Daj ti meni dizgine od zlata.“
A Sekula njemu progovara:
„Nebrini se, draži od očiuh;
Daj mi izun liepoj dievojci,
Da odjašim doru u džamii.“
I to Muji vèrlo drago bilo.

Kad unišli u novu džamiu,
Sekula je doru natierao,
A za sobom vrata pritvorio:
Izvadio nože iz kutie,
Pa potierà po novoj džamii;
Sve izsiečè hodže po džamii,
A Muju je živa ufatio,
Pa mu veže ruke naopako.
I u kèrvi junak ogreznuo,
Vas pokupì šićar po džamii,
Pa iztierà doru iz džamie,
Pred džamiom doru odjašio,
Svezà Muju pred novom džamiom.
Natrag mu se bieloj kuli vrati,
I on smie, jer nikoga nejma,
Osim hude stare babetine,
A Turke je mlade pogubio,
Svu Udbinu porobio listom;
Staro sieče, mlado redom kolje,
A dievojke vodi u sužanstvo.
Najposlie daidži se vrati,
Pa obija duboku tavnicu,
Tridest sužanj' pusti iz tavnice,
A dajo mu i tada spavaše —
Jer se vèrlo pivom pretierao;
I skidè mu egbe sa kolienah,
I trojstruke s rukah lišičine,
Al nemože sindžir halke težke;
Alata mu svakojaka bilo,
Pa odletjè do konja dorata,

Izvadio ege iz egbetah:
Da pola je halku premahnuo,
A od pola junak prelomio,
I daju je svoga oprostio,
Pa s' daidžom idje u avliu.
Njeg se stidi od Senja Ivane,
Svog Sekule, mladjega od sebe.
Odtalen se k Senju podigoše,
Odvedoše tridest dievojakah,
I Turčina, Muju od Udbine,
I Hajkunu, seku Mujaginu;
Doveli ih k' Senju kamenomu,
Odveli ih u Ružicu crkvu,
Prekèrsti ih kèrstom liepiem;
Sve trideset njiha razudao,
A za sebe vienčao Hajkunu;
A Mujagu u tavnicu baci.
Tu veliko veselje je bilo,
Kakono se zapamtilo nije
Od Sekule, dieteta nejaka,
I svakomu za čudo je bilo! —
Kapetanstvo s Ivana skinuli,
Na Sekulu vèrgli mu sestrića,
I na njeg'vo miesto postaviše.
Neka brate, pravedno je bilo;
Tako bilo, tako se svèršilo.
Ona piesma junacima dika,
Nevierniku muka prevelika;
Ja nepievam što je komu milo,
Već ja pievam, što se dogodilo.

30.

KREMENSKI SUŽNJI.

Kad su Turci Kremen porobili,
Kremenskoga kralja pogubili,
Odveli mu troje dietce mlade:
Mariana, od sedam godinah,
I Ivicu, pod kosom dievojku,
I Ivana u svilu povita.
Iza tog se Kremen porušio,
Svatko nosi mèrko na glavama,
Nit pucaju, nit' nišana meću,
Nit' igraju u kolu dievojke,
Niti momci idju k' dievojkama;
Oni žale troje dietce male,
A najbolje kremenska kraljica.
A sve idju Turci uz planinu
I bacaju u travu Ivana;
A nosi ga Ivica sestrica;
I došli su u Udbinu ravnu,
Caru su ih pekšiš učinili.
Bil' u cara devet godinicah;
On Ivicu carici poklanja
Seb uzima dvoje dietce mlade,
Pa ih spremi konjma na livadu
I daje im koplja kostajnicu,
A za koplja konje pripinjaju.
Kad nastala deseta godina,

A zauči ezan na džamii:
Viknu care mujezine svoje:
Kako pèrvi mladi petak doje,
Car će troje dietce poturčiti.
To začula Ivica dievojka,
Pa se moli carici gospoji:
„Ja carice! moja gospojice,
Čula jesam, moja gospojice,
Da su mi se bratja razbolila,
Čuvajući na livadi konjah;
Dopusti mi, da mogu otići
Na livadu miloj bratji mojoj.“
Njoj velide carica gospoja:
„A neluduj! Ivica dievojko,
Ti nemoreš ići na livadu;
Valja tebi mog ljuljati sina,
Po imenu Muju carevića.“
Sve se moli liepa dievojka,
I od muke ruse kose guli,
Jer će mlada vierom prevèrnuti.
Njoj govori carica gospoja:
„Ja Ivice! moja robinjice,
Ako želiš otić na livadu,
Ti otidji u haznu carevu,
Pa nakupi u džepove blaga,
Pa ti sidji u čaršiu novu,
Gdie god sreteš kljasta i ćorava
I, Ivice, vlaha siromaha:
Sve dieli mekahne dukate,
A za zdravlje bratje obojice.“

Kad to čula neboga dievojka,
Poljubì je u papuču žutu,
Mahom odè k bratji na livadu.
A kad dodjè bratji na livadu,
Zaspali su u zelenoj travi;
Njiha budi Ivica sestrica.
Progovara Mariane mali:
„Hajd' odtale iz gorice vilo,
Što si se ti na nas namierila?“
Govori im Ivica dievojka:
„Ja niesam vila namiernica,
Već Ivica, vaša mila seka,
Nut ustajte, da vam nieštо kažem,
Što zaučì ezan na džamii:
Kako pèrvi mladi petak dodje,
Care nas je reko poturčiti;
Već ustante bratjo da biežimo,
Našoj miloj ostarieloj majci.“
Progovara Mariane mali:
„Hajd' Ivico, mila seko naša,
Ti k carici u Stambola grada;
Pa se njojzi po kriocu valjaj,
Nebi li joj ključe ujagmila,
Bôna seko, od hazne careve,
Nebi li nam najam naplatila;
Dok mi dobre konje opremimo.“
Odmah odè Ivica dievojka;
Carici se po kriocu valja;
Izmačè joj od hazne ključeve;
Nakupila blaga gotovine,

Pa se k bratji na livadu vraća.
Bratja su joj konje opremila;
Odmah dobre konje pojašiše,
Pobiegoše natrag u Kremena.
Kad su bili na pèrvom konaku,
Do mehane kèrčmarice Janje,
Oni Janju iz mehane viču:
„Posestrimo, Janje kèrčmarico!
Znaš li bôna, jel' ti viera tvèrda?
Moremo li noćcu prenoćiti?
Moreš li nas dobro sakrivati? —
Kada sutra bieo dan osvane,
Car će silnu vojsku pokupiti,
Za nama će u potieru poći,
Jer smo dietca zarobljeni bili;
Nas je mlade reko poturčiti:
Žao nam je vierom prevèrnuti,
Utekli smo iz Stambola grada,
Svojoj majci, kremenskoj kraljici.“
Veli njima Janja kèrčmarica:
„Volim rusu glavu izgubiti,
Nego ću vas mlada pokazati.“
Liepo oni naučili Janju,
Šta će Janja caru besiediti.
Kada svanu i granu sunašce,
Al' eto ti sve sile careve;
Pred njima je care od Stambola.
Onde svoju silu zastavio,
Pa on Janju po imenu viknu:
„Ponesi mi vina izobila,

Da odmorim vojsku silovitu.“
I izidjè Janja pred mehanu,
Pred carom se do zemljice svijà,
Gorko cvili a suze prolieva:
„Patišahu! svietla kruno moja,
Kapi nejmam u mehani vina;
Ovud prodjè troje dietce mlade,
Sve popiše u mehani vino,
A nehtiše ni platiti piva;
Ostaviše koplje u zalogu,
Doka sidju ka Kremenu gradu,
Pa će poslat za vino dinare,
A ja njima koplje kostajnicu.“
Kada čuo care od Stambola,
Onda veli Janji kèrčmarici:
„Ponesi mi koplje kostajnicu,
Da ti platim vino cèrveniku.“
Janja mu je koplje iznosila;
Car joj platì vino cèrveniku,
Dadè Janji za trista dukatah;
Odè care i odvedè vojsku
U natrage, ka Stambolu gradu.
Šemluk čini troje dietce mlade,
Ponajbolje Janja kèrčmarica.
Janja im je ručak iznosila.
Tu ručaše i ponapiše se,
A Janju su liepo darovali:
Svako dalo po tridest dukatah,
A Ivica stotinu dukatah.
Odtalen se oni podigoše.

Kad su bili uz polje kremensko,
Ali ženju mlade žetelice,
Nit pievaju, niti popievaju,
Mèrkiem se platnom pokrivale.
Putnici im Boga nafalili,
Pa pitaju mlade žetelice:
„O dievojke! što vi nepievate,
Što nosite mèrko na glavama?
Što li ste se mlade porušile?
Ili vas je voda oplavila,
Ili oganj vatra opalila,
Ili vas je care porobio?“
Ali vele mlade žetelice:
„Bora vama! tri junaka dobra,
Evo ima devet godinicah
I deseta sada nastanula,
Nije ovde cura zapievala,
Nit se oganj puška izpalila,
Nit' kucnuo momak uz tamburu,
Kako se je Kremen porobio,
Kremenskoga kralja pogubili,
Odveli mu troje diete mlade;
Od onda smo s' mlade porušile,
Ni za njiha nigda čuli nismo,
Il su živi, il su s' poturčili„
I odoše dvoru bielomu,
Pokucnuše halkom na vratima;
Kraljica im otvorila vrata;
Čini mlada bielicu pšenicu,
Svako zèrno u suzama kupa.

A njoj veli Ivica dievojka:
„Ja bora ti, kremenska kraljice!
Moremo li ovde prenoćiti?“
„A morete, kićeni svatovi,
Imam vama i hlieba i vina
Vašim konjma i zobi i siena.“
Odmah oni konje odjašili,
I odoše u biele dvore.
Kada akšam padè na zemljicu,
Iznosi im pivo i jedivo.
Naslonja se Iva na Ivana.
Ljuto cvili kremenska kraljica:
„Naslonja se neva na dievera,
Baš ko moja Iva na Ivana!“
A veli joj Mariane mali:
„Dodajder mi sedefli tamburu,
Da ja kucnem junak uz tamburu,
Sitno kucem a jasno zapievam.“
Moli im se kremenska kraljica:
„Ah! nemojte tri junaka dobra;
Evo ima devet godinicah,
Odkako su Kremen porobili,
Vojna moga Turci pogubili,
Odveli mi troje dietce mlade:
Mariana od sedam godinah,
I Ivicu, pod kosom dievojku,
I Ivana u zlatu povita; —
Tambura je malog Mariana,
Nitko nije još je ni skinuo,
Kako je je sine ugodio;

Ni za njiha još čula niesam:
Il su živi, il su umirali,
Il su svoju vieru prevèrnuli?“
Progovara Mariane mali:
„Mi smo skoro iz Stambola grada,
Vidili smo troje dietce mlade:
Ivica je tvoja zarobljena,
U carice, liepe gospoje,
Ljulja njojzi dietcu u bešici;
A Marian na rosnoj livadi,
Onde čuva konjah carevieh.“
Kada čula kremenska kraljica,
Ona skidè sedefli tamburu.
Sitno kuca mali Mariane
Sitno kuca, a jasno popieva:
„Vila gniezdo ptica lastavica,
U Kremenu, na visokoj kuli;
Dok su ptići golužavi bili,
Dolazila cèrna vranetina,
Odniela ptiće lastaviće;
Kad ptićima krila ponarastla,
Odbiegoše cèrnu vranetinu,
Doletiše svomu zavičaju.“
Majka njega po piesmi poznala,
Pa je njemu tiho besiedila:
„Što se meni nepokažeš sine!?“
Na izred ih majka izljubila,
Svoje redom troje dietce mlade.
Pa izletjè gradu na bedeme
I opali ubojne topove,

Haber daje po Kremenu gradu,
Da su njega dietca dolazila.
Šemluk čini tri nedielje danah,
Cieo Kremen u radosti pliva. —
Ova piesma na tvoje poštenje!
Bog ti dao zdravlje i veselje!
Rodilo ti vino i pšenica,
I da bi ti rodilo predivo,
I da bi ga gulile dievojke,
Udovice tèrle i topile,
Biegunice na rosu nosile,
Stare bake žicu odtezale.
Pošten bio, tko te je rodio,
I bielim mliekom zadojio,
Poštena mu na ramenu glava,
Poštenia pod obrazom brada.
Štimala te bratja i družina;
Dušmani ti svi pod nogam bili,
Kano konjma klinci pod pločama.

31.

KOMNEN BARJAKTAR

i

NJEGOVA LJUBA.

Vino pije Komnen barjaktare
S' svojim puncem Gavran kapetanom,
Tamo dolje u Kotaru ravnu.
Dok pokliče iz planine vila:
„Zlo ga sieo! Komnen barjaktare,
Zlo ga sieo i vino popijo,
Na rane ti ono udarilo!
Turci tebi kulu porobiše,
Tvoju viernu ljubu zarobiše,
Angjeliu seku odvedoše,
Staru majku konjma pogaziše.“
To nečuje Gavran kapetane,
Već to čuje Komnen barjaktare,
Pa se skače na noge lahgane,
Plesnuo se rukom po kolienu:
„Ajme! meni do Boga miloga
Što ću danas od života svoga?“
Al mu veli ostario punac:
„Što je tebi, mladjan barjaktare?
Siedi bolan! da pijemo vino.“

„Kakvo vino? da od Boga nadješ!
Zar nečuješ, što pokliče vila? —
Turci meni kulu porobiše,
I viernu odvedoše ljubu.“
Besiedio Gavran kapetane:
„Be neluduj! moje dieto drago;
Ako ti je kula porobljena,
Liepšu će ti punac načiniti;
Ako ti je ljuba odvedena,
Liepšom će te punac oženiti;
Ako ti je seka odvedena,
Angjelia i jest za udaje:
Stara majka za onoga svieta.“
Al' to Komnen haje i nehaje,
Već odletì niz bielu kulu,
Bèrzo spadè u tople podrume,
Pa izvedè pretila dorina;
Jezus reče, na dorata kleče,
Ter potierà svojoj kuli bielej.
Ali ona biela nebiaše,
Veće pusta, čadjom pocrnila;
Iz nje dim se na svèrdlove niže,
Pa se k nebu pod oblake dìže.
Pred avliom majku nalazio,
Grozne suze roni niz obraze,
Pa je svomu sinu govorila:
„Kad valjade, tad te neimade! —
Turci tebi kulu porobiše,
Porobiše, pa ju zapališe,
I viernu odvedoše ljubu.

Mene staru konjma pogaziše.“
Besiedi joj Komnen barjaktare:
„Bili znala odkale su Turci?“
Mati njemu rieč progovara:
„Ja Turčina neznam ni jednoga,
Samo jednog od Stiene Bešira.“ —
Nejma kada ni sjašit dorina,
Već potierà uz planinu pustu,
Dok mi spadè zelenoj poljani.
Ali tude Turci posiedali,
Pa zelenu londžu zametnuli,
Oni piju vino i rakiu.
Kad Komnena oni ugledaše,
Turci njemu miesto načiniše,
Pa mu redom ožgjeldie daju.
Dok ih Komnen šeset namirio,
Onda malo zavatrio biše,
Pak poteže tanku alemanku;
Dok s' okrenu i tamo i amo —
Tridest Turskih odsiečè glavah.
Sama osta seka Angjelia,
Seku fata za bielu ruku,
Pak je pita, gdie je Beširaga?
Seka njemu po istini kaže:
„Eno Bešir u jelovu granju,
Rujno vince s tvojom pije ljubom.“
Kad Komnene rieči razumio,
On poletì kano lastavica,
Pa nalazi silena Bešira
Na jalii pod jelom zelenom,

A pred njime tuluminu vina,
A na krilu svoju viernu ljubu.
„Gdie si kurvo, od Stiene Bešire!
Lasno ti je kulu porobiti,
Kad Komnena doma neimade;
Danas su te jadi dostignuli,
Nećeš više robiti Kotarah,
Ni ljubiti kotarskih vlahinjah;
Izidji mi na mejdan junački,
Nek se znade, tko je postojbina.“
Kad Turčine rieči razumio,
On poletì k rusoj bedevii,
A prefatì koplje ubojito,
Pa Komnena po istini pita:
„Il ćeš gonit, ili dočekati?“
Komnen njemu tiho progovara:
„Volim čekat, neg te potierati;“
Pa pobiežè niz dolinu ravnu.
Za njim Bešir koplje izpustio;
Al je dorat stari megdandžia,
Sve Bešira na oku dèržaše,
Dok je bojno koplje izpustio.
Kad je Bešir koplje izpustio,
Dobar doro kleče na koliena,
Komnen koplje ufatì u ruku,
Pa ga lomi na dvoje, na troje;
A potiera silovna Bešira,
Kako ga je lahko udario,
Na cèrnu ga zemlju oborio.
Padè Bešir u travu na glavu;

Bešir padè a Komnen dopadè,
Pa mu rusu odsiečè glavu,
Odnesè je u ravne Kotare,
Glavu nosi a ljubovcu vodi.
Kad je bio u bieloj kuli,
Pèrvu večer ljubu zapituje:
„Ljubo moja! draža od očiuh,
Tko se vidjè tebi junak bolji,
Il ja, ili silovan Bešire?“
Ljuba njemu tiho odgovara:
„Ti si bolji junak od Bešira;
Al je Bešir liepši u obrazu.“
Razsèrdì se Komnen barjaktare,
Pa opaklì na ljubi košulju;
Sveza ljubu na sred kule biele,
Nek mu svietli večer večerati.
Gori ljuba kano voštenica,
Ciči kano guja prisojkinja.
Kad do dojkih vatra dolazila,
Svog Komnena svačim zaklinjala:
„Nedaj vojno, obadva ti svieta!
Izgoriše moje biele dojke,
Dosti su te putah namamile,
I dva tvoja odhranile sina.“
Njojzi Komnen oštro progovara:
„Gori ljubo, kuja te rodila!
Ako su mi sinove hranile,
I tursku bi dietcu odhranile.“
Dodjè vatra do biela lica,
Opet viče ljuba Komnenova:

„Kakvo vino? da od Boga nadješ!
Zar nečuješ, što pokliče vila? —
Turci meni kulu porobiše,
I viernu odvedoše ljubu.“
Besiedio Gavran kapetane:
„Be neluduj! moje dieto drago;
Ako ti je kula porobljena,
Liepšu će ti punac načiniti;
Ako ti je ljuba odvedena,
Liepšom će te punac oženiti;
Ako ti je seka odvedena,
Angjelia i jest za udaje:
Stara majka za onoga svieta.“
Al' to Komnen haje i nehaje,
Već odletì niz bielu kulu,
Bèrzo spadè u tople podrume,
Pa izvedè pretila dorina;
Jezus reče, na dorata kleče,
Ter potierà svojoj kuli bielej.
Ali ona biela nebiaše,
Veće pusta, čadjom pocèrnila;
Iz nje dim se na svèrdlove niže,
Pa se k nebu pod oblake diže.
Pred avliom majku nalazio,
Grozne suze roni niz obraze,
Pa je svomu sinu govorila:
„Kad valjade, tad te neimade! —
Turci tebi kulu porobiše,
Porobiše, pa ju zapališe,
I viernu odvedoše ljubu.

KOTARANAH JUNAČTVO
i
SMÈRT IVANA KAPETANA.

Vino pila do tri pobratima,
U Otresu, viš vlaških Kotarah;
Sva tri ću ti po imenu kazat:
Jedno biše Ivan kapetane,
A drugo je Smiljanić Ilia,
A treće je Bobčiću Jovane.
Medju sobom pobre besiedili,
Što bi koi sada najvolio? —
Besiedio Bobčiću Jovane:
„Ja bih sada bratjo najvolio,
Da su nama tri liepe dievojke,
Da ljubimo, da se veselimo.“
Besiedio Smiljanić Ilia:
„Ja bih sada pobre najvolio,
Da su nama tri tovara vina,
Ah! da ga se kleta napijemo.“
Na njih Ivan zorbu učinio:
„Pijanico, Smiljanić Ilio!
A Bobčicu, jedna poganico! —
Evo imam vina izobila,
Svaki svoju na kuli ljubovcu:
Što će nami vino i dievojke!? —
Ja bih sada junak najvolio,
Da su Turci na Kotar udrili,

A pred njime tuluminu vina,
A na krilu svoju viernu ljubu.
„Gdie si kurvo, od Stiene Bešire!
Lasno ti je kulu porobiti,
Kad Komnena doma neimade;
Danas su te jadi dostignuli,
Nećeš više robiti Kotarah,
Ni ljubiti kotarskih vlahinjah;
Izidji mi na mejdan junački,
Nek se znade, tko je postojbina.“
Kad Turčine rieči razumio,
On poletì k rusoj bedevii,
A prefatì koplje ubojito,
Pa Komnena po istini pita:
„Il ćeš gonit, ili dočekati?“
Komnen njemu tiho progovara:
„Volim čekat, neg te potierati;“
Pa pobiežè niz dolinu ravnu.
Za njim Bešir koplje izpustio;
Al je dorat stari megdandžia,
Sve Bešira na oku dèržaše,
Dok je bojno koplje izpustio.
Kad je Bešir koplje izpustio,
Dobar doro kleče na koliena,
Komnen koplje ufatì u ruku,
Pa ga lomi na dvoje, na troje;
A potiera silovna Bešira,
Kako ga je lahko udario,
Na cèrnu ga zemlju oborio.
Padè Bešir u travu na glavu;

Na gjemu je žvalje razvalio,
Sve mu dobar glavom uzmahuje,
Preko sebe bielu pienu vija,
Na trećega prebacuje druga;
Na junaku troje toke sjajne,
Niz njih mèrke obiesio bèrke,
Pali su mu po pèrsima bèrci,
Prikrili mu puškam tepeluke,
Obèrve mu pale po bèrcima;
Sjaju mu se toke kroz bèrkove,
Kano miesec kroz jelovo granje;
Bože mio, tko bi ono bio?
Al ga nietko iz družine viče:
Hej! polako, Kladušanin Mujo,
Der nemori svog dobra gjogata,
Do biele Rešimove kule.
A izpadè jeđan na sivalju,
Siv je konjic, siv je junak bradè,
I onoga iz družine viču:
Nuh! polako, Kovačević Ramo,
Der nemori svog dobra sivalja
Do biele Rešimove kule.
A izpadè jedan na vrančiću,
Na vrančicu konju kosatomu,
Sve mu griva u kopito smiera,
Bože mio, tko bi ono bio?
I onoga iz družine viču:
Der polako, Gjulić Ibrahime!
Štedi vranca za tiesna klanca.
A izkočì jedan na malinu,

Dobar mu se malin pomamio,
Sve pod njime zečki poskakuje,
Iz ledine busje izvaljuje,
A junaka pienom prebacuje,
Pak mu pada piena po ledini,
Sve za sobom golubove gradi,
Zelen ga je barjak poklopio,
A junaka kita od barjaka.
Sve od sile biesna malina,
Sve se žida temre od mizdraka;
A i njega iz družine yiču:
Nemoj Nuko! moriti malina,
Do biele Rešimove kule.
A izletì jedan na doratu,
Sve mu doro kliče na šljukove,
Pak sa stražnjih noguh odapire,
Mlado momče, nausnice nejma,
Pak i njega po imenu viču:
Bre polako, Ograšić Alia!
Ti nemori dore brez potriebe.
Izvučè se jedan na kulašu,
Na kulašu konju bagávomu,
Na glavi mu kalpak od dva vuka;
Na noguh mu šajakli čakšire,
Sve su na njem putničke haljine,
U ruci mu čavlena batina;
Netko i njeg iz družine viče:
Nemoj Tale! moriti kulaša,
Do biele Rešimove kule.
Pak za ovim sve ostalo družtvo,

KOTARANAH JUNAČTVO
i
SMÈRT IVANA KAPETANA.

Vino pila do tri pobratima,
U Otresu, viš vlaških Kotarah;
Sva tri ću ti po imenu kazat:
Jedno biše Ivan kapetane,
A drugo je Smiljanić Ilia,
A treće je Bobčiću Jovane.
Medju sobom pobre besiedili,
Što bi koi sada najvolio? —
Besiedio Bobčiću Jovane:
„Ja bih sada bratjo najvolio,
Da su nama tri liepe dievojke,
Da ljubimo, da se veselimo.“
Besiedio Smiljanić Ilia:
„Ja bih sada pobre najvolio,
Da su nama tri tovara vina,
Ah! da ga se kleta napijemo.“
Na njih Ivan zorbu učinio:
„Pijanico, Smiljanić Ilio!
A Bobčicu, jedna poganico! —
Evo imam vina izobila,
Svaki svoju na kuli ljubovcu:
Što će nami vino i dievojke!? —
Ja bih sada junak najvolio,
Da su Turci na Kotar udrili,

Avlia je tvèrda i visoka,
Dva su boja kreda i kamena,
A treći je suhe hrastovine;
Turcim neda preko sebe preći.
Tale viče Nuku barjaktara:
O Nukiću! odpale ti ruke,
Kamo tebi nadžak od čelika?
Nukić tèržè za dizgum malina,
A poteže pleće od medvieda,
Skidè Nukić nadžak od čelika,
S njim udara u gvozdenu vrata,
Odbija ih, odbiti nemože.
A kad vidi Ličanine Tale,
Tèržè svoju čavlenu batinu,
Snažna ruka, u težka batina:
Od avlie vrata izstavio,
Prebi devet mletačkieh brayuh,
I deseti mandal od čelika;
U avliu natierà kulaša;
U avlii curu zatiçao,
Liepu Kosu, sestru Rešimovu,
Na dievojku konja nagonio,
Svu je curu konjem pregazio;
Vidio sam, kapetan Ivane.“
Kada junak rieči razumio
On se plenù rukom po kolienu:
„Bog će dati, da će dobro biti!
Štogod ima po Kraini zmajah,
Sve se sleglo u naše Kotare;
Ajme, kurvo, budalino Tale!

Jer si curu konjem pogazio? —
Ako Bog da! dok jutro osvane,
Platit ćeš mi s Nukom barjaktarom,
Tamo gori, na ravnoj poljani,
Kod studene vode Žeravice.“
Pak zavika pobratima svoga:
„Smiljaniću, Bogom pobratime!
Hajde hitro ka vašem Kotaru,
Kupi pobro pet stotinah drugah,
I vodi ih na rosnu poljanu,
Do zorice da se sastanemo,
Kod studene vode Žeravice,
Viš onoga klanca jadikovca,
Gdieno majke jadikuju sinke,
Udovice ćvile zaručnike,
A sestrice bratju oplakuju;
Gledaj i ti Bobčiću Jovane,
Da s' u boju s tvojim družtvom najdeš;
U mene je vojska na okupu,
Pet stotinah mojih oklopnikah.“
Od' Ilia ka ravnu Kotaru,
Odè Ivan u kèršno primorje.
Kad je došo svojoj kuli bieloj,
Neće Ivan u oblicu kulu,
Veće idje u pjanu mehanu,
Gdie mu družtvo hladno pije vino.
Pram njim družtvo na noge skočilo,
Gospodaru zdravljem prifatilo.
Njemu Ivan rieči besiedio:
„Pijte vino, moji sokolovi!

Pijte vino, pripinjte opanke,
Nalivajte u buraće pivo,
A u torbe tanke brašljenice:
Nehranim vas u svojoj pivnici,
Da vas ljube primorske dievojke,
Već vas hranim, mila bratjo moja!
Da vas jedu orli i gavrani,
Ako nama bude do obraza.“
Dobre svoje konje pojašiše,
A pred njima Ivan kapetane
Na plemiću svom konju gjoginu.
Zdravo došli na rosnu poljanu
Prie zore na tri puna sahta;
Doka družtvo konje razjašilo,
Stadè jeka, a jaraka zveka.
Al eto ti Smiljanić Ilie;
Pram njim Ivan na noge skočio
Liepo svoga pobru dočekao,
Bielim se rukam zagèrliše
U junačko čelo poljubiše,
Za liepo zdravlje upitaše;
Ivan mu je rieči govorio:
„Hajd' Ilia klancu jadikovcu;
Čuvaj brate klanca i bogaza,
Ja ću čuvat ovde Žeravice
I pod vodom polja širokoga.“
Od' Ilia klancu jadikovcu.
Doka soko u klanac upadè
Biše biela zora zabielila;
Istom listje na gori potrepti,

Stadè jeka, a oružja zveka,
Al eto ti sile i Turakah,
Plieno gone, pusto robje vode.
Oh! da vidiš Nukić barjaktara,
Zarobio robja tri sindžira:
Jedan sindžir mladih dievojakah,
Drugi sindžir pod vienoom nevièstah,
Treći sindžir mladih udovicah;
Što je sindžir liepih dievojakah —
Sve sestarah kotarskih serdarah, —
U njemu su do tri cure vèrstne:
Pred njima je Kosa Rešimova,
S posestrimom Ružom Kruščevića,
A treća je Baro Milkovića,
Posestrima Smiljanić Ilie.
Ljuto cvili glavita dievojka,
A spomenuje pobratima svoga:
„Pobratime! Smiljanić Ilia,
Gdie si sada, Bogom pobratime?
Ako pieš u mehani vino,
Na gèrdne ti rane izhodilo!
Akol' ljubiš na dušeku ljubu,
Ljuta tebe poljubila guja!
Ako li si u planini pobro,
Vatru podaj vezenoj šešani,
Nebi li te čula posestrima,
Nebil' ti se pobro radovala.“
Blizu kod nje prigodi se Nuko,
Udarì je pleskom uz obraze,
Pukoše joj obe jagodice.

Iz nozdèrvah dva udriše mlazca;
Cvèrknu cura kano golubica,
Kad upane u pandže jastrebu.
To Ilia i sluša i gleda,
Svomu sèrdcu odoliet nemože;
On pripali svoju dugu šarku,
Kako puče, druge se odzvaše,
Po klancu se oganj prolomio.
Kad iz pušak' vatra izdušila,
Nebì vrieme puške prepuniti —
Već nepuca tanka talianka,
Nit se čuju svietle šešane,
Niti gèrme sjajni dževerdani —
Zveka stoji mačah i gadarah,
I brietkih sabljah i handžarah;
Tu se težka kèrvca prolivaše,
Do nebesah jedan glas čujaše;
Jeka stoji ranjenih junakah,
Gèrka stoji odsiečenih glavah;
Nietko viče, jao moja majko!
Drugi viče, pridigni me druže;
Turci zovu svetca Muhameda,
A kèrstjani ime Isusovo. —
Na kèrstjanim mejdan ostanuo.
Oh! da vidiš Ličanina Tale,
Pobì kurva čavlenom batinom.
A kad vidì Smiljanić Ilia,
On napunì svoju dugu šarku,
Pak zapadè za kladu jelovu,
A na kladu diljku naslonio,

KOTARANAH JUNAČTVO
i
SMÈRT IVANA KAPETANA.

Vino pila do tri pobratima,
U Otresu, viš vlaških Kotarah;
Sva tri ću ti po imenu kazat:
Jedno biše Ivan kapetane,
A drugo je Smiljanić Ilia,
A treće je Bobčiću Jovane.
Medju sobom pobre besiedili,
Što bi koi sada najvolio? —
Besiedio Bobčiću Jovane:
„Ja bih sada bratjo najvolio,
Da su nama tri liepe dievojke,
Da ljubimo, da se veselimo.“
Besiedio Smiljanić Ilia:
„Ja bih sada pobre najvolio,
Da su nama tri tovara vina,
Ah! da ga se kleta napijemo.“
Na njih Ivan zorbu učinio:
„Pijanico, Smiljanić Ilio!
A Bobčicu, jedna poganico! —
Evo imam vina izobila,
Svaki svoju na kuli ljubovcu:
Što će nami vino i dievojke!? —
Ja bih sada junak najvolio,
Da su Turci na Kotar udrili,

Pijte vino, pripinjte opanke,
Nalivajte u buraće pivo,
A u torbe tanke brašljenice:
Nehranim vas u svojoj pivnici,
Da vas ljube primorske dievojke,
Već vas hranim, mila bratjo moja!
Da vas jedu orli i gavrani,
Ako nama bude do obraza.“
Dobre svoje konje pojašiše,
A pred njima Ivan kapetane
Na plemiću svom konju gjoginu.
Zdravo došli na rosnu poljanu
Prie zore na tri puna sahta;
Doka družtvo konje razjašilo,
Stadè jeka, a jaraka zveka.
Al eto ti Smiljanić Ilie;
Pram njim Ivan na noge skočio
Liepo svoga pobru dočekao,
Bielim se rukam zagèrliše
U junačko čelo poljubiše,
Za liepo zdravlje upitaše;
Ivan mu je rieči govorio:
„Hajd' Ilia klancu jadikovcu;
Čuvaj brate klanca i bogaza,
Ja ću čuvat ovde Žeravice
I pod vodom polja širokoga.“
Od' Ilia klancu jadikovcu.
Doka soko u klanac upadè
Biše biela zora zabielila;
Istom listje na gori potrepti,

Cikne Hé kano guja ljuta,
Svom Ivanu pobri poletio:
„Moj Ivane! vèrstan pobratime,
Možeš li mi rane preboliti?
Da ja tražim lieka za bônika.
Al mu veli kapetan Ivane:
„Smiljaniću! sladak pobratime,
Gradi meni sala i nosila,
Pak me nosi mojoj kuli bieloj,
Nek me vidi za života majka
I Angjuša sestra od matere —
Nikad ranah preboliti neću;
Šta je, brate, tam u klancim bilo?
Imal' tkogod mojih oklopnikah?“
Ilia mu Talu dovodio;
Svemu se je dosietio Ivo,
Pak se svomu pobri besiedio:
„Sve izsieci turske poglavice,
Štono sam im povezao ruke;
Muju haci u zindan tavnicu,
Nek tavnuje četiri godine;
Kad s' izpune četiri godine,
Izvedi ga putu na raskèršće,
Posieci ga na očigled svietu,
Nek s' utiečе majke i ljubovce,
Kojeno je u cèrno zavio;
A sokola Nuku harjaktara,
Šteta ga je pogubiti pobro,
Jer je dobar junak na mejdanu —
Dok sam Nuki savezao ruke,

Dobar mu se malin pomamio,
Sve pod njime zečki poskakuje,
Iz ledine busje izvaljuje,
A junaka pienom prebacuje,
Pak mu pada piena po ledini,
Sve za sobom golubove gradi,
Zelen ga je barjak poklopio,
A junaka kita od barjaka.
Sve od sile biesna malina,
Sve se žida temre od mizdraka;
A i njega iz družine yiču:
Nemoj Nuko! moriti malina,
Do biele Rešimove kule.
A izletì jedan na doratu,
Sve mu doro kliče na šljukove,
Pak sa stražnjih noguh odapire,
Mlado momče, nausnice nejma,
Pak i njega po imenu viču:
Bre polako, Ograšić Alia!
Ti nemori dore brez potriebe.
Izvučè se jedan na kulašu,
Na kulašu konju bagávomu,
Na glavi mu kalpak od dva vuka;
Na noguh mu šajakli čakšire,
Sve su na njem putničke haljine,
U ruci mu čavlena batina;
Netko i njeg iz družine viče:
Nemoj Tale! moriti kulaša,
Do biele Rešimove kule.
Pak za ovim sve ostalo družtvo,

Svi spadoše u ravne Kotare,
Robe, pale Kotar na okolo,
Sve do biele Rešimove kule;
A Rešima doma nebiaše,
Veće Kosa, sestra Rešimova,
S posestrimom Ružom Kruščevića.
Opaziše dvie dilber dievojke:
Idju kuli na alaje Turci.
Mislile se mladjahne dievojke:
Al' će bielu zatvoriti kulu,
Al' će svoje lišce ukazati?
Medju sobom one besiedile:
Da mi bielu zatvorimo kulu,
Turci će nam kulu upaliti;
Već da svoje ukažemo lišce,
Pak što nama Bog i srieća dade.
Kada Turci kuli dohodiše,
Dievojke im lišce ukazaše.
Pèrvi Tale doletì pod kulu,
Biesan Tale oko kule gjipa,
Na kulašu, konju bagavomu.
Kad dievojke Talu opaziše
I njegovo sojtarsko odielo,
Od njega se obe poplašiše;
Sletì mlada Kosa Rešimova,
Pak pritvorì kamenu avliu,
A pomačè mandal od čelika,
Nabì devet mletačkieh bravah.
Na avliu navaljuju Turci,
Kao mèrki iz gorice vuci;

Avlia je tvèrda i visoka,
Dva su boja kreda i kamena,
A treći je suhe hrastovine;
Turcim neda preko sebe preći.
Tale viče Nuku barjaktaru:
O Nukiću! odpale ti ruke,
Kamo tebi nadžak od čelika?
Nukić tèržè za dizgun malina,
A poteže pleće od medvieda,
Skidè Nukić nadžak od čelika,
S njim udara u gvozdenu vrata,
Odbija ih, odbiti nemože.
A kad vidi Ličanine Tale,
Tèržè svoju čavlenu batinu,
Snažna ruka, a težka batina:
Od avlie vrata izstavio,
Prebì devet mletačkieh brajah,
I deseti mandal od čelika;
U avliu natierà kulaša;
U avlii curu zaticao,
Liepu Kosu, sestru Rešimovu,
Na dievojku konja nagonio,
Svu je curu konjem pregazio;
Vidio sam, kapetan Ivane.“
Kada junak rieči razumio
On se plenù rukom po kolienu:
„Bog će dati, da će dobro biti!
Štogod ima po Kraini zmajah,
Sve se sleglo u naše Kotare;
Ajme, kurvo, budalino Tale!

Cèrne oči k zemlji oboriše,
Doliš neće ogojeni Ibro,
U zô čas ga odgojila majka! —
On uzjašì gjogu od mejdana,
Odtierà ga niz polje Zečevo;
Zdravo došo do vode Korane,
I Koranu zdravo prelazio,
Bèrzo spadè u vlaške Kotare.
Nuto Ibre, dobre ti je srieće!
U Kotarih nikog nebiaše:
Digo se je silan Smiljaniću,
Pa uzdigo Gavran gjenerala
I ostalu kotarsku gospodu,
Te otišli na teferić k moru.
Uhodio oboje Kotare,
Uhodio sve tri tanke kule
I natrag se Ibro povratio,
Zdravo došo na polje Zečevo;
Sve družini po istini kaže.
Odtalen se Turci podigoše,
Listom idju u vlaške Kotare.
Kad sajdoše Turci u Kotare,
Porobiše oboje Kotare,
Porobiše sve tri tanke kule,
Mlogo pusto plieno odvedoše. —
Kad se biele kule zapališe,
Iz njih bìju dìmi na svèrdlove,
Te dižu se nebu u oblake.
Ilia je rano podranio,
Pokraj mora šetnju učinio,

Devet mi je načinio ranah, —
Zanj' prifati groše i dukate,
Nek imadeš za što piti vina;
Tali ćeš mi podkovat tabane, —
Trista ćeš mu udariti šćapah,
Pak ga pusti na tursku krainu;
Junak Tale lagat neumiede,
Sve će kazat pravo po istini.“
Kad Ilia rieči razumio,
Gradi pobri sala i nosila,
Odnesè ga u kèršno primorje,
Donesè ga okrečenoj kuli;
Vidila ga za života majka
I Angjuša sestra jedinica;
Pak Ivane sviet promienuo. —
A kad vidi Smiljanić Ilia,
Sve izsiečè Udbinjane Turke,
Kako mu je pobro naredio;
Bacì Muju u zindan tavnicu,
Za Nukića novce prifatio,
Tali dobro namaza tabane,
Pak ga pustì u tursku krainu.
Mujo siedi u zindan tavnici;
Biše u njoj za nedielju danah;
Kad izidjè nedieljica danah,
Procvilio u tavnici Mujo:
„Oh da znade Ivanova majka
I Angjuša sestrica njegova,
Mujo bi sè kèrstom prekèrstio,
Pa uzeo dilber Angjeliu,

Pred njima je Angjuša dievojka,
Sestra liepa Mandušića Vuka,
A okreće kolo na okolo.
Oh! kakva je liepa dievojka:
Sve je cure glavom nadfatila
I liepim piesmam nadpievala,
A liepotom kolo začinila;
Na njoj jesu tri kèršna gjerdana,
Jedan joj je od kèrzli mergjana,
Drugi joj je od sitna bisera,
A treći je od žutih dukatah.
Koi joj je od kèrzli mergjana,
Pripela ga po bielu vratu —
Vrat joj biju cèrveni merdjani,
Sitni biser po bielim dojkam,
A dukati po ćemeru pasu;
Još dievojka i od sebe liepa,
Ništo je se nagledat nemore!
Sa neba bi samamila zviezde,
Kamol' nebi sa zemlje junake!
Kraj nje hoda ogojeni Ibro,
A za sobom dobra konja voda
I u ruci golu ćordu nosa.
Odtalen se Pavle povratio,
Zdravo sijdè u kèršno Primorje,
Sve on Ili po istini kaže. —
Kad Ilia Luku razumio,
On se plesnu rukom po kolienu:
„To je glavom ogojeni Ibro,
U zô čas ga odgojila majka!

Jer takoga neima junaka
U Turčina ni u Kaurina!“
Pa dozivlje Mandušića Vuka
I svog pobru silna Zahorića:
„Čujete li moja bratjo draga!
Jašte konje, spremajte družinu;
Kotari su naši porobljeni,
Popaljene sve tri tanke kule,
Odtierano plieno i robinje.“
Junaci se hitro opremiše,
Svoje dobre konje pojašiše.
Napred idje Smiljanić Ilia,
A na svomu mèrkodinu dori;
A za njime Mandušiću Vuče,
Jaši Vuče kosatoga vranca,
Sve mu griva u kopito smiera;
A za Vukom silan Zahoriću,
I on jaši na dobru alatu;
A za njime Gavran gjenerale
Na čilašu konju od mejdana.
Pet junakah sve je odabranih,
Uza svakog pet stotin' drugovah.
Zdravo došli do vode Korane,
I Koranu listom prelaziše;
Po Zečevu konje podpaziše.
Ah! da vidiš silna Smiljanića!
Kad opazì Ibru odgojena,
Govorio Mandušiću Vuku:
„Mi nesmimo udrit na Zečevo,
Hajdmo gorom kraj polja Zečeva,

U Ormanu zelenu planinu,
Ondi ćemo zasiesti bogaze;
Jer je Junak ogojeni Ibro,
Izsieć će nas na polju Zečevu.“
Kad mu pobro rieči razumio,
Kroz goricu vojsku okrenuše;
Sva im vojska padè po Ormanu,
I po gori bogaz ufatiše.
Tude ih je noćca zavèrnula,
Noć im miti, dan bieo osvanu.
Nuh! da vidiš čuda velikoga;
San usnio stari Čejvanaga,
Na konaku, na polju Zečevu:
Vedro biše, pa se naoblači;
Iz oblaka munja poletila
Od Ormane, zelene planine,
Sve pobila po Zečevu Turke.“
Pa sazivlje svoje poglavice:
„Age moje! sa naše Udbine,
Strašan sam vam noćas san usnio! —
U Ormanu čeka nas busia.
Nijel' majka rodila junaka,
A sestrica bratca podgojila
Na čistomu dievojačkom krilu,
Junačkim ga pasom opasala,
Na desnici napisala ćordu
S' oštrom iglom i žeženim lučom?
Tko će otić u Orman planinu,
Uhoditi klance jadikovce?“
Svi mu Turci nikom ponikoše,

U zelenu travu pogledaše,
Pa gledaju kako trava raste,
Na zavojke kano dietelina,
Kano dojke u mlade dievojke.
Sam ti Ibro babi 'čelo gledi:
„Jab' otišo, moji Udbinjani!
Ama mi je ostario babo,
Kod koga ga nejmam ostaviti?“
Veli njemu Ličanine Tale:
„Hajde pobro, ogojeni Ibro,
Ja ću čuvat starca babu tvoga.“
Kada Ibro odabrà besiede,
Na biesna se uzbacì gjogata,
Odtierà ga preko polja ravna,
Zdravo dodjè pod Orman planinu.
Dok u pèrvi klanac udario,
Podpazì ga Mandušiću Vuče;
Sve mu družtvo na noge skočilo.
Al ih viče Mandušiću Vuče:
„Sidte doli, moja bratjo draga!
Posiedajte za jelo zelene,
Nemećite na zalud pušakah;
Ono j' glavom ogojeni Ibro,
U zô čas ga odgojila majka!
Njega puška ubiti nemore,
Ni njegova gjoge od mejdana;
Spazit će nas, kuće nevidio!
Izsieć će nas po gori zelenoj.
Nek on ide u Orman planinu,
A mi ćemo na ravno Zečevo.“

Tuda projdè ogojeni Ibro,
Nit kog čuo, nit koga vidio;
Odè Ibro u Orman planinu.
Dok u drugi klanac udario,
Podpazì ga Smiljanić Ilia
I njegovih pet stotin' puškarah;
Sve mu družtvo na noge skočilo,
Sve za duge puške prifatilo.
Al ih viče Smiljanić Ilia:
„Svi popante za jele zelene,
Ono j' glavom odgojeni Ibro;
Neka Ibro idje uz Ormanu
Mi hoćemo na polje Zečevo.“
Tuda projdè ogojeni Ibro,
Nit kog čuo, nit koga vidio,
Hitro odè uz Orman planinu.
Odè He na polje Zečevo.
U četvèrti klanac udario,
Podpazì ga Gavran gjenerale,
I njegovih pet stotin' drugovah;
Sve za duge puške prifatilo.
Al ih viče Gavran gjenerale:
„Sidte doli, moja bratjo draga!
Nemećite na zalud pušakah —
Ono j' glavom ogojeni Ibro,
U zò čas ga odgojila majka!
Njega puška ubiti nemore,
Ni njegova gjoge od mejdana.
Popanite za jele zelene
Pokrite se gore listopadom;

Neka Ibro idje u Ormanu,
Mi hoćemo na polje Zečevo."
Tuda projdè ogojeni Ibro,
Nit kog čuo, nit koga vidio;
Hitro odè uz Orman planinu;
Zdrav' izašo ogojeni Ibro
Na Ormanu, k studenu bunaru,
Onde Ibro odsiedè gjogata,
Ibro hoda, a gjogata voda.
Istom vila iz Ormana viknu:
„Zlo ti jutro, ogojeni Ibro!
U zô čas si došo u Ormanu,
Po Zečevu izginuše Turci!"
Kada Ibro razabrao rieči,
On uzjaši gjogu od mejdana,
A poteže tatarku kandžiu,
Goni gjogu, kao zmiju ljutu.
Dok četiri klanca progonio,
Sve četiri ploče odbacio,
Liva kèrvca iz dobra gjogata.
Kako sijdè na polje Zečevo,
Ali pala po Zečevu magla:
Sve od praha i olova bèrza:
Lèš do leša, junak do junaka —
Izginuli Turci nemilice!
Živa nigdie nikog neimade!
Oh! da vidiš ogojena Ibre,
Sve prevèrće leše po Zečevu,
Nebil' našo babu Ćejvanagu.
Svoga babu nahodio biše,

A na njemu ruse glave nejma;
Do njega je Ograšić Alia,
Ni na njemu ruse glave nejma;
A do Ale Gjaić Ibrahime,
I njegova odsiečena glava.
Al' ućuti ogojeni Ibro:
Jeka stoji u jednoj dolini;
Tu se Ibro nadkučio bише,
Al' s ukrio Ličanine Tale,
Splastio se za jelovo granje;
Tale gèrdnih dopadnuo ranah.
Njega pita ogojeni Ibro:
„Kamo tebi gojeni Halile?“
Njemu Tale težko progovara:
„Svezo ga je Mandušića Vuče,
Odveo ga ka ravnu Kotaru.“
Ibro dobra obèrnu gjogata,
Ma mu dobar gjogat oronuo —
Sve mu pada po zelenoj travi;
Jedva njega kući dovodio,
I piešice glavu iznosio.
Nit imade pliena ni robinja.
Onda bilo, sada se spominjalo,
A mi da smo zdravo i veselo!—

MARKO MAČINČIĆ.

Vino piju do dva pobratima,
Na sried Zadra u londži zelenoj;
Jedno biše Zadranine bane,
A drugo je Mačinčiću Marko.
Vino pijuć pobre besiedile;
I besiedi Zadranine bane:
„Pobratime, Mačinčiću Marko!
Koliko je iz Zadra kamena
Hoda, pobro, do šeher Mostara?“
Njemu veli Mačinčiću Marko:
„Pobratime Zadranine bane!
Ima puno hoda do Mostara:
Lošu konju, a lošu junaku
Deset danah i tamo i amo;
Dobru konju, a dobru junaku
Meni bane i doratu momu,
Za dan tamo, a za drugi amo;
Otit ću ti kamenu Mostaru,
I donit ću sestru Nazretića.“
Govori mu Zadranine bane:
„Čuješ pobro, Mačinčiću Marko!
Ako odeš kamenu Mostaru,
Za dan tamo, a za drugi amo,
I dovedeš sestru Nazretića:
Evo tebi moja biela kula
I gotovih hiljadu dukatah

I moj dobar gjogat iz podruma
I najposlie moja rusa glava.“
A veli mu Mačinčiću Marko:
„Čuješ pobro, Zadranine bane!
Što sam reko, ako neučinim,
Evo tebi biela kula moja
I moj dobar dorat iz podruma
I gotovih hiljadu dukatah,
Najstrag bane rusa glava moja.“
Odmah Marko na noge skočio —
Odè junak svojoj bieloj kuli.
Kad unidjè u mermer avliu,
On dozivlje slugu Mihovila;
„Moj Mihate, vierna slugo moja!
Jesam ti se okladio sine,
Putovat ću kamenu Mostaru;
Već mi spani u podrum doratu,
Pritegni mu četiri kolana,
Zauzdaj ga rešmaliom uzdom,
Svu noć doru po avlii vodaj.“
Odè Marko uz oblicu kulu.
Kad unidjè u puli odaju,
Ležè junak na meku dušeku.
Kad mu biela zora zabielila,
Al' ga mila majka dozivaše:
„Dietè moje Mačinčiću Marko,
Jesi li se okladio sine
Putovati danas ka Mostaru?“
Kad se prena i opteni Marko,
On dozivlje od Zadra topčiu,

I dadè mu tri žuta dukata:
Kada Marko uzjaši dorata,
Nek topčia pripali topove.
Marko jaši doru vilenjaka,
A topčia pripali topove,
Sunce zasjà Zadru po bedenu.
Ali rano podranio bane,
I'ak izašo Zadru na tabiu,
Jeli Marko rano podranio,
Jel' i malo noći zafatio,
Jel' zadarsko polje prehodio.
Marko 'zturi doru iz avlie,
Iz Zadra je njega izgonio,
Širokog se polja dobavio;
Odè Marko preko polja ravna,
Kao zviezda preko neba sjajna.
Za njim gleda Zadranine bane,
Niti vidi Marka ni dorata;
Već kad sine corda na bedrici
I četiri ploče pod doratom,
Po tom bane Marka poznavaše.
Zadar projdè, Šibenik prešibà,
Od Solina predjè preko Trilja,
Zdravo došo do vode Cetine;
I Cetinu junak prehodio,
Zdrav' izašo na kèršno Zadvarje,
Sahodio na Blato mostarsko,
Pak izajdè na vèrh Žerovnice,
Sahodio u selo Ilića,
Zdravo došo do vode Neretve.

I moj dobar gjogat iz podruma
I najposlie moja rusa glava.“
A veli mu Mačinčicu Marko:
„Čuješ pobro, Zadranine bane!
Što sam reko, ako neučinim,
Evo tebi biela kula moja
I moj dobar dorat iz podruma
I gotovih hiljadu dukatah,
Najstrag bane rusa glava moja.“
Odmah Marko na noge skočio —
Odè junak svojoj bieloj kuli.
Kad unidjè u mermer avliu,
On dozivlje slugu Mihovila;
„Moj Mihate, vierna slugo moja!
Jesam ti se okladio sine,
Putovat ću kamenu Mostaru;
Već mi spani u podrum doratu,
Pritegni mu četiri kolana,
Zauzdaj ga rešmaliom usdem,
Svu noć doru po avlii vodaj.“
Odè Marko uz oblicu kulu.
Kad unidjè u puli odaju,
Leže junak na meku dušeku.
Kad mu biela zora zabielila,
Al' ga mila majka doziva še:
„Dieto moje! Mačinčicu Marko,
Jesi li se okladio sine
Putovati danas ka Mostaru?“
Kad se prena i opteni Marko,
On dozivlje od Zadra topčia,

I dadè mu tri žuta dukata:
Kada Marko uzjaši dorata,
Nek topčia pripali topove.
Marko jaši doru vilenjaka,
A topčia pripalì topove,
Sunce zasjà, Zadru po bedenu,
Ali rano podranio bane,
I'ak izašo Zadru na tabiu,
Jeli Marko rano podranio,
Jel' i malo noći zafatio,
Jel' zadarsko polje prehodio.
Marko zturi doru iz avlie,
Iz Zadra je njega izgonio,
Širokog se polja dobavio;
Odè Marko preko polja ravna,
Kao zviezda preko neba sjajna.
Za njim gleda Zadranine bane,
Niti vidi Marka ni dorata;
Već kad sine ćorda na bedrici
I četiri ploče pod doratom,
Po tom bane Marka poznavaše.
Zadar projdè, Šibenik prešibà,
Od Solina predjè preko Trilja,
Zdravo došo do vode Cetine;
I Cetinu junak prehodio,
Zdrav' izašo na kèršno Zadvarje,
Sahodio na Blato mostarsko,
Pak izajdè na vèrh Žerovnice,
Sahodio u selo Hiće,
Zdravo došo do vode Neretve.

Na Neretvi dvie dilber dievojke,
Njima Marko Boga nafalìo,
Dievojke mu zdravljem prifatiše:
„Da si zdravo! junak na doratu.“
Al ih pita Mačinčiću Marko:
„Čije ste mi dilber vi dievojke?“
A jedna mu po istini kaže:
Ja sam sestra Nazretić Alie
Iz našega kamena Mostara,
Ovo mi je mladjana robinja.“
Kad te Marko razumio rieči,
Osmiehnu se, tiho joj govori:
„Sestro liepa Nazretić Alie,
Donesi mi studene vodice,
Jesam junak vèrlo ožednio.“
Prevarì se kićena dievojka,
Donesè mu studène vodice.
Nehtiè Marko studene vodice,
Već dievojku popadè za ruku,
Pak je bacì za se na dorata;
Tri je puta pasom opasao,
I četvèrti od ćorde kajasom,
Pak dozivlje tananu robinju:
„Oh robinjo Nazretić Alie!
Selam ćeš mi Nazretić Alii,
Njemu hoćeš pravo kazivati,
Tko mu Hajku sestru odvodio,
Baš iz Zadra Mačinčiću Marko;
Neka ide zamnom u potieru.“
Bakračiom doru dobavìo,

Pak okrenu od vode Neretve.
Ljuto cíknu robinja dievojka,
Ona žali Hajke plemenite. —
Na Blato je Marko sahodio;
Nuto vidi hala i belaja!
Side Marku dorat uzmicati;
Sam se junak misli na doratu,
Što uzmiče dorat od razboja?
Al ga biela podvikuje vila,
Iz Veleža, više je Mostara:
„Pobratimo! Mačinčiću Marko,
Doratu si pretiero kolane;
Popušći mu četiri kolana,
Dobar će ti dorat primaknuti.“
Hitro skoči s nećkava dorata,
Kolane mu bolje ugodio,
I opet je doru uzjašio.
Nuto Marka! dobre srieće bíše —
Vilen mu je dorat primaknuo,
Ko da ga je istom uzjašio.
Zdravo dodje pod Uzaherice;
Tude ženju biele žetelice,
One ženju bielicu pšenicu.
Marko njima Boga nazivaše,
Žetelice zdravljem prifatiše;
„Da si zdravo junak na dorata.“
Marko kidè oštru alamanku,
Do mašeta doru dogonio,
Po kamenu čordom udario,
I duboko bíše zafatio;

Žetelicam rieči govorio:
„Čujete li, biele žetelice!
Kad izadje Nazretić Alia,
Nek okuša britku ćordu svoju:
Ako dublje u kamen usieče,
Neka idje zamnom u potieru,
Ako manje, nek se natrag vrati.“
Odè Marko, odtierà dorata
I odnesè za sobom dievojku.
U te mire Nazretić Alia
Na gjogatu, ko na gorskom vuku;
Žetelicam konja dogonio,
Boga fali, a liepo ih pita:
„Jeli ovda tkogod prohodio?
Pronesè li za sobom dievojku?“
Al mu vele biele žetelice:
„Čuješ aga! na dodru gjogatu,
Sad je ovda junak prohodio,
I projašì na dobru doratu,
Za se metno kićenu dievojku;
I tebi je nišan ostavio —
Po maśetu ćordom udario.“
Kad opazì Nazretić Alia
Kud je šino po kamenu Marko,
I on; kidè mača zelenoga,
Po maśetu mačem prifatio,
Podlanicu duhlje zafatio;
Bakračlicom gjogu dofatio,
Goni Marka do lvode Cetine.
Nuto Marka! dobre srieće hiše,

Cetinu je dorat preplivao,
Na obalu oboje izvučè.
Biše doru Marko odsiednuo,
Pak izliva vodu iz čizamah.
Turčin padè do vode Cetine;
Ali Marku dobra srieća biše,
Nesmì Ture udrit na Cetinu:
Cetina je, voda valovita,
Ona nosi dèrvlje i kamenje;
Pomalo je Markovih doratah.
Iz ruke je topuz prebacio:
„Eto Marko zelena jabuka.“
Snažna ruka topuz prebacila,
Al nesmierì Marka ni dorata,
Tu s' Alina sva sila razbila.
Odè Turčin natrag ka Mostaru,
Odè Marko Zadru kamenomu.
Sunce padè, a u Zadar Marko,
A dèrmnuše na gradu topovi;
Dočekà ga Zadranine bane,
I Marku se pokorno moljaše:
„Aman Marko! pokloni mi glavu,
Gjogu vodi, a nosi dukate,
Na poklon ti biela kula moja.
Sve mu Marko poklonio biše:
Pokloni mu blago i gjogata,
Rusu glavu i bielu kulu.
Tako bilo pak se spominjalo,
A mi da smo zdravo i veselo.

35.

GAVRAN SINJEVIĆ

i

NJEGOVA LJUBA.

Ili gèrmi il se zemlja trese,
Il' se ore niz planine stiene,
Il' planine u debelo more,
Il' se vozi po kèršu djemia;
Niti gèrmi nit' se zemlja trese,
Nit' se ore niz planine stiene,
Nit' planine u debelo more,
Nit se voze po kèršu djemie, —
Već pucaju topi na Ostrogu.
Šenluk čini vezir u Ostrogu,
Jer je vriedna roba zarobio,
Eh junaka Gavran Sinjevića;
Pa on pali od boja topove,
Šenluk čini za petnaest danah,
Svaki danak u petnaest danah,
Sve izmeće po trista topovah.
Govori mu vezir u Ostrogu:
„Poturči se, Gavran Sinjeviću!
Evo tebi kula u Ostrogu,
Koja jesti od devet bojevah;
I gotovih tri tovara blaga;

Dat ću tebi kamenu džamiu,
I dat ću ti kćercu jedinicu.“
Al' veli mu Gavran Sinjević:
„Čuješ li me Ostrožan vezire!
Nećeu ti se junak poturčiti,
Nit ću svoje viere prevèrnuti
Za sve blago ostrožkoga grada;
Volim junak kosti ostaviti
U zindanu u Ostrogu tvomu.“
Kad vezire take čuje glase,
On dozivlje slugu Huseina:
„Čuj me Huso! moja vierna slugo,
Hajd' udari gvoždje na Gavrana,
Pa ga baci u zindan tavnicu.“
Huse sluge pogovara nejma —
Na Gavrana gvoždje udario:
Na vrat meće halku gvoždje težko,
Pri njoj sindžir sedamdeset okah;
Na noge mu metnu bukagie,
A na ruke dvoje lisičine,
Pa ga baci u zindan tavnicu;
Bućnu voda do svilena pasa,
Po njoj lizu guje i akrapi:
Guje kolju, a akrapi štipljn
Lasice mu hore naustnice. —
Mili Bože, na svemu ti fala!
Al Gavrane tavnuje od davna,
Prodjè danah i sedam godinah;
Gleda junak na plećih junačkih,
Al pod halkom obagnjilo meso.

Glava mu se tamo amo kreće,
Na gelu se šiju naslonila,
Po rukama meso opanulo.
Kada vidi Gavran u tavnici,
Da se junak živ razpao bišec
Ljuto cvili, teško jadikuje,
Po Ostrogu tužba odjekuje,
Do vezira na bojali kuli.
Vezir četa do gadne tavnice,
Po imenu sužnja dozivaše:
„O Gavrane! kurvino kopile,
Što ti cviliš u zindanu momu,
Kakva ti je muka dodijala?
Il si gladan hljeba bieloga,
Il suhotan mesa debeloga,
Il' si žedan vina rumenoga,
Ili ti je spanze ponestalo?"
Govori mu Gavran Sinjeviću:
„Gospodaru! Ostrožan veziru,
Ta čudo je i sedam nedieljah,
Kamoľ nije sedam godina danah!?
Veće bi se razpanula stiena,
Kamoľ nebi sèrdce u junaku;
Tavnica mi tvoja dodijala:
Ja neznadem u sedam godinah,
Kada li mi cèrna zima dojde,
Kad li meni bielo lieto prodje.
Počem znadem kad mi lieto dodje:
Ufati se kolo i dievojke;
Kada dodju do tveje tavnice;

Pa pievaju u kolu igraju,
Po imenu mene dozivaju,
I bace mi kitu feslidžena;
Po tom znadem da mi lieto dodje.
Jal' me sieci jal' me preprodaji,
Jal' m' odsieci sa ramena glavu?"
A vezir mu dugovanje kaže:
„Čuj kopile! Sinjević Gavrane,
Tvoja ciena hiljadu cekinah,
I na moru velika gjemia,
U gjemii tri ambara biela;
Još Gavrane od zlata sinia,
Na kojoj je šarovita guja,
U čeljusti dragi kamen drži,
Što tebika svietli večerati;
I još ću ti cienu pokazivat:
Iz podruma tvoje kule biele,
Oba konja, modru i sivalja,
Na kojim si, kurvino kopile!
Za dvadeset i tri godinice,
Ti Gavrane, mejdan odnosio;
Svusi turski zemlju porušio,
Kaur'sku si zemlju obkitio:
Cura od tebe podrest mogla nije,
Koju nisi zarobio, svinjo!
A momak se podgojit nemože,
Kog Gavrane pogubio nisi?
I još ću ti cienu pokazivat:
Tvoja seka, sestra jedinica,
A i Manda tvoja ljuba vierna,

Koja pèrvlje Turkinja je bila,
Gavrane je jesi pokèrstio,
Pa j' uzeo za viernu ljubu.“
Kad Gavrane rieči razumio,
On veziru tiho progovara:
„Neću dati seke ni ljubovce,
Neću s njima život odkupiti
Volim junak kosti ostaviti.“
Vezir njega iz tavnice vadi,
Pa ga bacì u dublju tavnicu:
Bućnu voda do biela vrata,
Po njoj lizu guje i akrapi;
Guje kolju, a akrapi štiplju,
Lasice mu hore naustnice.
Cvili ljuto Gavran u zindanu:
„Gospodine, Ostrožan vezire!
Dobavi mi divit i hartie,
Da ja pišem listak knjige biele,
Da je šaljem svojoj staroj majci,
Nek sabire težko dugovanje.“
Vezir biše, za Boga znadiše,
Dodadè mu divit i hartie.
Kad se Gavran knjige dobavio,
On je piše na kolienu svomu,
A na ruke ostarieloj majci:
„Oh! čuješ li, moja mila majko,
Jesam tebi strašno osužnjio
U zindanu Ostrožan vezira;
Vezir me je cienom ucienio...
Nikad mene okom vidit nećeš;

Već prodaji po moru gjemie,
I prodaji modru i sivalja,
A udaji seku i ljubavku
Nikad mene pričekati nećeš!“
Najdè knjigi momka knjigonošu:
„Ma ti momak ovu knjigu moju,
Odnesi je mojoj staroj majci,
Evo tebi deset madžariah;
Al ih brate u sebe nejmadem
Dat će ti ih moja stara nana.“
Odè momak i knjigu odnesè.
Kad je bilo kuli Gavranovoj,
Ali niešto pred avlom cvili!
To je stara Gavranova majka.
Njojzi momak Boga nafalio
I bielu joj ruku poljubio,
A vadi joj knjigu iz niedarah
Stara nana knjigu prifatila;
Knjigu gleda, a suze proliva,
Sve je pismo suzam potopilo,
A gleda je kćerca i nevjesta
S previsoke Gavranove kule.
Sletì mlada Gavranova ljuba,
Ljubi majku u obadvie ruke:
„O starice! mila moja nane,
Kakva knjiga, te suze proliyaš?
Il je majko knjiga od junaštva,
Zovel' našeg na mejdan Gavrana?—
(Od Gavrana glasa ni glasnika,
Evo punih sedam godin' danah!)

Biela njemu usahnula ruka!
Te ti kiti knjigu žalovitu,
Tebe staru uovilila majku,
I gèrdine ti rane povriedila.
„Muč' nekuni, drago dièje moje,
Ovo knjiga našega Gavrana;
Eno njega u Ostrogu gradu,
U tavnici ostrožkog vezira.
Poslo mi je knjigu jadovitu,
Da prodajem po moru gjemie,
Da udajem kćercu i neviestu,
Da prodajem modru i srvalja —
Njegà kuća nikad vidit neće,
Nit na kuli majka ni ljubavka.
Huda Mande kad te začu glase,
Ona cikna tužno, žalovito,
Kod majke se grozno naplakala;
Savi skute pa odè uz kulu.
Nuto Mande! jedne ženske glave,
Kako biše mudra i razumna;
S pustim blagom vièšto podvalila,
I carski je ferman dobavila;
Od tri paše, tri burjuntie.
Odè Mande u kitnu čaršju,
Pa kupuje delinsko odielo,
A na glavu duge kalpačine,
Jedne sebi, druge Jeki seki.
Kad se bieloj povratila kuli,
Po turski su konje osedlale,
Ko sedlaju careve delie,

Na s' oblače delinsko odielo;
Svoje dobre konje pojašiše,
Jeka seka modru debeloga,
A sivalja ljuba Gavranova,
U terkiu čador privezaše.
Mili Bože, čuda velikoga!
Dobri im se konji zaležali;
Negledaju vrata od avlie,
Tam' i amo na poprieko skaču;
Odtiskoše polju u širine.
Da je komu stati, pa gledati,
Nebi reko da su ženske glave,
Već po izbor careve delie.
Kad god idju ka Ostrogu sidju,
Pod Ostrogom čador razapeše.
Ugleda ih ostrožka gospoda,
Pod čador su k njima dohodili;
Carski ferman u ruke primiše,
Ferman nose carevu veziru;
Na divanu njega proučili.
Kad vidiše šta im ferman kaže;
Podiže se Ostrožan vezire
Ka čadoru, carevim deliam.
Kad g' opazi Gavranova ljuba
I Jelica sestra jedinica;
Pram vezirom na noge skočiše.
Paša njima turski selam daje,
A one mu liepo prifatiše,
Kahvu daju, čibuk podkučnju,
Progovara ostrožki vezire:

„Čujete li dvie carske delie!
Nemojte mi voditi Gavrana,
Evo vama tri kature blaga;
Svoj je turskoj vieri dodijao:
Cura od njeg podresti nemore,
Koju Gavran zarobiti neće;
A momak se podgojit nemore,
Kog' Gavrane pogubiti neće —
Svu je tursku zemlju porušio
A kaursku zemlju obkitio.“
Besiedi mu ljuba Gavranova:
„Znaš li paša, ni Bog te neznao?
Da je Gavran carev pobratime;
Evo ima sedam godin' danah,
Za njeg nejma glasa ni habera;
Car razturi sedamnest fermanah,
Traži pobru po cielomu carstvu;
Za njeg care čuo u Ostrogu,
Pa nas poslo, dvie svoje delie:
Ako njega nenajdemo živa,
Za njegovu hoće tvoju glavu.“
Zaklinje ih Ostrožan vezire:
„Nemojte mi voditi Gavrana,
Evo vami pò Ostroga moga.“
Kad to čuje Gavranova ljuba,
Hitro spadè do konja sivalja,
I sivalja dobra uzjašila,
Na vezira konja nagonila.
Pèrvim ga je nogam zafatio,
Tare njega po zemljici cèrnoj;

Priveza ga za dobra sivalja,
Pa potierà niz polje zeleno.
Za njom lete ostrožka gospoda:
„Nemojte nam našega vezira;
Evo vama Gavran Sinjeviću,
I evo vam tri kature blaga.“
Kad to čula Gavranova ljuba,
Natrag se je ona povratila;
Ona dojdè gradu i kapii,
A za njome Jelica dievojka;
Dovedoše Ostrožan vezira
Do zindana, gdie Gavran tavnuje.
Izvadiše sužnja nevoljnoga
Iz njegove proklete tavnice.
Dovedoše tri hitra berbera,
Jedan mije, drugi kose brije,
A treći mu nokte obrezuje.
Nanj odielo svietlo udariše,
Pod izbor mu konja nahodiše,
Baš kulaša Ostrožan vezira. —
Svoje dobre konje uzjašiše,
Pa pojdoše od Ostroga biela;
Unidjoše polju u širine.
A sve cvili Gavran Sinjeviću,
Podjekuje iz sèrdašca svoga:
„Ajme meni! modro i sivalju,
Gdie u turske upadnuste ruke!“
Kad su bili na sried gore cèrne,
Nuh! da vidiš Gavranove ljube:
Svoje dobre konje razjašiše,

Skide ljuba ègbe sa sivalja,
Pa izvadi ovnovinu meso
I beškota hlieba bieloga,
I čuturu vina cèrvenoga:
Meso jedu, piju lozovinu,
Podkučuju Gavran Sinjeviću.
Na to junak ni da gleda neće,
Već sve ječi iz sèrdašca svoga:
„Ajme meni! modro i sivalju,
Gdie u turske upadnuste ruke.“
A kad vidi to njegova ljuba,
Ona skide kalpačinu težku,
Pa prosiplje ruse pletenice,
Nebi li je poznao Gavrane;
Zato Gavran junak i neznade.
Ljuba skida burme pozlaćene,
U kojim su dragi kamenovi,
Obilježje Gavran Sijevića;
Ona bači na krilo Gavranu.
Kad opazi junak Sinjeviću,
Sèrdcem jeknu, suzam oborio:
„Mili Bože, na svemu ti fala!
Odkud ovdie moja ljuba vierna!?“
Očuti ga sivalj od mejdana,
Gospodara pozna po avazu.
Poletjerzuje sivalj od mejdana
Kod Gavrana, gospodara svoga.
A Gavran mu besiedio rieči:
„Davor sivalj! pèrvo dobro moje.“
Tude se je jedva povratio,

I rumena vina napojio,
A pojeo mesa ovnovine.
Svoje dobre konje posiedoše;
Gavran jaši svog dobra sivalja,
Ljuba jaši biesna kulaša,
A Jelica modru debeloga.
Biesan sivalj u kolače skače,
Šišika ga Gavran Sinjevića:
„Davor sivalj! pèrvo dobro moje,
Tavnica mi kuća dodijala,
Nemogu se ni tebe dèržati.
Tiho jaši do čemerli kule;
Zdravo svoju nanu nahodio,
Nahodio, pak razgovorio.
Mila bratjo, čuda golemoga!
Odkako je sviet postanuo
Tako nitko nečini mejdana,
Što učini Gavranova ljuba!
Neka bratjo, i nama je drago:
Dobra žena najveće je blago,
Bog nam dao zdravlje i veselje,
Dušmanima tèrnje i kamenje! —

36.

OMER VELAGIĆ.

Ljuto sužanj u tavnici cvili,
Po imenu Omer Velagiću.
Obdan Omer u tavnici spava,
Obdan spava, a u noći cvili,
U tavnici bana Zadranina;
Neda bana spavati na kuli,
Ni banici na banovoj ruci.
Dojadi se zadarskoj banici,
Pa je ona bana govorila:
„Dušo moja! bane Zadranine,
Nije treba ni pogledat u te,
A kamo li s tobom govoriti;
Al' evo sad u zemana dođe,
Jel testier da ti mlada kažem."
„Ti govori koliko ti drago!"
„Evo ima petnajest godinah,
Kako si se ninome oženio;
Još si prija u četu hodio
I ujtio trideset sužanjah,
A i s njima Omer Velagića,
Mlada sina od Ključa Velage;—
Sve si puščo sužnje na odkupe,
Omeru ga ni kazati nećeš!
Ja ti pušćaj Omer Velegića,
Ja mu glavu odsieci rusu

I Omeru kaži dugovanje;
Ja ga prodaj Mletcim u kaure,
Jal Maltanci, liepoj dievojci,
Odkle nikad sužanj neizlazi.“
„Evo hoću, vierna ljubo moja!
Doklé svane i ograne sunce,
Omeru ću kazat dugovanje.“
Bèrže svanu i granu sunašce,
Ban Omeru sidjè u tavnicu,
Pa je njemu bane govorio:
„Ja Turčine! Omer Velagicu,
Što cvieliš, rodila te kurva!
Kakva ti je muka dodijala?
Il' neimaš vina cèrvenoga,
Il' ovnova mesa debeloga,
Il beškota hlieba bieloga!?
Pa mi nedaš spavati na kuli,
Sve mi budiš sina Mariana.“
Progovara Omer Velagiću:
„Svega dosta u tavnici tvojoj,
Ali mi je veće dodijalo;
Ja mi kaži težko dugovanje,
Ja mi rusu odsieci glavu.
Nije šale petnajest nedieljah,
Kamol' bane petnajest godinah!
Kako si se bodan oženio,
Još si prija mene ufatio,
Bacio me na dno u tavnicu,
Pa mi kazat dugovanja nećeš!“
Njemu bane tiho progovara:

„Ja Turčine! Omer Velagicu,
Moreš dati hiljadu dukatah,
I još dvie grošah bielieh?
Ni tu za te dugovanja nejma;
Još hiljadu konjah ždriebacah,
I hiljadu sriemskieh volovah,
I još dvie bačkieh ovnovah;
I hiljadu ćurak' velikieh
Od samura i lisice žute;
I stotinu tokah zlaćenieh,
Za mojieh stotinu katanah;
I stotinu kalpak' i čelenkih,
Sve od sèrme i žežena zlata;
Na kalpaku devet čelenakah:
Odkudgode koi vietar puše,
Nek se one na čekèrk okreću,
I nek jedna na drugu se smiejè;
I sto tavar' bakra i postelje,
I stotinu hatah velikieh;
I još desnu ruku babe svoga;
Još Omere srebrenu siniu,
Na sinii sorguče od zlata,
I na njojzi alem kamen dragi,
Koi sija kano miesečina,
Prid komu se vidi večerati,
U po noći, kano i u podne;
Et' Omere za te dugovanje.“
Progovara Omer Velagića:
„Ja bora ti! bane Zadranine,
Toga nebi hamovina dala,

A kamoli od Ključa Velaga!?“
„Kurve sine! Omer Velagiću,
Kad tvoj babo po četi hodjaše,
Kada bi on vlaha ufatio,
U kahvi bi s' Velaga falio:
Ja zulumćar nikakav niesam,
Kad ufatim u gori hajduka,
Ucienim ga, pak ga opet pustim.“
Njemu tiho Omer progovara:
„Daj mi bane divit i kalema
I hartie knjige brez jazie,
Da ja pišem' list knjige tanahne,
A na ruke starcu babi momu,
Neka za me sprema dugovanje.“
Bèrže mu je bane dobavio.
Omer piše list knjigu tanjenu,
Pa je šalje babi rodjenomu. —
Kada Ključu knjiga dolazila,
Knjigu gleda od Ključa Velaga,
Knjigu gleda, a suze prolieva,
I Omeru sinu progovara:
„Moj Omere, moja rano ljuta!
Sve ću dati za te dugovanje —
Al' te sine izpustiti neću.“
Odè starac u novu čaršiu
Pa on traži mlade bažèrdjane,
I on rèže biljadu ćurakah
Od samura i lisice žute,
I sakupi mlade dželepčie,
Da ovnove kupe i volove.

Vas Velaga namet pokupio;
Najposlie idje dvoru bielu,
I dobavì tri hitra berbera,
Da izvade ruku iz ramena.
I ruku je starac izvadio;
Za Omera spremì dugovanje. —
Dugovanje banu dolazilo;
Od Omera njega krije bane.
A situa je knjigu načinio,
A na ruke Maltanci dievojci,
Nek ponese blaga gotovoga,
I odvede sužnja Velagića.
Bèrže mu je cura dolazila
I platila Omer Velagića;
Odvedè ga Maltinka dievojka.
Primiše se gore Lepirice;
Progovara Omer Velagiću:
„Ja Maltanko! liepa dievojko,
Jeli izun malo zapievati?“
„Jesti izun, sužnje nevoljniče,
Tucak junak, koliko ti drago,
I još više oda šta ti drago.“
Zatakavši uši zapievao:
„Hej! zelena gero Lepirico,
I u tebi vodo kèrvavico!
Nebraniš li u sob kog junaka,
Jali brata, jali bratučeda,
Jal mog babu, od Ključa Velaga,
Jali pobru Višnjić odmetnika,
Jali druga Ibrahima Talu?“

Očutio od Ključa Velaga,
Gdie zapieva Omere mu sine,
Pa govori Ibrahimu Tali:
„Ibrahime! moj brate rodjeni;
Da bi išli i Višnjića zvali;
Skoro Višnjić 'z čete dohodio,
U njega je umorna družina.
A Višnjić im i od sebe pošo.
I snidjoše gori Lepirici.
Mlogi Turci, kano goraki vuci,
Oklopiše Maltanku dievojku,
Oteše joj Omer Velagića
I nju mladu vode u sužanjstvo;
Baciše je na dno u tavnicu,
Ucieniše, pa opet pustiše;
Uzeše joj deset tovar' blaga —
Omerovo težko dugovanje.
Al zaludu od Ključa Velagi,
Jer nejmade ruke u ramenu!
Al ga hrani Omer diete mlado,
On ga hrani i oda zla brani.

37.

LJUBOVIĆ BEG.

Često ferman Bosnu prehodjaše
Iz Stambola grada bieloga,
Preko Bosne u Hercegovinu,
Do Trebinja grada bieloga,
A na ruke bega Ljubovića.
Al je njima loša sreća bila,
Jer ih kriju age Sarajlie.
Mnoge care fermane spremio,
Za punieh sedam godinicah.
Kad je caru veće dodijalo,
On opremi hitra tatarina,
I daje mu sićana fermana,
Da ga nosi begu Ljubovićeu.
Ferman prima, do zemlje se sliga,
Pa on uči sićana fermana,
Ferman štije, a suze prolije.
Pitala ga ostariela majka:
„Ah! moj beže, moj sine jedini,
Odkle knjiga tako žalovita?
Odkle knjiga, ona izgorila!“
Besiedio beže Ljubovićeu:
„Nepitaj me, moja mila neno;
Ovo ferman od Stambola grada,
Od onoga cara silenoga:
Mene zove u hordiu svoju;

Evo ima sedam godinicah,
Sve mi šalje ferman za fermanom,
A ja primit nikakva nemogoh.
Već što ću ti od života svoga?
Jutros mi je babo umirao,
A sinoć sam svate opremio,
Da mi vode viernu ljubovcu;
A sada mi treća stiže tuga,
Da ja idjem na carevu vojsku.“
Na ino se begu nemogaše,
Već dozivlje slugu Ibrahima:
„Ibrahime! moja slugo vierna,
Opremaj mi pretila gjogina.“
Hitro njega sluga poslušao,
Opremi mu gjogu vilenoga,
Pak privedè k' binjektaš kamenu.
Opremi se beže Ljuboviću,
Opremi se, što se liepše može,
Pak uzjaši debela gjogina.
Za njim biše izšetala majka,
Svoga sinka mliekom zaklinjala,
Da pričeka noći i svatovah,
Dok svatovi dovedu dievojku,
Nebil' njemu poroda ostalo,
Da plemena nezemeće svoga.
To je beže majku poslušao.
Malo vrieme postanulo bilo,
Zapucaše svietli dževerdari,
Pomoli se od kèršne Morače
Pomoli se kita i svatovi.

Liepo ih je beže pričekao.
Svoju ljubu mladu obljubio,
A u jutru rano podranio;
Kad danica za goricu predjè,
Halali se s ostarielom majkom.
Odè beže gorom putujući,
Osta ljuba gorko tugujući. —
Bèrže beže ka Stambolu dojè,
Na carini gjogu razjahao,
Pak on pita mlada carenika:
„Bogom brate! mladjan careniče,
Hoćeš meni po istini kazat,
Jeli care u Stambolu gradu?“
Besiedi mu mladi careniče:
„Nije njega u Stambolu gradu;
Evo ima sedam godinicah,
Kako siedi na polju adžamskom
Bojak bijuć s kraljom od Adžama.“
Kada beže rieči razumio,
Vèrnu natrag gjogu golemoga,
I on odè u zemlju adžamsku,
Pravo zdravo na polje adžamsko.
Uz polje je gjogu razljutio:
Sve preskače čerge i kolibe
I u vojsci zelene čadore,
Kroz vojsku je sokak načinio.
Dok dotierà na sred polja ravna,
Do čadora Čuprilić vezira;
Pred čadorom konja razjašio,
Pa ulazi pod čador zeleni;

Turski selam njemu nazivao;
Liepo mu vezir prifatio,
Pa je njemu rieč besiedio:
„O bora ti! neznana delio,
Odkle li si, od koga li grada?“
Govori mu beže Ljubovića:
„Ja sam mladjan od Hercegovine,
Od Trebinja, bieloga grada,
Po imenu beže Ljubovića;
Mene care u hordiu zove
Evo ima sedam godinicah.
Često slao biele fermane,
Ali meni nisu dohodili —
Sakriše ih age Sarajlie.
Već svietuj me, mili moj vezire,
Što ću sada od života svoga?
Vèrlo sam ja cara uvredio,
Nesmim njemu selam nazivati,
Pod bieli čador izlaziti!“
Svietu njega vezir naučio:
„Nebrini se, moje diete drago!
Sutra rano, kada grane sunce,
Podranit ćeš u polje adžamsko,
Obletiti i tamo i amo,
Nebil' koga roba zarobio,
Jali mèrtvu glavu donosio? —
Evo ima sedam godinicah,
Sve bijemo kralja adžamskoga,
Kapi kèrvi proljet nemožemo
Nit junačke odsiećі glave

Nit oborit sa grada kamena! —
Nebil' tebi Bog i sreća dala,
Da ukineš koga dušmanina?
Lasno će ti care oprostiti."
Kad svanulo i granulo sunce,
Podranio beže Ljubovića
Na svojemu gjogi vilenomu,
Pa on leti u polje široko,
U duboku šašu zalazio,
Tu nalazi adžamske sienare,
Sieno kose kralju od Adžama.
Britku ćordu beže prefatio
Pa potierà silne adžamljane:
Trojicu ih ufatio živa,
Devet mèrtvih glavah odsiekao,
Pa na koplje bojno nanizao,
Ter ih nosi Cuprilić veziru.
To veziru vèrlo čudno bilo! —
On doziva svoje sluge vierne,
Pa ga meću u kožne tezgere —
Jer je vezir plaho ostario,
Vojujući i bojak bijući;
U kolienim noge m' usahnule,
Gurajući konje mamuzama,
Pak on više jašiti nemože. —
Nose njega previerne sluge,
Pod čadore cara čestitoga,
Pa on njemu po istini kaže,
Da je došo beže Ljubovića,
Tri kaura ufatio živa,

Devet glavah mèrtvih odsiekao,
Na bojno ih koplje nanizao,
Svojem caru na pekšiš donio.“
To je caru puno drago bilo:
Od veselja od zemlje odskače,
Pak dozivlje svoje poručnike,
Da dovedu bega Ljubovića
Do čadora cara silenoga.
Sluge mu se hitre dogodile,
Bèrzo vode bega Ljubovića.
Selam viče beže Ljubovića,
Selam viče, cèrnu zemlju ljubi.
Car je njemu tiho govorio:
„Neboj se, moje diete drago,
Ti si meni obraz osvietlao,
Lasno bih ja tebi oprostio,
Da si moga babu pogubio.“
Pa se maši rukom u džepove,
Izvadi mu hiljadu dukatah. —
Služi beže cara čestitoga,
Vierno služi za godinu danah.
Kad godini zeman izlazio,
Stižè njemu knjiga šarovita
Od Trebinja grada bieloga,
Od njegove ostariele majke
I od one vierne ljubovce.
U knjizi je selam i pozdravi
I uz njiha ti veseli glasi:
Da mu se je sinek nahodio,
Od njegova sèrdca porodica;

Nit oborit sa grada kamena! —
Nebil' tebi Bog i sreća dala,
Da ukineš koga dušmanina?
Lasno će ti care oprostiti."
Kad svanulo i granulo sunce,
Podranio beže Ljubovića
Na svojemu gjogi vilenomu,
Pa on leti u polje široko,
U duboku šašu zalazio,
Tu nalazi adžamske sienare,
Sieno kose kralju od Adžama.
Britku ćordu beže prefatio
Pa potierà silne adžamljane:
Trojicu ih ufatio živa,
Devet mèrtvih glavah odsiekao,
Pa na koplje bojno nanizao,
Ter ih nosi Cuprilić veziru.
To veziru vèrlo čudno bilo! —
On doziva svoje sluge vierne,
Pa ga meću u kožne tezgere —
Jer je vezir plaho ostario,
Vojujući i bojak bijući;
U kolienim noge m' usahnule,
Gurajući konje mamuzama,
Pak on više jašiti nemože. —
Nose njega previerne sluge,
Pod čadore cara čestitoga,
Pa on njemu po istini kaže,
Da je došo beže Ljubovića,
Tri kaura ufatio živa,

Devet glavah mèrtvih odsiekao,
Na bojno ih koplje nanizao,
Svojem caru na pekšiš donio.“
To je caru puno drago bilo:
Od veselja od zemlje odskače,
Pak dozivlje svoje poručnike,
Da dovedu bega Ljubovića
Do čadora cara silenoga.
Sluge mu se hitre dogodile,
Bèrzo vode bega Ljubovića.
Selam viče beže Ljubovića,
Selam viče, cèrnu zemlju ljubi.
Car je njemu tiho govorio:
„Neboj mi se! moje diete drago,
Ti si meni obraz osvietlao,
Lasno bih ja tebi oprostio,
Da si moga babu pogubio.“
Pa se mašì rukom u džepove,
Izvadì mu hiljadu dukatah.
Služi beže cara čestitoga,
Vierno služi za godinu danah.
Kad godini zeman izlazio,
Stižè njemu knjiga šarovita
Od Trebinja grada bieloga,
Od njegove ostarièle majke
I od one vierne ljubovce.
U knjizi je selam i pozdravi
I uz njiha ti veseli glasi:
Da mu se je sinek nahodio,
Od njegova sèrdca porodica;

Da zamoli cara silenoga,
Da on šeta do odžaka svoga,
Da on vidi čedo premalono.
Knjigu štije a vele se smije;
Odlazio caru čestitomu,
Sve on njemu po istini kaže.
To je caru vèrlo žao bilo;
Ali mu se na ino nemože,
Već mu daje izun — burjuntâu,
Da on idje k svojoj kuli bieloj,
Ma se opet za godinu vrati.
Ljubi zemlju beže Ljubovića,
A skače se na noge lagane.
Brzo gjogu svoga poklopio,
I poletjè niz to polje ravno.
Gjogata je mamom pomamio,
Nagoni ga na adžamsku vojsku,
Da osvieta cara čestitoga.
Navališe silni Adžamljani,
Obkoliše sa četiri strane,
Ibrahima slugu pogubiše,
Ljubovića živa ufatiše.
Ali nebi njega ufatili,
Već s' ukidè s konja golemoga.
Gjogo bieži od grada do grada,
Dok doletjè do Trebinja grada.
Predanj stara mati izšetala,
Pak je svoga gjogu obljubila,
U suzama njega okupala —
Tako ti je hega oplakala!

Ostà beže u dušmanskoj ruci,
U tavnici, gdieno krova nejma,
Gdie negrije sunce ni mieseče,
Gdieno leži voda do koliena,
Pusta šaša raste do ramena,
Guje kolju, a akrapi štiplju.
Ljuto cvili sedamnest godinah,
U tavnici kralja adžamskoga.
Ti se jadi na daleko čuli,
Do Trebinja grada bieloga,
Baš do kule bega Ljubovića.
U kuli mu ljubu probudilo
I diete od šestnest godinah.
Pošto diete glasa razumilo,
Ono skače na noge lagane,
A prefaća svietlo oružje,
Pa uzjaši doru pretiloga,
Ter otidjè preko Bosne ravne.
Svakud pita kralja od Adžama,
Svakog pita a svak mu se sieća.
Bèrzo diete kralja nalazilo,
Pred njim cèrnu zemlju poklopilo,
Ljubi kralju skute i koliena,
Gorko plače, a suze prolieva, —
Da izbavi iz tavnice babu.
Ali kralju tvèrda sèrdca biše,
Dietetu se smilit nehtiedjaše;
Već ga vodi uz biele dvore,
Pak ga daje kćerci jedinici:
Nebi li ga cura prevarila,

Nebil' diete vieru promienilo?
Ali ono tvèrde viere biše.
Negovori za nedielju danah,
Niti ište piva ni jedîva
Nego plače i suze prolieva.
Kad nedielja danah izlazila,
Na ino se njemù nemogaše,
Veš on skočì niz demir pendžere,
Nebil' ono glavu ulomilo? —
Mili Bože, na svemu ti fala!
Nuto vidi! dragi pobratime,
Kolika mu sreća priskočila.
On upadè na krov od tavnice,
Pa prolomì do devet tavanah,
U desetom babu nahodio.
Odpasuje pasa mukadema,
Izvadio babù iz tavnice,
Vodì njega na noć mièsečinu;
I uteče, veselà mu majka,
Ka svojemù sentu i krajini;
Neka bratjo, i pravo je bilo.
Davno bilo sad se spominjalo

38.

ALIBEG DELIBEGOVIĆ.

Pošetala Alipašinica
Po Budimu gradu širokome;
Za njom šeta adidžar Fatia.
Susretè ih silan Alibeže,
Poglavica iz biela Budima,
Pak besiedi Alipašinici:
„Pokloni mi adidžar Fatiu!“
Al mu veli Alipašinica:
„Beg Alibeg! Delibegoviću,
Ti ne smiedeš uzeti Fatie
Od našega paše iz Budima,
Jer je paša Fati muštèrija.
Iz Budima tri su alibega,
Ni jedan je uzeti nesmiede.“
Alibeg joj progovara rieči:
„O gospojo! Alipašinice,
Pokloni mi adidžar Fatiu!
Ja s' nebojim paše u Budimu,
Dok je mojih pet stotin momakah,
Što ih čorbom u odžaku hranim.“
Kad to čula Alipašinica,
Pokloni mu, nereče ni rieči.
A da vidiš silna Alibega,
Gdie je ljubi u obadve ruke;
Ona njega u čelo junačko.

Odè beže, odvedè Fatiu.
Dok je bieloj kuli dohodio,
Odmah je je nićah učinio.
Haher puče po svemu Budimu,
Da s' Alibeg oženio biše.
Za to začu paša od Budima,
Jest od derta na noge skočio,
Pa dozivlje Ibru silihdara:
„Lalo moja! silihdare Ibro,
Hajde skupi pet stotin' deliah;
Udrit ćemo na begovu kulu,
Pa begovu kulu oboriti,
Alibega živa ufatiti,
A odvest mu adidžar Fatiu.“
Oh! da vidiš Ibru silihdara,
Gdie je paši poletio k' ruci,
Pa mu ljubi ruku i kolieno:
„Aman paša! aman gospodaru,
Ti starii, ti si pametnii —
Moji svieti tebi netriebuju;
Ma poslušaj! silihdara tvoga;
Sad vidiš li silna Alibega,
Njem' akrama u Budimu nejma,
Ni njegovim pet stotin' momakah!
Dok mu teče momka i jednoga,
Neće dati Alibega živa.
Već sam čuo u vlaškoj Indii,
Kćer Kosiu indiskoga bana.
U jutra će petak osvanuti,
Divan čini u našem Budimu,

Nek' sve lale na divan izijdu,
Učtuglie i ićituglie;
Doć' će najstrag silan Alibeže,
A za begom pet stotin' momakah.
Kad Alibeg stane na divanu,
Ti mu reci, paša gospodine:
„„Lalo moja! Delibegoviću,
Što si meni tako zakasnio?
Zar gdie si se skoro oženio? —
I ja sam joj bio mušteria,
Ma zar tebi od Boga sudjeno;
Baš ako će, lalo odabrana.
Čuo jesam gdie mi kažu ljudi,
Da si dobar junak na razboju,
Da t' akrama u Budimu nejma,
Ni tvojiem pet stotin' momakah! —
Jesam čuo u vlaškoj Indii
Liepu Kosu bana od Indie;
Izvedi mi Kosiu vlahinju,
Na poklon ti adidžar Fatia.““
Alibeg je arli na mejdanu,
Beg će odmah kabul učiniti.
Kad Alibeg ode u Indiu,
Onda ćemo udriti na kulu,
I odvesti adidžar Fatiu“.
Kada paša Ibru razumio,
Sa šilteta na noge skočio,
Pa poljubi silihdara svoga:
„Bre aferim! Ibro silihdare,
Ta bi pamet za vezira bila!“

Dok u jutru petak osvanuo,
Divan čini paša u Budimu;
Sve mu lale na divan izašle,
Najstrag dojdè silan Alibeže;
Beg dojaši na dobru bejazu,
A za begom pet stotin' momakah;
Svakog mèrki bèrci do ramena,
Svakog sjajne ćoke na pèrsima;
Beg Alibeg stadè na divanu.
Al mu veli paša iz Budima:
„Lalo moja! Delibegoviću,
Što si meni jutros zakasnio?
Što te nejma na dívanu momu?
Zar gdie si se skoro oženio
I uzeo adidžar Fatiu? —
I ja sam joj bio muštería,
Ma zar tebi od Boga sudjeno!
Baš ako će! lalo odabrana,
Čuo jesam gdie mi kažu ljudi,
Da t' akrama nejma u Budimu!
Da si dobar junak na razboju.
Dovedi mi Kosu vlahinju,
Iz Indie, indijskoga bana;
Na poklon ti adidžar Fatia.“
Beg Alibeg arli na mejdanu,
Tomu namah privoljio bíše,
I bejaza dobra uzjašio;
Odè beže svojoj bieloj kuli,
A za njime pet stotin momakah.
Beg s' u kuli lièpo opremio;

Dva pletena iznesè sepeta,
Puni jesu na teste fišekah,
Iznesè ih na vòrh biele kule;
I iznesè vezenu šešanu,
Mala harča, a golema pûca!
Litra praha, a dvie olova;
I iznesè bistra dževherdara.
Majci daje sjajna dževherdara,
Svojoj ljubi vezenu šešanu.
Alibeg je majci besiedio:
„Zatvor' majko ogradjenu kulu,
I oko nje kamenu avliu;
Ak' ikoga vidite pod kulom,
Udrite ga sa demir pendžera,
Dok vam teče na teste fišekah.“
Beg Alibeg uzjaši bejaza,
A za njime pet stotin' momakah;
Odè beže pravo u Indiu.
Oh! da vidiš budimskog vezira;
Kad Alibeg odè u Indiu,
Gdie on sitnu nakitio namu,
Na akrama indiskoga bana:
„Čujes pobro! od Indie bane,
Eto na te silna Alibega.
Beže se je zuhur učinio,
Brez careve tugre i fermana,
I brez moje itlak burjuntie;—
Otišo je u zemlju Indiu,
Da ti robi kulu i privorje,
Da t' ufati Kosta dievojku;

Oh! smakni ga, Bogom pobratime,
Tri ću tebi pokloniti grada,
Kraj Indie, koje tebi drago.“
U ta doba i beg u Indiu,
K banovoj je dolazio kuli,
Ufatio Kosiu dievojku,
I natrag se mirno povratio.
Zdravo došo pod Mlavu planinu,
Koja dèrži do četiri sahta.
Tude beže razjašì bejaza,
I njegovih pet stotin' momakah;
I bieli čador popinjaše,
Pred čadorom vatru naložiše,
A uz vatru kahvu pripekoše;
Čibuk pale, cèrnu kavu sèrču.
U ta doba dva mlada Madžara,
Oni jaše dva dobra gavrana,
Pravo idu begovu čadoru.
Odsiedoše oba konja svoja,
Podigoše tenef od čadora,
I oba se begu pokloniše,
Ruku ljube, rieč besiedili:
„Alibeže! na zlo udario,
Kud si pošo uz Mlavu planinu!?
Da imadeš krila sokolova,
Nebi t' perje iznosilo mesa,
Kamo li ćes izbaviti glavu!
Sva je Mlava napunjena vlaha;
Već daj nam ti banovu Kosiu,
Mi ćem' udrit pred tobom uz klance,

Vlašku vatru na se prifaćati.“
Neda beže ni gledati u se,
Kamol' dati liepu dievojku!
Govore mu bratja Velagići:
„Alibeže, na zlo udario!
Bolje j' dati banovu Kosiu,
Nègo ludo izgubiti glavu
I zarubit take vitezove?“
Kad se begu na ino nemoglo,
Poklonì im banovu Kosiu,
Pak udriše skladno uz planinu;
Napred idju dva mlada Madžara,
A za njima silan Alibeže,
I njegovih pet stotinah drugah.
Dok u pèrvi klanac udariše,
Vlasi njihu spravno dočekaše,
Sve na ognju i na vatri živoj.
Tude pèrvu vatru ogrezoše,
Pak prodèrše i kroz drugi klanac.
Sve su napred dva mlada Madzara,
Bojnu vatru na se prifaćaju,
A za njima beže na bejazu;
Kèrvava mu do balčaka ćorda
I desnica do ramena ruka;
U bejaza, konja od razboja,
Nit' imade grive ni perčina.
Kad su k vrielu Mlave izhodili,
Alibeg se za se obazrie:
Za njim nejma ni jednoga druga,
Van četiri brata Velagića.

Ostali se po bogazim tuku.
Tad Alibeg razjaši bejaza,
Pieše hoda, a gjogata voda.
Alibeg se sèrdit prigodio,
Mlogo mu je izginulo družtvo.
On opazì indijskoga bana;
Pod njime je peik bedevia;
Kakva mu je! sam je jad ubio,
Sve mu klima iz ramena vratom,
Kano guja iz studene stiene,
Klapaju joj noge na bagłame.
Beg Alibeg uzjaha bejaza,
I potierà indijskoga bana;
Na tèrkeći njega dostignuo
I britkom ga ćordom udario
Po perćinu i po deverčinu;
Do sedla je razstavio bana
I kobile pod njim zafatio —
Ukazà joj biele džigerice.
Padè banu knjiga iza kape,
Alibeg je knjigu prifatio, —
Ali nama budimskog vezira.
Kad razgèrnu sitnu onu namu,
Plesnuo se rukom po kolienu,
Skèrlet čoha puče nad kolienom:
„O vezíre! carski murtatine,
Oh! tako mi dina i amana,
Ako zdravo ka Budimu sadjem,
Odsiećću ti sa ramena glavu!
Od svojieh pet stotin' momakah,

Polovinu izkupio drugah,
A ostali ostadoše pohro
Sve šeiti po planini Mlavi.
Sve šeite tude pokopaše;
Odtalen se zdravo podigoše,
Pa pojdoše ka bielu Budimu.
Haber dodjè paši u Budimu:
„Idje beže i vodi Kosiu.“
Dozivaše Ibru silihdara:
„Lalo moja! silihdare Ibro,
Bèrže spremaj hitra tatarina,
Da biežimo sva tri Carigradu.
Ako stigne silan Alibeže,
Ni na jednom ruse glave nejmá!“
A kad vidì Idriz tatarine,
Tri je dobra konja opremio.
Uzjašiše, odtlen pobiegoše,
Pobiegoše bielom Carigradu.
Beg Alibeg dodjè ka Budimu;
Kada dodjè svojoj kuli bieloj,
Al' sva kula lešom zavaljena,
Što s' pobile dvie mlade gospoje,
Sve iz kule sa biclih pendžerah;
Dok im teklo praha i olova
Izginulo pet stotin' deliah.
U te mire paša Carigradu,
On pred cara biše izhodio,
Patišahu poklon učinio,
A ovako njemu govorio:
„Aman care! svetačko koliено,

Nuder smakni silna Alibega
Iz našega biela Budima.
Alibeg so murtat prigodio,
On prodaje Turkinje dievojke
Na kaure za gotovo blago;
I gradove kaurim prodaje.“
Kad te care rieči razumio,
On dozivlje kapidžiu svoga:
„Opremaj se, lalo kapidžia;
Hajde mahom ka bielom Budimu,
Dovedi mi silna Alibega,
Ja njegovu ti donesi glavu.“
Kad je caru rieči razabrao,
Patišahu poklon učinio;
Opremì se carski kapidžia,
Sa svojizi pet stotin' deliah.
Dok se spremì carski kapidžia,
Turali je ferman prifatio;
Odè mahom ka bielom Budimu.
Zdravo dodjè carski kapidžia
Ka begovoj ćemerlii kuli;
Dočekà ga silni Alibeže
Na selamu i na selanuku,
Vodi njega u mlake odaje
I njegove ostale delie,
Dobre konje u tople podrume.
Izadjè im gospodska večera.
Kad večerà carski kapidžia
I njegovih pet stotin' deliah,
Carski mu je ferman iznosio.

Kad Alibeg ferman opazio,
Sa šiljteta na noge skočio,
Pa se klanja carskomu fermanu,
Pa je carski ferman poljubio.
Uči ferman, a suze prolieva,
Jer je došo vakat umirati.
Pa izvadi namu iz niedarah,
Namu daje carskom kapidžii.
Kapidžia namu prifatio.
Kada vidi šta mu ona kaže,
Sa sergjade na noge skočio —
Bega ljubi u čelo junačko:
„Alibeže! od biela Budima,
Sutra ćemo ići Carigradu.
A neboj se! beže Alibeže; —
A tako mi dina i emana!
I tako mi šeri ramazana,
Dok je moje na ramenu glave“! —
I tude su noćcu prenoćili.
Kada njima bieo dan osvanu,
Opremi se carski kapidžia
Sa svojieh pet stotin' deliah,
I s njim podjè silan Alibeže
I četiri brata Vlagića,
I pojdoše dva mlada Madžara,
Svi odoše bielu Carigradu. —
Pred cara je beže izhodio;
Kod njeg siedi budimski vezire.
Do vezira lèro silihdare,
Onda care progovara tieći:

32

„Moj murtate! silan Alibeže,
Jer prodaješ Turkinje dievojke
Na Kaure za gotovo blago?“
Progovara paša iz Budima:
„Padišahu! svetčevo kolieno,
Ja ga suhal nebih učinio, —
Namah bih mu ja odsieko glavu.“
A kad vidì carski kapidžia,
On povadì namu iz niedarah
I dadè je caru Sulejmanu.
Care sitnu prifatio namu;
Uči namu, gleda na dželata
A kad vidì silan Alibeže,
On nečeka carevih dželatah,
Već poteže hadži adžamovku,
Pa udara budimskog vezira —
Od jednoga načinì dvojicu;
— I posiečè Ibru silihdara.
Car Sulejman na noge skočio,
Kraj sebe je bega posadio,
Samurom ga ćurkom zagèrnuo,
Bojali mu čibuk donesoše.
Pa mu veli care Sulejmane:
„Hajde sine ka bielom Budimu.
Pak ti beže u Budimu sudi,
Brez promiene, doklen je kraine,
Dok ti teče roda i koliena.“
Pred njim beže na noge skočio,
I temenah caru učinio.
Dok izpadè iz arzi odaje,

Opremì se, odè ka Budimu;
I odvedè dva mlada Madžara
I četìri brata Velagića,
Zdravo dodjè svojoj kuli bieloj.
Dočekà ga mati i ljubovca
Na vratima kamene avlie,
Ruke šire, u lišce ga ljube.
Kad je petak njima osvanuo,
Skupila se budimska gospoda,
Proučiše careva fermana.
Kad vidiše šta im ferman kaže,
Poletili skutu Alibega,
Novom paši od Budima grada.
Dok pukoše na gradu topovi,
Glas dadoše na četiri strane:
Alibeže postade vezirom.
Neka bratjo i pravo je bilo!
Tko pod drugim podkopaje jamu,
Sam će u njoj izgubiti glavu.

39.

MALI MEHINAGA.

Vino pile kanižke gazie,
Na Kaniži, na londži zelenoj,
Tridest agah, jedan do drugoga;
Pred njima je Gazi Smahilaga;
Do njeg siedi Cifra Asanaga;
Mehinaga hladno vino služi.
Sve se fale kanižke gazie:
Kad je koi u četu hodio,
Šta je koi ćara zadobio;
Sve dovode robe i robinje.
A sve šuti diete Mehinaga.
Al' mu veli Cifra Asanaga:
„Mehinaga! drago diete moje,
Što ti šutiš, ništa nagovoriš?
Jer nefališ sebe i dorata?“
Progovara diete Mehinaga:
„Moj amidža! Cifra Asanaga,
Kad ja čete ni vidio nisam,
Gdie ću falit sebe i dorata!?“
A od zemlje na noge skočio,
Eto njega starcu Smahil agi;
Ljubi babi ruke i koliena:
„Daj mi izun! babo Smahilago,
Da ja kupim četu po Kaniži;
Da sadjemo do Karalimana,

Do odžaka Petra gjenerala,
Da Petrovu kulu porobimo.
Eto kažu od Ašana bana,
Da je dobar junak na mejdanu;
Da ga zovnem na mejdan junački
Da okušam sebe i dorata.“
Kad mu babo rieči razumio:
„Hajde sine, u sto dobrih časah!“
Eto momka do konja dorata.
Iz Kaniže doru izturio,
Odtierà ga poljem zeleniem.
Polje predjè, u planinu udjè —
Zdravo sišo u polje budimsko.
Al' banuše od srebra kočie,
Pod kočiam dva konja goluba,
Na pracipu Niemac kočiaša,
Što upravlja dva konja goluba.
Uz njeg idje dvanest pašaliah
Iz Budima, budimskog vezira.
A sve niešto u kočiam' cvili,
Sve ti kune budimskog vezira.
Oh! da vidiš malog Mehinage,
Gdie doratu prifatì kajasu;
Do kočiah doru dogonio,
Pa otvorì kapak od kočiah.
Al dievojka siedi u kočiam,
Ona siedi ter suze proliva.
A momak je težko zaklinjaše
Nebom, zemljom, suncem i miesecom:
„Što je tebi kičena dievojko,

Što li danas u kočiam cviliš,
Čijega si roda i koliena?“
Dievojka mu progovara rieči:
„Seratlio! na dobru doratu,
Ja sam cura iz biela Budima,
Kćer liepa Osman alajbega;
Bog ubio našega vezira!
Čini surgun Turke na kaure
Preko mora u zemlju Taliu,
Odklen s' nikad nevraćaju Turci.
Moga babu surgun učinio,
Učinio ka Karalimanu,
Kopiletu, Petru gjeneralu.
Mene prodo za gotovo blago,
Ka Ašanu, banu od Ašana.“
Kad to čuje mali Mehinaga,
On doratu pokupì kajasu,
A poteže oštru demiskiu —
Pa posiečè Niemca kočiaša,
I vezirskih dvanest pašaliah;
Pa obèrnu u Budim kočie,
Do odžaka Osman Alajbega.
Kad utierà doru u avliu
I utierà konje i kočie,
Aga viče alajbegovicu;
„Evo sam ti kćercu povražio;
Hoćeš meni kćercu pokloniti?
Da jej dadem pèrsten i jabuku,
A u despot budimskem veziru.“
Kad to čula alajbegovica,

Zaklinje ga sa biele kule:
„Seratlio! na dobru doratu,
Odklen jesi, od koga li grada,
Čijega si roda i plemena,
Kako li se po imenu viček?“
Al' joj veli mali Mehinaga:
„Čuješ li me! alajbegovice,
Ja sam momak iz Kaniže biele,
Babo mi je glava od Kaniže,
Ja sam glavom mali Mehinaga.“
Kad to čuje alajbegovica,
Ljubi momka u čelo junačko:
Ah! ti li si, junačko koljeno,“
Namah mu je kćercu poklonila
On joj dadè pèrsten i jabuku,
Ona njemu boščaluk haljine;
Jedne dadè babi Smahilagi,
Druge daje Cifri Asanagi,
Treće dadè malom' Mehinagi.
Odè momak, iztierà dorata,
A u cure nišan ostavio;
Odè mahom junak do vezira.
Kad utiero doru u avliu,
Gdieno siedi hudimski vezire:
U avlii doru odsiednuo,
Uzbacì mu svilenu kajesu,
Pa eto ga u arzi odàju
Gdieno siedi hudimski vezire,
Pa temenah činio veziru
Kraj sebe ga vezir posadio.

Samurli ga ćurkom zagèrnuo,
Bojali mu čibuk donesoše
I mèrku mu kahvu podkučiše.
Pa ga pita budimski vezire:
„Kako ti je u Kaniži, sine?
Kako ti je babo Smahilaga
I amidža Cifra Asanaga
I ostale age po Kaniži?“
Govori mu diete Mehinaga:
„Dobro nam je paša u Kaniži;
Zdravo su nam age po Kaniži
I moj babo gazi Smahilaga;
Babo ti je selam učinio,
Da mi dadeš jednu burjuntiu,
Da skupimo četu po Kaniži,
Da sajdemo do Karalimana,
Do odžaka Petra gjenerala,
Da Petrovu kulu porobimo.
Eto kažu od Ašana bana,
Da je dobar junak na mejdanu;
Da ga zovnem na mejdan junački,
Da okušam sebe i dorata.“
Kada paša rieči razumio,
On mu dadè sitnu burjuntiu.
Odè momak mahom u Kaniču.
Kad je bio svojoj kuli bieloj,
Opazi ga babo Smahilaga,
Predanj sajdè na avliu bielu;
Ufati mu plemića dorata.
„Mehinaga! drago diete moje,

Kako ti je u Budimu sine,
Kako ti je kod vezira bilo,
Jeli tebe vezir dočekao?“
Njemu veli diete Mehinaga:
„Dobro mi je bilo u Budimu;
Liepo me je vezir dočekao,
Samurli me ćurkom zagèrnuo,
Bojali mi čibuk podkučio.
Ni malo ti nefalim vezira!
Jer je murtat vezir u Budimu:
Čini surgun na kaure Turke
Preko mora u zemlju Taliu,
Odklen s' nikad nevraćaju Turci.
Surgun čini Osman alajbega,
Njega spremì ka Karalimanu,
Ka odžaku Petra gjenerala;
Kćer mu prodà za gotovo blago
Kopiletu Ašanlii banu.
Ja ga sreo u polju budimskom;
Ama babo od srebra kočie,
Pod kočiam dva konja goluba,
Na pracipu Niemac kočiašu,
Što upravlja dva konja goluba;
Uz njeg idje dvanest pašalieh,
Iz Budima, budimskog vezira;
U kočiam liepa dievojka,
Kćer liepa Osman alajbega,
I odoše mahom ka Ašanu.“
Kad mu babo rieči razumie,
On povadi svoju britku čordu,

Da posiječe Mehinagu sina.
A nedà mu Cifra Asanaga.
Što mu veli gazi Smahilaga:
„Mehinaga, moj jedini sine!
Kurva mu je i otac i majka,
Tko te zovne Smahilbegovićem,
Da se jesi na babu bacio:
Posieko bi Niemca kočiaša
I vezirskih dvanest pašaliah,
Pa u Budim vratio kočie,
Dao curi pèrsten i jabuku,
A u despet budimskog vezira“ —
On poteže hoščaluk haljine;
Jedne dadè babi Smahilagi,
Druge stricu Cifri Asanagi,
Treće momak sebi ostavio:
„Jesam babo, viera ti je tvèrda!
Jesam curu sebi izprosio,
Et' i vami od nje ohiležje.“
Kad mu čuje babo Smahilaga,
Ljubi sina u čelo junačko:
„Bre aferim! junačko kolieno,
Tako ti je i babo radio.“
A kad vidì mali Mehinaga,
On iznesè sitnu burjuntiu,
Pa je uči momak u Kaniži,
A sve kapi po izbor junake,
Sve po izbor, gdie kog boljeg znade.
Hiljadu je sakupio drugah,
I pred njima Cifra Asanaga;

Svedè četu do Karalimana,
Robi, pali, do Petrove kule.
I Petrovoj kuli dolaziše;
Ufatiše Petra gjenerala,
I biele mu ruke savezaše.
O da vidiš! malog Mehinage,
Gdie nakiti jednu knjigu bielu,
A na ruke od Ašana banu:
„Čuj kopile! od Ašana bane,
Izajdi mi na mejdan junačkil
Tebe fali serat i kraina,
A ni mene nekudi družina.
Čuo jesam, gdie mi kažu ljudi:
Koliko je u godini danah,
Da si više odnio mejdanah?“
Biela knjiga ka Ašanu sajdè,
A na ruke banu Ašanlii.
Knjigu gleda, na družinu viče:
„Spremajte se! moji sokolovi,
Valja ići na mejdan Turčinu.“
Tu se bane opremio biše;
Za njim ima trista konjenikah.
Kad je bane k njemu dolazio,
Turčin njemu na mejdan izajdè:
Bacaju se iz malih pušakah,
Ni jednoga puška nepogadja.
Polegoše kopje ubojice:
Pobiežè mu od Ašana bane
Na svom konju, kosatu golubu.
Sustižè ga mali Mehinaga;

Bèrz je dorat, šteta ga odnila!
Mogo bi ga udriti sa ćordom,
Kamol' nebi svojim kopjem bojnim? —
I udrì ga kopjem ubojicom;
Kako ga je lahko udario,
S' goluba ga dobra razstavio,
Sa zelenom travom sastavio.
Ufatì mu kosata goluba,
Povedè ga Turčin u jedeku;
Zdravo odè u svoju ordiu.
Pa pojdoše od Petrove kule;
Pravo idju kamenu Budimu,
Bieloj kuli Osman alajbega,
Gdie je momak curu zaručio, —
I tude su nóćcu prenoćili.
Kad u jutru bieo dan svanuo:
Sve do sada bili su četnici,
Sada agi kićeni svatovi.
Povedoše liepu dievojku,
I odoše u Kanižu bieku.
Zdravo svati došli u Kanižu,
Ka odžaku malog Mehinage.
Dočekà ih starac Smahilaga,
Svo razredi po javtam svatove.
Pir činili tri biela dana,
Dosta hlieba i debela mesa.
Davno bilo, sad se spominjalo.

36.

HALIL ĆEJVANAGIN

i

HALIL MUJAGIN.

Age piju na Udbini vino,
Tridest agah jedan do drugoga,
Pred njima je stari Ćejvanaga;
Vino služi diete Halile,
Sin jedini starca Ćejvanage.
Ćejvan stari agam besiedio:
„Čujete li moje age drage!
Svakog ima po liepa dievojka,
U kog kćerca, u koga sestrica:
Koi će mi dat' liepu dievojku,
Da oženim svog Halila sina?“
Sve ti šute age na okolo.
Halil agam rieči besiedio:
„Fala vama na gospodskej šutnji
I na vašim kićenim dievojkam! —
Ja se jesam Bogu zaklinjao,
Da se neću oženit Turkinjom,
Veće s kćercom bana od Karlovca.“
Kad mu babo rieči razumio,
Sa šilteta na noge skočio,

Ljubi sina u čelo junačko:
„Bre aferim! drago diete moje,
Kad s' iztačè junak za mejdana.“
Ćejvan zatim agam besiedio:
„Nijel' majka rodila junaka,
I da se je ovdi prigodio,
Koi ć' otić sa mojim Halilom
Do Karlovca, grada kaurskoga,
Uhodit ga svega na okolo,
I banovu previsoku kulu,
I viditi džidžu Angjeliu,
Kćer liepu karlovačkog bana:
Jesu li joj pèrsti za pèrstena,
Jel joj bielo za ljubljenja lice,
Jesul' pleća za žuta kavada,
Jesul' noge za zlatnih nalunah?“
Age šute, ništa nebesiede,
Sam' govori Ferizagić Ibro:
„Evo nama rodila sokola,
Danas jest se ovdi prigodio
Ja ću otić sa svojim Halilom.“
Dvie se age liepo opremiše,
Svoje dobre konje uzjašiše,
Udjeraše na ravnu Kladušu,
Pravo gone k' Mujaginoj kuli.
Dočeka ih ogojen Halile,
Na vratima, pred bielom kulom.
Dvie mu age turski selam viče,
A Halil im ozgjeldiu daje,
Odvedè ih u visoku kulu,

Dobre konje u tople podrume.
Kad su bili k Muji u odaju,
Buljukbaša za tèrpezom biše,
Mujo tuče sladku lozovinu.
Uza se je age posadio,
Oba s njime kupe prifatiše.
Mujaga im rieči besiedio:
„Kud hoćete, dvie age careve?“
Odgovara diete Halile:
„Jesmo pošli Mujo do Karlovca,
Nebil' liepu džidžu ujagmili,
Angju, kćercu karlovačkog bana.“
Na to Mujo čelo potumrači:
„Prodjite se, moja dietco luda,
Prodjite se vraga i Karlovca; —
Ja sam do njeg triput sahodio,
Savodio po pet stotin' drugah,
Ni jednoga izvodio nisam;
Treći put sam ranah dopadnuo;
Da nebiše gjoge od mejdana,
Nikad bi me kuća nevidila.
U trideset i tri vlaška grada,
Od mog gjoge bèržeg konja nejma —
Stigóše me vlasi u Kunari;
Ja se branim svojom golom ćordom;
Gdie je srieća, tu je i nesriéća —
Prebi mi se u balčaku ćorda,
Dadoh pleća ter zbilja pobiegoh;
Sve me biju dèrvljem i kamenjem:
Fala gjogo, što do kuće dodjoh.“

Mučno bilo ogojen Halilu,
Svomu bratu sèrdit odgovori:
„Ja nepušćam bratje u kaure,
Da bih svoje nedonio glave.“
Kad se Muji na ino nemože,
Pričè brata svoga svietovati:
„Čuj Halile! moj brate rodjeni,
Što će tebi govoriti Mujo:
Kad izajdeš na Kunar planinu,
Šedervanu, ka vodi studenoj:
Onde jesu puti raskèrstnici,
Jedni puti ka Janoku gradu,
Drugi vode do biela Kazmana,
Treći puti ka vlaškom Karlovcu;
Ja sam svoga gjogu naučio:
Baci na njeg svilenu kajasu,
On će mahom skrenut ka Karlovcu,
Jer je tri krat k njemu dohodio,
I triput mi glavu iznosio.
Kada sajdeš u polje zeleno,
Onde jesu vlaški čardakovi,
Najdonji je Višnjića Jovana;
Čardak mu je na trideset direkah,
U njem ima trideset pandurah;
Čuvaj ga se, moj brate Halile,
Jer je Višnjić šarovita guja.
A kad budeš gradu na kapiu,
Kroz Karlovac natieraš sokakom,
Baci gjogi dizgnu na jabuku,
Tiho jaši, a gledaj preda se,

Da ti vlasi gjoge nepoznadu.“
Halil posluša rieči u sierdara,
Primače se popetu sepetu,
Na se oblači katansko odielo,
Spliće u perčin križe i medalje
Tako čine maltežke katane
(Nevolja je, ni griehota nije)
Sve tri s'age tako opremiše,
Na hitre se konje uzbaciše,
Odtieraše mahom ka Karlovcu.
Kad su bili na Kaner planini,
Trostruki se ukazaše puti;
Misli s' Halil, kud bi okrenuo?
Al se gjogo i sam otimaše
Kuda prie naučio bieše:
On okrenu karlovačkim putom.
Sahodio u polje zeleno,
Zdrave proše tridest čardakovah
I u njima njemačke stražare.
Kad je bilo k Višnjića čardaku,
I tu mu je dobra srieća bila
Jer spavaše Višnjiću Jovane.
Zdravo došli grada na kapiu,
Dočekà ih dvanaest soldatah
Pod muškotim i pod bajunetim:
„Odklen jeste, oprane katane?“
A Halil im bana opetice:
„Mi smo sve tri iz otoka Malte
Vitezovi malteškoga bana.
Pak nas sve tri okrivile zviezde:

Sad tražimo boljeg gospodara."
Za prikratit s njima lakèrdiju,
Bakračliam konje dofatiše,
Kroz soldate hitro promakoše,
Odtieraše širokim sokakom.
Vrag Halilu mirovat nedade;
Svóm gjogatu pokupi kajasu,
Po dva kopja u nebesa gjipa,
Po četiri napried odapinje;
Izpadaju iz kaldèrme stiene.
Gledaše ga malo i golemo:
„Baš kè gjogat kladuškog Hèrnjice,
Ali nije na gjogatu Mujo."
Do banove dotieraše kule;
Al pred kulom kolo dievojakah,
U kolu je dilbèra Angjelia,
Kćer liepa od Karlovca bana,
Njoj oprilike u kaurim nejma.
Pokraj kola konje odsiednuše;
Halil mahom na čemerli kulu,
I unidje banu u odaju;
Bane sjedi u čelu odaje,
A uz njega trideset serdarah;
Halil tari kapu pod pazuh,
Savija se do svietla mramora,
Bana ljubi u desnicu ruku,
Pak za njime ostale serdare.
Ban Halilu rieči besiedio:
„Odklen jesi, oprana katano?
Pametna si dvoriš gospodara,

Pametno ti u kulu smidjè.“
„Zar me neznaš, moj mieli bane?
Ja sam momak od kamena Livna,
Po imenu Vide barjaktare,
Koi sam ti Angju zaprosio:
Ja ju isko, ti mi dao nisi;
Pak sam čuo da udaješ Angju,
Daješ kćercu preko sinjeg mora,
Za njekoga Primorca Iliu;
I to su mi dokazali ljudi,
Bit će u svatim džilitčia Luka,
S njim sam došo srieću okušati.
Skoro Luka k Livnu salazio
I k mojoj se navratio kuli,
Da se sámnom potiera džilita.
Mene bane doma nije bilo,
Otišo sam k šeher Sarajevu
Ban Halila na perje posadit
„Čuješ Vide, vèrstan barjaktare!
Imadeš li konja za košie?
Košia je sine dievojačka,
Na košiu hiljada dukatah
I Turkinja Hanka Bojagića,
Jauklia Hèrajica Halila,
Koju no sam skoro zarobio.“
Odgovara Vide barjaktare
„Imam bane bièsna gjogeta,
Skoro sam ga sriećom dobavio
Od Turakah za osmak dukatah
U gjogu se poznati mogu.“

33*

Tu su mèrklu noćcu prenoćili.
Kad je njima bieo dan svanuo,
Karlovcu se odvališe vrata,
Iz njeg izjà od Karlovca bane,
A za njime serhad i kraina,
Odè bane dočekat svatove.
Zdravo sišli lugu zelenomu,
Al eto ti kićenih svatovah,
Ban je natrag silu povratio.
Oh, da vidiš barjaktara Luke!
Iz svatovah izgoni putalja;
Biesan mu se putalj pomamio,
Po dva kopja u nebesa gjipa,
Za četiri mieri po ledini.
Opazi ga ogojen Halile,
On pram njime gjogu izgonio,
Mamen gjogat pod Halilom biše,
Sve mu sitno u kolače skače;
Poredi ga s džilitčiom Lukom.
Kada Luka momka opazio,
I pod njime pehlivan gjogata,
Svog putalja u alaj utierà.
S mirom idju do banove kule;
Svi svatovi konje razjašiše
I banovi oprani soldati.
Noć noćili, jutro osvanulo,
Doboš kuca do biela dana:
„Tko imade konja za mojdana,
Neka vodi danas na košiu.“
Silni konji niz polje odoše,

Pet stotinah atah i paripah,
Medju njima vitkih bedeviah.
Sahodiše do zelena luga,
Od Karlovca četiri je sahta;
Za konop se konji zavedoše,
Konop padè, konji poletiše;
Sva poletì sila i kraina;
A još Halil vodaše gjogina,
Da nereku da je prevario.
Pak se i on za njima natišče;
Bèrzo stiže jedno jato konjah,
Dok ih stiže, namah ih prostiže;
To je bilo u pèrvomu sahtu.
Gjogo leti poljem zeleniem,
Dva alaja opet promitio.
Kad je bilo u drugomu sahtu,
Halilu se pogledati dadè,
I opazì dva konja goluba,
Oba jesu zadarskoga bana;
On popustì gjogatu kajasu:
Gdie ih stiže, tu ih i prostiže.
Opet spazì dva dobra alata,
Dva alata šibeničkog bana;
Gjogi zlatnu popustì kajasu,
Bèrže stiže obadva alata.
Kad je bilo u trećemu sahtu,
Halil motri, šta pred njim imade,
I opazì biesnu bedeviu;
Kobila je s mora gjenerala;
Daleko je kleta odmaknula,

Nemože je ubiti šešana.
Kad to vidi Mujagin Halile,
S bakračliom gjogu osietio,
Pak dostiže hitru bedeviu, —
To je bilo u trećemu sahtu.
Bedeviu istom promitio,
Al se nieśto pred njim svietlucaše —
To su ploče Lukina putalja;
Biesno putalj poljem odvaljuje,
Iz ledine busje izvaljuje;
Prah posiplje Halku i gjogata,
Pak ga gjogat prostignut nemože.
Onda Halil gjogi besiedio:
„Znaš li gjogo, sve moje uzdanje!
Kad je vojska pod Benderom bila:
Zob je bila četiri dukata;
Sve ostale paše i veziri,
Svojim konjma zob su uzmakmuli,
Ja sam tebi gjogo primicao.“
Pak poteže paklenu kandžiu,
I pfifaća po butovim gjogu,
Sve od kuka do stražnjega šljuka.
Postidi se gjogo od udarca,
A još više od konja putalja,
Pak se složi do zemljice crne;
Bakračke busa zafatiše,
Sve po polju travu zagrizuju.
Gjogo nogam uzteže hitrinu,
Jer je vieštak aršin promienuo;
Jednim skokom po dva primotava,

Mnogo ostavi Luku i putalja.
Kad dopadè Halil do košie,
K njem prileti Hanka Bojagića,
Prifati mu plemića gjogata;
Gjogu voda, čiji je neznade,
A Halile kupi gotovinu.
Tu se desi Ćejvanagin Halil,
Dofati se džidže Angjelie,
Ter ju baci za se na malina,
Halil Mujin Hanku na gjogata:
Pobiegoše lugu zelenomu.
Al dèrmuše topi na Karlovcu,
Dok izleti iz grada katana,
Halil spàdè lugu zelenomu.
Nut Halila, dobre ti je srieće!
Izvučè se iz lužine vuče —
To je glavom buljukbaša Mujo;
Dočekaše banove katane:
Jada dosta i tamo i vamo;
Tu na Muji ostadè junaštvo,
Jer odvedè džidžu Angjelu
I izbavi Hanku zarobljenu.

41.

ASANAGA DUŽDA ODNIO KOŠIU.

Seratlie hrane konje mlade,
Od trećega do sedam godinah,
Nadaju se ratu na kraini:
Al' se više duga zadužili,
Hraneć sebe i dobre konjice;
Ponajviše Asanaga Dužde.
Hraneć svoga pretila gavrana;
Čudo se je zadužio Aga:
Stotinicu žutieh dukatah,
Iz Primorja primorskim tèrgovcim.
Trègovci mu za dug kidisaše.
Ljuto cvile mlade Seratlie,
Ponajviše aga Asanaga;
Aga kune i cara i kralja
I onoga duždu od Mletakah.
Što ne među rata po kraini:
Nemože se oddužiti duga,
A žao mu prodati gavrana.
Sve mislio, na jednu smislio:
On sigura svog dobra gavrana;
Na gavrana on meće oružje.
Ma se junak zurgjut prigodio!
Sedlo mu je dèrvo od samara,
Uzengjie konop od julara;

Propali mu pèrsti kroz opanke,
Propali mu lakti kroz rukave,
A koliena kroz nieštо čakširah.
On povedè konja na telala,
Na telala, u bielo Livno.
Dok u dernek dovedè gavrana,
Za njeg daju stotinu dukatah.
Htiše s' aga s konjom razstaviti,
Da prifati stotinu dukatah.
Al' ga viče vila prigorkinja
Iznad Livna iz Cerljenih stienah:
„Oh! čuješ li Dužda Asanaga,
Neprodaji svog dobrog gavrana;
Za gavrana ćara u Mostaru:
Šenluk čini paša Čengiiću,
Paša ženi Smahil bega sina,
I robinju meće na košiu,
Uz robinju sto žutih dukatah;
Ti se možeš odužiti duga,
Ostat će ti gavran za mejdana."
Kad to čujé Asanaga Dužda,
Nehtiè prodat dobra konja svoga,
Već on odè kamenu Mostaru.
Zdravo došo na vodu Neretvu;
Na Neretvi dvie dilber dievojke;
Nalivaše viedre okovane;
Jedna ovili kićena dievojka,
Ona liva studenu vodicu.
A pita je Asanaga Dužda:
„Što ti cviliš? liepa dievojko!

Kakva ti je muka dodijala?“
Dievojka mu dò istine kaže:
„Seratlio! na dobru gavranu,
Bog ubio pašu Čenglića,
Njegova sam tanena robinja;
U njega je golemo veselje,
Ženi paša Smahil bega sina,
Nju robinju meće na košiu.
Sastali se konji na košiu,
Dviesta atah, a dviesta paripah,
I toliko vitkih bedeviah.
I došo je Arapine cèrni,
Jest doveo peik bedeviu.
Kakva mu je! šteta je odnila!
Sve preskače konje i junake;
Svak velide, da će on utećі
A na svojoj biesnoj bedevii.
A ja nedam bièla lica moga
Dušmaninu cèrnom Arapinu:
Zavezat ću obie oči moje,
Hoću skočit u vodu Neretvu.
Nemož' li se junak pouzdati
A u Boga i u svog gavrana,
Da utečeš sutra na mejdanu,
Nehil' jadna tebi dopanula?
Čestita ću tebe učiniti;
Negledaj me što sam robinjica,
Imam dosta mekanih dukatah.“
Kad to čuje momak seratlia, A
Pregovara robinjici mladoj:

„Ja se mogu dušo! pouzdati
U svog konja mamena gavrana,
Da Arapu dopanuti nećeš,
Dok je Boga i gavrana moga.“
Kad djevojka razabrala rieči,
Mašila se sebi u džepove,
Izvadi mu triest madžariah.
Momak se je zurgjut dogodio,
Neimadè ni biela dinara.
A da vidiš Asanage Dužde,
Kad prifati trideset dukatah,
Na njiuh sè grohtom nasmijaše.
Odè momak u šeher čaršiu,
Sve promieni na sebi oružje,
I na sebi i na konju svomu;
Dok zaodi sebe i gavrana,
Ostala mu četiri dukata.
U mehani prenoćio nóćcu;
Zobcu dao pretilu gavranu,
I danak mu bieo osvanuo.
Povedoše konje na košiu,
Od Mostara niz vodu Neretvu,
I dojdoše vrielu na Jezercu.
Za konope konje zavedoše,
Dvie stotine atah i paripah
I toliko biesnih bedeviah.
Sve poleti malo i golemo;
Ali neće Asanaga Dužda
Da nereku, da je prevario.
On gavrana uzjašio svoga,

Pa poteče uz to polje ravno,
Kano zvjezda preko neba vedra.
Tri alaja prostignuo konjah;
Al su pred njim dva biesna zlata,
Iz Mostara, mostarskog ajana.
On gavranu popusti dizgume,
I on stiže dva dobra alata;
Dok ih stiže, namah ih prostiže.
Nadadè se agi pogledati:
Pred njime su dvie bedevie
Sa Zagorja paše Čengića;
On prostiže obe bedevie.
Nadadè se momku pogledati:
Pred njim lete dva dobra goluba
A od Bune bega Ljubovića;
On sustiže dva dobra goluba.
Napred leti Arap na kobili;
Pa sustiže cèrnog Arapina
I njegovu peik bedeviu,
A Arap ga sa kobile viče:
„Seratlio! sam te bor ubio,
Konju ti je podkov odpanuo,
Odpanule ploče sve četiri,
Jer ga hoša po stienama tareš?“
Aga dobra odsiedè gavrana,
Al pod nogam ploče sve četiri;
Opet dobra uzjaši gavrana,
Pa Arapa goni i kobilu;
On prostižè cèrnog Arapina
Opet Arap sa kobile viče:

„Seratlio! sam te bor ubio,
Pukli su ti na konju kolani,
Odnit će te vietar sa gavrana.“
Ja kad vidi momak seratlia,
On odsiedè pretila gavrana;
Nisu pukli na konju kolani.
Doka momak uzjaši gavrana,
Daleko je Arap odmaknuo,
Nemore ga ubiti šešana.
On prituži svom dobrom gavranu,
Dok sustiže cèrnog Arapina
I njegovu vitku bedeviu;
Doka stiže, odmah ga prostiže,
I izletì momak na košiu,
Pa odjašì biesna gavrana.
K njem' prileti liepa dievojka,
Prifatì mu vilena dorata.
Momak kupi gotove dukate.
Dok izletì cèrni Arapine
A na svojoj biesnoj bedevii;
On poteže puške iza pasa,
Obadvima živu vatru daje;
Pogodiše biesna gavrana,
Uprav smierì konja kroz kolane;
Ciknu gavran kako guja ljuta,
Padè konjic po zelenoj travi.
Kod njeg ciči liepa dievojka,
A dozivlje momka seratliu:
„Pogibè ti gavran od mejdana.“
Kad opazì Asanaga Dužda:—

Leži gavran na zelenoj travi,
On podviknu, ko da jelin rikne,
A poteže iz sagrie čordu,
Pa poletì cèrnom Arapinu.
Aga se je sèrdit prigodio,
Čvèrsto ga je ćordom udario,
Dvie ga pole oko ćorde pale,
Zafatì mu peik bedeviu.
A biše mu vranac u čatalim;
Iz mèrvata vranca izvadio,
Sto dukatah i jest pokupio,
Pa uzjašì vranca od mejdana;
Za se metnu liepu dievojku,
Bedeviu vodi u jedeku;
Odè Aga u ravnu Cetinu.
Dobar mu je gavran poginuo,
Od jada ga prebolit nemore.
Gdie je srnće, tu je i nesrićа.

42.

TADIA VALJEVAC.

Zafali se Valjevac Tadiac
U mehani, rujno pijuć vino:
„Daj mi Bože lieta dočekati,
I u lietu dana Jurjevoga,
Da sakupim jednu četu malu,
Jednu četu, trista čečenikah,
Da ja idem do sinjega mora,
Da zatvorim do trideset skelah,
I veliku skelu Principovu,
Koja valja sve trideset skelah;
Pa da fatam po moru gjemie,
I u njima mladjahne tèrgovce.“
Što želio Valjevac Tadia,
Što želio, toga dočekao;
Bog mu dadè lieta dočekati,
I u lietu dana Jurjevoga.
On sakupi trista čečenikah,
Pa otidjè ka sinjemu moru
Zatvorio sve trideset skelah
I veliku skelu Principovu;
Pa on fata po moru gjemie
I u njima mladjahne tèrgovce;
To je svemu svietu dodijalo,
Malo vrieme postanulo bilo,

Skupilo se tridest dievojakah,
Pa otidjè do Stambola grada,
Pod carevim èoškom zaplakaše:
„ Aman care! mili gospodare,
Što živismo, više nemožemo
Od onoga Valjevac Tadie;
Trideset je skelah zatvorio,
Pa on fata po moru gjemie
I ubija mladjahne tèrgovce —
Svima nam je obljubio lice.
Aman care! ako Boga znadeš,
Ako nećes Tade ufatiti,
A mi ćemo glavom u kuće.“
Malo vrieme, za dugo nebilo,
Opet idje tridest udovicah,
Pod carevim èoškom zaplakaše:
„Aman care! mili gospodare,
Što živismo, više nemoremo
Od onoga Valjevac Tadie:
Sve je naše skele zatvorio,
Pa on fata po moru tèrgovce
Svima nam je lice obljubio.“
Opet malo vrieme postapulo,
Al eto ti tridest tèrgovacah,
Pod carevim èoškom zaplakaše:
„Teb' i Bogu, care gospodare!
Što živismo, više nemožemo
Od onoga Valjevac Tadie:
Skupio je trista četenikah,
Sve je naše skele uzaptio

I veliku skelu Principovu;
Te nam fata po moru gjemie
I ubija mladjahne tèrgovce,
Sve primorske obljubì dievojke;
Aman care! ako Boga znadeš.“
Kada care tužbe razumio
On dofatì divit i hartie,
Murećefa, čim se knjige pišu,
Pa nakitì turali fermana;
Ferman šalje u Bosnu ponosnu,
A na ruke travanskog vezira
U knjizi mu care govorio:
„Slugo moja, travanski vezire!
Ufati mi Valjevac Tadiu,
Ja ufati, ja m' odsieci glavu,
Ja pošalji tvoju za njegovu.“
Kad je ferman care nakitio,
On dozivlje mladjahna tatara.
Odè tatar preko Bosne ravne,
Kudgod idje, ka Travniku sidjè,
Dadè ferman travanskom veziru.
Ferman uči mladjahni vezire,
A prolieva suze niz obraze.
Pa on misli misli svakojake;
Sve mislio, na jednu smislio;
Pa uzima divit i hartiu
I murećef, što se knjige pišu.
Vezir piše sitnu burjuntiu,
Pa je spremi na Udbinu ravnu,
A na ruke od Udbine Muji I

Gdje si jadan jučer Mujo bio? —
Ovdo biše Valjevac Tadia;
Golem mi je zimu učinio,
Zaklao mi trideset ovnovah,
I trideset ovce jalovice,
Dok je Tade s družtvom večerao.“
Besiedi mu od Udbine Mujo:
„Ja bora ti, mladi čobanine!
Bi li znao, gdie je sada Tado?.“
Veli njemu čobanine mladi:
„Hajde doli niz planinu pustu,
Pa ti uzmi sèrčali durbina,
Ti pogledaj u polje zeleno,
Ugledat ćeš bielu mehanu,
U kojoj je kèrčmarica Janja:
Onde ti je Valjevac Tadia,
S družtvom pije vino cèrveniku.“
To čobana Mujo poslušao,
Bèrzo Mujo ka mehani sidjè,
Pred mehanom Janju nahodio;
Roni suze niz bielo lice,
A Mujagi rieč govoraše:
„Gdie si jadan od Udbine Mujo!
Kad valjade, tad te neimade,
Kad netreba, svagdie ti se nadješ! —
Ovde biše Valjevac Tadia;
Tri tovara vina poharčio,
Dok je Tado družtvo napojio.“
Al joj veli od Udbine Mujo:
„Ja bora ti, mlada kèrčmarice!

„Ja se mogu dušo! pouzdati
U svog konja mamena gavrana,
Da Arapu dopanuti nećeš,
Dok je Boga i gavrana moga.“
Kad dievojka razabrala rieči,
Mašila se sebi u džepove,
Izvadi mu triest madžariah.
Momak se je zurgjut dogodio,
Neimade ni biela dinara.
A da vidiš Asanage Dužde,
Kad prifati trideset dukatah,
Na njiuh se grohtom nasmijaše.
Ode momak u šeher čaršiu,
Sve promieni na sebi oružje,
I na sebi i na konju svomu;
Dok zaodi sebe i gavrana,
Ostala mu četiri dukata.
U mehani prenoćio nećcu;
Zobcu dao pretilu gavranu,
I danak mu bieo osvanuo.
Povedoše konje na košiu,
Od Mostara niz vodu Neretvu,
I dojdoše vrielu na Jezercu.
Za konope konje zavedoše,
Dvie stotine atah i paripah
I toliko biesnih bedeviah.
Sve poleti malo i golemo;
Ali neće Asanaga Dužde
Da nereku, da je prevario.
On gavrana užjašio svoga,

Već je meni živit dodijalo,
Težki su me jadi popanuli,
Iz mene se kèrvca iztočila,
Već ja junak za mejdana nisam;
A sve me je družtvo ostavilo.“
Kada Mujo Tadu razumio,
Na njega je juriš učinio.
Ał da vidiš mamena dorina!
Nogam bije, a zubima grize,
Nedade se Tadi primaknuti.
Dok se Tadi gledat dodijalo,
Kako brani biesan dorine;
On oddiže od zemljice glavu,
Pa prifatì svietla gjeverdara;
Na Muji je nišan sastavio,
A na pušci vatru naložio, —
Padé Mujo u travu na glavu;
A potierà Turkè kraišnike,
Gdie kog stiže o njem meso riže. —
Do mehane doru dogonio,
Ufatio Janju kèrčmaricu:
Cèrne joj je oči izvadio,
A biele dojke prorezao,
I kroz dojke prometnuo ruke,
Da netruje vina junacima.
Odtale se planine fatio,
U planini družtvo nahodio,
I na njiha juriš učinio,
Malo ih je živih ostavio.
Pa odtale vèrnuo dorina,

Ka svojemu sentu i kraini.
Više Tade četovati neće,
Ni zatvarat skelah primorskieh;
Dosta Tade sakupio blaga,
Što mu može za života biti.

43.

KOSTREŠ HARAMBAŠA.

Vino pije od Kladuše Mujo
S svojim bratom gojenim Halilom;
Kad je bilo noći po jacii,
Huka stadè širokog sokaka,
Zveka stadè halke na vratima;
Mujo svomu besiedi Halilu:
„Vid' der brate, tko je na vratima?“
Halil pojdè, al nenosi ćorde,
Kara njega od Kladuše Mujo:
„Znaš Halile, budalasta glavo!
Da smo dosta učinili jada
I junačkih mi odsiekli glavah,
Dosti starih ucvilili majkah,
Dievojakah u cèrno zavili,
A neviestah u rod povratili.“
Kad to čuo gojeni Halile,
On uzima brietkinju ćordu,
Halil sajdè na avlinska vrata;
Polu ćorde u ruci dèržaše,

Bojeći se, da ga neprevare;
Drugom rukom otvorio vrata.
Al na vratim bèrzi tatarine,
U ruci mu ferman s tugrom carskom,
Ferman daje gojenu Halilu;
Kad Halile ferman prifatio,
Triput se je njemu poklonio,
Sva triga je puta poljubio.
Tatar svoga povrati konjica,
Odtišće ga širokim sokakom;
Halil odè u visoku kulu,
Svom Hèrnjici ferman podkučio.
Kad je Mujo ferman opazio,
Pram fermanom na noge skočio,
I on mu se triput poklonio,
I sva tri ga puta poljubio;
Razmotao careva fermana,
Pak on gleda, šta mu care piše.
Kad je Mujo ferman proučio,
Što mu care u fermanu piše?
Car je njemu rieči besiedio:
„Moj Hèrnjica, moje diete drago;
Čuo jesam tebe na Kraini,
Da si dohar junak na mejdanu;
A Kostreš je meni dodijao,
U Timani, visokoj planini;
Sve je moje džade zatvorio,
Neda proći bali tergovačkoj,
Ni hadžiam čabu oblaziti:
Ja Kostreša ti ufati živa,

Ja njegovu sa ramena glavu,
Ja će Mujo tvoja za njegovu.“
Kad to Mujo razumio biše,
Mišlju je se Mujo zamislio.
Pita njega gojeni Halilu:
„Što je tebi, mili brate Mujo?
Što se tako mišlju zamislio?
Što ti care u fermanu piše?“
Sve mu Mujo po istini kaže,
Pak Halilu rieči besiedio:
„Moj Halile, moje diete drago,
Da bježimo s glavom u kaure,
Svak se nama narugati hoće;
Al je mučno u Timanu doći
I ufatit Kostreš harambašu;
Ja Timane ni vidio nisam,
Nj u njojzi Kostreš harambaše,
Netol' ću ga ufatiti živa! —
Već sam čuo, gojeni Halile,
Kad su našeg pobru opanjkali,
Opanjkali caru čestitomu,
Našeg pobru, Osman Samardžića,
On j' uteko Kostreš harambaši,
S njim je bio u Timan planini,
Brez promiene, sedam godin' danah.
Čuo jesam, gdje mi ljudi kažu,
Da je došo Osman Samardžiću
Na Udbinu, svojoj kuli bieloj,
Kazat će nam štogod od Kostreša.
Već Halile, opremaj malina,

Gon' malina na Udbinu ravnu,
Bieloj kuli Osman Samardžića,
I selam ćeš njemu učiniti,
Nek mi dodje mojoj bieloj kuli.“
U Halila pogovora nejma —
Jerbo mladji sluša starijega;
On oprema dobra konja svoga,
I pritišće pehlivan malina,
Odtierà ga na Udbinu ravnu;
Plaho goni gojeni Halile,
Dotierà ga kuli Samardžića.
Osman ga je s kule opazio
I pred njega junak izletio.
Halil s konja turski selam viče,
Osman mu je selam prifatio.
Halil svoga odjašì malina;
Gdie se sreli, tu se poljubili,
Za junačko upitali zdravje;
Po biele se ufatili ruke,
Izajdoše na visoku kulu.
Oni sili hladno piti vino,
Osman pita za Hèrnjicu svoga:
„Jel mi Mujo zdravo i veselo?“
Halil njemu rieči besiedio:
„Zdravo ti je na Kladuši Mujo;
Mujo ti je pozdrav učinio,
Da mu dodješ do visoke kule,
Da te vidi tvoj Hèrnjica Mujo.“
Kad to Osman razumio biše,
Slugu viče, da konja oprema.

Kad je sluga konja opremio,
Obojica na noge skočiše;
Halil jaši svog konja malina,
Osman jaši pehlivan dorina,
I odoše na Kladušu ravnu.
S kule ih je Mujo opazio,
I on sletì dočekat Osmana.
Oni dobre konje odjašiše,
Osman Muji selam nazivaše,
A Mujo mu aleć! prifaćaše;
Gdie se srieli, tu se poljubili,
Za junačko upitali zdravje.
Obadva se po ruke uzeše,
Izajdoše na visoku kulu,
Odmah sili hladno piti vino.
Kad se dobro ponapili vina,
Mujo mu je ferman izvadio,
Pak mu kaže, što mu care piše:
„Već Osmane, dragi pobratime,
Daj mi štogod kaži od Kostreša —
Jeli junak koliko ga kažu,
I kako ću u Timanu doći
I ufatit Kostreš harambašu?“
Kad to čuo Osman Samardžiću,
To Osmanu vèrlo mučno bilo;
Nit' besiedi, nit mu odgovara,
Već pendžeru glavu okrećaše —
Junak gleda niz polje zeleno.
Opet Mujo rieči besiedio:
„Pobratime, što odkrećeš glavu?

„O gazio, od Udbine Mujo!
Ufati mi Valjevac Tadiu,
Ja ufati, ja m' odsieci glavu,
Ja pošalji svoju za njegovu.“
Bèrzo Muji burjuntia dodjè,
Pa je uči, a suze prolieva.
Pitao ga odgojak Halile:
„O Mujaga! brate od matere,
Odkle tebi knjiga šarovita?
Još je tebi knjigah dolazilo,
Ali nije taka jadovita!“
Njemu veli od Udbine Mujo:
„Nepitaj me, moj brate jedini —
Ovo knjiga od Travnika grada,
Od onoga bosanskog vezira;
U knjizi mi oštro zapovieda,
Da mu fatam Valjevac Tadiu,
Ja ufatim, ja odsiečem glavu,
Ja pošaljem svoju za njegovu.
Pa što ću ti od života svoga?
Nebi Tade vile ufatile,
Kamol ću ja, moj brate jedini!?
Već dajder mi divit i kalema
I ćageta, knjige nešarane,
Da ja pišem knjige na sve strane.“
Knjige kiti na kolienu Mujo;
Jednu kiti Tanković Osmanu:
„Hej Osmane! mio pobratime,
Ako s' igda meni jaran bio,
I cèrveno sammom vino pijo,

Sada meni u pomoći budi. —
Evo meni knjiga iz Travnika,
Da ufatim Valjevac Tadiu,
Ja pošaljem glavu za njegovu.
Sakupi mi do trista drugovah,
Kraišnikah, kano vatre žive,
Dodji meni do biele kule,
Da idjemo sreću pokušati.“
Drugu piše Bojčiću Alii,
Da mu vodi trideset drugovah;
Treću piše Ličaninu Tali,
Da mu vodi dvanest Orašanah.
Dvie knjige bèrzo opremio,
Treću daje odgojak Halilu,
Da on Tali naustmice kaže, —
Starac Tale knjige štit neznade.
Malo vrieme, za vele nebilo,
Skupiše se turske poglavice
Pod bielom Mujaginom kulom.
Kad se Turci vina ponapili,
Ovnovine mesa nasitili,
Dobre svoje konje odmorili,
Pojašiše konje od mejdana,
I odoše uz Kunar planinu.
Kad su bili na vèrhu planine,
Tu nadjoše mlada čobanina;
Čoban viče iza svega glasa:
„Gdie si jadan od Udbine Mujo!
Gdie valjade, tu te neimade!
Gdie nevaljaš, svagdie ti se nadješ;

Gdie si jadan jučer Mujo bio? —
Ovde biše Valjevac Tadia;
Golem mi je zian učinio,
Zaklao mi trideset ovnovah,
I trideset ovce jalovice,
Dok je Tade s družtvom večerao.“
Besiedi mu od Udbine Mujo:
„Ja bora ti, mladi čobanine!
Bi li znao, gdie je sada Tado?.“
Veli njemu čobanine mladi:
„Hajde doli niz planinu pustu,
Pa ti uzmi sèrčali durbina,
Ti pogledaj u polje zeleno,
Ugledat ćeš bielu mehanu,
U kojoj je kèrčmarica Janja:
Onde ti je Valjevac Tadia,
S družtvom pije vino cèrveniku.“
To čobana Mujo poslušao,
Bèrzo Mujo ka mehani sidjè,
Pred mehanom Janju nahodio;
Roni suze niz bielo lice,
A Mujagi rieč govoraše:
„Gdie si jadan od Udbine Mujo!
Kad valjade, tad te neimade,
Kad netreba, svagdie ti se nadješ! —
Ovde biše Valjevac Tadia;
Tri tovara vina poharčio,
Dok je Tado družtvo napojio.“
Al joj veli od Udbine Mujo:
„Ja bora ti, mlada kèrčmarice!

I š njima se on poklada s pivom.
Treću vèrzi u pećine stiene,
Gdieno ima i jela i pitja,
Gdieno jesti snaga Kostrešova.
Pak ćeš njega Mujo namamiti:
Kad se vrate uz polje zeleno,
Ti natieraj pehlivan gjogata
Izpred njiha, preko polja ravna;
Pretieraj ga i dva i tri puta,
Dok t' opazi Kostreš harambaša;
On će tebe junak potierati,
Ti pobiegni u drenove klance,
Dočekajte njega iz busie.
Ako njemu ništa neučiniš,
Bieži pred njim u Police stiene.
Nek i tude dočeka busia.
Ako njemu ništa neučiniš,
Bieži pred njim u pećinu stienu;
Čuvaj Mujo ti pećine stiene,
Kad doleti Kostreš i družina,
Da pećine neujagme stiene;
Jer ako ti ujagme pećinu,
Nigda ti ih vidit nećeš Mujo.“
Kad to Mujo razumio biše,
Što mu Osman Samardžia kaže:
Sve pokupì po izbor junake,
Kojim nije žao poginuti;
On sakupì hiljadu junakah
I pred njima mloge poglavice.
U tomu im Jurjev danak dodjè,

Već je meni živit dodijalo,
Težki su me jadi popanuli,
Iz mene se kèrvca iztočila,
Već ja junak za mejdana nisam;
A sve me je družtvo ostavilo.“
Kada Mujo Tadu razumio,
Na njega je juriš učinio.
Ał da vidiš mamena dorina!
Nogam bije, a zubima grize,
Nedade se Tadi primaknuti.
Dok se Tadi gledat dodijalo,
Kako brani biesan dorine;
On oddiže od zemljice glavu,
Pa prifatì svietla gjeverdara;
Na Muji je nišan sastavio,
A na pušci vatru naložio, —
Padé Mujo u travu na glavu;
A potierà Turkè kraišnike,
Gdie kog stiže o njem meso riže. —
Do mehane doru dogonio,
Ufatio Janju kèrčmaricu:
Cèrne joj je oči izvadio,
A biele dojke prorezao,
I kroz dojke prometnuo ruke,
Da netruje vina junacima.
Odtale se planinę fatio,
U planini družtvo nahodio,
I na njiha juriš učinio,
Malo ih je živih ostavio.
Pa odtale vèrnuo dorina,

Ka svojemu sentu i kraini.
Više Tade četovati neće,
Ni zatvarat skelah primorskieh;
Dosta Tade sakupio blaga,
Što mu može za života biti.

43.

KOSTREŠ HARAMBAŠA.

Vino pije od Kladuše Mujo
S svojim bratom gojenim Halilom;
Kad je bilo noći po jacii,
Huka stadè širokog sokaka,
Zveka stadè halke na vratima;
Mujo svomu besiedi Halilu:
„Vid' der brate, tko je na vratima?“
Halil pojdè, al nenosi ćorde,
Kara njega od Kladuše Mujo:
„Znaš Halile, budalasta glavo!
Da smo dosta učinili jada
I junačkih mi odsiekli glavah,
Dosti starih ucvilili majkah,
Dievojakah u cèrno zavili,
A neviestah u rod povratili.“
Kad to čuo gojeni Halile,
On uzima brietkinju ćordu,
Halil sajdè na avlinska vrata;
Polu ćorde u ruci dèržaše,

Kad su prošla tri biela dana,
Pojdè Kostreš iz Primorja ravna.
Opaziše iz pećine Turci,
Onda Muji sieli besiediti:
„Hajde Mujo, namami Kostreša!“
Ali Mujo njima odgovara:
„Neka idje Osman Samardžiću,
Bolje će ga Osman namamiti.“
Hèrnjici je Osman besiedio:
„Stid je mene od Kostreša Mujo,
Poznat će me Kostreš harambaša; —
Dat ćeš meni svog konja gjogata,
Ti ujaši na moga dorata,
A ja idjem namamit Kostreša.“
Odmah Mujo tomu kail bieše
Osman jaši pehlivan gjogata,
I pojdoše niz drenove klance;
Ostà Mujo čuvajući klance
U busii družtvo svietujući.
Osman odè niz to polje ravno
I opazi Kostreš harambašu
Na doratu konju velikome;
U ruci mu bojno kopje sivo
A za njime porosite družtvo
Sve pievaju po dva na porede
A pucaju iz malih pušakah.
Osman dobra pretierè gjogina
Izpred njiha do dva do tri puta,
I izpali do dvi hreše male
Opazi ga Kostreš harambaša,

Samar kaipak nad oči naturi,
Pak poteče, kako doro može,
A za njime sve nasernu družtvo.
Osman bieži u drenove klance,
Za njim Kostreš i njegovo družtvo.
Dočeka ih iz busie Mujo,
Sve na pušci i na vatri živoj.
Tu se strašni dženak učinio,
I s junakah poletiše glave,
U klancu se kervca prolivaše,
Viska stoji utah anadolskih,
Jer na njima binjedžiah nejma,
Dosta jada i tamo i vamo.
Kostreš projde Mujinu busiu,
Osman bieži u Police stiene,
A za njime Kostreš harambaša.
I tu njega dočeka busia,
Sve na pušci i na vatri živoj.
Bilo jada i tamo i vamo,
I junačkih poletilo glavah,
Tu se težka kervca prolivaše
Niz Police ona teciaše.
I tu mejdan osta na Kostreši.
Pobieže mu Osman na gjogatu,
Pobieže mu u pečinu stienu,
Za njim Kostreš leti na doratu,
Kad doleti Kostreš pred pečinu,
Al pečina Turak napunjena.
Sve se sasta malo i veliko,
Tu se strašni bojak učinio,

Jer udarì Kostreš na pećinu,
Zveka stadè mačah i sabaljah,
Sve s' junakah polićaju glave;
Dočekali iz pećine Turci
Sve na pušci i na vatri živoj.
Tu se strašna kèrvca prolivaše,
Strašna kèrvca konjska i junačka. —
Tude Kostreš sve pogubì družtvo.
Kad to vidì Kostreš harambaša,
Da im ništa učinit nemože:
On razjašì svog konja dorata,
K njemu nesmi nitko iz pećine;
Kostreš viknu od Kladuše Muju:
„Izajdi mi iz pećine Mujo!
Da s' uzmeme po plećim junačkim,
Da vidimo, tko je junak bolji?“
Kad tu čuo Kladušanin Mujo,
Pogledaše jedan na drugoga,
Zastidì se obraz od obraza:
Mujo pojdè iz pećine stiene,
S Kostrešom se po pleća uzima,
Dok se Kostreš njega dofatio,
Odmah s Mujom o tle udario,
Savezà mu naopako ruke,
Pak ga veže za jeliku tanku.
Opet Kostreš iza glasa viče:
„Tko je tude Kovačina Ramo?
Nek izajde, da se ogledamo.“
Opet s' obraz od obraza stidi,
I izajde Kovačina Ramo.

I s Ramom je o tle udario,
I njeg veže za jeliku tanku.
Opet Kostreš iza glasa viče:
„Tko je tude od Orašja Tale?
Nek izajdo, da se oglodamo
U Timani pod počinom stienom;
Tebe Tale junačinom kažu,
Ti razbijaš čaše i maštrufe,
Piješ moja žeženu rakiu.
Odmah Tale do Kostreša dodje,
S njim se uze po pleca junačka,
Kostreš s njime o tle udario;
Kako s njime lahko udario,
Pretèrže mu po pasu ličmu,
Razdèr mu se čurak od vučine,
I odleti kapa jazvetina
I na njojzi trista praporacah,
Savezà mu ruke naopako,
I njeg veže za jeliku tanku.
Tako viče ličkog Mustajbega,
Tako viče starog Ćejvanagu,
Tako viče Tankovič Osmana,
Tako viče Kičić Uscina,
Tako viče Odabašu Šuša,
Tako viče Novljanin Aša,
Tako viče Orlan barjaktara,
Tako viče od Udbine Sulju,
I njegova Šuka barjaktara.
Svim na Ercegovac podielio,
Sa svakim je o tle udario,

Svakom sveze naopako ruke
I svezo ih za jelike tanke.
Opet Kostreš iza glasa viče:
„Izajdi mi, gujo, Halile,
Da junački mejdan podielimo.“
Sramotno se učini Halilu
Neizaći Kostreš harambaši.
Halil pođe iz pećine stiene,
Al ga Tale od jelike viče:
„Ne idi' njemu u ruke Halile,
Već ga udri čelikli nadžakom!“
Halil mu se u ruke ne dade,
Već ga bije čelikli nadžakom,
On pomete ruke Kostreševe
I on svlada Kostreš harambašu
I svezà mu naopako ruke,
Pomožè mu Osman Sampašić.
Kad su njega savezali liepo
Sve izajdè iz pećine stiene
Halil odriešì svezane junake,
Pak odoše u pećinu stienu
Porobiše gotovinu i blago
Kostreševu snagu i sedla,
Mnogo ruha, junačko oružje,
Sèrmu, zlato, njegovo odielo,
Što je sprie Kostreš zadobio.
Po bogatu skidaju junake
I fataju konje od alčke
Kad bi liepo spremili Turci,
Plieno diele po družini svojoj.

Onda s' oni vieće učinili:
Tko će ići s Kostreš harambašom,
Odvest njega caru čestitomu?
Govori im stari Čejvanaga:
„Neka idju svi oni junaci,
Koji jesu povezani bili,
Neka kažu, šta je bilo vamo.“
Svaki odè svojoj domovini,
Poglavice ka Stambolu gradu —
Odvedoše Kostreš harambašu,
Dovedoše caru čestitomu.
I to caru verlo milo bilo,
Još pred njima na noge skočio,
A i Muju u čele poljubi:
„Bre aferim! na glasu delio,
Kad si meni dovec Kostreša.“
Pak Kostrešu besiedio rieči:
„Haramzado! Kostreš harambaša,
Haramzado, gorska haramio!
Ti si dosta počinio jada,
Svoju čordu kervce napojio,
Već je vrieme da tvoju prolivas.“
Onda viknu Osman Samardžia:
„Dragi care, mili gospodare,
Nepogubi Kostreš harambaše,
Jer sam s njime bio u Timani,
Kad su mene tebi opanjkali,
Brez premiene sedam godin danah;
Liepo mi je kod Kostreša bilo,
I s njime sam vieru utverdio,

Da ga junak ja izdati neću.
Kad tvoj ferman na Hèrnjicu dojdè,
Pozvo me je od Kladuše Mujo,
Da mu štogod od Kostreša kažem.
Meni mučno kazivati biše,
I pogazit vieru utvèrdjenu.
Siedoše mi s tobom poprièivat,
Ja se care tebe poplašio —
I izdadoh Kostreš harambašu;
Da nebudem vieru pogazio
Ti ga care ne bi ni vidio.
Nek svièdoče turske poglavice,
Jel ovako kako tebi kažem?“
Onda viče budalina Tale
Iza vratah k caru pogrampao:
Od njega se care poplašio —
Tale caru rieči besiedio:
„Istina je, moj predragi care,
Što ti kaže Osman Samardžia,
Jer je Kostreš od nas junak bolji:
Svih nas je na mejdan pozvao,
Svim na izred povezao ruke,
Povezo nas za jelike tanke —
Mogo nas je svih pogubiti.
Već te molim, moj èestiti care,
Nemoj njega care pogubiti,
Jer je junak Kostreš harambaša,
Veći junak, nego ti ga kažu;
Jazuk ga je care pogubiti.
Vèrzi njega svojim serasćerom,

Neće tebi učinit prevare,
Ni junačke viere pogaziti.“
Odmah care tomu gotov biše,
Pak upità mladih Kraišnikah:
„Možel mo se njemu povierovat?
Jel istina, kako Tale kaže?“
Svi rekoše iza svoga glasa:
„Istina je, care gospodare,
Neće Kostreš učinit prevare
Ni junačke viere pogaziti —
Jer je Kostreš junak na mejdanu,
Voli svoju glavu izgubiti.“
Kad ih care razumio biše,
Prima njega za svog serasćera,
Rad hatara Osman Samardžića.
I svima je vèrlo drago bilo,
Biele njemu odriešiše ruke,
Pak mu care besiedio rieči:
„Tvoju jesam poklonio glavu,
Rad junaštva i mejdana tvoga;
Nemoj meni hinla učiniti,
Ni junačke viere pogaziti:
Do sad jesi bio harambaša,
A od sad ćeš biti buljukbaša;
Dat ću tebi pusat i odiele
I velika konja od mejdana,
Poslat ću te Romani planini,
I još s tobom pet stotini junakah,
Čuvat ćeš mi klanca od Arapah. —
Arapi su mani dodijali,

Sve su moje grade zatvorili.“
Kad je Kostreš razumio rieči,
Careva je poljubio ruku:
„Neću tebi učiniti krivde
Ni junačke viere pogaziti.
Vieran ću ti biti buljubaša.“
Kada ga je care razumio,
Odmah care iznosi darove,
I Kostrešu sve odiele daje,
Sve od sèrme i od ruha zlata,
I daje mu demiškinju ćordu;
I dadè mu konja od mejdana;
Sve mu daje što je [illegible]ćao,
I ako mu bude do potrebe,
Silne vojske koliko mu drago;
Kraišnićim od zlata čelenke
I velike agaluke daje;
Neće Tale od zlata čelenke,
Neće Tale sebi agaluka,
Već od cara ferman zaiskao:
„Nek je slobodno nama četovati
Od murtatah naših Kraišnikah,“
I još [illegible] tražio:
„Uspi nami gotovine blaga,
Nek s' imamo za što napit vina,
Doka Tale po Krainu dodje.“
Na to mu se care nasmijao,
[illegible] reči,
I dadè mu novaca blaga:
„Hajde Tale, [illegible]!“

I vidiše, šta vidili nisu.
I prodjoše u Primorje ravno.
Vieće čine turske poglavice:
I u klance vèrgoše busiu;
Drugu meću u Police stiene;
Treću vèrgli u pećinu stienu.
Tu je njima velika busia,
Jer su tude turske poglavice,
Nije lahko dočekat Kostreša.
Kad su liepo družtvo razredili,
Svaki idje na svoju busiu.
Tale padè u pećine stiené,
Gdieno jesu turske mejdandžie.
Kàda Tale u pećinu dojdè,
U pećini piva izobila,
Tale pije ižeženu rakiu.
Kad se Tale dobro ponapio,
Buči Tale po pećini stieni,
A izvèrno ćurak naopako,
Ličnom se po njem opasao,
Naturio kapu jasvečinu,
Na kojoj je trista praporacah,
A potegò davlenu batinu,
Š njom obara ćase i maštrafe.
Turci hoće da robe pećinu,
Neda Tale gotovine blaga,
Ni robiti Kostreševa mala:
„Tko dobije sutra na mejdanu,
Neka bude sve njegovo blago!"
Sve se Tali smiju poglavice.

44.

MIJAT TOMIĆ ODMEĆE SE U HAJDUKE.

Bože mili, na daru ti fala!
Liepo ti je Duvno polje ravno,
Po njem raste bielica pšenica,
Konjska hrana zelena travica.
Zaludu mu sva liepota bila,
Jer su Turci polje pritisnuli,
U svoj begluk njega prisvojili.
Ponajviše Jabuka livadu,
Liepu ravan Tomića Mijata.
Begluk kupi Suzica kadia
Silno Ture od Županjca grada,
Dvie stotine mladih kosiocah,
A pred njima hitrog kosabašu,
Glavom brate Tomića Mijata.
Svi se kosci rano izkupili:
Kose klepću, pa ih oštre brusom,
Zarediše jedan do drugoga.
Svi se čude, što Mijata nejma!
Malo vrieme, a za dugo nije,
Pomolì se Tomiću Mijate,
Pa koscima Boga nafalio,
Oni njemu liepo prifatili.
Neprifaća Murate subaša,
Već on tèrže iz sagrie ćordu,

Pa Mijatu kèrko progovara:
„Bre džidio! vlašče neopravo,
Turski hegluk u tebe je šala?“
Sabljom mahnu, htiaše odsiećć glavu.
Hitar se je Miho dogodio,
Skokom skače, za šaru se fata; —
Puče šara, pogodi Murata
U zlo miesto, gdie mu sèrdce kuca;
Padè Ture glavom bez uzglavja,
Gdie je palo, tu je i ostalo.
A zavika Tomiću Mijate:
„Stante kosci! nekoste livade,
Jabuka je moja diedovina;
Doka mene u životu bude,
Da vidimo tko smije kositi?
Tko je junak, neka zamnom idje,
Evo njima haran harambaša.“
Odè Miho u Vran u planinu;
Liepo družtvo sebi sakupio,
Sve po izbor Duvnjake junake,
Kojim nije žao poginuti,
U koga je kuća kabanica,
Male puške bratac i sestrica,
Duga šara i otac i majka,
I koji se neboje Turakah.
Često idju noćom do Županje,
Plieno gone, liepo robje vode,
Za njeg išću mito svakojako,
Ponajviše groše i dukate,
Ljuto cvile Turkinje gospoje.

A proklinju Sužicu kadiu,
Što nefuta Mije haramie,
I nesieče njegove družine.
Ta se tužba do kadie čula,
Pa on pušca dva mlada telala,
Da telale od jutra do mraka:
„Nijel' koga porodila majka,
Da otidje u Vran, u planinu
I ufati guju šarovitu,
Jal ufati, jal donese glavu?
Liepo bi ga kade nadario:
Dao bi mu Mihinu livadu,
I robinju njegovu sestricu;
Uz robinju plemenitu Fatu
Kćercu svoju liepu jediniću;
Uza kćercu tri stotin dukatah.
Sve delie u Županjcu bile,
Sebe fale i svoje oružje,
Svaki hoće ufatiti Mihu.
Ta se fala po daleko čula,
To začuo Tomić u planini.
Siedi Miho u pećini stieni,
Svojim družtvom hladno pije vino.
Kad se junak vina ponapio
Pa mu vince udrilo u liće,
Družini je svojoj besiedio:
„Pijte bratjo do zahoda sunca;
Noćas valja nama četovati,
Do Županjca biela sahoditi,
Našeg kadu liepo pohoditi,

I s Ramom je o tle udario,
I njeg veže za jeliku tanku.
Opet Kostreš iza glasa viče:
„Tko je tude od Orašja Tale?
Nek izajde, da se ogledamo
U Timani pod pečinom stienom;
Tebe Tale junačinom kažu,
Ti razbijaš čaše i maštrufe,
Piješ moju žeženu rakiu.
Odmah Tale do Kostreša dodje,
S njim se uze po pleća junačka,
Kostreš s njime o tle udario;
Kako s njime lahko udario,
Pretèrže mu po pasu ličinu,
Razdèr mu se čarak od vučine,
I odleti kapa jazvetina
I na njojzi trista praporaćak,
Savezà mu ruke naopako,
I njeg veže za jeliku tanku
Tako viče ličkog Mustajbega,
Tako viče starog Ćejvanagu,
Tako viče Tanković Osmana,
Tako viče Kičić Uscina,
Tako viče Odabaša Šuša,
Tako viče Novljanin Aliu,
Tako viče Orlan barjaktara,
Tako viče od Udbine Sulju,
I njegova Šuka barjaktara.
Svim na Erdu mejdan podielio,
Sa svakim je o tle udario,

Pa kaže čisto progovara:
„Ej Turčine! vierna izdajice!
Ti si raju poslo u propale,
Mene Mihu medju gorske vuke,
Tebe Miho svetcu Muhamedu."
Mahnu sabljom, odsieče mu glavu,
Pozebi mu, što se nađi [illegible];
Zarobi mu kćercu jedinicu,
A izbavi tužnu robinjicu,
Seku svoju, Marjanovu majku:
Ženo njemu pogubiš [illegible],
Nek mu ona na mezaru kleči,
Boga moli za njegovu dušu.
Odtolen se Miho podiguo,
Četu vodi u zemlju [illegible],
Četa prie, sada su svatovi.
Pokėrsti plemenitu Fatu,
Bila Fate, a sada je Kate,
A vienča je sebi za ljubovcu.
Pir čini, družtvo veseli,
Sve u strahu Boga velikoga.
Lipa Kate u Primorju stala,
A vojno se po planini šeta,
Turke sieče, a [illegible] prima,
Novce šalje u Primorje Kati,
Nek se hiti, nek se Miho siti;
Kada Miho u Primorje sidje
Da zatoče piva izobila,
Tanka ruha i biela kruha.
Bratje moja, istina je bila,

Onda s' oni vieće učinili.
Tko će ići s Kostreš harambašom,
Odvest njega caru čestitomu?
Govori im stari Ćejvanaga:
„Neka idju svi oni junaci,
Koji jesu povezani bili,
Neka kažu, šta je bilo vamo.“
Svaki odè svojoj domovini,
Poglavice ka Stambolu gradu —
Odvedoše Kostreš harambašu,
Dovedoše caru čestitomu.
I to caru verlo milo bilo,
Još pred njima na noge skočio,
A i Muju u čele poljubi.
„Bre aferim! na glasu delio,
Kad si meni dovce Kostreša.“
Pak Kostrešu besiedio ričči:
„Haramzado! Kostreš harambaša,
Haramzado, gorska haramio!
Ti si dosta počinio jada,
Svoju tordu kervce napojio,
Već je vrieme da tvoju prolivaš.“
Onda viknu Osman Samardžia:
„Dragi care, mili gospodare,
Nepogubi Kostreš harambaše,
Jer sam s njime bio u Timani,
Kad su mene tebi opanjkali,
Brez promiene sedam godin danah;
Liepo mi je kod Kostreša bilo,
I s njime sam vieru utverdio,

Da ga junak ja izdati neću.
Kad tvoj ferman na Hèrnjicu dojdè,
Pozvo me je od Kladuše Mujo,
Da mu štogod od Kostreša kažem.
Meni mučno kazivati biše,
I pogazit vieru utvèrdjenu.
Siedoše mi s tobom poprićivat,
Ja se care tebe poplašio —
I izdadoh Kostreš harambešu;
Da nebudem vieru pogazio
Ti ga care ne bi ni vidio.
Nek svjedoče turske poglavice,
Jel ovako kako tebi kažem?“
Onda viče hudalina Tale
Iza vrsteh k caru pogrampao
Od njega se care poplašio —
Tale caru rieči besiedio:
„Istina je, moj predragi care,
Što ti kaže Osman Samardžia,
Jer je Kostreš od nas junak bolji:
Svjuh nas je na majdan pozvao,
Sajm na izred povezao vuke,
Povezo nas za jelike tanke
Mogo nas je svjuh pogubiti.
Već te molim, moj čestiti care,
Nemoj njega care pogubiti,
Jer je junak Kostreš harambaša,
Veći junak, nego ti ga kažu:
Jazuk ga je care pogubiti.
Vèrzi njega svojim serasćerom,

Neće tebi učinit prevare,
Ni junačke viere pogaziti.“
Odmah care tomu gotov biše,
Pak upità mladih Kraišnikah:
„Možel mo se njemu povierovat?
Jel istina, kako Tale kaže?“
Svi rekoše iza svoga glasa:
„Istina je, care gospodare,
Neće Kostreš učinit prevare
Ni junačke viere pogaziti —
Jer je Kostreš junak na mejdanu,
Voli svoju glavu izgubiti.“
Kad ih care razumio biše,
Prima njega za svog serasćera,
Rad hatara Osman Samardžića.
I svima je vèrlo drago bilo,
Biele njemu odriešiše ruke,
Pak mu care besiedio rieči:
„Tvoju jesam poklonio glavu,
Rad junaštva i mejdana tvoga;
Nemoj meni hinla učiniti,
Ni junačke viere pogaziti:
Do sad jesi bio harambaša,
A od sad ćeš biti buljukbaša;
Dat ću tebi pusat i odiele
I velika konja od mejdana,
Poslat ću te Romani planini,
I još s tebom pet stotin junakah,
Čuvat ćeš mi klanca od Arapah. I —
Arapi su meni dodijali,

Sve su moje grade zatvorili.
Kad je Kostreš razumio rieči,
Careva je poljubio ruku:
„Neću tebi učiniti krivde
Ni junačke viere pogaziti..
Vieran ću ti biti buljubaša.
Kada ga je care razumio,
Odmah care iznosi darove,
I Kostrešu sve odiele daje,
Sve od sèrme i od ruha zlata,
I daje mu demiškinju ćordu;
I dadè mu konja od mejdana;
Sve mu daje što je zahoćao,
I ako mu bude do potrebe,
Silne vojske koliko mu drago;
Kraišnicim od zlata čelenke
I velike agaluke daje;
Neće Tale od zlata čelenke,
Neće Tale ni agaluka,
Već od cara ferman zaiskao:
„Nek je slobodno mirno četovati
Od murtata naših Kraišnika,
I još hoću od kulaša tražiti
„Uspi meni gotovine blaga,
Nek s' imadu zašto napiti,
Doka Tale u Krainu dodje.
Na to mu se care nasmijao,
Hodade mu ove rieči,
I dadè mu od carskog blaga.
„Hajde Tale i tvojih drugah!“

Poletiše age Kraišnici,
I carevu poljubiše ruku.
Odtolen se natrag povratiše,
I na dobre konje uzjašiše,
I prodjoše mladi Kraišnici,
Sve kroz Stambol konje igrajući,
A za njima Tale skasajući,
Sve iz torbe pare prosipljući,
Dok izajde Tale iz Stambola,
Neiznese pare ni dinara;
Tale kaža pod sobom kulaša.
I dodjoše zdravo u Krainu,
Smijući se Tali i kulašu.
Osta Kostreš u Stambolu gradu,
I postade carski buljukbaša.
Ova piesma junacima dika.

44.

MIJAT TOMIĆ ODMEĆE SE U HAJDUKE.

Bože mili, na daru ti fala!
Liepo ti je Duvno polje ravno
Po njem raste bielica pšenica,
Konjska hrana zelena travica.
Zaludu mu sva liepota bila,
Jer su Turci polje pritisnuli,
U svoj begluk njega prisvojili,
Ponajviše Jabuka livadu,
Liepu ravan Tomića Mijata.
Begluk kupi Suzica kadia
Silno Ture od Županjca grada,
Dvie stotine mladih kosiocah,
A pred njima hitrog kosabašu,
Glavom brate Tomića Mijata.
Svi se kosci rano izkupili:
Kose klepću, pa ih oštre brusom,
Zarediše jedan do drugoga.
Svi se čude, što Mijata nejma!
Malo vrieme, a za dugo nije,
Pomolì se Tomiću Mijate,
Pa koscima Boga nafalio,
Oni njemu liepo prifatili.
Neprifaća Murate subaša,
Već on tèrže iz sagrie ćordu,

I'a Mijatu kèrko progovara:
„Bre džidio! vlašče neograno,
Turski hegluk u tebe je šala?“
Sabljom mahnu, htiaše odsjeć glavu.
Hitar se je Miho dogodio,
Skokom skače, za šaru se fata; —
Puče šara, pogodi Murata
U zlo miesto, gdie mu sèrdce kuca;
Padè Ture glavom bez uzglavja,
Gdie je palo, tu je i ostalo.
A zavika Tomiću Mijate:
„Stante kosci! nekoste livade,
Jabuka je moja diedovina;
Doka mene u životu bude,
Da vidimo tko smije kositi?
Tko je junak, neka zamnom idje,
Evo njima haran harambaša.“
Odè Miho u Vran u planinu;
Liepo družtvo sebi sakupio,
Sve po izbor Duvnjake junake,
Kojim nije žao poginuti,
U koga je kuća kabanica,
Malo puške bratac i sestrica,
Duga šara i otac i majka,
I koji se neboje Turakah.
Često idju noćom do Žppanje,
Plieno gone liepo robje vode,
Za njeg išću mito svakojako,
Ponajviše groše i dukate,
Ljuto cvile Turkinje gospoje,

A proklinju Sužicu kadiu,
Što nefata Mije haramie,
I nesieče njegove družine.
Ta se tužba do kadie čula,
Pa on pušča dva mlada telala,
Da telale od jutra do mraka:
„Nijel' koga porodila majka,
Da otidje u Vran, u planinu
I ufati guju šarovitu,
Jal ufati, jal donese glavu?
Liepo bi ga kade nadario:
Dao bi mu Mihinu livadu,
I robinju njegovu sestricu;
Uz robinju plemenitu Fatu
Kćercu svoju liepu jedinicu;
Uza kćercu tri stotin' dukatah.
Sve delie u Županjcu bile,
Sebe fale li svoje oružje,
Svaki hoće ufatiti Mihu.
Ta se fala po daleko čula,
To začuo Tomić u planini.
Siedi Miho u pećini stieni,
Svojim družtvom hladno pije vino.
Kad se junak vina ponapio
Pa mu vince udrilo u liče,
Družini je svojoj besiedio:
„Pijte bratjo do zahoda sunca;
Noćas valja nama četovati,
Do Županjca biela sahoditi,
Našeg kadu liepo pohoditi,

Da mu platim begluk travarinu?
U hajduke govara mojima:
Pripinjaju na kaiš čepenke,
Uprtnjače na ramena torbe,
O ramenu tanke talianke,
A u ruke težke nadžačine.
Sunce zajde, a miesec izajde,
Miho s družtvom u Županju dojdè.
U dobra je doba dolazio,
Po jaciji na dva na tri sahta,
Sve pospano kano i poklano.
Kuca Miho na avlinskim vratim,
A pita ga tanka robinja:
„Tko to kuca sada u nevrieme?
Sve zaspalo na mehku dušeku."
Progovara Mihat harambaša:
„Ja sam momak iz sela Kongore,
Sin jedini kongorskoga kneza;
Izprosio lijepu dievojku,
Mati daje, otac ne daje,
Veće drugom grdu prepredaje;
Skupih svate, ja oteh dievojku,
Došo jesam do našeg kadije,
Dat ću njemu tri madžarie,
Pet ovnovah i pet jalovicah,
Neka nas vienča dobri efendia."
Sve robinja efendiji kaže,
Lakome su oči pri pogači,
On hajducim otvorio vrata.
Sagledà ga Mijat harambaša,

Pa kadii oštro progovara:
„Ej Turčine! vlaška izjelice!
Ti si raju poslo u prosjake,
Mene Mihu medju gorsko vuke,
Tebe Miho svetcu Muhamedu.“
Mahnu sabljom, odsiečè mu glavu,
Porobì mu, što se naći može;
Zarobì mu kćercu jedinicu,
A izbavì tužnu robinjicu,
Seku svoju, Marjanovu majku;
Žene njemu pogubiti nehtjè,
Nek mu ona na mezaru kleči,
Boga moli za njegovu dušu.
Odtalen se Miho podignuo,
Četu vodi u zemlju kaursku,
Četa prie, sada su svatovi
Pokèrstio plemenitu Fatu,
Bila Fate, a sada je Kate,
A vienčà je sebi za ljubovku.
Pir činili, družtvo veselili,
Sve u strahu Boga velikoga.
Lipa Kate u Primorju stala,
A vojno se po planini šeta,
Turke sieče, a uciene prima,
Novce šalje u Primorje Kati,
Nek se kiti, nek se Mihe siti;
Kada Miho u Primorje sidjè
Da zateče piva izobila,
Tanka ruha i biela kruha,
Bratjo moja, istina je bila,

Odkada je zapievala vila,
Nije majka rodila junaka
Ni u četu junačku spremila,
Ko što spremi Tomić Mihovila.
Mloge junak on pogubi Turke
Doka svoje okèrvavi ruke;
Strah zadadè dietci u bešici,
On ucvili mloge udovice,
I rastavi brata od sestrice.

45.

MIJAT TOMIĆ

i

LIVNJANI TURCI.

Vino pije Mijat harambaša,
A u Vranu, zelenoj planini;
S njim ga pije triest i tri druga.
Kad se Mijat nakitio piva,
Bèrke gladi, družtvu progovara:
„Zdrav' družino! bratjo naokolo;
Ni u moje ni u vaše zdravlje,
Već u zdravlje onoga junaka,
Koj' će otić kamenome Livnu,
Nama donit prahа i olova,

Svakom drugu po dobre opanke?“
Sve mu družtvo nikom poniknulo,
U zelenu travu pogledalo,
Pa gledaju kako trava raste
Na zavojke, kao dietelina,
Kao dojke u mlade dievojke;
Ali neće mali Mariane,
Svom daidži u oči gledaše:
„Što ga dajo po tudjini tražiš?
Kad ga sebi uz kolieno hraniš.“
A od zemlje na noge skočio,
Pa upèrtì obramicu torbu,
Preko sriede šaru prifatio.
Za njim skače ujče Mihovile,
Pa dozivlje Mariana svoga:
„Mariane, drago dieto moje,
Ti nesmiedeš u Livno otići;
Skoro jesu izginuli Turci,
Od onoga kamenoga Livna;
Na tebi je njihovo oružje:
Obuko si toke Cintarića,
I ječermu Popèrženovića,
Svietle nože bega Vrebkovića,
I košulju Bojagić Alie,
Koja biše izkerana zlatom,
Više zlata nego biela platna,
Turci će ti poznati oružje,
Hoćeš sine izgubiti glavu!“
To Marian haje i nehaje;
Odè stèrmo niz Vran, niz planinu;

Zdravo sidjè Duvnu u ravnine,
I duvansko polje prehodio,
Mašio se Kovača planine,
Pa izašo na polje Borovo,
Zdravo sidjè vrielu Vèrbovniku.
Al izašle livanjske balie,
Kod vode su igru zamèlnuli:
Skokom skaču, bacaju kamenom.
K njima dodjè mali Marìane,
Po turski im selam nazivaše,
(Svi mu Turci selam prifatiše)
I njimake rieči besiedio:
„Jeli izun baciti kamena?“
Livnjani mu Turci govorili:
„Testir tebi, koliko ti drago.“
Oh! da vidiš malog Mariana,
Gdie prifati studena kamena;
Jednom bacì, malo nedobacì,
Drugom bacì, daleko prebacì,
Mogo bi se junak ukopati, —
Toliko im skoka odskočio.
Pa on podjè kamenome Livnu.
Za njim dodjè cèrna Arapina;
Do junačke igre dolazio,
I on se je bacio kamenom;
Jednom bacì, malo nedobacì,
Drugom bacì, daleko prebacì,
Mariana more ukopati; —
Toliko mu skoka odskočio.
Mučno bilo livanjskim baliam,

Gdje Arape odnesè junačtvo.
Poletiše dva harna junaka,
I stigoše malog Mariana,
Izpod Graca natrag povratiše:
„Zaludu si, neznan dobar junak,
Zaludu je na tebi ostalo,
Ostajalo mejdan i junačtvo:
Odnesè ga cèrni Arapine.“
Kad Marjane rieči razumio,
Do igre se natrag povratio,
S sebe svlači skèrletnu dolamu,
Sve se na njem ugledà oružje;
Ama njemu dobra srieća biše,
Jer mu Turci neznaše oružja;
Pak se bacì studena kamena;
Prebacio daleko Arapu,
I dobro se more ukopati; —
Toliko mu skoka odskočio.
Milo biše to livanjskim Turcim.
Torbu upèrti i odè u Livno.
Kad u bielo Livno dolazio,
U Livnu se kolo ufatilo,
Liepo kolo triest dievojakah;
Pred njima je Bojagića Hajka,
Plemenita na glasu dievojka;
Ja kakva je! ubili je jadi,
Sve je kolo glavom nadfatila,
A liepotom kolo začinila,
Kolo vodi, a piesme izvodi;
Oblake bi s neba primamila,

Kamol' nebi na zemlji junake!?
Kad Marian curu opazio,
Za njom se je hašik učinio.
Dok s' okrenu kolo na okolo,
Fatio se lièpe dievojke,
S njome junak pieva i pripieva.
Sve se kolo iztèrgalo biše,
Doliš nije momče i dievojče;
Dievojče je iz kamena Livna,
Hajka seka Bojagić Alić;
A momče je iz Vrana planine,
Po imenu diète Mariane.
I biše se vèrlo umorio,
Oboje se težko uznojilo.
A kad vidi mali Mariane,
S sebe skidè skèrletnu dolamu,
Zasja mu se sve oružje svietlo.
Opazi ga Bojagića Hajka;
Vieša mu se s rukam oko vrata,
A zavika iza svega glasa:
„'Vamo te sè! Lievnjani Turci,
Evo nami Mihatova druga.
Evo na njem sve oružje svietlo,
Pod čim jesu izginuli Turci.
Evo sjajne toke Cintarića
I ječerma Popèržetovića,
Svietli noži bèga Vrebkovića,
A košulja milog brata moga,
Koju sam je svojom rukom vezla.“
Kada Turci curu razumiše,

Mariana živa ufatiše;
Svezaše mu ruke naopako,
Od lakatah do bielih nokatah;
Iza nokat' cèrna kèrvca liva.
Baciše ga u zindan tavnicu:
Bućnu voda do svilena pasa;
Sve su po njoj guje i akrapi:
Guje kolju, a akrapi štiplju,
Lasice mu hore naustnice,
Tude bieše tri biela dana.
Ljuto cvili diete Mariane,
Cvileći je momak besiedio:
„Tko bi meni knjigu donosio,
Da napišem, da Mijatu spremim?
Dobro bi ga darovao Miho:
Dao bi mu toke sa pèrsiuh
I gotovih triest madžariah.“
Al to čuje jedno momče mlado,
Hitro ode u bielu čaršiu,
Pa kupuje divit i kalema
I hartie, knjige brez jazie,
Marianu u tavnicu daje.
Kad s' Marian knjige dobavio,
Knjigu kiti na lievom kolienu:
„Moj daidža! Mijat harambaša,
Jesam tebi ljuto osužnjio,
U tavnici, u kamenu Livnu.
Turci jesu vieće učinili:
Pèryi dojde petak, turski svetak,
Iznit mene na Cèrliene stiene,

Pa me biti iz dugih pušakah.
Dadè knjigu onome momčetu.
Kad je momak knjigu prifatio,
Odè cvèrsto iz kamenog Livna,
Zdravo dojde u Vran, u planinu.
Mèrkla ga je ufatila nocca;
Kada njemu bieo dan svanuo,
Knjigonoša rano poranio
Za rosice pritraživat traga.
Do dvie, do tri tlake nahodio,
Jednu vučju, a drugu lisičju,
Treću tlaku Mijat harambaše.
Podjè momak tlakom u napredak.
Mijat siedi pod jelom zelenom,
Sa svojizih triest dobrih drugah,
Pod jelikom tolu postavio.
Njima momak Boga nafalio,
Pa Mihatu knjigu podkučio.
Kada Mihat knjigu proučio,
Knjigu gleda, a suze proliva,
Svu jaziu suzam natopio,
Marianu besiedio svomu:
„Mariane! drago diete moje,
Jesam li ti govorio sine,
Da se prodješ kamenoga Livna
I dievojke, Bojagića Hajke.
Tko ne sluša svoga stariega,
Taj nesluša ni Boga jednoga,
On će uviek ludo naberčati.
Knjigu gleda, drugu k Livnu piše,

A na ruke Livnjanima Turcim:
„Čujete li! livanjske halije,
Pustite mi Mariana moga
I djevojku Hajku Bojagića;
Kunem vam se i vieru zadajem i
Ako mi ga vi pušćat nećete,
Skupit hoću triest harambašah,
Marka Vuka iza Dubrovnika;
Zečevića iznad Gorinacah;
Maleg Radu iz ravnih Kotarah;
O podne ću bielu Livnu saći,
Vaše listom porobiti Livno,
Vaše hule na oči ljubiti;
Nerecite, da vam kazo nisam.“
Dadè knjigu mladu knjigonoši,
I dadè mu toke sa pèrsinh,
I gotovih triest madžariah. —
Odè momak i knjigu odnesè,
Kad je bielu salazio Livnu,
Knjigu dadè Livnjanima Turcim.
Mislište se livanjske halije,
I vèrlo se biše zabrinule:
Mučno pušćat guju iz pracina,
Tursku vieru za nevieru dati,
Još mučnje vuka dočekati.
Sve mislište na jednu smislište:
Iz tavnice njega izvadište;
Opremište kićenu djevojku,
Dadeše je malom Marianu.
Spremište mu triest pratiocah,

195. 200. 205. 210. 215. 220.

Pratiocah, Livnjanah Turakah,
Da ga prate u Vran u planinu.
Kad su Turci u Vran izhodili,
Mariana zdravo dopratiše.
Mihat ih je liepo dočekao:
Sve im metno nogè u falake,
Svakom dao po trideset štapah.
Odtalen se Turci povratili
I odoše kamenome Livnu.
Odè Mijat u selo Rakitno
I odvedè glavitu dievojku;
Tu je liepo pokèrstio fratre,
I vienčao za Marjana malog.
Pir činili za petnaest danah,
Sve ovnove kolju i volove,
Izobila vina rumenoga,
I rakie triput prepicane.
Onda bilo, kadno se činilo,
Kadno biše u Bosni junaci,
Strah zadaše nevieram Bošnjacim.

46.

MIJAT TOMIĆ

MOSTARANI TURCI.

Bratjo moja, a družino moja!
Bog nam dao zdravlje i veselje,
Sačuvo nas kuge i morie,
Od zla druga, golemega duga,
Da pievamo, da se veselimo,
Sve u strahu Boga velikoga.
Pije vino Tomić Mihovile,
Viš Konjica na Ivan planini.
Kad se Mijo vina ponapio,
Družini je svojoj besiedio:
Nijel' majka rodila junaka,
U moju ga četu opremila,
Tko će uzet divit i kalema,
Turski pisat na kolienu svomu?“
Tu junaci mukom zamukoše,
A u cèrnu zemlju pogledaše.
Al negleda hajduk Mamenica,
Već Mijatu tiho besiedio:
„Kakvu hoćeš knjigu napisati?“
Mijat kaže, piše Mamenica:

„Da ste zdravo, Mostarani Turci!
Salijte nam toke triestere;
Svake toke nek su od tri oke,
Miji toke od četiri oke;
Jedne toke od suhoga zlata.
Kada agam taka knjiga dodjè,
Knjigu štiju Turci Mostarani,
Knjigu štiju, suze prolievaju;
Al se njima drugo nemogaše,
Jer znadoše, tko Tomić biaše.
Terziama čohu podielili,
Kujundžiam srebro razmierili.
Terzie im srezali ječerme,
Kujundžie toke salievali.
Čudna ih je globa prebijala,
Na preslicu pala po hiljada!
Pa poslaše Mihi u planinu.
Miho dieli toke i ječerme:
Daje svakom toke od tri oke,
Seb' uzima od četiri oke;
Marianu od suhoga zlata.
Kad to vidi hajduk Mamenica,
Pomami se kano žeravica,
Pa poteže od bedrice ćordu
I udara Tomića Mijata.
Kako ga je lahko udario,
Ljutu mu je ranu načinio:
Vide mu se obe džigerice
I košulja, gdie mu stoji sèrdce.
Pa okrenu hajduk niz planinu,

A za njime trideset hajdukah;
Sam ostadè Tomić harambaša,
I još s njime sestrić Mariane.
Mihi sestrić tiho besiedio:
„Moj daidža! sve moje uzdanje,
Možeš znati, da ćeš preboliti?
Da ti tražim od mora ećimah,
I liekovah, svakojake trave.“
Njemu Miho liepo odgovara:
„Der odpaši mukadema pasa,
Pa utegni moje rane ljute,
Pa me uzmi na pleća junačka,
Nosi mene do vode Jabuke.“
Sve Marjane učinio biše;
Nosi Mihu do vode Jabuke,
Pa ga krije u šašika travu.
Opet njemu Miho govorio:
„Ovde ima moja posestrima:
Kad dievojka na vodicu dodje,
Ti ćeš poznat moju posestrimu —
Najposlie na vodu dohodi;
Zovi curu u šašiku travu.“
Kad u jutru jutro osvanulo,
Al eto ti triest dievojakah,
A najposlie Mij'na posestrima.
Gledo Marjan iz šašike trave:
Sve dievojke vode natočile,
One su se natrag povratile,
A najposlie Mij'na posestrima;
Nju mi Marjan iz šašike vièe.

Kad je Miho curu sagledao,
Govorio Tomić harambaša:
„Ja sam ti se ljuto obranio;
Donesi mi beza sto aršinah,
Za zavojah, za mojieh ranah.
Malo vrieme, zadugo nebilo,
Posestrima Mihi dolazila,
Sto aršinah platna donosila;
Miho njojzi stotinu žutakah.
Kako cura kući dohodila,
Odmah počè nizati gjerdane.
Podpazili Mostarani Turci,
Pa dievojku oni ufatili,
Curu biju od tela kandžiom:
„Kazuj cura, odklen ti dukati?“
Al se curi na ino nemore,
Ona kaže, što je i kako je:
„Ja imadem jednog pobratima,
Po imenu Tomića Mijata;
Ljuto mi se pobro obranio,
Odnila mu beza sto aršinah,
A on meni stotinu dukatah.“
Opet Turci curi govorili:
„Kaži cura, gdie ti je pobratim?“
Njima cura za nevolju kaže:
„Eno pobro kod vode Jabuke,
Kod Jabuke u šašici travi.“
Kad to čuli Mostarani Turci:
Pokupiše jednu četu malu,
Četu malu, stotinu puškarah;

Pa odoše do vode Jabuke,
Nebil' našli Tomića Mijata.
Tu Mijatu dobra srieća bila,
Jera njega nenajdoše Turci.
Već najdoše Vuka Mamenicu
I njegovo družtvo od hajdukah.
Hajduke su rastierali Turci,
Mamenicu živa ufatili,
Svezali mu ruke naopako,
Poveli ga do grada Mostara.
Kad su blizu došli do Mijata,
Onda viče hajduk Mamenica:
„Haramio! gdie li si mi Mijo?“
Kad je bio hajduk spram Mijata,
Opet viče iza svega glasa:
„Haramio, gdie li si mi Mijo?
Il' nečuješ, il nehaješ za me?“
Kada hajduk već prošo Mijata,
Opet ti je ljuto govorio:
„Haramio! gdie li si mi Mijo?
Il nečuješ, il nehaješ za me.
Baš me pušća u dušmanske ruke!“
Mihat biše sèrdca junačkoga,
Od zemlje je na noge skočio,
Pa poteže od bedrice čordu,
S cikom leti kroz šašiku travu.
Kad mu Turci ciku očutili,
Pola bieži, a pola ostaje.
Kako došo Tomić harambaša,
Mamenici presieko litare.

Kad je njemu oprostio ruke,
Potieraše Mostarane Turke.
Koga god su oni dostignuli,
Taj Mostara već vidio nije.
Kad svladaše svoje sve dušmane,
Tad se gèrli Tomić Mihovile
S Mamenicom, sa svojiem drugom.
Njemu Miho sve oprosti liepo.
I opet su oni četovali,
Četovali kudno i dosada,
Vino pili kano i dosada.

47.

MIJAT TOMIĆ I FETIBEGOVIĆ.

Vuk zavija u pećini stieni
Gavran gèrknu jeli u ograncim.
Nije ono vuče ni gavrane,
Već leventa Tomić Mihoviće.
Pije vino u planini Miho,
Viš' Kobaša u Vučjak planini
Sa svojieh trideset hajdukah.
Kad se hladnog ponapio vina,
Svoj družini tiho govorio:
„Nijel' majka rodila junaka,

U moju ga četu opremila,
Tko će otić niz Posavlje ravno,
Uhoditi luga posavskoga,
Imal' trave oko vode Save,
More li se u ječermam spavat,
Kukaju li lugom kukavice,
Moremo li bit bez kabanice,
Jesu li se luzi izlistali,
Jesu li se sgusnuli bogazi,
Morel' listak zaklonit junaka,
Nameću li Šokci vodenice,
Mogu li se kuhat brašljenice,
Poturice siju l' lubenice,
Jesu l' vlaške na plandišću ovce,
Moremo li peći zaoblice,
Jesu l' hodže iznil' kovanluke,
Moremo li meda nahoditi?" —
Svi hajduci mukom zamukoše
Pa u černu zemlju pogledaše;
Tko je bliži u zemljicu gledi,
Tko je dilji, nečuo se čini.
Ali neće Baketa hajduče,
Već Mijatu tiho besiedio:
„Evo Miho takoga junaka;
Kad si spavo pod jelom zelenom,
Ja sam išo niz Posavlje ravno,
Uhodio luga posavskoga:
Trava raste oko vode Save,
Sve kukaju lugom kukavice,
Černu goru listak zaodje,

Sgusnuli se klanci jadikovci,
Nametnuli Šokci vodenice,
Koturice slju lubenice,
Vlaško jesu na plandišću ovce,
Iznieli hodže kovanluke,
Živa nam je baba Jasenica
Hoće nama izpeći ojevaru,
Opet Miho njima besiedio:
„Nijel' majka rodila junaka,
Tko će otić u Kotorsko ravno,
Uzet nama praha i olova,
Ovnovine mesa debeloga,
Svakom drugu po jedne opanka,
Ufatiti Gèrgu od Kotorskog,
Svezat njemu ruke naopako,
Pa ga dovest meni pod jeliku?
Čašu prima Baketa hajduče,
A Mijatu tiho progovara:
„Evo Miho takoga junaka,
Ja ću otić u Kotorsko ravno,
Sve opremit, što si govorio.“
To izreče, na noge se skače,
Bèrzo spadè u Kotorsko ravno,
Uzimao praha i olova,
Ovnovine mesa debeloga,
Svakom drugu po jedne opanke,
U tome se i mrak ufatio,
Gèrginoj se uvratio kuli,
Svezà njemu ruke naopako,
Pa ga goni Mihi u planinu.

Kad je Miho Gèrgu opazio,
On je njemu kèrko besiedio:
„Ja bora ti! Gèrga od Kotorska,
Što te pitam, pravo meni kaži:
Jesu l' doma Fetibegovići,
Jesu l' bezi išli na Hèrvate
Pokupiti carevu miriu?“
Njemu Gèrga pravo kazivaše:
„Išli jesu bezi na Hèrvate,
Skupili su carevu miriu,
A eno ih u Kotorsku ravnu,
Večeraju u našemu hanu.“
Opet veli Tomić harambaša:
„Nije l' majka rodila junaka,
Koi bi se sada osietio,
Kako ćemo bege pofatati?“
Besiedio Baketa hajduče:
„Lahko ćemo bege pofatati?“ —
Da idjemo u Kotorsko ravno;
Gledat ćemo, nebi l' zadocnili
Po akšamu i dva i tri sahta;
Kad budemo poljem kotorskiem,
Te se blizu hanu prikučimo,
Vi pievajte jasno kiridžiuski,
Ja ću za vam konje podekivat;
Scienit hoće od hana handžia,
Da su ove kakve kiridžie;
Kad dodjemo do hana na vrata,
Ja ću kucat halkom na vratama;
Kad upita od hana handžia:

„Tko to kuca sadanh ti doba?“
Ja ću kazat od hana handžia:
Otvor vrata, mi smo kiridžie.
Posvietli nam, dok se raspremimo.
To Mihata vèrho milo bilo
Svedi družtvo niz Vučjak planinu.
Kad su bili poljem kotorskiem,
U dobra su dohodili doba,
Po akšamu na dva na tri sahata,
Svi pievaju jasno kiridžinski.
Kuca hajduk halkom na vratima,
A izidja na vrata handžia:
„Tko to kuca halkom na vratima?“
Baketa mu tiho odgovara:
„Otvor vrata, mi smo kiridžie.“
Kad handžia otvorio vrata,
Mahnu ćordom, odsieče mu glavu.
A u hanu nikog nebiaše,
Izvan samo do tri bega mlada; —
Oni su se bili razpasali,
Odbacili od sebe oružje.
Jednom begu odsiekoše glavu,
A dvojicu mlade ufatiše,
Svezaše im naopako ruke;
Uzeše mu carevu miriu.
Bege vode u Vučjak planinu.
Kada su se vina ponapili,
Onda Miho tiho besiedio:
„Ja bora ti! Baketa hajduče,
Hajde vodi do dva bega mlada,

Odprati ih do vode Pašinca,
Neka idje svomu bielu dvoru.“
Baketa je na noge skočio,
Pa on prati oba bega mlada,
Odprati ih do vode Pašinca.
Kad je došo do vode Pašinca —
Obojici on odsieko glavu.
Kad je došo Mihi pod jeliku,
Pita njega Tomić Mihovile.
„Gdie ostavi do dva bega mlada?“
Baketa mu tiho odgovara:
„Ostadoše kod vode Pašinca,
Cèrnu zemlju pletima miereći
A očima zviezde brojeći.“
Na to se je Mijo razsèrdio.

48.

MIJAT TOMIĆ

i

ALIBEG MARIĆ.

Pije vino Tomić Mihovile,
U vèrh Vrana, više Duvna ravna,
Gdie se jela na jelu naslanja,
Ddie se legu vuci i hajdući,
Gdie no teče voda iz kamena;
Tude nikad nedolaze Turci,
Tude družtvu besiedio rieči:
„Dajte bratjo! da se razstajemo,
Već nam vriemo četovati nije
Vran planina s niegom zapadnula,
Gora cèrna listom ogolila;
Tražit ćemo svoje prijatelje,
Mi gdie ćemo zimovati zimu.
Mariane, hajde u Primorje,
Svome pobri, Zemljiću Stiepane;
Hajde Sava u ravno Posavje,
Svome pobri, Marić Alibegu;
Vi družino na okolo Duvna,
Svaki hajde svome prijatelju:
Gdie je vino, neopijajte se,

Gdie su bezi, neukazujte se,
Prodjite se vlaških djevojakah,
S mirom stojte, barunat nemojte —
S djevojakah viek je kavga bila.
Ja ću bratjo u vèrh Duvna ravna,
U vèrh Duvna, u selo Kongoru,
S vome pobri, Kopčić Džaferbegu;
U njega sam trie bio zime,
Liepo mi je u mog pobre bilo,
U pomajke, ko u mile majke.
Bud'te bratjo do Jurjeva dana.
Kada dodje svetac Jurjev danak,
Da s' imamo bratjo sastaviti
Mi u Vranu pod jelom zelenom.
Kog nebude za tri dana biela,
Za tri dana po Jurjeva danu,
Hoćemo ga bratjo potražiti."
Tud se družtvo liepo izljubilo;
Izljubilo, pa se oprostilo;
Ode svaki prijatelju svome,
Ode Sava u Posavje ravno,
Svome pobri, Marić Alibegu;
Zdrave došo pobratimu svome.
Kad je Sava pobri dolazio,
Tri ćemera blaga donosio:
Jedan svome pobri poklonio,
A drugi je Alibegovici,
Treći vieša sebi o čivi,
Ako njemu ljude do potrebe.
Oh! da vidiš Marić Alibega,

U vino mu meće bendžiluke
Pa je svoga pobru opojio.
Zaspà Sava kao janje malo.
A kad vidì Marić Alibeže,
Beže zaklà pobratima svoga
Odè beže u Srìem u volove.
Za tìm vrieme zadugo nebilo,
Zima prodjè, svetac Juraj dodjè.
Podižè se Tomić Mihovile,
Oko Duvna pokupio družtvo,
Zdravo dojdè u Vran, u planinu.
Siedi soko na studenoj stieni,
Na svoju se šaru podapìra,
Pa je Mihat besiedio rieči:
„Mili Bože, na svemu ti fala!
Što 'vo nejma Mariana moga!“
To Mijate u rieči biaše,
Al eto ti malog Mariana,
On mu goni iz primorja vina.
Pram njim Mijat na noge skočio,
Bielim se rukam zagèrliše
U junačko lice poljubiše,
Za liepo zdravlje upitaše,
Pa siedoše piti lozovinu.
Sve se tude sastanulo družtvo,
Vino piše tri biela dana,
A nejmade Save od Posavja!
Pa besiedi Mihat harambaša:
„Pijte vino, moja bratjo draga,
Vino pijte, pa se oružajte; —

Nejma nami naboljega druga,
Moga pobro, Save od Posavja;
Ić' hoćemo Save potražiti."
To rekoše, na noge skočiše;
Odè družtvo iz Vrana planine,
Preko Bosne zemlje kalovite.
Zdravo sašli u ravno Posavje
Bieloj kuli Marič Alibega.
Kad dodjoše do begove kule,
U jaciu, u najbolje doba,
Nu Mijata! dobre srećo biše —
Avlia mu otvorena biše. —
Svi udjoše u merner avliu,
Uzajdoše uz ćemerli kulu,
Unidjoše u puli odaje,
Gdieno siedi Alibegovica.
Kad opazi žestoke hajduke,
Gospoja se poplašila biše.
A pita je Mihat harambaša,
„Za svog pobru Savu od Posavja.
„Kaži meni, što je Savi bilo?"
Njemu bula baca bacanie.
Kada vidi Mihat harambaša,
On poteže trostruku kandžiu,
Pa udara Alibegovicu;
Kud je kuca, onda koža puca,
Kud je bije, onda kervca lije.
Kada njojzi dodijala kandža,
Ona moli Mihat harambašu:
„Neudaraj, ako bora znadeš!

Kazat ću ti, što j' od Save bilo.“
Sve mu kaže, što je i kako je.
Kad Mihate razumio rieči,
On besiedi Alibegovici:
„Iznesi mi begovu ječermu,
Što je beže neoblači često,
Van na barjam u godini danah;
Donesi mi okovane nože,
Svietle nože Alibega svoga.“
Kad se buli na ino nemože,
Donesè mu begovu ječermu,
I donesè nože okovane.
Sve obučè Mihat harambaša,
Svietle nože dadè Marianu.
Pa besiedi Alibegovici.
„O, čuješ li! mladjahna gospojo,
Vidiš ovu sermali ječermu,
Na komu je liepše pogledati,
Ol' na meni Mihat harambaši,
Ol' na tvomu Marić Alibega?“
A veli mu Alibegovica:
„Po junaštvu liepše na tebeka,
Po gospodstvu na mom Alibegu.“
Pa mu bielu kulu porobio.
Iznesè mu triest boščalukah,
Boščaluke po družini dieli.“
Podjè soko od kamene kule;
I tako je rano poranio,
Zore pria u Ozren planinu.
Al ga vila iz Ozrena viče:

„Dobro ti si podranio, Miho!
Eto na te tèrgovine liepe
Šest stotinah od Sriema volovah,
I hiljadu velikih ovnovah,
A ovacah, ni broja im nejma;
Pred njima je Marić Alibeže,
Kolauz je Meho kolauze;
Nemoj smaknut kolauz Mehmeda
Begova ga sila natierala.“
Kad Mihate rieči razumio,
Sve je svoje razredio družtvo,
Sve za kamen meće po dva druga,
Seb' ostavì svoga Mariana.
Al eto ti Marić Alibega
Na gjogatu konju od mejdana;
Sve mu gjogo zečki poskakuje,
Iz Ozrena stiene izvaljuje.
O da vidiš! Marić Alibega,
Bakračliam gjogu dobavljaše:
„Dur gjogate! šćeta te odniela,
Što si mi se mamom pomamio?
I dosad si ovda prolazio,
Ma se nisi tako pomamio:
Nisu ovdi vuci ni hajduci.“
Za njim jaši buljukbaša Ibro,
Jaši Ibro kosata dorata,
Svome begu rieči besiedio:
„Vidiš beže! Boga nevidio,
Preko stiene pušku šarovitu,
Preko puške kapu oštruljicu?“

To Turčine u rieči biaše,
Puče šara iza one stiene,
I za njome trideset pušakah;
Svih trideset gjogu pogodilo,
Sama jedna Marić Alibega,
Ma mu smèrtne rane nezadaje —
Prebi njemu nogu u kolienu.
A kad vidi Marić Alibeže,
Na svoju se podapire šarku,
Dok zapadè za studenu stienu;
Pa se bèže iza stiene brani,
Sve izrani Mihatovo družtvo.
Al besiedi Tomiću Mihate:
„Mariane! drago diete moje,
Izrani nam svu našu družinu,
Kurva jedna, Marić Alibeže;
Kako ćeš ga s miesta pomiestiti?“
A veli mu diete Mariane:
„Mili ujče, Mihat harambaša,
Ja mu vidim kapu sejmenicu,
Izpod kape do dva pèrsta čela;
Ma me gledaj u čelo junačko.“
Pa nanesè svoju dugu šarku,
Svoju šaru po kundaku ljubi:
„Moja šara, neostala pusta!
Pogodi mi Marić Alibega,
A nemoj me vatrom prevariti,
Za oko te ni moliti neću.“
Kad mu šara vatru prifatila,
Dobro bega biše pogodila —

A pod kapu, u dva pèrsta čela.
Puče Turi čelo na četvero.
Iz busie skočiše hajduci,
Potieraše ovne i volove
Preko Bosne zemlje kalovite,
Tamo doli Splietu kamenomu.
Sve gotove prifatiše novce,
Pa odoše u Vran u planinu,
Nek imaju zašto piti vina.
Liepo Miho osvetio druga.
Onda bilo, sad se spominjalo.

49.

MIHAT TOMIĆ
i
KADIA TEŠANJSKI.

Vino pije Tomić harambaša,
U planini, u Vèrhu-cèrnomu,
Blizu Tešnja, šehra malenoga.
Vino pijo družbi besiedio:
„Bratjo moja i družino draga,
Svašta valja i u gori vuku,
A kamo li hajduku junaku?
Daj da ovdi česmu načinimo,
A kod česme sohe podignemo;
Kad prohode bosanski tèrgovci,
Nek bacaju groše i dukate,
Nek imamo brez ćara šićara;
Pa kad ovde česmu načinimo,
Otit ćemo u Ivan planinu
Onde ćemo česmu načiniti,
I prostèrti divan kabanicu:
Kad prohode mostarski tèrgovci,
Nek bacaju groše i dukate;
A odtale, moja bratjo draga!
Otić ćemo gori Romanii,
Pa i onde česmu podignuti,
I prostèrti divan kabanicu,
Kad prohode sarajski tèrgovci,

Ka Stambolu gradu bielomu,
Nek bacaju groše i dukate.“
Što rekoše to se poslušaše:
Liepu česmu tude načiniše; *)
I odoše u Ivan planinu,
I tu česmu lepu kuršaše,
I prostèrše divan kabanice;
Pa odtale digla se družina,
Pravo zdravo gori Romanii.
Plemenitu česmu načiniše,
U visinu soke učariše,
A prostèrše divan kabanicu,
Nek padaju rušpe i dukati,
Nek brez ćara imadu šićara.
Vratiše se tragom uz tragove
Opet onom ka Vèrhu-cèrnomu,
I tu oni lieto lietovaše.
Kad se jesen cèrna primaknuła,
Mihat svojoj družbi besiedio:
„Nije l' majka rodila junaka,
Koji c' otić u Ivan planinu,
Dignut onu našu kubanicu,
Pokupiti jaspre i dukate?
Pa odtale opet k Romanii,
I tu dignut divan kabanicu,
Pokupiti jaspre i dukate,
Pa se opet natrag povratiti

*) Ne samo ovdi, već i u više planinah bosanskih još i danas vide se *Tomićui česme, kalabrne i siedala.*

Da pijemo, da se veselimo,
Gotovinu blago da dielimo.“
Sva družina mukom zamuknula
Gledajući u zemljicu cèrnu,
Kako trava raste na zavojke,
Kano dojke u mlade dievojke.
Al' negleda mali Mariane,
Već daidži medju oke vrane;
Pa je njemu rieč besiedio:
„Što ga dajo po družini tražiš,
Kad ga bolan! uz kolieno hraniš?
Ja ću poći u Ivan planinu,
A odtale k Romanii pustoj,
Pokupiti blago gotovinu.“
U Marjana pogovara nejm a
Bèrzo sidjè do Ivan planine
I do one gore Romanie,
Ter pokupi blago nebrojeno,
Pa se vrati ka svojoj družini.
Liepo su blago razdielili;
Nebroje ga kesom ni stotinom,
Već ga miere kapom Mijatovom.
Kad su bili blago razdielili,
I rujna se vina ponapili,
Stadè mali Marjan besiedìti:
„Moj daidža! moje dobro pèrvo,
Lieto prodjè, cèrna zima dodjè,
Već u gori nejma prebivanja;
Traži dajo družbi selameta,
Gdie ćemo mi zimu premetnuti.“

Veli njemu Tomić Mihovile:
„Nebrini se, drago diete moje!
Ja imadem dosta velikoga
Pobratima u Tešnju kadiu;
Topal podrum skoro načinio,
Tridest volov' kurban učinio
I šestdeset velikih ovnovah;
Iztierao vina iz Mostara,
A namlio pšenice bielice —
Eto nama liepa zimovanja."
Malo vrieme, a za dugo nije,
Podižè se trideset hajdukah,
Baš do Tešnja grada liepoga,
U mešćemu kadii na vrata.
Pred njiha je sluga izhodila,
Pa otvara toploga podruma,
I uvodi trideset hajdukah.
Dosta piva, a dosta jediva;
Još kadia dvie kćerce daje,
Da im služe vino lozovinu. —
Bože mili! na svemu ti fala,
Čilni momci, muke nevidili,
Vrazi njima mirovat nedadu:
Često cure vinom polievaju,
I još mèrsnom sa kupusa čorbom.
Jednoč cure na vodu hodile,
Al' na vodi neznana delia,
Poji konja vilena dorata,
Pa kad cure bio opazio,
On besiedu njima progovara:

„Bora vama! liepe dievojke,
Što ste rujnim polivene vinom?
Ta vaš babo, od Tešnja kadia,
Do sad nije pijo rujna vina!“
Al govore liepe dievojke:
„Nepitaj nas, neznana delio!
Rujna vina naš nepije babo;
Ali pije Tomić harambaša,
Sa svojieh trideset hajdukah;
Evo ima i trideset danah,
U našemu toplomu podrumu;
Mi služimo vinom cèrveniem,
Za nevolju, kao od obiesti. —“
To nebila neznana delia,
Već to bio carev delibaša
Iz Travnika grada bieloga.
On otidjè ka šehru Travniku,
Pa veziru sve po redu kaže
Što je bilo i kako je bilo
Tam' u Tešnju gradu bielomu.
Vezir njemu rieči zametnuo:
„Slugo moja! delibaša Ibro,
Hajde uzmi trideset deliah,
Pa otidji do Tešnja biela,
Ufati mi Tešanjskog kadiu,
Jal' ufati, jal donesi glavu;
I ufati Tomić harambašu.“
U mladjega pogovora nejma;
On se skočì na noge lahgane,
Izabire trideset deliah,

Sve junakah mladieh momakah,
Koi može stići i pobieći,
Komu nije žao poginuti, —
I na sebi rano ednieti,
Te otidjè ka Tešnju bielu,
Pravo zdravo gradu i mešćemi.
Na mešćemi otvorio vrata,
Ufatio kadiu za ruku,
Pa ga vodi na mermer avliu;
Živa ga je k vatri pripekao:
„Kazuj kurvo! od Tešnja kadio,
Gdie si Miju hajduka sakrio?“
Kad kadii vatra dotužila,
Ciči kano u pracipu guja:
„O! Mijate, mio pobratime,
Za nevolju, ko i brez nevolje;
Dosad sam te krio i pojio,
I tvèrdu ti vieru založio;
I nebih te na vièri izdao,
Al nevolja za vieru neznade!“
Pa dozivlje svoje kćeri mlade:
„Dietco moja! dvie liepe dievojke,
Iznesite od podruma ključe,
Pa vodite delibašu Ibru,
Neka fata Tomića Mijata.“
Cure njega hitro poslušale,
S' čiviluka ključe dobavile,
Od podruma vrata otvorile:
Uvedoše delibašu Ibru
I njegovih trideset deliah,

Pa za sobom zatvoriše vrata.
Baš junaci rujno piše vino,
Sa svojih se miestah pomakoše,
Te deliam miesto načiniše;
Tridest čašah padè oždželdiah.
Uzè čašu delibaša Ibro,
Pa nazdravlja u svoju družinu:
„Ni u moje ni u vaše zdravlje,
Već o glavu Tomića Mijata!
Tomić šuti, ništa negovori,
Al nesuti diete Mariane,
Već uzima kupu pozlaćenu,
Pa nazdravlja Tomiću Mijatu:
„Ni u moje ni u vaše zdravlje,
Već o glavu ibre delibaše!
Pa poteže do dvie puške male,
Na njima je vatru naložio,
Na Turčinu pendžer načinio.
Ala banda, zametnu se kavga:
Stadè zveka nožah i sabaljah,
Stadè jeka ranjenih junakah,
Pliva cèrna u magazi kèrvca.
Mijo viče diete Mariana,
A Marian daidžu Mijata.
Tako ih je noćca premetnula.
Kad svanulo i granulo sunce,
Viče Miho iz magaze tamne
Svog kadiu, Bogom pobratima:
„Otvori mi na magazi vrata,
Pa mi pusti svietlost od sunašca,

Da ja vidim, što je noćas bilo,
Koja se je šteta počinila,
I da svoje poznajem junake,
Pa da kopam u zemljicu cèrnu.“
Turčin biše, za Boga znadiše;
Otvorì mu na magazi vrata,
Pa Mijata u obraze ljubi.
Al Mihate haje i nehaje,“
Već za tvèrdu vieru izpituje:
„O Turčine, nigda te nebilo!
Kam ti viera? ona te posiekla!
Kano će te i posieći sada.“
Ćordom mahnu, odsiečè mu glavu.
A on odè putem uz planinu.
Težko ti ga ribi brez viera,
A hajduku brez planine puste.

50.

MIJAT TOMIĆ,

OD KUMA IZDAT, POGIBE.

Divan čini care u Stambolu;
Sve mu lale po divanu stale;
Care daje agam ageluke,
A pašama dieli pašaluke,
Spahiama potvèrdi berate.
Sahidii care govorio:
„Sahidio, moja lalo mila!
Digni paša svoju tevabiu,
Hajde paša na Bosnu ponosnu,
Ti ćeš mojom Bosnom upraviti.“
A veli mu paša Sahidia:
„Čestit care, iza gore sunce!
Bogu fala! a i tebi fala;
Nemoj mene Bosni kalovitoj!
Nemogu ti Bosnom upraviti;
Jer na Bosni dvie paše imadu:
Na Sarajvu paša Smahil paša,
A na ravnom Duvnu i Livnu,
Onde kažu Mihat harambašu.“
Govori mu care gospodine:
„Sahidia! sve moje uzdanje,
Der podigni svoju tevabiu,
Valja t' sići na Bosnu ponosnu;
A evo ti dva katal fermana,

Te pogubi dvie paše bosanske.“
Al se paši na ino nemože,
Već podiže svoju [illegible];
Odè vezir na Bosnu ponosnu.
Dan po danak [illegible] Bosni dojè.
Dojè paša šeher Sarajevu.
Neće paša pasti u Sarajevu,
Veće prejè šeher Sarajeva,
Na gorici popè čadorove,
Pa doziva mlade Sarajlie.
Liepo ih je paša dočekao,
Pod čadorom miesto načinio;
Kahvu pije, eglenišu liepo.
Reče njima paša Salihia:
„Sarajlie, sivi sokolovi!
Jeste l' mukti Bogu velikomu
I carevom bielom fermanu?“
Rekoše mu mlade Sarajlie:
„Gospodine, paša Salihia!
Mi smo mukti Bogu velikomu
I carevom bielom fermanu,
A i tebi, paša gospodine.“
Salihii vèrlo milo bilo.
Zagèrnu im čarke i binjiše;
Pa odeše u šehr Sarajeva.
Pa zaziva paše Smail paše.
Smail paša na Goricu dojè.
Liepo ga je vezir dočekao,
Pod čadorom miesto namiestio;
Kahvu piju, eglenišu liepo.

Onda reče vezir Sahidia:
„Smahil paša, od sve Bosne glavo!
Jesil' mukti Bogu velikomu
I carevu bielom fermanu?“
A veli mu paša Smahil paša:
„Ja sam mukti Bogu velikomu
I carevu bielu fermanu;
Al' niesam takom murtatinu,
Koi dojè prodat Bosnu ravnu,
Ha! prodati Bosnu u kaure.“
Sahidii vèrlo mučno bilo,
Pa namače očim na kavaze,
A kavazi jedan na drugoga —
Smahil paši glavu odsiekoše;
Pokriše ga divan kabanicom.
To se čudo po Sarajvu čulo,
To začula Smahil pašinica.
Uze svoga sina nejakoga,
Nejakoga, od po godinice,
Te veziru na Goricu dojè;
Pa govori paši Sahidii:
„Sahidia, gorska haramio!
Što pogubì Smahil pašu moga?
Tko će moga odhraniti sina,
Nejakoga od po godinice?“
A govori vezir Sahidia:
„Jà kaduno, Smahil pašinice!
Nijesam ti paše pogubio —
Izgubiše g' tvoje Sarajlie,
Harzeći ga bielu Stambolu,

Sve u devlet caru čestitomu;
Pa ti ga je devlet pogubio —
I mahl mu je u begluk okreno.
Molit ću se caru čestitomu,
„Mahl će tvomu poklonit sinu.“
Pa se maši rukom pod serdžadu,
Izvadi joj stotinu dukatah:
„Maj kaduno, Smahil pašinice,
Sina hrani, i oda zla brani.“
Pa s' odtale vezir podignuo,
I on odè Duvnu širokomu.
Paša pèrvi konak učinio
U Cèrnićim, kod hana novoga;
A drugi je konak učinio
U Kruščici, u Abibodžića;
Paša dodjè Duvnu bielomu.
Kako dodjè, popè čadorove,
Pa doziva duvanske knezove.
Dojoše mu duvanski knezovi,
Pa je paša njima govorio:
„Rajo prava, od Duvna knezovi!
Bèrže da ste Tomić Mihovila,
Ja njegovu glavu odsiečenu:
Ja će otić vaša za njegovu!“
Kad vidieše duvanski knezovi,
Onda bielu knjigu nakitiše,
Pa je šalju Mihi u planinu:
„Harambaša, Tomiću Mijate!
Bèrže da si Duvnu bielomu; —
Tebe ište paša Sahidia,

Jali tebe, jali tvoju glavu,
Jal' odoše sve naše za tvoju.“
A kad Mihi tanka knjiga dojè,
Knjigu gleda Tomić Mihovile,
Pa družini svojoj govorio:
„Hej družmo, draga bratjo moja!
Pijte vino, neopijajte se;
Valja ići Duvnu bielomu, —
Mene ište paša Sahidia,
Jali mene, jali moju glavu:
Povezo je duvanske knezove;
Jà će otić. sve njihove glave,
A za moju glavu sa ramena;
Nije pravo, moja bratjo draga!
Oh! da ginu pravi siromasi;
Već hajdete pred pećinu donju,
Opremte se, što liepše možete,
Ko da ćete dietco u svatove.“
To družina Mihu poslušala,
I sijoše pred pećinu donju.
Svaki svoj je sepet otvorio;
Oni vade gjuzel gjeisiu,
Sve oblače svilene košulje,
A ni tkane, ni predene koše,
Od biele svile opletene,
Popunjene zlatom žeženiem;
Pa po njima čohane ječerme,
U kog dvoje, u kog troje toke,
A po tokam morkaste dolame,
Niz njih puca s obiedvie strane,

Sve od sèrme zlatom ožežene,
Iz njih vise zlatni sindžirčići;
U svakoga kovče i čakšire:
Više im je pod kolienom zlata,
Nego im je čohe do pojasa;
Na nogama hèrvatski čorapi,
A na njima pleteni opanci;
Sve podveze, kako guje ljute;
Oko pasa noži i sindžiri,
A za njima svietli vedenici,
Medju njima pale zakovane,
Sve u sèrmu i u zlato suho;
Oko glave poše zamotali,
Iz pošah se čisto zlato sjaše,
Prama žarkim odgovara suncom;
Zavèrgli se dugim granaliam,
Sve se sjaju kako miesečina.
Pa pojoše niz Vran, niz planinu
Četèrdeset i dva druga više.
Pred njima je Tomić Mihovile;
Dugačkom se zametnuo šarom,
Sjaše mu se kano sunce žarko.
I sijoše na Ljubušu ravnu,
A na pogled Duvnu bielomu. —
Ugledà ih paša Sahidia,
Pa govori duvanskim knezovim:
„Rajo prava, od Duvna knezovi.
Čiji s' ono kićeni svatovi,
Svi piešice, vèrlo odieveni?“
Govore mu duvanski knezovi:

„Gospodine, paša Sahidia!
Nisu ono kićeni svatovi,
Veta Mijat sa družinom svojom;
Eno za njim četrest i dva druga.“ —
Tude Mijat družtvo zastavio,
Tude Mijat družtvu govorio:
„Hej družino, draga bratjo moja!
Kad budemo pašinu čadoru,
Valja meni pod čador unići
I veziru ruku poljubiti;
Vi stanite okolo čadora,
Na duge se puške naslonite,
A metnite ruke na balčake;
Ako meni do nevolje bude,
Radite vi čador pogaziti,
Batem mene mèrtva osvetiti.“
Pa dojoše pašinu čadoru.
Paši Mijat božju pomoć viče,
Paša njemu pomoć prifatio:
„Bog t' u pomoć! gorska haramio.“
Kraj sebe mu miesto načinio;
Siedè Miho pod tiem čadorom,
A družina čador obkolila,
Na duge se puške naslonila,
A metnuli ruke na balčake.
Kahvedžia kahvu iznosio,
Pa je daje Tomić Mihovilu.
Mijat meće a na pèrsa ruke:
„Fala tebi! mili gospodine,
Bogu fala a i tebi fala,

Neću kahve najpre gospodine,
Prija tebe paša Sahidia;
Da ti meni u pećinu doješ,
Najpre bih ja tebi nazdravio,
Pa ti paša čašu podkučio.“
Kahvedžii vezir govorio:
„Kahvedžia! promieni nam kahvu.“
Pa im zdravu kahvu donosio;
Kahvu piju, eglenišu liepo.
Tako reče paša Sahidia:
„Jà Mijate! haran harambaša,
Jel' istina, što mi ljudi kažu,
Da ti fataš tursku dietcu Miho
Te prodaješ bolan u kaure?“
A veli mu Tomić Mihovile:
„Lažu paša, vieru ti zadajem!
Kad se biah ja jako odbio,
O! odbio paša u hajduke,
Biah se ja zurgjut dogodio
Te ufatih dvoje cigančadi,
Obodvoje dadoh u kaure,
Potle nisam nikad nikadare
Ni vlaškoga ni turskoga sina.“
Al govori paša Sahidia:
„Jà Mijate! haran harambaša,
Jel' istina, što mi kažu ljudi,
Da ti ljubiš liepe dievojke
I nevieste skoro dovedene
A po Duvnu i okolo Duvna?“
„Lažu paša, vieru ti zadajem!

Toga paša netraže junaci“
Opet paša Miji govorio:
„Jel' istina, što mi ljudi kažu,
Da razbijaš bale i tovare,
Tèrgovačko da otimaš blago?“
Istina je, paša gospodine;
Neoremo, paša, nekopamo,
Tèrgovačko blago otimamo,
Hranimo se i odiejamo se.“
Opet paša Miju zapituje:
„Pravo kaži, tako bio zdravo,
Sa šta ti se odbì u hajduke?“
A veli mu Tomić Mihovile:
„To ti paša i sam znati možeš!
Turski zulum kao dotešča rajì:
Bog visoko, a car je daleko,
Nitko nama pomoć neimade!
Ja imadoh liepe podvornice
I livadu zelenu Jabuku:
Sve mi ote od Duvna kadia;
Tri put idjoh do turskoga suda,
Sve je meni uzaludu bilo —
Vlaška viera neprije Turčina!
Pa je odoh potražiti pravde
U bogaze i tiesne klance,
Gdieno sude gorske kosovice;
Pa sam Turke sudit naučio,
Ponajbolje Suzicu kadiu.“
Opet paša Miji govorio:
„Reci družtvu nek ti se odmori.“

„Čestit paša! mili gospodine,
Mlada dietca, ni umorna nisu,
Neka dvore i tebe i mene.“
Pa je Mijo paši govorio:
„Gospodine! paša Sahidio,
Što s' povezo duvanske knezove?
Mèrve im je muke i nevolje,
Kad im i ja na užinu dojem
A sa svoja četrest i dva draga!
Valja tražit šta doma nejmaju,
Odveži ih, hlieba ti careva!“
Zapoviedi paša pašaliam,
Odvezaše duvanske knezove.
Pa se maši rukom pod serdšazu,
Izvadi mu pedeset dukatah:
„Ma Mijate, te se napij vina
Sa družinom gdiegod u mehani;
Pak ja odoh u šehr Sarajevo,
Eto tebi Duvno i Lievno.“
Odè vezir k šehèr Sarajevu,
Odè Mijat u Vran u planinu.
Kako vezir u Sarajvo dojè,
Kako se je sačin učinio,
Pustì vezir po šehru telala:
„Nijel' majka rodila junaka,
Jal' sekuna brata odnijala,
Mužkiem ga pasom opasala,
Tko b' otišo u Vran u planinu
Te donio glavu Mijatovu,
Ja doveo rukuh svezanieh?

Dao bi mu punu kulu blaga,
A iz hazne cara čestitoga.“
Telal vika tri pune nedielje,
Da se junak naći nemogaše,
Jer svak znaše tko Tomić biaše!
Kad četvèrta nastadè nedielja,
Tu se najè Klišanin Arape,
I on idje carevu veziru;
Pa govori Klišanin Arape:
„Gospodine! paša Sahidia,
Evo majka rodila junaka,
I sekuna brata odnijala,
Koj će otić u Vran u planinu
Te donieti glavu Mijatovu,
Ja dovesti rukuh svezanieh;
Jer ja znadem, paša gospodine,
Sve ja znadem staze i bogaze,
I jatake, gdie dohodi Mijo;
Jer sam bio devet godin' danah
U hajduštvu s Tomića Mijatom;
Pa mu biah niešto sakrivio,
Hotieše me Mijat obiesiti,
Pa nedadè ostala družina,
Vet onako mene odtisnula;
Već daj meni jednu čizmu blaga,
I daj meni dvanajest deliah.“
Vèzir dadè, nereče ni rieči.
Odtle Arap družtvo podignuo,
Dan po danak u Doljane dojè,
Ka bielu dvoru Bobovčevu.

Pa Ilin na oranju najè,
Zastavì mu ralo i volove:
„Bogom brate! Bobovac Ilia,
Daj mi izdaj Tomić Mihovila,
Da nosimo glavu u Sarajvo,
Ja svedemo rukuh svezanieh,
A evo ti puna čizma blaga;
Kad sidjemo u šeher Sarajvo,
Bolje će nas vezir-darovati,
Dat će nama punu kulu blaga.“
Prevarì se Bobovac Ilia,
Prevarì se, ujedè ga guja.
On zastavì ralo i volove,
Pak otidjè dvoru bielomu,
Te je bielu knjigu nakitio:
„O moj kume, Tomić Mihovile!
Dva si meni okumio sina,
Odi sidji u selo Doljane,
Okumi mi sina i trećega,
Tamam mi je diete za kumljenja;
Al' nevodi ti puno družine,
Nejmam puno vina i rakie.“
Kad Mijatu taka knjiga dojè,
Knjigu gleda, na nju se smieje,
Pa govori Vidu Žeravici:
„Žeravico! moja vierna slugo,
Opremi se, štogod liepše moreš;
Hajdemo mi u selo Doljane,
Da okumim diete Bobovčevo;
S nama hoće mali Mariane.“

A veli mu Tomića hajduče:
„Ja moj striče! Tomić Mijovile,
Neidji ti Mijo brez družine,
Da nebude kakva prievara?
Na te mu se Mijat razljutio,
Sama uzè malog Mariana,
Odè s njime u selo Doljane,
Bielomu dvoru Bobovčeva.
Liepo ga kumè dočekao,
Na bašći mu vatru naložio,
Na odaji pendžer prorezao,
U hodaju Kršanin Arapa
Zatvorio Bobovac Ilia,
I još s njime dvanajest delia.
Na bašću mu čedo iznosio,
Te mu Mijo čedo okumio,
Kose mu je zlatom pozlatio.
Daruje ga ljuba Bobovčeva,
Iznosi mu biela boščaluka,
Te darovà Tomića Mijata
Boščalukom kèrvlju pokapanim,
A staje mu nogam pò nogama,
Nebi li se Mijat osietio.
Al' se Mijo osietit nemože,
Već premišlja misli svakojake,
Što se moja kuma pomamila
Te mi staje nogam pò nogama.
Pa siedoše hladno piti vino.
Uzè Mijo čašu od biljura,
Poče junak časom nazdravljati.

355.

360.

365.

370.

375.

380.

Ama Arap, od Boga mu bilo!
Na pendžer je pušku naslonio
I dobro je pušku napunio,
Po dva drama praha latinskoga,
A dva zèrna jedno za drugiem,
I obadva zèrna na sindžiru.
Poče Mijat hladno piti vino,
Pušci Arap vatrù dobavio,
I pogodì Tomić Mihovila,
Pogodì ga u gèrlo bielo;
Zaklaše ga dva sindžirli zèrna.
Kad Mijata puška udarila,
Jednoč reče Jezus i Marija!
Drugoč reče: pomozi mi Bože!
Trečoč reče dèrž me Mariane!
A četvertoč bieži Mariane.
Pa ga uzè mali Mariane,
Njega baca na pleća široka,
Bieži s njime moniak uz planinu.
Ama Arap, od Boga mu bilo!
Znadiaše stazu napréčicu,
A uzjaha debela jagaza,
I dostižè malog Mariana,
Pa se za njim buzdohanom bači,
I u zlo ga miesto pogodio,
Pod koljeno, u nogu lievu,
Marjan padè, a Arap dopadè,
Mijatovu odsiečè glavu,
Marianu on savezà ruke,
Pa ga vratì u selo Doljane.

Pa digavši Bobovca Iliu,
I odoše šeher Sarajevu.
Kad su bili u šehr Sarajevo,
Poklonišе glavu Mijatovu,
Mariana rukah svezanieh,
I dadoše paši Sehidu. —
A da vidiš Tomice hajduka!
Sve cvieli po gori zelenoj,
A nesmije u selo Doljane,
A sve krije suze od družine.
Jedno jutro Toma uranio,
Pa cvieli pod omarom vitom.
Njemu dojè vila prigorkinja:
„Ja bora ti! Tomica hajduče,
Što cvieliš, muka koja ti je?“
„Kako vilo cvieliti neću?
Kad imadoh dva najbolja druga,
Ah! Mijata i s njim' Mariana,
Po otišli u selo Doljane,
Da okumi diete Bobovčevo,
Pa ih nejma, vilo posestrimo!
Nemožeš li kakav haber kazat?“
A veli mu vila prigorkinja:
„Ja Tomica! dragi pobratime,
Rada bih ti dobar haber kazat,
Al' nemogu, veta kako no je.
Ja sam vila u planini bila
U Igmanu, niže Sarajeva,
Vidjela sam svojiem očima:
Mijatovu glavu pronesoše,

Mariana živa provedoše,
Dovedoše u šehr Sarajevo,
Dadoše ih paši Sehidii.
Pita paša malog Mariana:
„„Odkud tebi tako odielo?““
A veli mu mali Mariane:
„„I sam znadeš, milom Bogu fala,
Odkud meni ovo odielo;
S takih sadro, a na se nadero.““
Njemu paša opet besiedio:
„„Mariane! iz gore hajduče,
Da mi hoćeš vieru založiti,
Da me bolan nećeš ostaviti
Do vieka ja moga ja tvoga:
Tvoju bih ti glavu poklonio?““
A Marjan mu rieč progovara:
„„Gospodine! paša Sehidia,
Pokloni mi moju rusu glavu;
A evo ti tvèrdu vieru dajem,
Tebe, pašo! ostaviti neću,
Do vieka ja svoga ja tvoga.““
I pušća ga paša Sehidia.
Bor ubio! mlade Sarajlie,
Bazèrdjane i tèrgovce mlade —
Ubiše ga iz rukuh kamenjem.“
Kad je Toma vilu razumio,
Cvili junak kao guja ljuta.
Onda Toma družtvu govorio:
„Ja družino, draga bratjo moja!
Hajdemo mi u selo Doljane,

Da mi naše kume upitamo,
Što je bilo, štol' se dogodilo?“
Pa odoše u selo Doljane
Bielomu dvoru Bobovčevu.
Sve im kaže ljuba Bobovčeva...
Pa odoše u Vran u planinu. —
Pa se Arap hasi učinio,
U Sarajvu hladno pije vino,
Po varošu i po Latinluku.
Al da vidiš mlade Sarajlie!
Bazèrdjane i tèrgovce mlade,
Gdie odoše paši Sehidii:
„Gospodaru! paša Sehidia,
Zaludu si zmaja pogubio,
Ostala je guja u kamenu —
Osto ti je Tomica hajduče,
S Mijatovih drugah četèrdeset;
Dohavi nam Mijatovo družtvo!“
Zove paša Klišanin Arapa
I pobru mu Bobovca Iliu:
„Bèrže! da ste Mijatovo družtvo.“
Pa se oni na noge skočili,
I uzeše šestdeset deliah,
I pojoše u Vran u planinu.
Dan po danak na Ljubušu bielu.
Desile se babe na stanovma,
Pa pitaju bakah na stanovma:
„Jeda babe družtva Mijatova?“
A govore babe ostariele:
„Kako nam je Mijat poginuo,

Veće mu se nezna ni za družtvo.“
Tu se oni rahat učiniše,
I golemu vatru naložiše,
Vino piju, a pripiču janjce,
Jadne babe mastnu prevèrtušu.
A sve gleda Tomica hajduče,
Sve on gleda iz Vrana planine.
Kad se tavna ufatila noćca,
On ugledà oganj vatru živu,
Oh gdie gori oganj na Ljubuši;
Pa družini svojoj govorio:
„Hej družino, draga bratjo moja!
Kako nam je Mijat poginuo,
Mi nijesmo ništa zadobili!
Golem gori oganj na Ljubuši,
Jel' su svati, jali su tèrgovci?
Vi siedite pred pećinom stienom,
A ja bratjo odoh na Ljubušu,
Da ja vidim, ko j' kod vatre žive.“
Uzè dugu po sriedi pušku;
Hajduk bèrže na Ljubušu sijè,
Primačè se ognju vatri živoj,
Al kod vatre Klišanin Arape,
I kod njega Bobovac Ilia,
Oko njihu mlade pašalie,
Vino piju a janjce pripiču.
Biše Toma pušku položio,
Položio po studenoj stieni,
Na Arapu mišan sastavio;
Pa se misli Tomica hajduče:

Da b' ubio Klišanin Arapa,
Utečè mi Bobovac Ilia;
Već on diže pušku sa stiene,
Pa se vrati hajduk uz planinu.
Pred pećinu do družine dojè,
Sve družini po istini kaže:
„Već hajdemo bratjo! na Ljubušu
Osvetiti Mijat harambašu
I našega malog Mariana.
Skočiše se na noge lahgane,
Četèrdeset, jedan za drugiem;
I sijoše na ravnu Ljubušu.
Al se oganj vatra potèrnula,
A pospale mlade pašalie.
Napadoše gorske haramie,
Izsiekoše šesdeset deliah;
A Arapu ruke savezaše,
I gjidii Bobovcu Ilii,
Pa goleme ražnje donesoše,
Obadva ih na ražnje nadieše,
Oganj živu vatru potakoše,
Pa ih ognju živom primakoše, —
Obadva ih živa izpekoše;
Od Ilie mesa odrezuju,
Te ga daju Klišanin Arapu;
Od Arapa odrezuju mesa,
Te pitaju Bobovca Iliu —
Na živu ih ognju izpekoše.
Pa odoše u selo Doljane,
Bobovčeve dvore zapališe.

Neću kahve najpre gospodine,
Prija tebe paša Sahidia;
Da ti meni u pećinu doješ,
Najpre bih ja tebi nazdravio,
Pa ti paša čašu podkučio.“
Kahvedžii vezir govorio:
„Kahvedžia! promieni nam kahvu.“
Pa im zdravu kahvu donosio;
Kahvu piju, eglenišu liepo.
Tako reče paša Sahidia:
„Jà Mijate! haran harambaša,
Jel' istina, što mi ljudi kažu,
Da ti fataš tursku dietcu Miho
Te prodaješ bolan u kaure?“
A veli mu Tomić Mihovile:
„Lažu paša, vieru ti zadajem!
Kad se biah ja jako odbio,
O! odbio paša u hajduke,
Biah se ja zurgjut dogodio
Te ufatih dvoje cigančadi,
Obodvoje dadoh u kaure,
Potle nisam nikad nikadare
Ni vlaškoga ni turskoga sina.“
Al govori paša Sahidia:
„Jà Mijate! haran harambaša,
Jel' istina, što mi kažu ljudi,
Da ti ljubiš liepe dievojke
I nevieste skoro dovedene
A po Duvnu i okolo Duvna?“
„Lažu paša, vieru ti zadajem!

Toga paša netraže junaci“
Opet paša Miji govorio:
„Jel' istina, što mi ljudi kažu,
Da razbijaš bale i tovare,
Tèrgovačko da otimaš blago?“
Istina je, paša gospodine;
Neoremo, paša, nekopamo,
Tèrgovačko blago otimamo,
Hranimo se i odiejamo se.“
Opet paša Miju zapituje:
„Pravo kaži, tako bio zdravo,
Sa šta ti se odbì u hajduke?“
A veli mu Tomić Mihovile:
„To ti paša i sam znati možeš!
Turski zulum kao dotešča rajì:
Bog visoko, a car je daleko,
Nitko nama pomoć neimade!
Ja imadoh liepe podvornice
I livadu zelenu Jabuku:
Sve mi ote od Duvna kadia;
Tri put idjoh do turskoga suda,
Sve je meni uzaludu bilo —
Vlaška viera neprije Turčina!
Pa je odoh potražiti pravde
U bogaze i tiesne klance,
Gdieno sude gorske kosovice;
Pa sam Turke sudit naučio,
Ponajbolje Suzicu kadiu.“
Opet paša Miji govorio:
„Reci družtvu nek ti se odmori.“

„Čestit paša i mili gospodine,
Mlada dietca, ni umorna nisu,
Neka dvore i tebe i mene.“
Pa je Mijo paši govorio:
„Gospodine i paša Sahidio,
Što s' povezo duvanske knezove?
Mèrve im je muke i nevolje,
Kad im i ja na užinu dojem
A sa svoja četiri ii dva draga!
Valja tražit, što doma nejmaju,
Odveži ih, hlieba ti careva!“
Zapovièdi paša pašaliam,
Odvezaše duvánske knezove.
Pa se maši rukom pod serdšazu,
Izvadi mu pedeset dukatah:
„Ma Mijate, te se napij vina
Sa družinom gdiegod u mehanie,
Pak ja odoh u šehr Sarajevo,
Eto tebi Duvno i Livno.“
Odè vezir k šeher Sarajevu,
Odè Mijat u Vran u planinu.
Kako vezir u Sarajvo dojè,
Kako se je sačin učinio,
Pustì vezir po šehru telala:
„Nijel' majka rodila junaka,
Jal' sekuna brata odnijala,
Mužkiem ga pasom opasala,
Tko b' otišo u Vran u planinu
Te donio glavu Mijatovu,
Ja doveo rukuh svezanieh?

Dao bi mu punu kulu blaga,
A iz hazne cara čestitoga.“
Telal vika tri pune nedielje,
Da se junak naći nemogaše,
Jer svak znaše tko Tomić biaše!
Kad četvèrta nastadè nedielja,
Tu se nađè Klišanin Arape,
I on idje carevu veziru;
Pa govori Klišanin Arape:
„Gospodine! paša Sahidia,
Evo majka rodila junaka,
I sekuna brata odnijala,
Koj će otić u Vran u planinu
Te donieti glavu Mijatovu,
Ja dovesti rukuh svezanieh;
Jer ja znadem, paša gospodine,
Sve ja znadem staze i bogaze,
I jatake, gdie dohodi Mijo;
Jer sam bio devet godin' danah
U hajduštvu s Tomića Mijatom;
Pa mu biah niešto sakrivio,
Hotieše me Mijat obiesiti,
Pa nedadè ostala družina,
Vet onako mene odtisnula;
Već daj meni jednu čizmu blaga,
I daj meni dvanajest deliah.“
Vezir dadè, nereče ni rieči.
Odtle Arap družtvo podignuo,
Dan po danak u Doljane dojè,
Ka bielu dvoru Bobovčevu.

„Čestit paša! mili gospodine,
Mlada dietca, ni umorna nisu,
Neka dvore i tebe i mene.“
Pa je Mijo paši govorio:
„Gospodine! paša Sahidio,
Što s' povezo duvanske knezove?
Mèrve im je muke i nevolje,
Kad im i ja na užinu dojem
A sa svoja četrest i dva draga!
Valja tražit šta doma nejmaju,
Odveži ih, hlieba ti careva!“
Zapoviedi paša pašaliam,
Odvezaše duvanske knezove.
Pa se maši rukom pod serdšazu,
Izvadi mu pedeset dukatah:
„Ma Mijate, te se napij vina
Sa družinom gdiegod u mehani;
Pak ja odoh u šehr Sarajevo,
Eto tebi Duvno i Lievno.“
Odè vezir k šehèr Sarajevu,
Odè Mijat u Vran u planinu.
Kako vezir u Sarajvo dojè,
Kako se je sačin učinio,
Pustì vezir po šehru telala:
„Nijel' majka rodila junaka,
Jal' sekuna brata odnijala,
Mužkiem ga pasom opasala,
Tko b' otišo u Vran u planinu
Te donio glavu Mijatovu,
Ja doveo rukuh svezanieh?

Dao bi mu punu kulu blaga,
A iz hazne cara čestitoga.“
Telal vika tri pune nedielje,
Da se junak naći nemogaše,
Jer svak znaše tko Tomić biaše!
Kad četvèrta nastadè nedielja,
Tu se najè Klišanin Arape,
I on idje carevu veziru;
Pa govori Klišanin Arape:
„Gospodine! paša Sabidia,
Evo majka rodila junaka,
I sekuna brata odnijala,
Koj će otić u Vran u planinu
Te donieti glavu Mijatovu,
Ja dovesti rukuh svezanieh;
Jer ja znadem, paša gospodine,
Sve ja znadem staze i bogaze,
I jatake, gdie dohodi Mijo;
Jer sam bio devet godin' danah
U hajduštvu s Tomića Mijatom;
Pa mu biah niešto sakrivio,
Hotieše me Mijat obiesiti,
Pa nedadè ostala družina,
Vet onako mene odtisnula;
Već daj meni jednu čizmu blaga,
I daj meni dvanajest deliah.“
Vezir dadè, nereče ni rieči.
Odtle Arap družtvo podignuo,
Dan po danak u Doljane dojè,
Ka bielu dvoru Bobovčevu.

Pa Iliu na oranju najè,
Zastavì mu ralo i volove:
„Bogom brate! Bobovac Ilia,
Daj mi izdaj Tomić Mihovila,
Da nosimo glavu u Sarajvo,
Ja svedemo rukuh svezanieh,
A evo ti puna čizma blaga;
Kad sidjemo u šeher Sarajvo,
Bolje će nas vezir darovati,
Dat će nama punu kulu blaga.“
Prevarì se Bobovac Ilia,
Prevarì se, ujedè ga guja.
On zastavì ralo i volove,
Pak otidjè dvoru bielomu,
Te je bielu knjigu nakitio:
„O moj kume, Tomić Mihovile!
Dva si meni okumio sina,
Odi sidji u selo Doljane,
Okumi mi sina i trećega,
Tamam mi je diete za kumljenja;
Al' nevodi ti puno družine,
Nejmam puno vina i rakie.“
Kad Mijatu taka knjiga dojè,
Knjigu gleda, na nju se smieje,
Pa govori Vidu Žeravici:
„Žeravico! moja vierna slugo,
Opremi se, štogod liepše moreš;
Hajdemo mi u selo Doljane,
Da okumim diete Bobovčevo;
S nama hoće mali Mariane.“

A veli mu Tomića hajduče:
„Ja moj striče! Tomić Mijovile,
Neidji ti Mijo brez družine,
Da nebude kakva prievara?
Na to mu se Mijat razljutio,
Sama uzè malog Mariana,
Odè s njime u selo Doljane,
Bielomu dvoru Bobovčevu.
Liepo ga kumè dočekao,
Na bašći mu vatru naložio,
Na odaji pendžer proreza,
U hodaju Kršanin Arapa
Zatvorio Bobovac Ilia,
I još s njime dvanajest dèliah
Na bašću mu čedo iznosio,
Te mu Mijo čedo okumio,
Kose mu je zlatom pozlatio.
Daruje ga ljuba Bobovčeva,
Iznosi mu biela boščaluka,
Te darovà Tomića Mijata
Boščalukom kèrvlju pokapanim,
A staje mu nogam pò nogama,
Nebi li se Mijat osietio.
Al' se Mijo osietit nemože,
Već premišlja misli svakojake,
Što se moja kuma pomamila
Te mi staje nogam pò nogama.
Pa siedoše hladno piti vino.
Uzè Mijo čašu od biljura,
Poče junak časom nazdravljati.

Pogrieške.

Str.	*red.*	*mjesto*	*čitaj.*
IX.	8.	izvodili	izvadili
„	31.	sobodan	slobodan
41.	13.	Mèrkovjića	Mèrkonjića
„	19.	Mohovila	Mihovila
46.	44.	Pahodaše nedielji cu	Pa hodaše nedieljicu
65.	96.	K kod	A kod
73.	128.	Na kezhate	Neka znate
80.	133.	bial	bila
168.	452.	de	do
175.	672.	baćl	bacl
176.	682.	noge laogne	noge lagane
179.	792.	od ji	odaji
182.	890.	dogom	bogom
274.	270.	ono	ona
288.	668.	mezharo	mezharu
296 i slied.	135 i još niek.	kesedžio	kesedžia
300.	272.	Kolkatu	Koltaku.
303.	358.	dam	da
305.	421.	nda	Onda

Ima još, kao u svakoj skoro knjizi, njekoliko pogrešakah tamo amo; ali te su tako neznatne, da si ih svatko sám popraviti može, ako ih opaziti bude.

4100 043

3 2044 058 131 426

The borrower must return this item on or before the last date stamped below. If another user places a recall for this item, the borrower will be notified of the need for an earlier return.

Non-receipt of overdue notices does ***not*** *exempt the borrower from overdue fines.*

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 617-495-2413

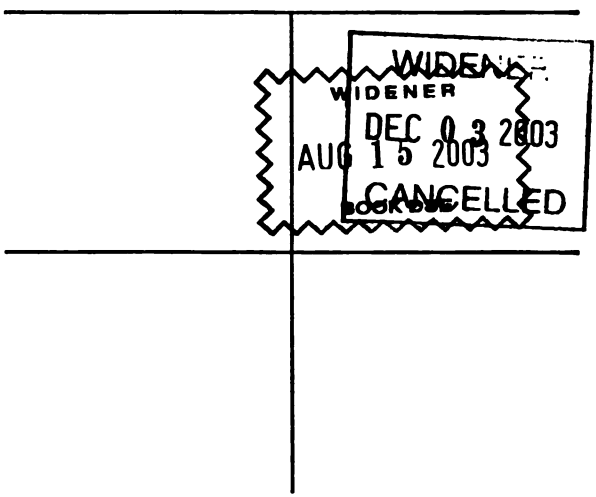

Please handle with care.
Thank you for helping to preserve library collections at Harvard.